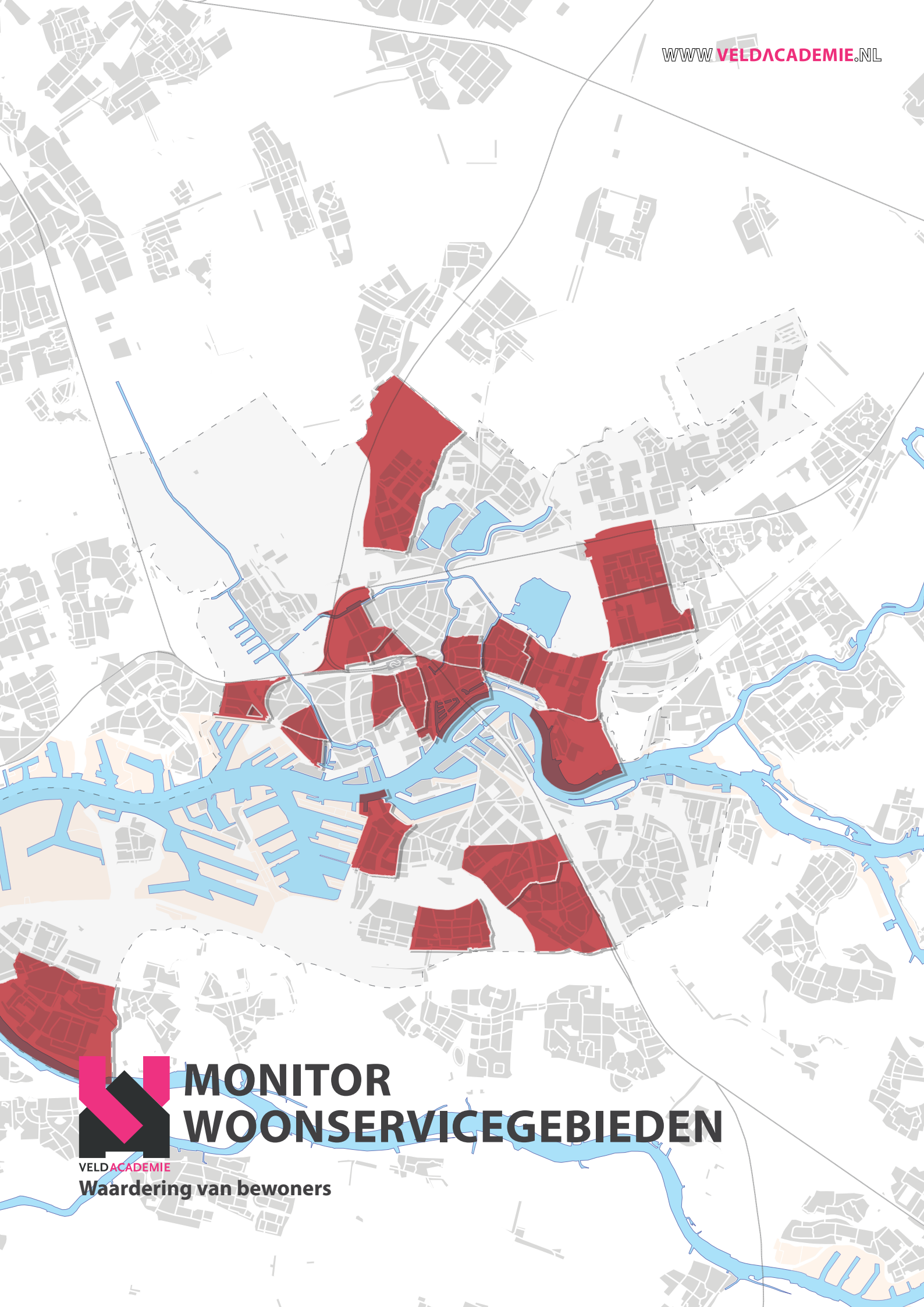

VELDACADEMIE

Waardering van bewoners

MONITOR WOONSERVICEGEBIEDEN

VELD ACADEMIE

MONITOR WOONSERVICEGEBIEDEN

Waardering van bewoners

INHOUDSOPGAVE

INHOUDSOPGAVE	4
1 INLEIDING	
1.1 Achtergrond	8
1.2 Monitor Woonservicegebieden	9
1.3 Onderzoeksopzet	9
1.4 Deelnemers	9
1.5 Leeswijzer	10
1.6 Veelgebruikte termen	10
2 SCHIEBROEK	
2.1 Introductie	15
2.2 Bewonerskaart	17
2.3 Onderzoeksresultaten Schiebroek	18
2.4 Ankerpuntenkaart	21
3 BLIJDORP-PROVENIERSWIJK	
3.1 Introductie	25
3.2 Bewonerskaart	27
3.3 Onderzoeksresultaten Blijdorp-Provenierswijk	28
3.4 Ankerpuntenkaart	31
4 BOSPOLDER-TUSSENDIJKEN	
4.1 Introductie	35
4.2 Bewonerskaart	37
4.3 Onderzoeksresultaten Bospolder-Tussendijken	38
4.4 Ankerpuntenkaart	41
5 OUD-MATHENESSE	
5.1 Introductie	45
5.2 Bewonerskaart	47
5.3 Onderzoeksresultaten Oud-Mathenesse	48
5.4 Ankerpuntenkaart	51

6	HOEK VAN HOLLAND	
6.1	Introductie	55
6.2	Bewonerskaart	57
6.3	Onderzoeksresultaten Hoek van Holland	58
6.4	Ankerpuntenkaart	61
7	COOL	
7.1	Introductie	65
7.2	Bewonerskaart	67
7.3	Onderzoeksresultaten Cool	68
7.4	Ankerpuntenkaart	81
8	OUDE WESTEN	
8.1	Introductie	75
8.2	Bewonerskaart	77
8.3	Onderzoeksresultaten Oude Westen	78
8.4	Ankerpuntenkaart	91
9	STADSDRIEHOEK	
9.1	Introductie	85
9.2	Bewonerskaart	87
9.3	Onderzoeksresultaten Stadsdriehoek	88
9.4	Ankerpuntenkaart	91
10	HOOGVLIET-ZUID	
10.1	Introductie	95
10.2	Bewonerskaart	97
10.3	Onderzoeksresultaten Hoogvliet-Zuid	98
10.4	Ankerpuntenkaart	101
11	OUD-CHARLOIS	
11.1	Introductie	105
11.2	Bewonerskaart	107
11.3	Onderzoeksresultaten Oud-Charlois	108
11.4	Ankerpuntenkaart	111

12	ZUIDWIJK	
12.1	Introductie	115
12.2	Bewonerskaart	117
12.3	Onderzoeksresultaten Zuidwijk	118
12.4	Ankerpuntenkaart	121
13	VREEWIJK	
13.1	Introductie	125
13.2	Bewonerskaart	127
13.3	Onderzoeksresultaten Vreewijk	128
13.4	Ankerpuntenkaart	131
14	LOMBARDIEN	
14.1	Introductie	135
14.2	Bewonerskaart	137
14.3	Onderzoeksresultaten Lombardijen	138
14.4	Ankerpuntenkaart	141
15	LAGE- & PRINSENLAND	
15.1	Introductie	145
15.2	Bewonerskaart Het Lage Land	147
15.3	Bewonerskaart Prinsenland	149
15.4	Onderzoeksresultaten Lage- & Prinsenland	150
15.5	Ankerpuntenkaart Het Lage Land	153
15.6	Ankerpuntenkaart Prinsenland	155
16	DE ESCH	
16.1	Introductie	159
16.2	Bewonerskaart	161
16.3	Onderzoeksresultaten De Esch	162
16.4	Ankerpuntenkaart	165
17	RUBROEK & KRALINGEN	
17.1	Introductie	169
17.2	Bewonerskaart	171
17.3	Onderzoeksresultaten Kralingen-Oost	172
17.4	Onderzoeksresultaten Kralingen-West	174
17.5	Ankerpuntenkaart	177

18	RESPONDENTEN BUITENLANDSE AFKOMST	
18.1	Introductie	181
18.2	Achtergrond respondenten	182
18.3	Onderzoeksresultaten respondenten buitenlandse afkomst	183
19	SAMENVATTING	
19.1	Winkelen	188
19.2	Hobby's & vrije tijd	189
19.3	Hulp & ondersteuning	191
19.4	Zorgvoorzieningen	192
19.5	Wonen	193
19.6	Woonomgeving	193
19.7	Veiligheid	194
19.8	Mobiliteit	194
20	CONCLUSIES & AANBEVELINGEN	
20.1	Winkelen	198
20.2	Hobby's & vrije tijd	199
20.3	Hulp & ondersteuning	200
20.4	Zorgvoorzieningen	201
20.5	Wonen	201
20.6	Woonomgeving	202
20.7	Veiligheid	202
20.8	Mobiliteit	203
	BIJLAGEN	
I	Enquête monitor woonservicegebieden	206
II	Legenda zorgschema bewoners	208
III	Conversatiehulp focusgroepen	209
IV	Achtergrondkenmerken alle respondenten op basis van enquête	212
V	Achtergrondkenmerken per respondent op basis van enquête	216
VI	Leefvelden legenda	226
	LITERATUUR	228
	COLOFON	229

INLEIDING

Dit rapport is een aanvulling op de Stedelijke Monitor Woonservicegebieden. Het betreft een kwalitatief onderzoek onder zelfstandig wonende ouderen naar de waardering van het inrichtingsniveau van de wijk. Het doel is om naast objectieve gegevens van de Monitor ook de waardering en behoeften van bewoners systematisch in beeld te brengen. Ook worden de uitkomsten van het onderzoek gebruikt om de relevantie van de in de Monitor Woonservicegebieden gebruikte factoren voor langer thuis wonen te valideren.

1.1 ACHTERGROND

In 2008 is de gemeente Rotterdam gestart met het stimuleren van de ontwikkeling van woonservicegebieden. Deze worden door de gemeente gedefinieerd als gebieden waarin ouderen en mensen met een beperking zo zelfstandig mogelijk en met behoud van eigen regie kunnen wonen én waarin sprake is van een samenhangend aanbod op het terrein van wonen, welzijn en zorg. Binnen de gemeente Rotterdam zijn achttien woonservicegebieden verdeeld over elf deelgemeenten aangewezen.

Met het oog op de steeds groter wordende groep senioren, de focus op extramuralisatie vanuit de overheid en de wens van de senior voor een steeds grotere mate van zelfbeschikking zijn de woonservicegebieden een belangrijke ontwikkeling die invloed heeft op verschillende beleidsterreinen. De bandbreedte van de opgave vraagt om nieuwe vormen van publiek-private samenwerking. Om op de voortgang van woonservicegebieden te kunnen sturen, en betrokken partijen te voorzien van relevante informatie ontwikkelt de gemeente Rotterdam de *Stedelijke Monitor Woonservicegebieden*.¹

1	Sociale binding*	16	Verkeersbuitenruimte*
2	Ta lijnvoorzieningen	17	Aantal ouderen, mensen met beperking
3	Welzijnactiviteiten	18	Leefstijl (DGWT)
4	Zelforganisaties, verenigingen	19	Leeftijd
5	ADL-functies* collectief	20	Etniciteit
6	Servicepunt/vraagwijzer	21	Inkomen/financiële status
7	Aangepaste woningen	22	Huiseigenaarschap
8	Toegankelijke complexen, voorz.	23	Subjectieve gezondheid
9	Toegankelijke buitenruimte	24	Mate van kwetsbaarheid
10	Aanwezigheid service/verpleegcentra	25	Eerdere opname in zkh/vph
11	Ontmoetingsplekken/ gemeensch. Ruimte	26	Cognitieve beperkingen/dementie
12	Veiligheid	27	Breuken
13	Winkels voor dagelijks levensbehoeften	28	Chronische ziekten
14	Ontmoetingsplekken buitenplaats	29	Medicijngebruik
15	Sociaal-culturele en maatsch. voorz.	30	Sociaal Economische Status

Afbeelding 1.1: Indicatoren monitor woonservicegebieden

Afbeelding 1.2: Samenwerking monitor woonservicegebieden

¹ De Monitor WSG wordt in opdracht van gemeente Rotterdam ontwikkeld door TNO en Veldacademie waarin de wetenschappelijke en technische expertise van de TNO is gekoppeld aan de kwalitatieve data en expertise op micro(wijk) niveau van de Veldacademie. Ook adviseert de Veldacademie in het gebruik van gemeentelijke databronnen.

1.2 MONITOR WOONSERVICEGEBIEDEN

De Stedelijke Monitor Woonservicegebieden (Monitor WSG) is een periodieke effectmeting waarin de doelmatigheid van de ontwikkeling van woonservicegebieden wordt gemeten. Verbeteren woonservicegebieden daadwerkelijk de omstandigheden voor bewoners met sociale, fysieke of mentale beperkingen om langer thuis kunnen blijven wonen? Naast deze effectmeting biedt de Monitor WSG ook veel praktische toepassingsmogelijkheden. De definitieve versie van de Monitor WSG wordt weergegeven in een Geografisch Informatie Systeem (GIS). In dit systeem kunnen uitkomsten van de monitor op diverse manieren worden weergegeven. Per wijk of gebied kunnen verschillende indicatoren tegelijkertijd worden opgeroepen, zodat het analyseren van data eenvoudiger wordt. Zo is het mogelijk om gebieden op verschillende schaalniveaus met elkaar te vergelijken en kunnen goede voorbeelden op relevante beleidsterreinen gedeeld worden. Ook kan de Monitor WSG aanknopingspunten bieden voor het tijdig bijstellen van interventies en beleid.

De effectmeting voor de Monitor WSG is gebaseerd op indicatoren welke zijn opgesteld in samenwerking met betrokken partijen, waaronder de Clusters Stadsontwikkeling en Maatschappelijke Ontwikkeling en de deelgemeenten. De indicatoren staan hierbij voor factoren die voor senioren en mensen met een fysieke beperking van belang zijn om langer zelfstandig te kunnen blijven wonen.

1.3 ONDERZOEKSOPZET

De rapportage heeft betrekking op 19 wijken waarvan 18 wijken als woonservicegebieden zijn aangewezen. De wijk Cool is formeel geen woonservicegebied, maar deze is als aanvullende opdracht van deelgemeente Centrum meegenomen in het onderzoek. De wijken Rubroek & Kralingen alsmede aanvullende data over het Oude Westen en ouderen van buitenlandse afkomst zijn in deze tweede druk opgenomen.

In elke wijk zijn twee gesprekken met focusgroepen georganiseerd. In totaal hebben 232 bewoners aan de gesprekken deel genomen. Daarnaast hebben alle deelnemers een enquêteformulier ingevuld waarin verschillende achtergrondkenmerken zijn

verzameld zoals leeftijd en opleidingsniveau. Ook zijn vragen gesteld over het wel of niet ontvangen van ondersteuning (zie bijlage).

Het onderzoek is in twee fasen uitgevoerd. In de eerste fase is de inrichting en het voorzieningenniveau van de wijk geïnventariseerd en gevisualiseerd op verschillende **themakaarten** (leefveldenkaarten), bijvoorbeeld de themakaart zorg en welzijn. Hiervoor zijn diverse stedelijke en landelijke informatiesystemen geraadpleegd. In de tweede fase zijn per wijk twee **focusgroepen** met bewoners gehouden waarin het gebruik en de waardering van het inrichtingsniveau is besproken. Voor de gesprekken is steeds met hetzelfde draaiboek gewerkt. Ook zijn de gesprekken voor een betere verslaglegging opgenomen.

De bevindingen uit de focusgroepen zijn op hoofdlijnen samengevat en zo mogelijk weergegeven op **bewonerskaarten** waarin concrete opmerkingen op een kaart van de wijk zijn vastgehouden. De uitkomsten uit de eerste en de tweede fase van het onderzoek resulteren in zogenoemde **ankerpuntenkaarten**. Hierin zijn plekken in de wijk in kaart gebracht die door bewoners uit de focusgroepen worden gebruikt of herkent. Deze plekken kenmerken zich over het algemeen door de aanwezigheid van verschillende voorzieningen. Potentieel zijn dit plekken die verschillende groepen bewoners vaker – soms meermaals per dag - aandoen omdat zich er bijvoorbeeld winkels, sport- of zorgvoorzieningen bevinden. Dit biedt aanknopingspunten voor ontmoeting en afstemming van het voorzieningenniveau. Ook kan de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de wijkinrichting beter op elkaar afgestemd worden, bijvoorbeeld door een goede aansluiting van het openbaarvervoersnetwerk op toegankelijke wandelroutes.

De uitkomsten van dit onderzoek kunnen een vruchtbare basis vormen voor vervolgonderzoek, waarbij de vraag centraal staat hoe de vertaalslag gemaakt kan worden naar concrete programmatische en ruimtelijke interventies.

1.4 DEELNEMERS

Er is gekozen om voor het organiseren van de focusgroepen aan te haken bij bestaande initiatieven, zoals een koffieochtend, knutselmiddag

of activiteitenmiddag in een woongroep. De veronderstelling was dat de gesprekken gemakkelijker verlopen als de deelnemers met elkaar vertrouwd zijn. Daarnaast was het organisatorisch niet mogelijk om voor alle deelgemeentes representatieve groepen samen te stellen. Deze werkwijze heeft als nadeel dat de samenstelling van de focusgroepen soms eenzijdig is. Dit is vooral het geval als het gaat om de etnische samenstelling van de groepen. De grote meerderheid van de deelnemers is autochtoon. Om meer inzicht te krijgen in de mogelijke specifieke behoeftes van allochtone ouderen is aanvullend onderzoek nodig

Selectiecriteria voor de deelname was dat men 65 jaar of ouder was en zelfstandig woonde in de wijk.

1.5 LEESWIJZER

De woonservicegebieden worden toegelicht in aparte hoofdstukken. Ieder hoofdstuk opent met een algemene inleiding over de wijk. Op de volgende bladzijdes wordt de bewonerskaart getoond met daarnaast informatie over de achtergrondkenmerken

van de respondenten. Nadere uitleg over gebruikte schema's en uitkomsten enquête staat in de bijlagen.

Daarna volgt een samenvatting van de gesprekken op hoofdlijnen. Op de ankerpuntenkaart worden de belangrijkste voorzieningenclusters weergegeven die door de bewoners gebruikt worden.

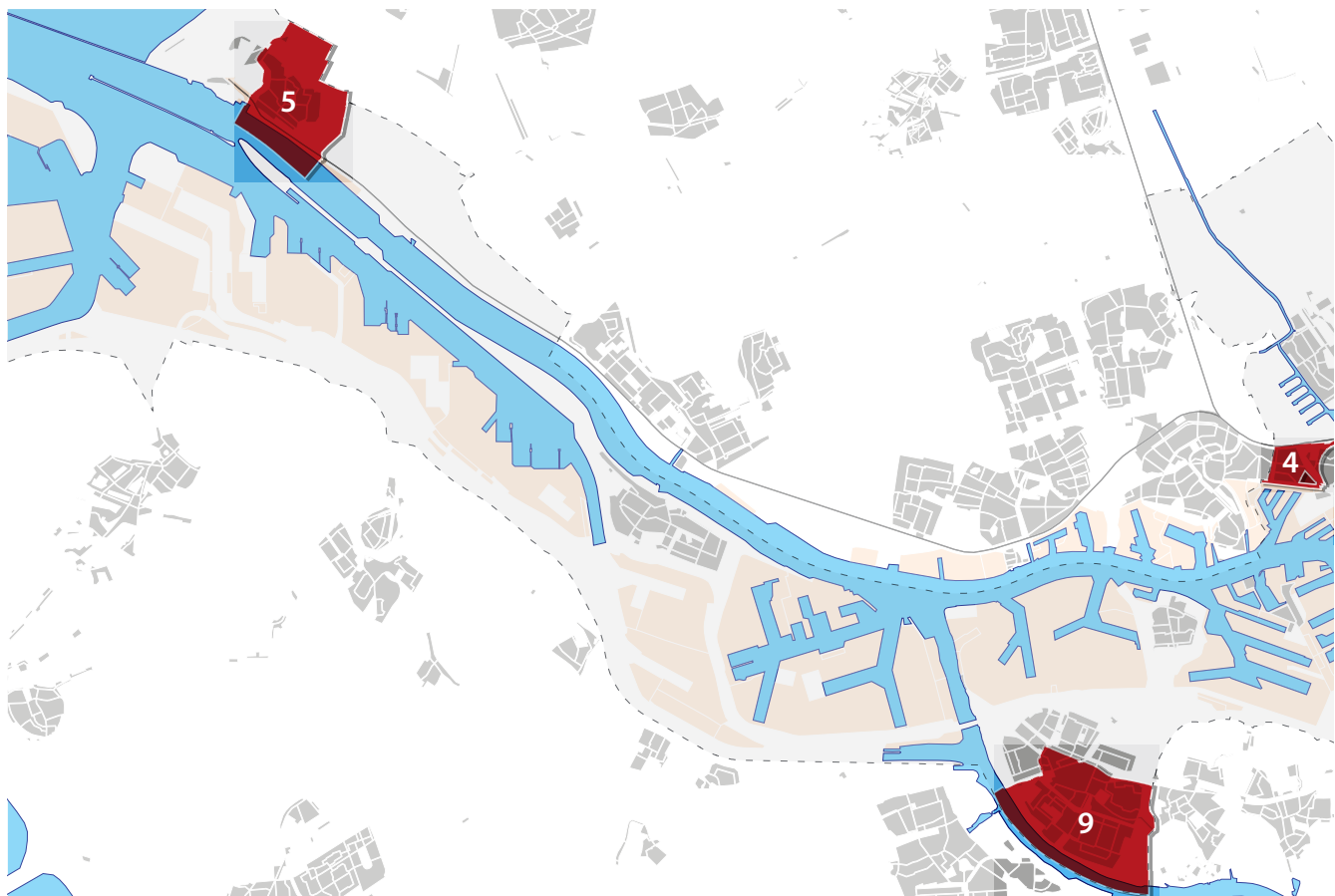
1.6 VEELGEBRUIKTE TERMEN

Bewoners

In de beschrijving van het kwalitatieve onderzoek wordt met 'bewoners' bedoeld op de deelnemers aan het onderzoek en niet bewoners van de gebieden in het algemeen.

Wijkbus

De wijkbussen bieden aanvullend vervoer voor 55-plussers en mindervaliden, die geen goede alternatieven hebben voor vervoer. De wijkbussen rijden op werkdagen elk in een eigen gebied, dat

Afbeelding 1.3: Wijken monitor woonservicegebieden

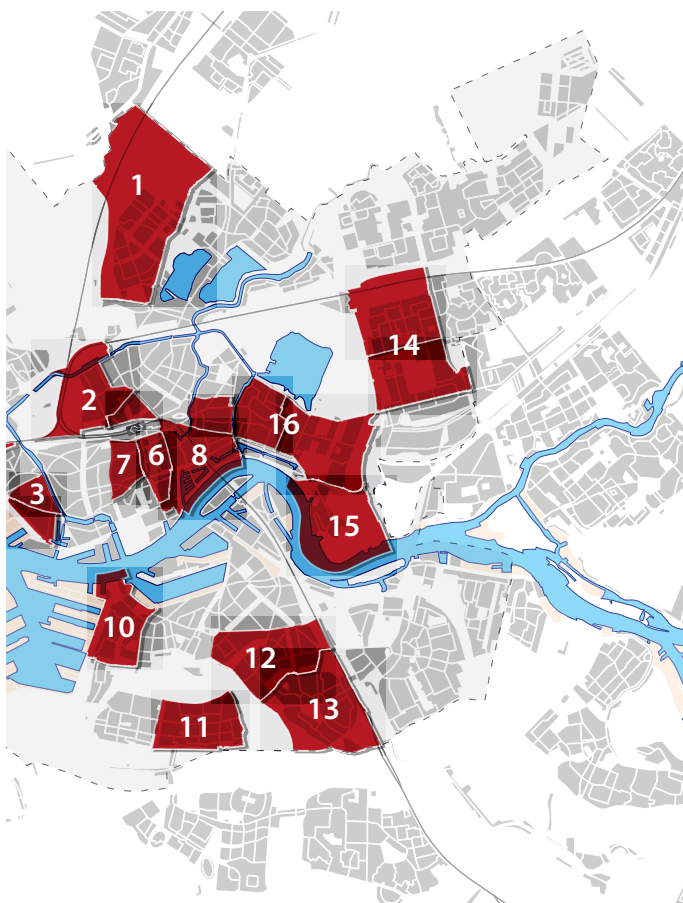
meestal bestaat uit verschillende wijken binnen één deelgemeente. De wijkbus rijdt niet in alle wijken in Rotterdam en wordt bestuurd door vrijwilligers.

Vervoer op Maat

Vervoer op Maat is een collectief systeem van aangepaste busjes die door heel Rotterdam en omstreken rijden. Bewoners worden hiermee op een afgesproken tijd en plaats opgehaald en naar de desbetreffende bestemming gebracht. Bewoners komen in aanmerking voor Vervoer op Maat wanneer ze door een handicap geen gebruik meer kunnen maken van gewone vervoersmiddelen of 75 jaar of ouder zijn.

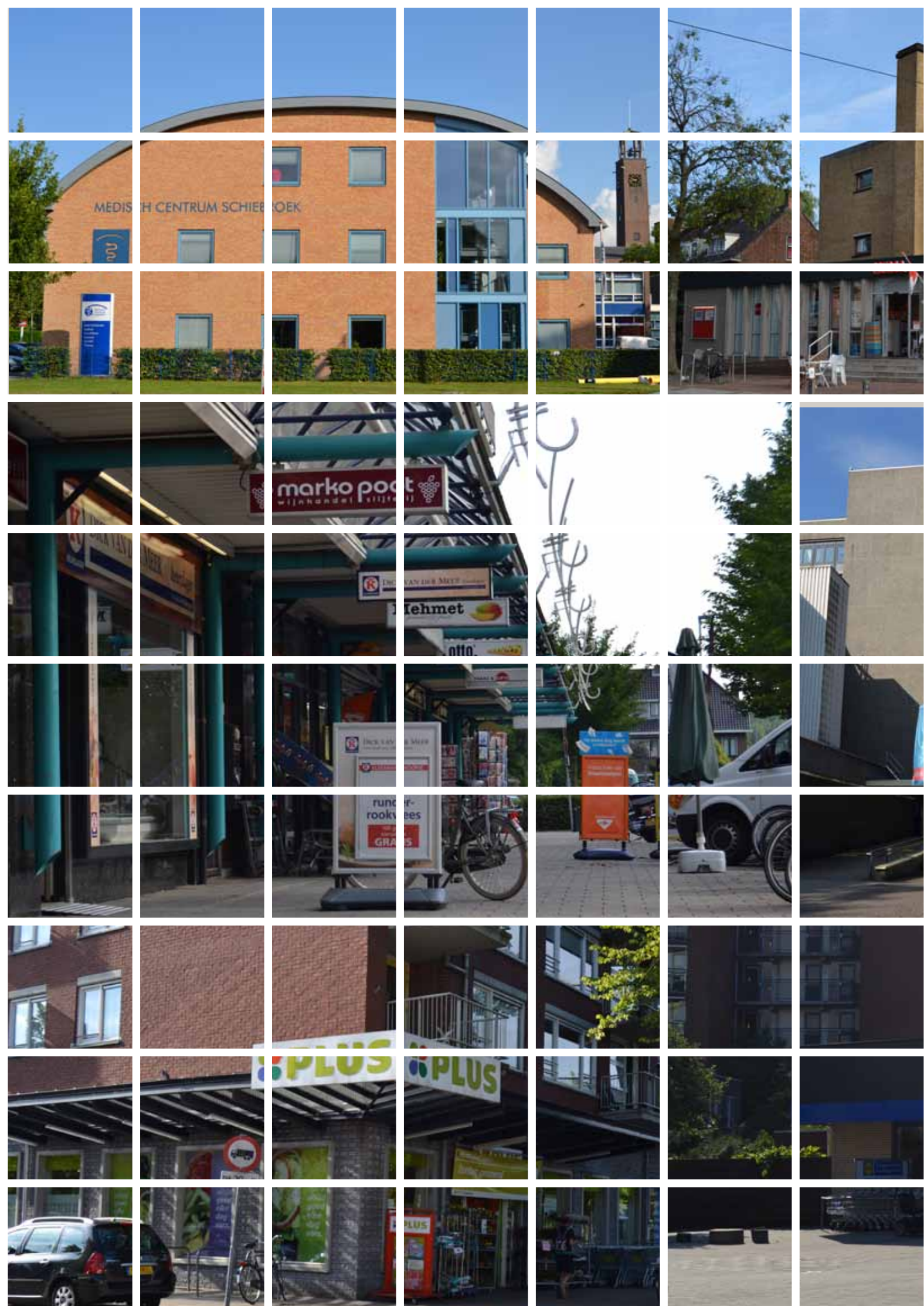
Valys vervoer

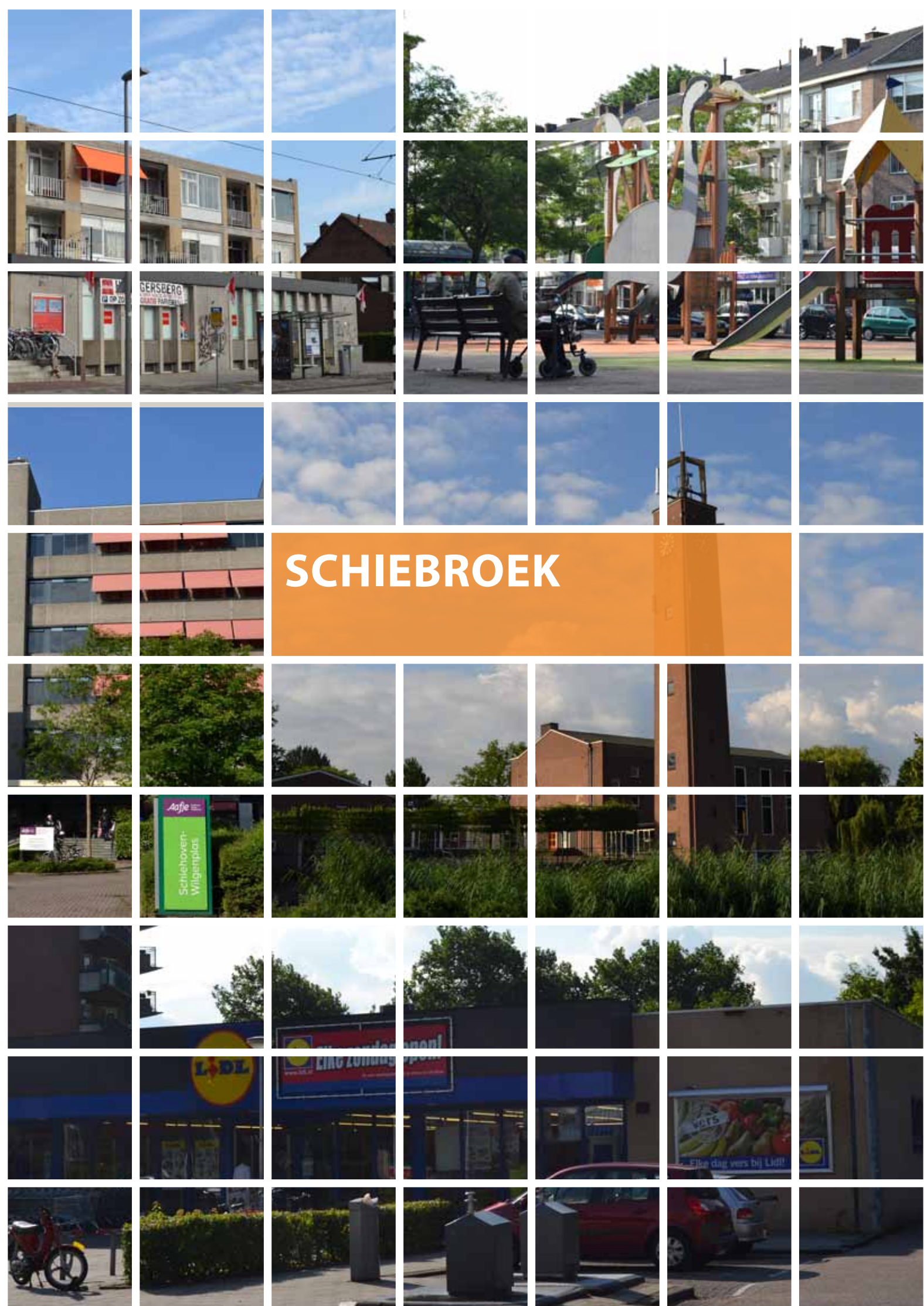
Valys is een bovenregionaal vervoermiddel voor mensen met een mobiliteitsbeperking. Bewoners kunnen een Valyspas aanvragen met een persoonlijk kilometerbudget per jaar.

Legenda nummering wijken

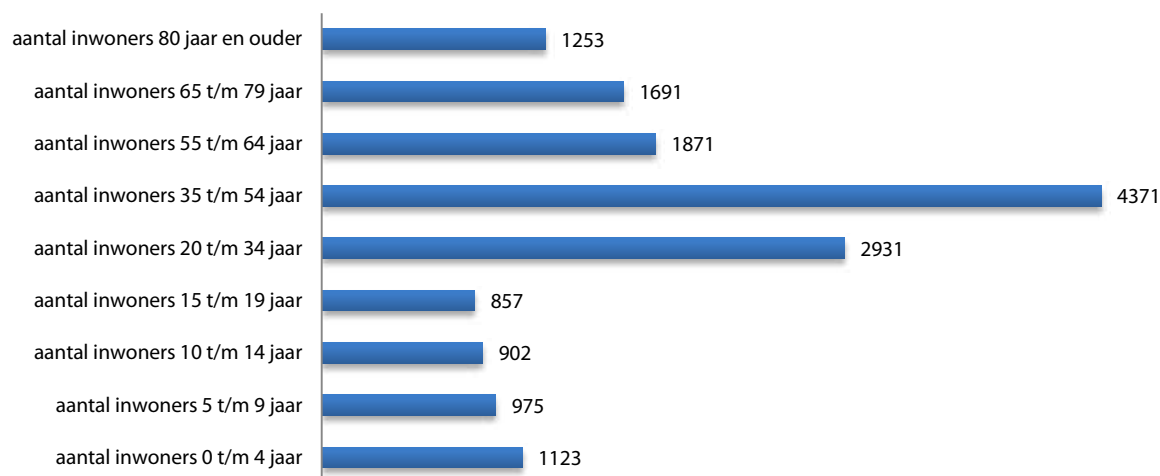
1. Schiebroek
2. Blijdorp Provenierswijk
3. Bospolder-Tussendijken
4. Oud-Mathenesse
5. Hoek van Holland
6. Cool
7. Oude Westen
8. Stadsdriehoek
9. Hoogvliet-Zuid
10. Oud-Charlois
11. Zuidwijk
12. Vreewijk
13. Lombardijen
14. Lage- & Prinsenland
15. De Esch
16. Rubroek & Kralingen

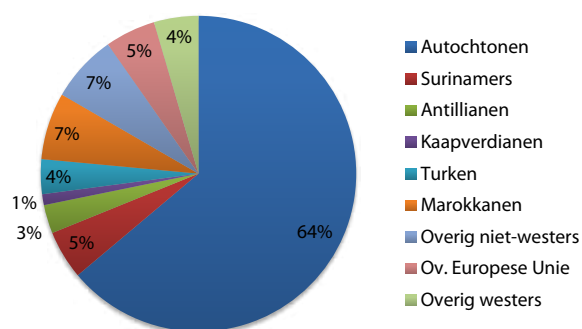

SCHIEBROEK

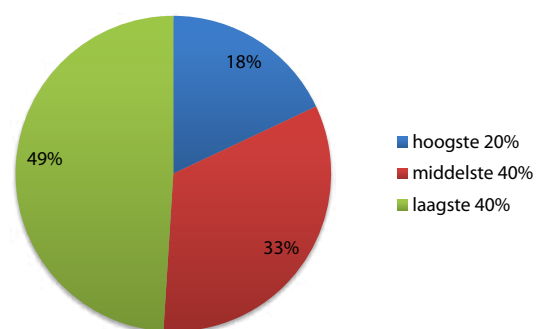
Contextdata Schiebroek (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

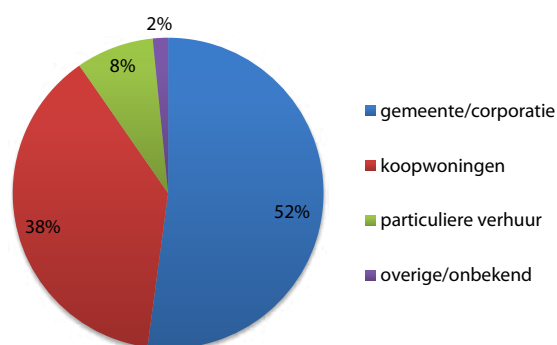
Afb. 2.1: Leeftijdsopbouw bewoners Schiebroek, 2013

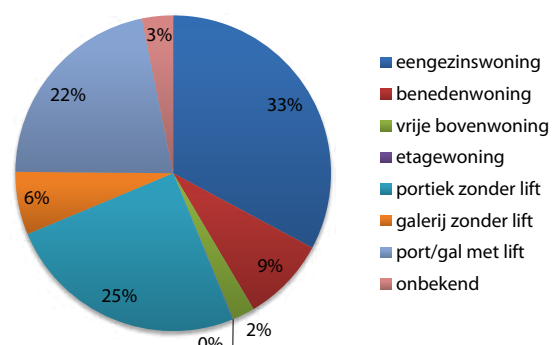
Afb. 2.2: Etniciteit bewoners Schiebroek, 2013

Afb. 2.3: Inkomen bewoners Schiebroek, 2010

Afb. 2.4: Eigendom woningen Schiebroek, 2012

Afb. 2.5: Woningtype Schiebroek, 2012

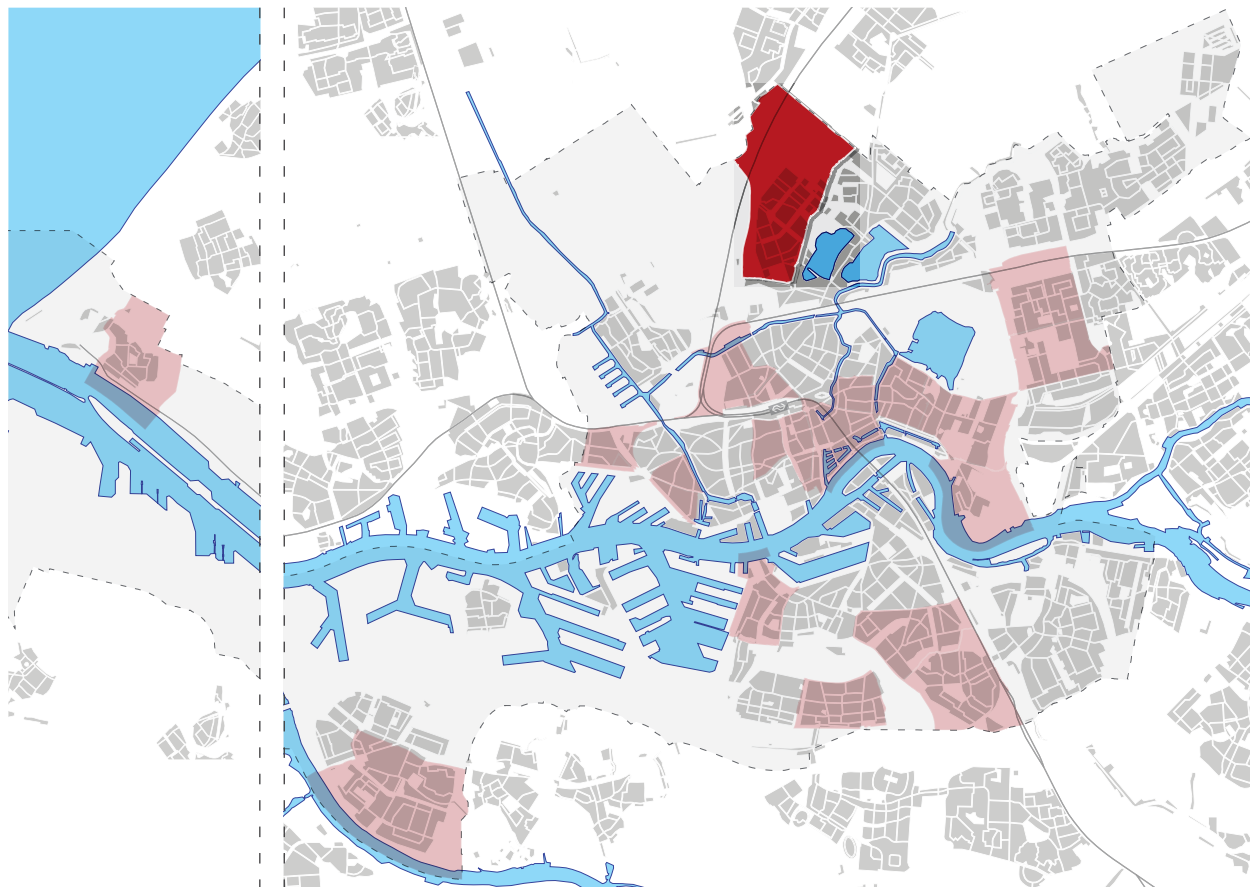
2.1 INTRODUCTIE

Schiebroek heeft ca. 16.000 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Hillegersberg-Schiebroek. Achttien procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

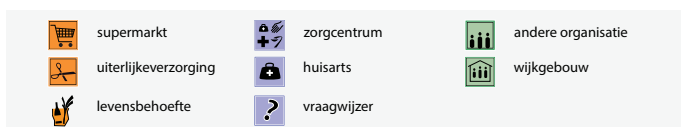
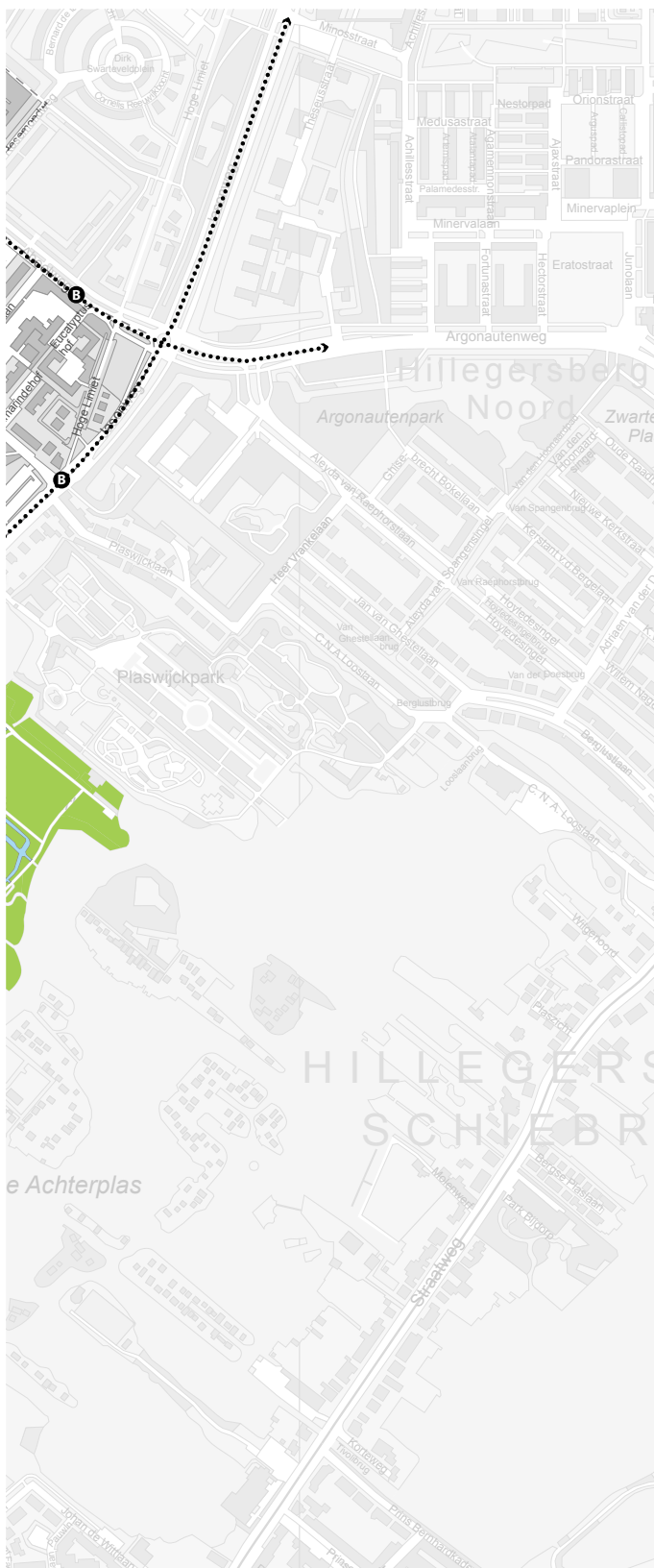
De wijk ligt noordelijk van Hillegersberg en wordt in het oosten begrensd door de Ringdijk, in het westen door de G.K. van Hogendorpweg en in het noorden door de Doenkade. Vanuit Schiebroek zijn zowel het centrum van Rotterdam als ook Den Haag goed te bereiken met de Randstadrail.

Schiebroek is een voormalige polder en werd in het begin van de twintigste eeuw als tuinstad ontwikkeld met voor in die tijd ruim opgezette eengezinswoningen. Na de oorlog is het

gebied verder uitgebouwd met overwegend flatgebouwen om de woningnood te verminderen. Het tuinstadkarakter werd hierbij behouden. De wijk is onder te verdelen in Schiebroek Noord en Schiebroek Zuid, van elkaar gescheiden door de Wilgenlei en Wilgensingel. Schiebroek wordt omringd door groen- en recreatiegebieden, zoals het Schiebroekse Park, Melanchtonpark, Wilgenplaspark en kinderboerderij 'De Wilgenhof'. Aan de Peppelweg in Schiebroek zijn diverse winkelveorzieningen.

Afb. 2.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

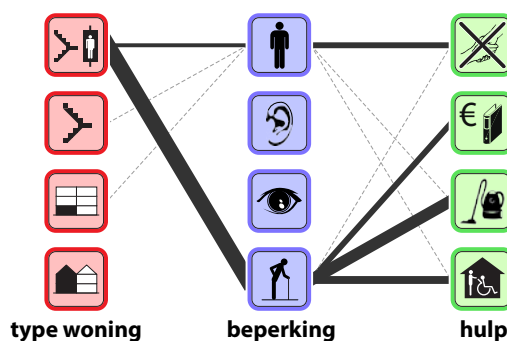

2.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 12
 Gemiddelde leeftijd: 80
 83% vrouw & 17% man
 17% woont samen met partner & 83% alleen

Afb. 2.7: Zorgschema bewoners Schiebroek

Vragen om advies (meest genoemde)

38% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 13% vraagt het *wijk-servicepunt* om advies

Behoeftte aan meer sociale contacten

50% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoeftte aan extra hulp

100% van de respondenten heeft geen behoefte aan extra hulp

Mantelzorg

8% van de respondenten *is* mantelzorger
 33% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Woonzorgcentrum*

Schiehoven-Wilgenplas

F2 - focusgroep 2: *Wijkcentrum De Wilgenkoepel*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 2.8: Schiebroek: input bewoners | Veldacademie

2.3 ONDERZOEKSRESULTATEN SCHIEBROEK

Focusgroep 1

Datum 12 december 2012

Locatie Schiehoven-Wilgenplas

Aantal deelnemers 10

Focusgroep 2

Datum 20 december 2012

Locatie De Wilgenkoepel

Aantal deelnemers 8

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in woonzorgcentrum Schiehoven-Wilgenplas (WSW) van zorgaanbieder Aafje. Het woonzorgcentrum bestaat uit een verpleeghuis en een verzorgingshuis. Een aantal deelnemers wonen in WSW en een aantal in nabijgelegen woningen. De tweede focusgroep is gehouden in wijkcentrum De Wilgenkoepel (WW) waar verschillende activiteiten georganiseerd worden. Hier hebben ook de Sociale Raadsliden en de Vraagwijzer spreekuur. De focusgroep is gehouden aansluitend aan de wekelijkse spellenochtend.

Dagelijkse voorzieningen

Bewoners uit de wijk bezoeken voornamelijk twee verschillende voorzieningencusters. De eerste cluster bevindt zich op de Teldersweg (1) met een supermarkt en diverse kleinere winkels. De tweede cluster ligt aan de Peppelweg (2) waar zich meerdere supermarkten en een ruime diversiteit aan overige winkels bevinden. Het winkelcluster aan de Teldersweg is voor bijna alle respondenten niet voldoende divers. Er zit een Lidl maar men heeft vaak nog de behoefte om boodschappen te doen bij een andere supermarkt, zoals Albert Heijn en Plus. Het winkelcentrum aan de Peppelweg wordt door veel bewoners positief ervaren maar is voor bewoners van WSW te ver lopen is. Wanneer men nog de beschikking heeft, gaan bewoners met de auto naar de Peppelweg. In het WSW wonen bewoners zelfstandig maar zijn niet meer goed in staat om hun eigen boodschappen te halen. Vaak hebben zij bekenden in de nabije omgeving die hen van boodschappen voorzien, zoals kinderen en burens.

Buiten de wijk worden diverse winkelgebieden bezocht om bijvoorbeeld kleding en schoenen te kopen. Het Lage Land wordt met de auto bezocht, waar het marktbezoek gecombineerd wordt met de aanwezige winkels. Vooral 's zomers is dit een prettige plek waar men ook graag koffie drinkt op het plein.

Alle respondenten vinden het belangrijk om contant geld in huis te hebben. Vaak wordt een keer per maand een groot bedrag opgenomen. Men gebruikt dit om kleine bedragen mee af te rekenen in winkels, of de boodschappen te betalen in het winkeltje in het WSW. Men voelt zich kwetsbaar bij het opnemen van geld in de buitenruimte, daarom pinnen de bewoners liever binnen. Dat kan op dit moment alleen nog bij de Bruna (3). Het opnemen van extra geld bij de kassa van een supermarkt gebeurt ook, echter kan dit niet overal. Een bewoner merkt op: "Pinnen in de openbare ruimte is link, iedereen kan zien dat je geld hebt gehaald. Ik neem één keer per maand geld op en kijk dan goed om me heen."

Vervoer

Bewoners zijn blij met de komst van de Randstadrail (4). Deze is goed toegankelijk met rollator en rolstoel. Met de Randstadrail bezoekt men diverse andere plekken in Rotterdam. Het centrum van de stad, maar ook winkelcentrum Zuidplein wordt regelmatig aangedaan door bewoners die nog goed ter been zijn. Sommige bewoners beschikken nog over een auto. Deze wordt ook gebruikt voor het doen van grotere boodschappen. In WSW kunnen bewoners hun auto niet voor de deur parkeren om de boodschappen uit te laden. Dit is deels te wijten aan het feit dat personeel van Aafje gebruik maakt van parkeerplaatsen. Bewoners die geen auto hebben doen boodschappen soms met de Belbus of met Vervoer op Maat.

Woonomgeving

Bij mooi weer gaat men graag een blokje om. Vooral het stuk langs de Kastanjesingel (5) en de Assenweg (6) vindt men mooi. Wel is het onregelmatige wegdek met een rollator of scootmobiel lastig begaanbaar. Rondom WSW is de bestrating erg slecht en ongelijk. Het oversteken van de trambaan is voor veel bewoners ook een obstakel, vanwege de ongelijke oversteek en de onoverzichtelijke verkeerssituatie. Bij het bespreken van de dagelijkse wandelroutes wordt

verteld dat de helling van het bruggetje richting Peppelweg tegenover serviceflat Borghave (7) te stijl is. Hierdoor moet een omweg worden afgelegd.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners van WSW hebben hobby's die zij individueel uitoefenen, zoals breien, boeken lezen en muziek luisteren. Daarnaast bezoeken zij regelmatig de activiteiten die in de gemeenschappelijke ruimte worden aangeboden, zoals de spelletjesochtend. Tijdens de focusgroep in WW blijkt dat het activiteitencentrum van Thermiek Welzijn (8) zeer belangrijk is voor de sociale contacten van bewoners. De meeste bewoners bezoeken verschillende activiteiten gedurende de week. De sport- en beweegactiviteiten, georganiseerd door Sport en Recreatie, worden niet veel bezocht. Reden hiervoor is dat men niet op de hoogte is van de activiteiten of dat het tijdstip niet uitkomt omdat dit conflicteert met activiteiten van Thermiek.

In zwembad De Wilgenring (9) wordt deelgenomen aan het seniorenzwemmen. De beweegactiviteiten in WSW sluiten niet aan bij de wensen van de bewoners. Men wil graag dat het bewegen een bijdrage levert aan het beweeggemak en handelingen die zij dagelijks moeten verrichten. Sterk blijven in de armen vinden veel mensen belangrijk. Bewoners zouden graag zien dat beweegactiviteiten professioneler (bijvoorbeeld door een fysiotherapeut) wordt aangepakt en willen daar dan ook graag voor betalen.

Bewoners bezoeken ook graag de kinderboerderij in Ommoord of aan de Ringdijk (10). Naar de Ringdijk gaat men lopend of op de fiets. Ook het park dat hierachter ligt vindt men erg mooi. Met welzijnsorganisatie Thermiek Welzijn of zorgorganisatie Laurens gaan bewoners af en toe een dagje weg met een busreisje.

Hulp en ondersteuning

In WSW maken veel bewoners gebruik van de maaltijdvoorziening. Het eten is goed, alleen vaak koud als het op de kamers komt. Eén bewoner eet vaak in het restaurant van het wooncomplex, anderen vinden dat te duur.

Bewoners in WW kennen de Vraagwijzer (8). Zij waarderen de Vraagwijzer om zijn objectiviteit, iets

wat soms lastig is wanneer zij hun kinderen om advies vragen. Voor klusjes in huis en het doen van de was vragen bewoners de kinderen om hulp. Ook maken bewoners van WSW gebruik van de wasserette in het wooncomplex. Deelnemers in WW willen graag weer een locatie in de wijk waar ze terecht kunnen voor het invullen van belastingformulieren.

Zorgvoorzieningen

Over de zorg in de wijk zijn bewoners tevreden. Het gezondheidscentrum aan het Kastanjeplein (11) wordt veel gebruikt, en de bezorgservice van de apotheek is een positief punt. Thuiszorg is ook een zeer gewaardeerde ondersteuning, waarbij een vaste hulp erg prettig is. Ook van de pedicure wordt gebruik gemaakt.

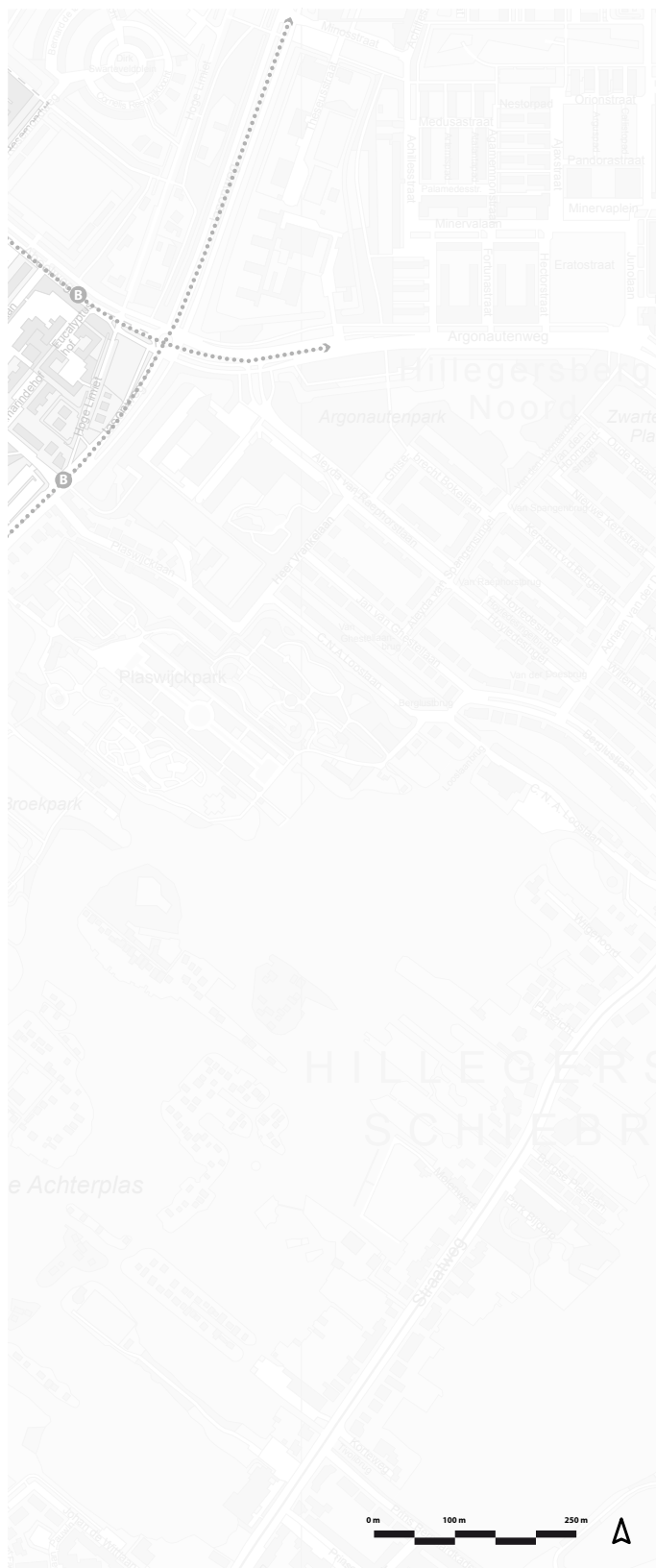
Zingeving

Tot slot wordt er tijdens het gesprek in WSW nog gesproken over zingeving. 'Als je erg oud bent kom je steeds meer aan de zijlijn van de samenleving te staan. Je bent er geen onderdeel meer van'. Bekendheid met de buurtbewoners en onderlinge vertrouwdsheid met elkaar is een belangrijke voorwaarde om zelfstandig te kunnen wonen. Verschillende bewoners hebben 's avonds of 's nachts wel eens bij elkaar aangebeld wanneer er iets ernstigs aan de hand was. Burenhulp is voor velen datgene waar je op terugvalt.

Tijdens het gesprek gaat het ook over de buurt. Bewoners merken op dat er de afgelopen jaren meer afstand is ontstaan tussen bewoners en minder animo is voor activiteiten als Opzoomeren en buurtfeesten. Bewoners opperen dat het te maken heeft met een verschil in generatie of cultuur.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

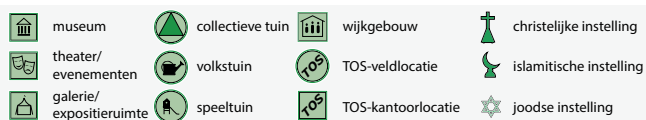
2.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

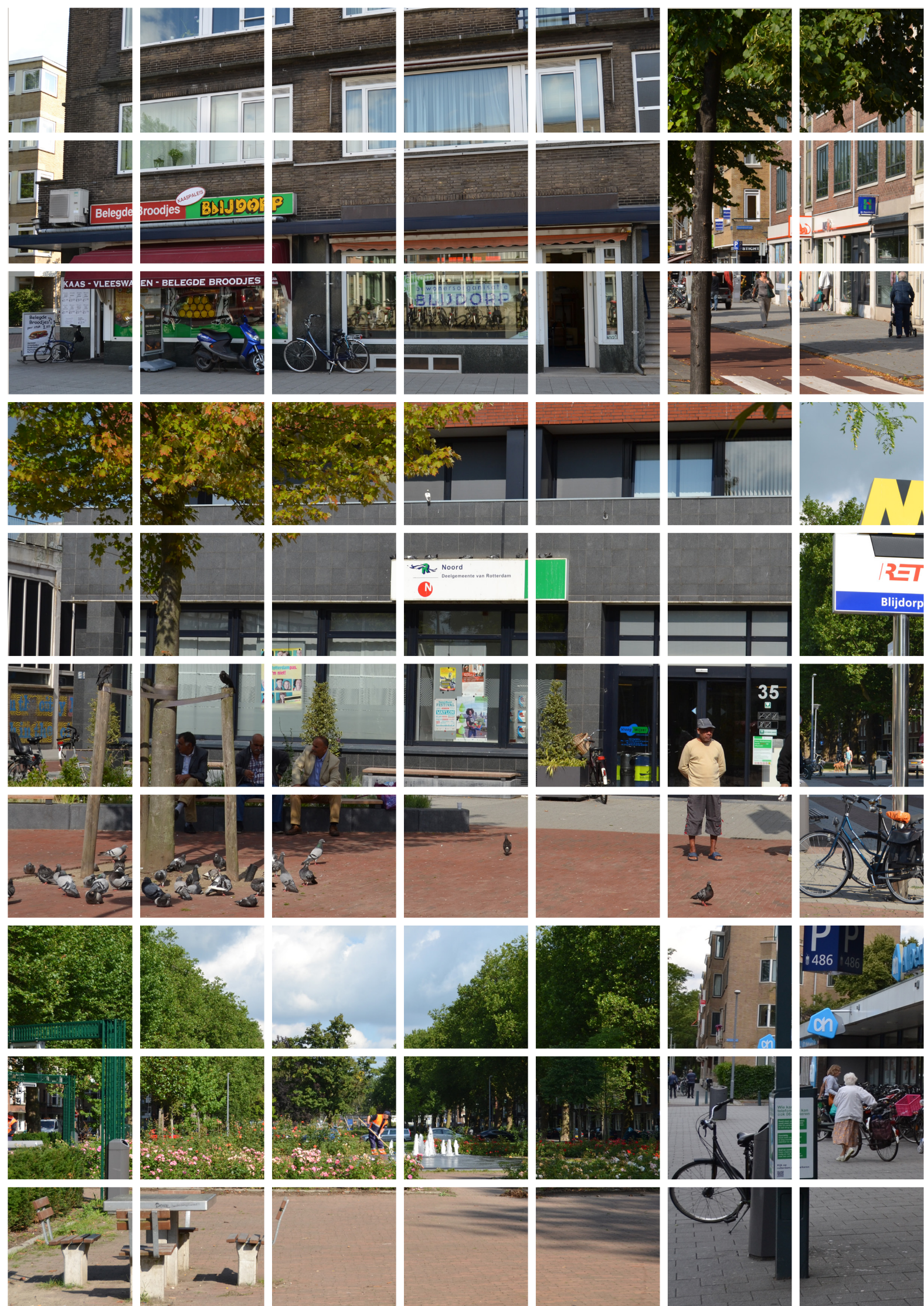
1) Peppelweg

2) Kastanjeplein

3) Teldersweg

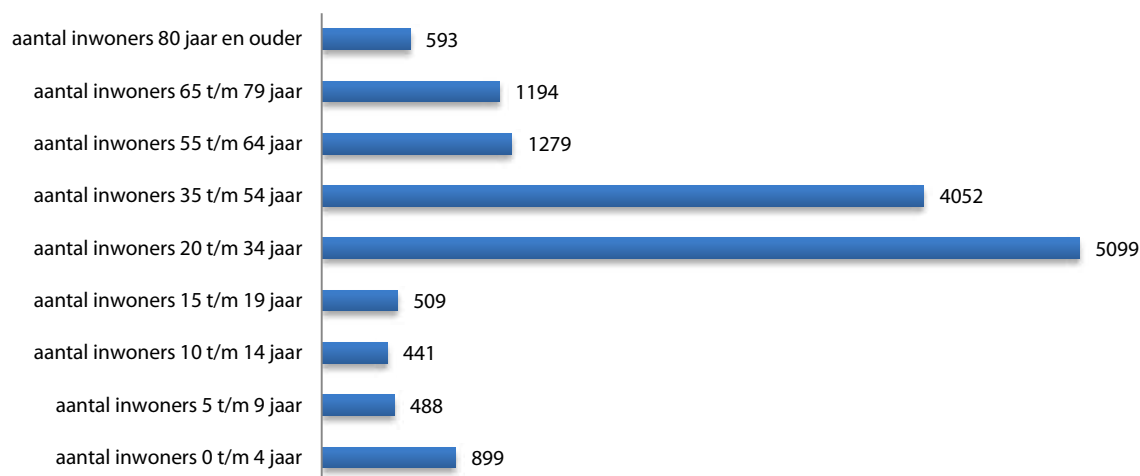

Afb. 2.9: Schiebroek: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

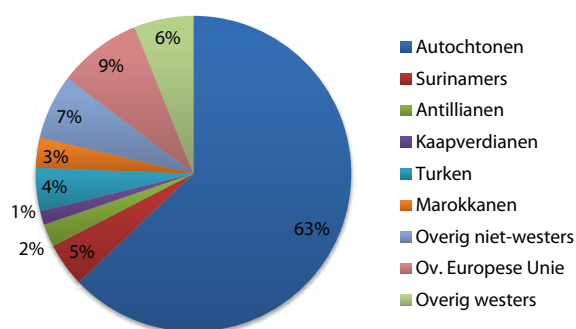

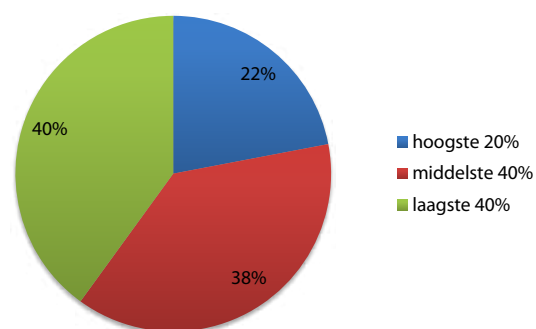
Contextdata Blijddorp-Provenierswijk (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

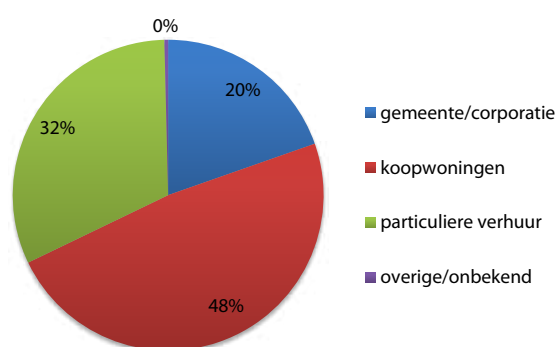
Afb. 3.1: Leeftijdsopbouw bewoners Blijddorp-Provenierswijk, 2013

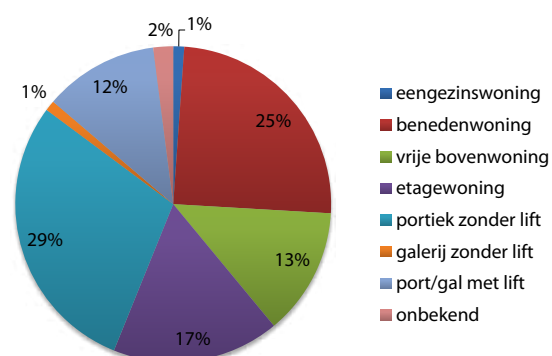
Afb. 3.2: Etniciteit bewoners Blijddorp-Provenierswijk, 2013

Afb. 3.3: Inkomen bewoners Blijddorp-Provenierswijk, 2010

Afb. 3.4: Eigendom woningen Blijddorp-Provenierswijk, 2012

Afb. 3.5: Woningtype Blijddorp-Provenierswijk, 2012

BLIJDORP-PROVENIERSWIJK

3

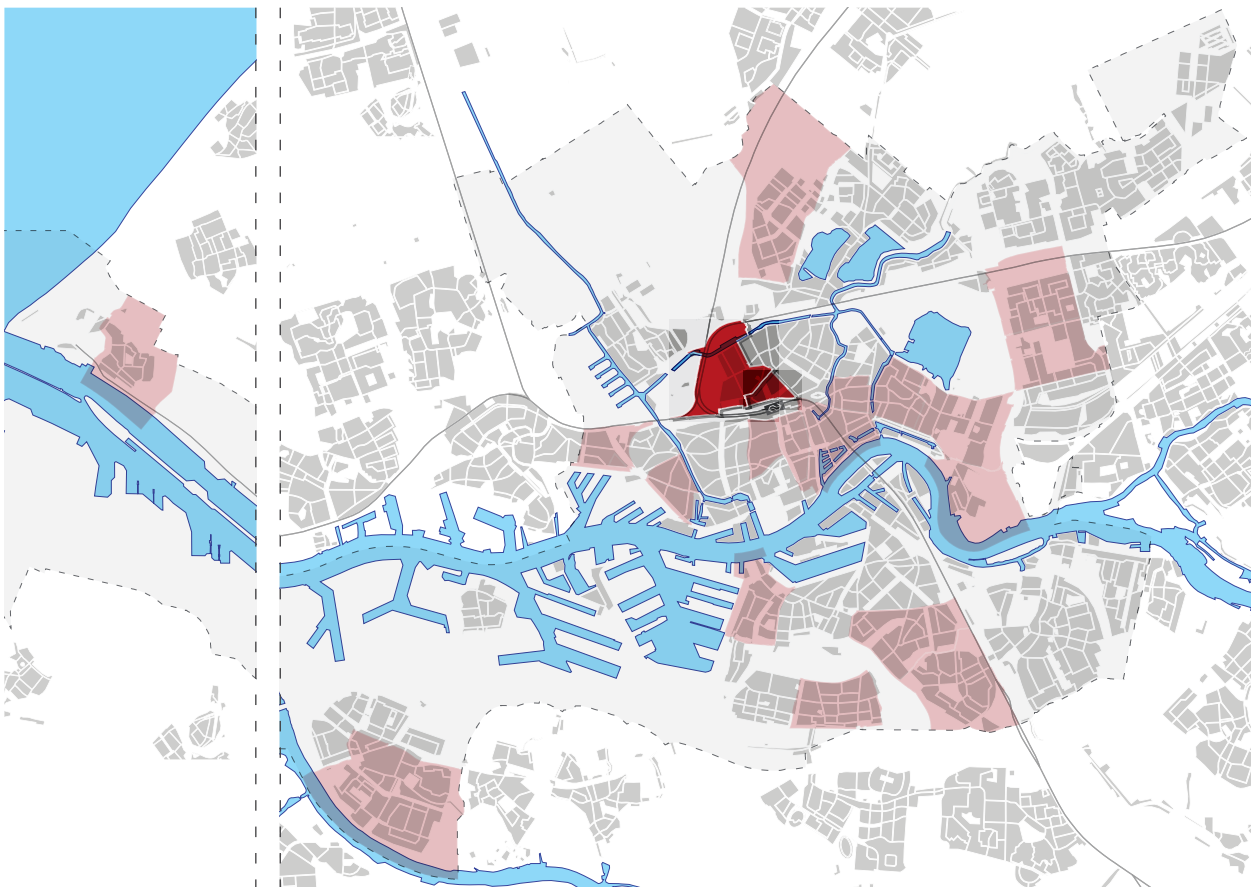
3.1 INTRODUCTIE

De wijken Blijddorp en Provenierswijk hebben samen ca. 14.400 inwoners en zijn onderdeel van de Deelgemeente Noord. Gemiddeld is 12% van de bevolking 65 jaar en ouder (stand 2013). De wijken liggen ten noorden van het Centraal Station.

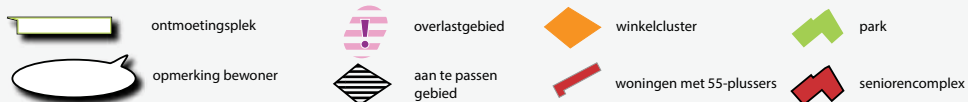
Het gebied wordt begrensd door drukke verkeersaders: ten zuiden door het spoor, ten noorden door de A20 en ten oosten door de Schiekade. De Walenburgerweg en de Bentincklaan scheiden de wijken.

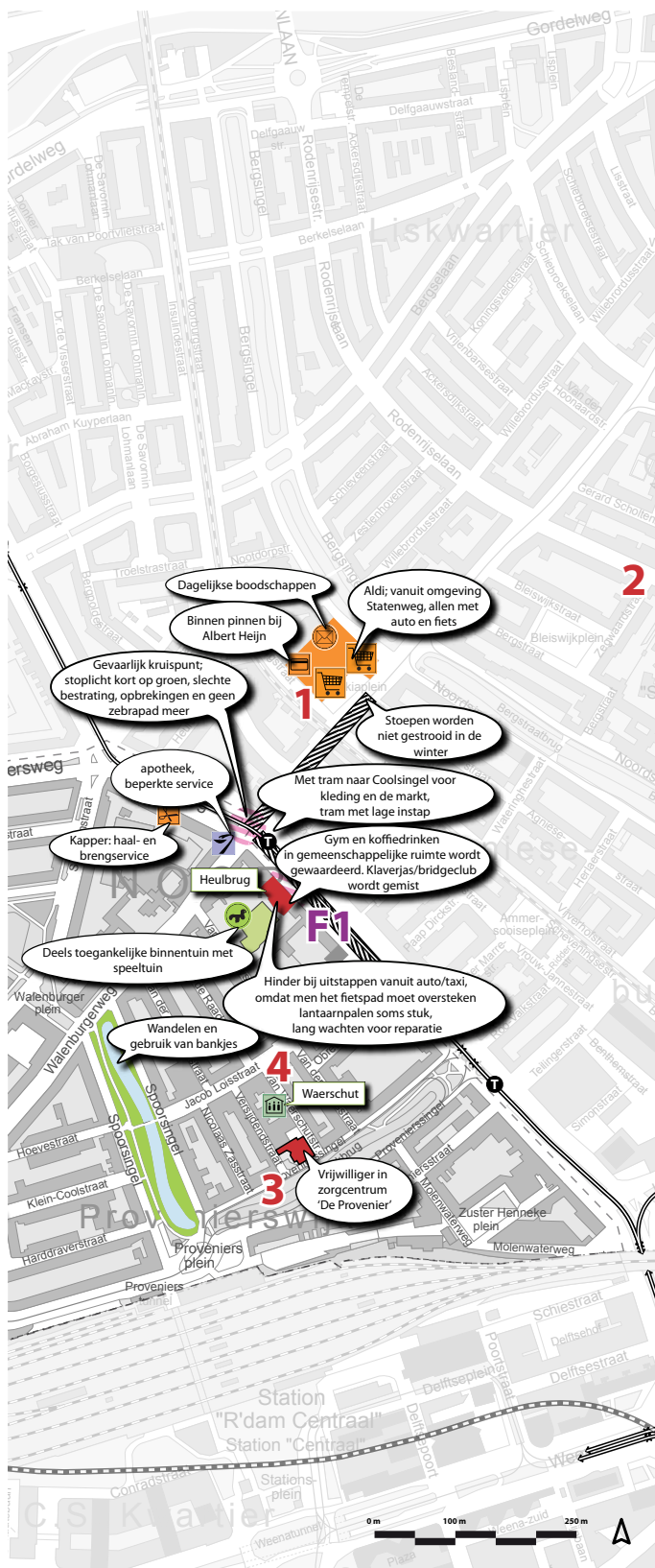
Kenmerkend voor het gebied zijn de vooroorlogse bebouwing en de in de negentiende eeuw aangelegde groene singels. Provenierswijk staat

bekend als een statige en rustieke wijk met een 19e-eeuwse uitstraling. Blijddorp werd rond 1930 aangelegd en heeft bekende recreatieplekken zoals het Vroesenpark en Diergaarde Blijddorp. De wijk is door zijn groene opzet een geliefde woonwijk. Net als Bergpolder staat Blijddorp op de nominatie voor aanwijzing als beschermd stadsgezicht. Sinds de komst van de Randstadrail heeft Blijddorp met een ondergronds station ook een directe verbinding met het centrum van Den Haag.

Afb. 3.6: Overzichtkaart woonservicegebieden Rotterdam

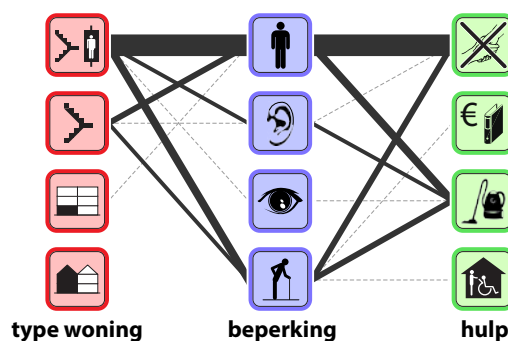

3.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 25
Gemiddelde leeftijd: 74
68% vrouw & 32% man
36% woont samen met partner & 64% alleen

Afb. 3.7: Zorgschema bewoners Blijddorp-Provenierswijk

Vragen om advies (meest genoemde)

24% van de respondenten vraagt de *zorgconsulent* als eerste om advies bij een probleem en 21% vraagt *buren* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

24% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

88% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 8% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen en 4% *administratieve hulp*

Mantelzorg

24% van de respondenten *is* mantelzorger
16% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Wooncentrum De Heulbrug*

F2 - focusgroep 2: *Wijkwinkel*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 3.8: Blijddorp-Provenierswijk: input bewoners | Veldacademie

3.3 ONDERZOEKSRESULTATEN BLIJDORP – PROVENIERSWIJK

Focusgroep 1

Datum 22 november 2012

Locatie De Heulbrug

Aantal deelnemers 14

Focusgroep 2

Datum 3 december 2012

Locatie Wijkwinkel

Aantal deelnemers 14

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in Wooncentrum De Heulbrug (WZH). In de gemeenschappelijke ruimte op de begane grond kan men van maandag tot en met donderdag iedere ochtend gezamenlijk koffiedrinken.

De tweede focusgroep is gehouden in de wijkwinkel (WW) van Bewonersorganisatie Blijddorp aan de Statenweg. Bewoners kunnen bij de wijkwinkel terecht voor allerlei vragen, maar hebben daarnaast ook de mogelijkheid om eigen initiatieven te ontplooiën. De aanwezige bewoners wonen verspreid over de wijk.

Dagelijkse voorzieningen

Voor dagelijkse boodschappen kan men op diverse plekken in de wijk terecht. Veel waarde wordt gehecht aan de kleinere winkels, zoals een groenteboer en een bakker. Ouderen die slecht ter been zijn hebben weinig keuze en zijn aangewezen op het aanbod in de directe woonomgeving.

De nabijheid van het centrum van Rotterdam vinden veel bewoners erg prettig. Zij bezoeken het centrum ongeveer eens per twee weken, en gaan hier dan met het Openbaar Vervoer (OV) of de wijkbus naartoe. De wijkbus mag eigenlijk niet het centrum van de stad in omdat dit een andere deelgemeente betreft, maar bewoners geven aan dat dit een enkele keer toch wel wordt gedaan.

Geld opnemen doen de meeste bewoners bij de pinautomaat in de Albert Heijn (1). Een bewoner geeft

aan dit te druk te vinden en gaat liever naar de Zwart Janstraat (2), waar de mogelijkheid is voor binnen en buiten pinnen.

Woonomgeving

De buitenruimte en woonomgeving wordt positief gewaardeerd door de bewoners. Op- en afritten zijn goed aangelegd en ook haltes van het OV zijn goed toegankelijk. Men voelt zich veilig op straat, maar gaat 's avonds liever niet meer de deur uit. Als men dit wel doet, dan maakt men gebruik van Vervoer op Maat.

Hobby's en vrije tijd

In het kader van vrije tijd komen de bibliotheek, het zwembad, activiteiten in wooncomplexen en beweegactiviteiten ter sprake. Bewoners reageren wisselend op het wegvallen van de bibliotheek in de wijk. Bewoners van WZH geven aan niet veel gebruik te hebben gemaakt van de bibliotheek. Zij hebben in de recreatiezaal een boekenkast staan waar zij boeken kunnen lenen. Bewoners die deelnemen aan de focusgroep in de WW geven aan het wel erg jammer te vinden dat de bibliotheek niet meer bestaat. Zij zagen deze als informele ontmoetingsplek waar men makkelijk contacten kon leggen. Ook maken zij zich zorgen over de mogelijkheden voor de jeugd om in contact te komen met boeken en literatuur. De bewonersvereniging heeft eveneens een boekenkast neergezet waar men boeken kan lenen die gedoneerd zijn door een aantal deelnemers van de focusgroep. Het wegvallen van de bibliotheek heeft tot gevolg dat er in de wijk Blijddorp geen openbare ontmoetingsplek meer is. Buurthuizen zijn in het verleden al gesloten.

Opvallend is dat in de focusgroep bij de WW diverse deelnemers aangeven graag deel te willen nemen aan activiteiten die worden aangeboden in de recreatieruimtes van seniorencomplexen. Aanwezige bewoners van deze wooncomplexen geven juist aan dat zij het niet prettig zouden vinden wanneer er 'vreemden' ook gebruik zouden kunnen maken van 'hun' ruimte. Bewoners van WZH maken vooral gebruik van hun eigen gemeenschappelijke ruimte en bezoeken nauwelijks activiteiten in de omgeving. Een bewoner gaat geregeld naar Zorgcentrum De Provenier (3) omdat zij hier vrijwilligerswerk doet. Ook gaat één bewoner wel eens naar Activiteitencentrum de Waerschut vlakbij het Centraal Station (4).

Op het gebied van beweegactiviteiten zou men graag zien dat er meer aanbod komt voor mensen die mobiel beperkt zijn. Er is behoefte aan een wandelclub om ook meer buiten te komen. De meerderheid van de deelnemers woont alleen en gaat niet graag alleen wandelen. Een aantal bewoners maakt weleens gebruik van het zwembad in de wijk, maar geeft aan het soms te druk te vinden.

Hulp en ondersteuning

In WZH is een zorgconsulente van de SOR wekelijks aanwezig om vragen te beantwoorden van bewoners en te helpen bij het indienen van aanvragen voor zorgproducten. De zorgconsulente gaat ook langs bij mensen die ziek zijn, of mensen die graag een privégesprek willen. De zorgconsulente wordt zeer positief gewaardeerd door bewoners.

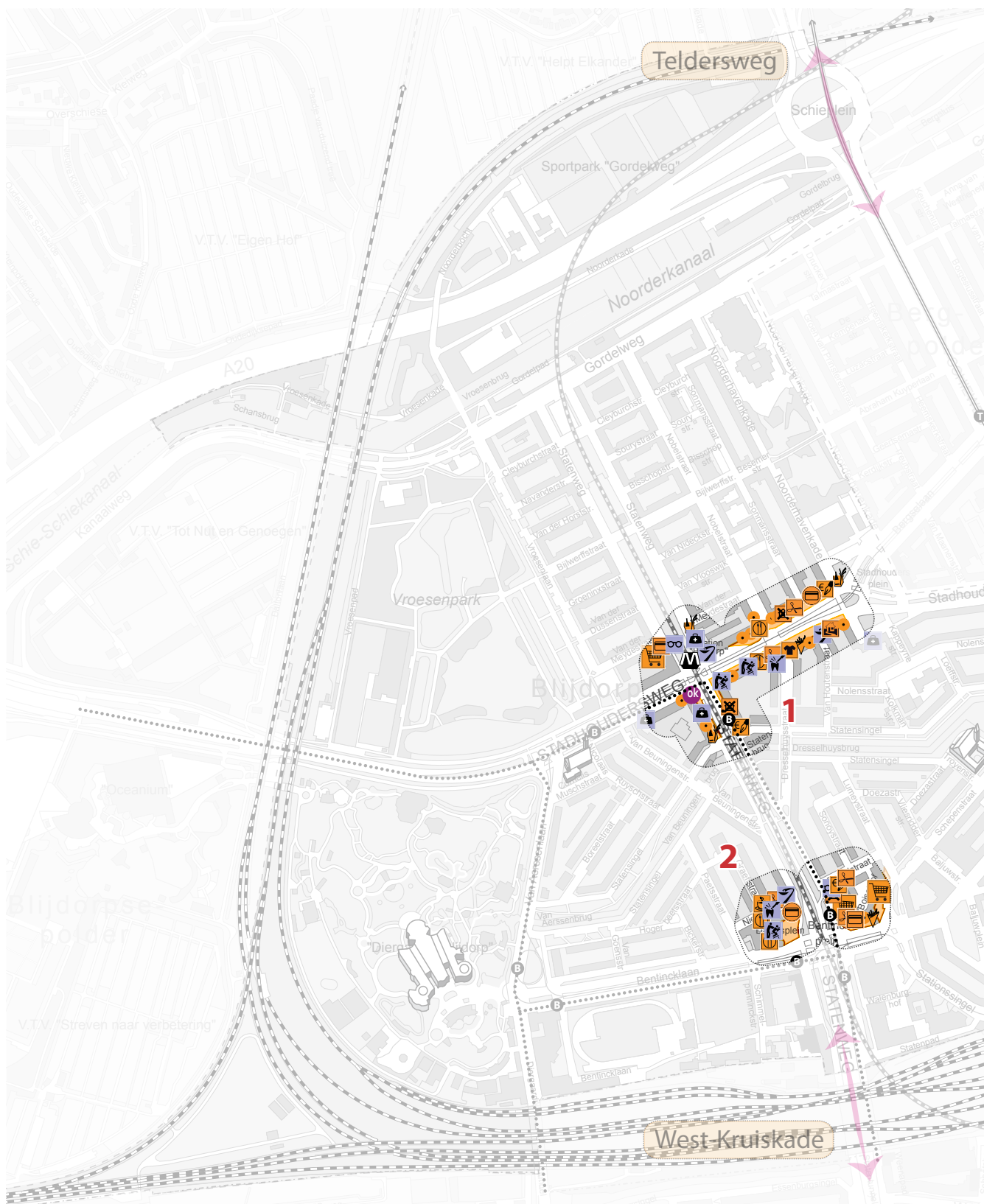
De vraagwijzer kennen de meeste bewoners niet. Sommige hebben er wel van gehoord maar weten niet waar hij ligt of wat voor informatie er verstrekt wordt. De bewoners die de Vraagwijzer wel kennen vinden dat er weinig mogelijk is voor een persoonlijk gesprek. Er is er onvoldoende informatie te vinden over openingstijden en locaties.

In WZH merkt men op graag meer te willen weten over computers. Ouderen zonder computer voelen zich nu gediscrimineerd omdat er vaak voor aanvullende informatie wordt verwezen naar een website. Een computercursus zou een uitkomst bieden.

Zorgvoorzieningen

Bewoners zijn tevreden over het aanbod van zorgvoorzieningen in de wijk; voldoende huisartsen, fysiotherapeuten en er is zelfs een allergie-arts in de wijk. De hoeveelheid apotheken in de wijk laat echter te wensen over vinden bewoners in WZH. De apotheek Walenburg biedt volgens sommige bewoners geen goede service. Vrijwel alle respondenten maken gebruik van deze apotheek.

De meeste bewoners maken gebruik van het Franciscus Ziekenhuis en gaan hier met tramlijn 25 of Vervoer op Maat naartoe, afhankelijk van de woonlocatie.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

3.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

- 1) Metrostation Blijdorp
- 2) Bentinckplein
- 3) Heulbrug
- 4) Eudokiaplein

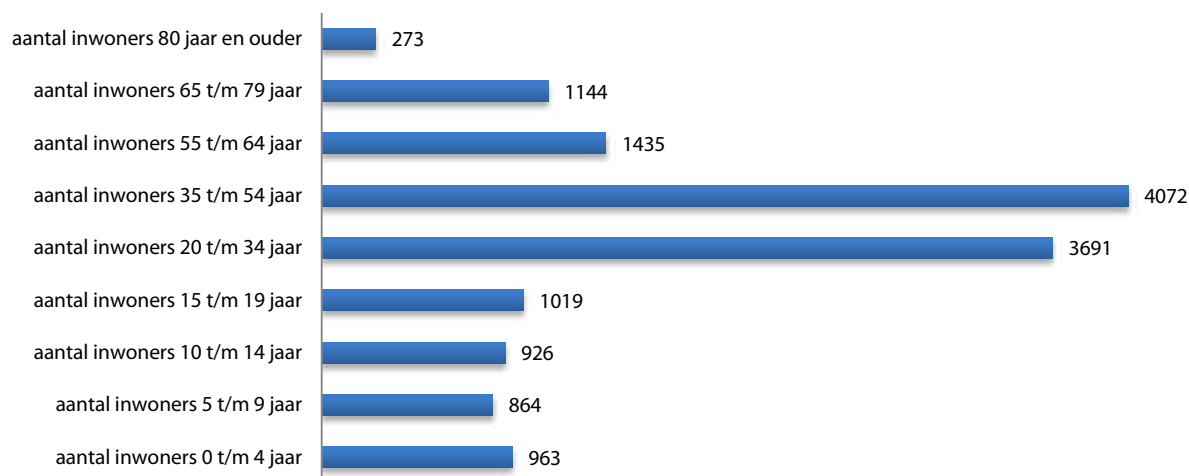
	museum		collectieve tuin		wijkgebouw		christelijke instelling
	theater/ evenementen		volkstuin		TOS-veldlocatie		islamitische instelling
	galerie/ expositieruimte		speeltuin		TOS-kantoorlocatie		joodse instelling

Afb. 3.9: Blijdorp-Provenierswijk: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

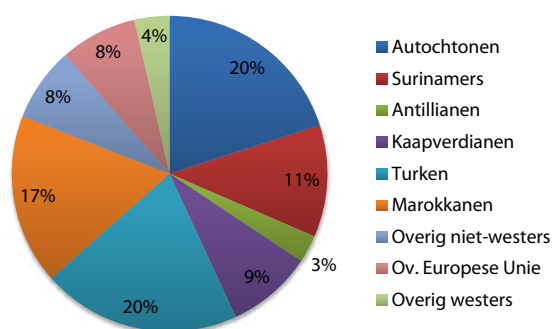

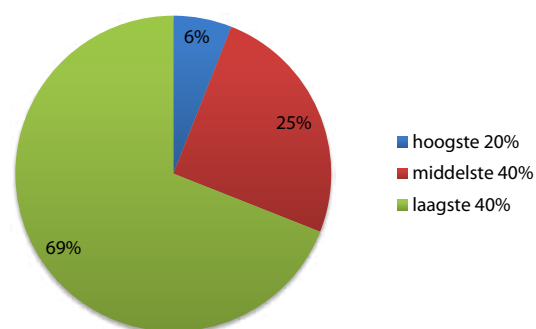
Contextdata Bospolder-Tussendijken (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

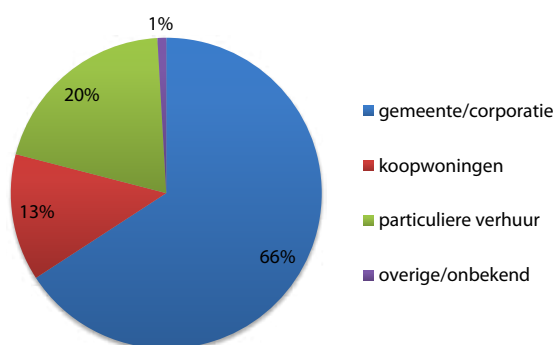
Afb. 4.1: Leeftijdsopbouw bewoners Bospolder-Tussendijken, 2013

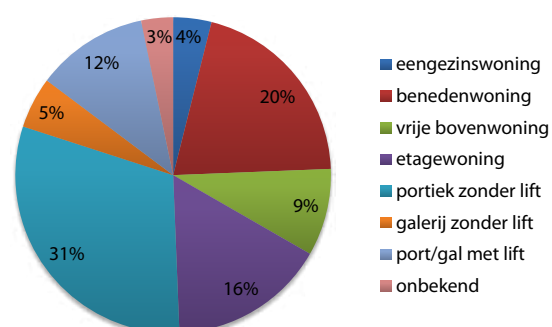
Afb. 4.2: Etniciteit bewoners Bospolder-Tussendijken, 2013

Afb. 4.3: Inkomen bewoners Bospolder-Tussendijken, 2010

Afb. 4.4: Eigendom woningen Bospolder-Tussendijken, 2012

Afb. 4.5: Woningtype Bospolder-Tussendijken, 2012

BOSPOLDER-TUSSENDIJKEN

4

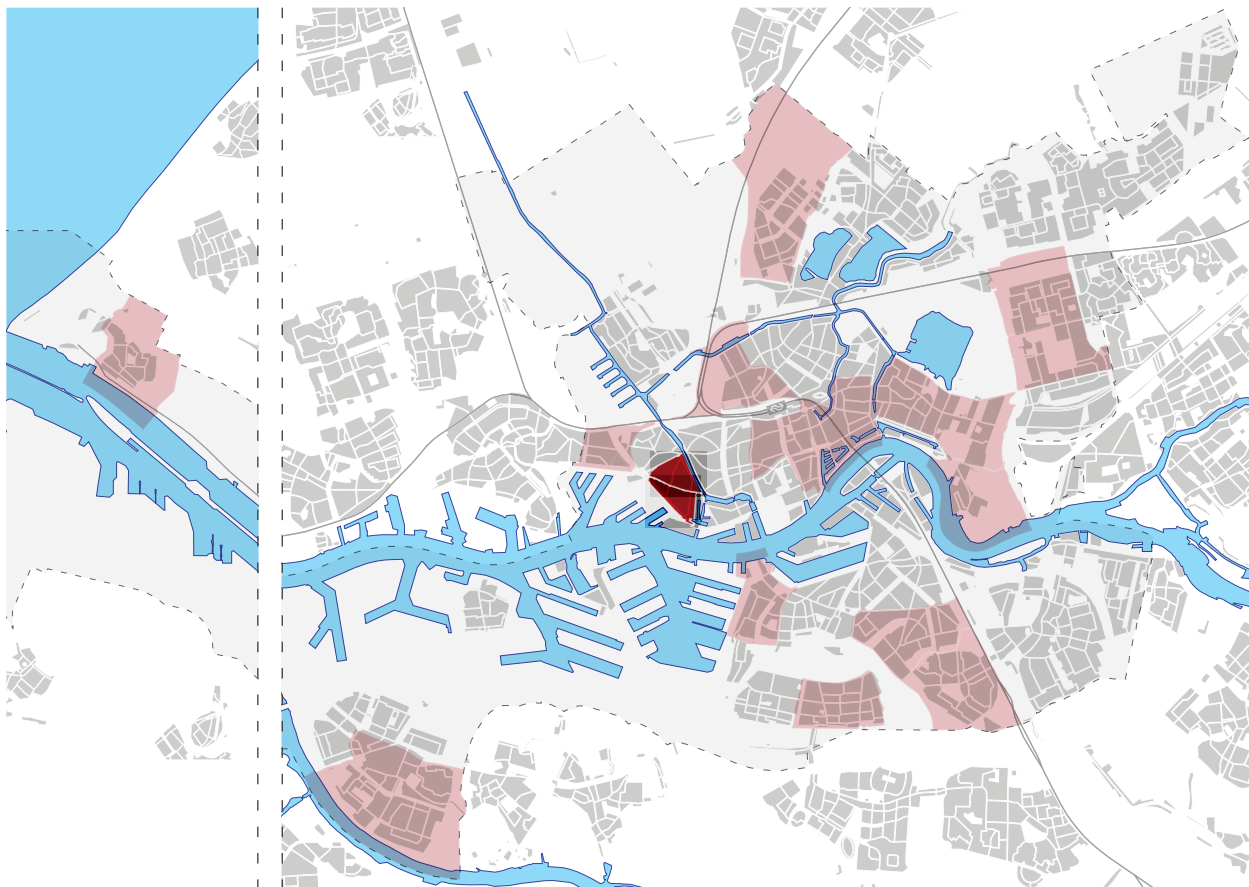
4.1 INTRODUCTIE

De wijk Bospolder en Tussendijken heeft circa 14.400 inwoners. Gemiddeld is 10% van de bevolking 65 jaar en ouder (stand 2013). De vooroorlogse stadswijk ligt in het westen van Rotterdam en is onderdeel van de Deelgemeente Delfshaven.

Het gebied wordt begrensd door het bedrijventerrein Nieuw-Mathenesse, de Mathenesserweg en de Spangensekade langs de Delfshavense Schie. De Schiedamseweg scheidt de delen Bospolder en Tussendijken.

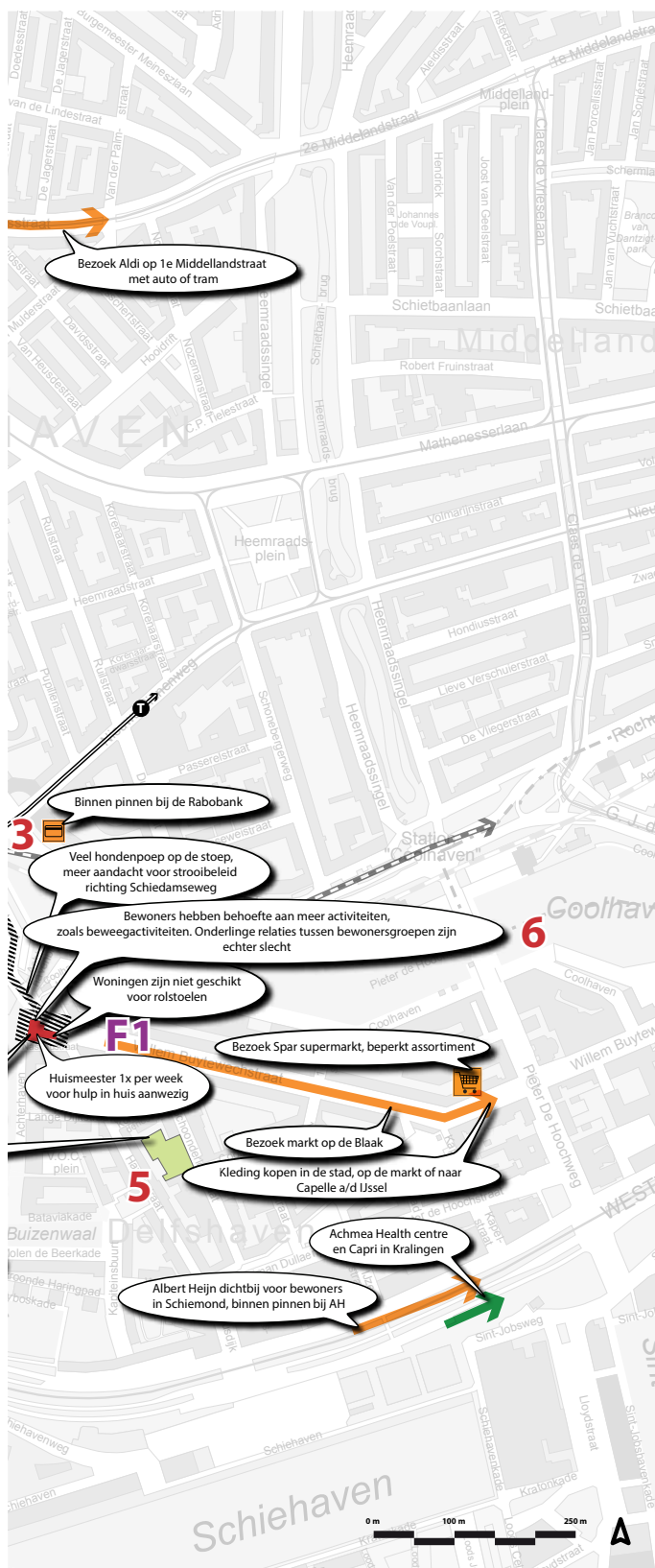
In het gebied bevinden zich veel voorzieningen, waaronder veel winkels. Tweemaal per week wordt op het Grote Visserijplein één van de grootste

multiculturele markten van Nederland gehouden. Sinds de jaren tachtig zijn veel oude woningen gesloopt en vervangen door nieuwbouw. Een kenmerkend project is 'Le Medi' in Bospolder, een wooncomplex in mediterrane stijl met een gemeenschappelijke binnenplaats. Ook het 'Dakpark' aan de zuidwestkant van de wijk is een goed voorbeeld van recente wijkvernieuwing.

Afb. 4.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

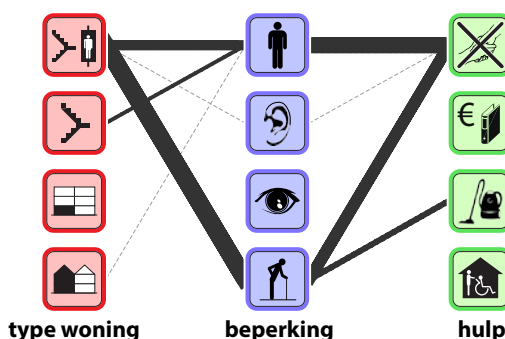

4.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 18
Gemiddelde leeftijd: 71
50% vrouw & 50% man
67% woont samen met partner & 33% alleen

Afb. 4.7: Zorgschema bewoners Bospolder-Tussendijken

Vragen om advies (meest genoemde)

43% van de respondenten vraagt de *huismeester* als eerste om advies bij een probleem en 19% vraagt *familie* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

56% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

74% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 5% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen, 11% *huishoudelijke hulp* en 5% *administratieve hulp*

Mantelzorg

22% van de respondenten *is* mantelzorger
11% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Wooncomplex De Kolk*
F2 - focusgroep 2: *Wijkcentrum Pier 80*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 4.8: Bospolder-Tussendijken: input bewoners | Veldacademie

4.3 ONDERZOEKSRESULTATEN BOSPOLDER-TUSSENDIJKEN

Focusgroep 1

Datum 6 maart 2013

Locatie De 'Kolk'

Aantal deelnemers 17

Focusgroep 2

Datum 13 maart 2013

Locatie Pier 80

Aantal deelnemers 5

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep vond plaats in wijkcentrum Pier 80 (WP80) waar verschillende activiteiten georganiseerd worden. Bij deze bijeenkomst was een groot aantal bewoners uit Schiedmond aanwezig. De focusgroep in wooncomplex De Kolk (WDK) vond plaats in de gemeenschappelijke ruimte van het wooncomplex. Deze ruimte kan door alle bewoners bezocht en gebruikt worden. Er zijn diverse activiteiten, zoals bingo, schilderles, rommelmarkt. Tijdens de focusgroep blijkt dat de onderlinge relatie tussen de bewoners verstoord is, wat de sfeer in de flat niet ten goede komt. Eén bewoner formuleert de situatie als 'hopeloos' en noemt dat dit niet prettig oud worden is. Op nieuwe initiatieven wordt vaak negatief gereageerd, waardoor de gemeenschappelijke ruimte niet optimaal benut kan worden. Men vertelt dat er een bepaalde groep bewoners is, die de gang van zaken in de flat bepaalt. Alle bewoners vinden de situatie onwenselijk. Delphi opbouwwerk is hiermee aan de slag gegaan.

Dagelijkse winkelvoorzieningen

De keuze voor een supermarkt wordt gemaakt op basis van aanbiedingen. Hierdoor doet men bij verschillende supermarkten boodschappen. Veel bewoners wensen de Aldi weer terug op de Pier. Sommigen nemen de tram of de auto om boodschappen te doen in de Aldi op de Middellandstraat.

Bewoners van WDK gaan met de tram naar Bas v/d Heijden (1) omdat dit anders te ver lopen is. Bewoners die boodschappen doen met de auto nemen vaak

ook boodschappen mee voor andere bewoners in de flat. Tijdens het gesprek wordt regelmatig gewezen op de niet erg grote beurs van de bewoners. Ook de bewoners uit Schiedmond geven aan dat de supermarkt bij hen in de buurt erg duur is. Ook doen veel bewoners boodschappen op de wekelijkse markt op het Visserijplein (2). In de wijk worden kledingwinkels gemist, maar ook andere specifieke winkels zoals een handwerkzaak. Voor kleding gaan de meeste bewoners naar de stad, bijvoorbeeld naar de markt waar de kleding goedkoop is. Nadeel van de kleding kopen op de markt vindt men de kleine maten en het geringe aanbod in de winter.

De bewoners zijn goed op de hoogte van de locaties waar men geld kan opnemen. Een aantal neemt het liefste geld op bij de kassa in de supermarkt. Bas v/d Heijden rekent hier extra kosten voor, waardoor bewoners daar geen geld opnemen. De geldautomaat binnen in de Rabobank (3) wordt ook genoemd. Men geeft aan liever geen grote bedragen op zak te hebben, dus pint men vaker kleinere bedragen. Voor enkele bewoners wordt het geld gehaald door de kinderen.

Vervoer

Het feit dat bewoners in Rotterdam boven de 65 jaar gratis met het Openbaar Vervoer (OV) kunnen reizen is een stimulans om gebruik te maken van het OV. Een aantal bewoners gebruikt iedere dag het OV, met name de metro en de tram. Ook voor het doen van boodschappen wordt gebruik gemaakt van het OV. Bewoners met een rollator nemen liever niet de metro. Het gebruik van de roltrap met een rollator is onveilig, maar de liften bij de metro doen het vaak niet. Eén bewoner geeft aan al een keer gevallen te zijn op de roltrap. Vervoer op Maat wordt gebruikt voor niet-dagelijks bestemmingen, zoals een bezoek aan het ziekenhuis, aan de kinderen of om te winkelen.

Hobby's en vrije tijd

De meeste respondenten uit Schiedmond doen vrijwilligerswerk. Dit doen zij voornamelijk om zich in te zetten voor de buurt. Veel activiteiten hebben dan ook te maken met participatie in bewonersgroepen (lid van bewonersplatform) of gesprekken met deelgemeente/welzijnspartijen. Wel noemt men hierbij dat het doen van vrijwilligerswerk de laatste

tijd frustrerend is omdat de gemeente steeds meer bezuinigd. Zorgen worden geuit over het feit dat er veel voorzieningen verdwijnen en de 'zwakkeren' er de dupe van zijn.

Bewoners zijn erg enthousiast over Horizon Educatief Centrum. Dit is een vakschool voor kinderen met complexe gedragsstoornissen. De leerlingen organiseren verschillende activiteiten voor ouderen en bieden voorzieningen aan, zoals beweegactiviteiten, restaurant, kapper en meubelmakerij. Dit zijn goede initiatieven, vinden de bewoners. Bewonersorganisatie Bospolder-Tussendijken heeft nieuw zitmeubilair voor de speeltuin door de leerlingen laten maken.

Veel bewoners ondernemen regelmatig uitstapjes in het weekend. Daarnaast gaat men ook langere tijd op vakantie en één bewoner gaat de hele zomer naar de camping in Brabant. Bewoners van WDK bezoeken met mooi weer verschillende plekken in de wijk, zoals het Piet Heynsplein (4) en de 'Schat van Schoonderloo' (5). Tevens vinden bewoners dat Coolhaven (6) mooi is opgeknapt. Zij zitten graag op de bankjes langs het water om naar de schepen te kijken en van de zon de genieten.

Ontmoetingsplekken

In Schiemonnd missen bewoners voldoende mogelijkheden om elkaar te ontmoeten en vrijetijdsactiviteiten te bezoeken. Er is alleen het buurthuis (7). In Bospolder-Tussendijken en omgeving worden verschillende ontmoetingsplekken opgesomd; De Schans (8), De Put, Humanitas en Pier 80 (9). Het Westervolkshuis wordt ook genoemd vanwege de voordelige maaltijdvoorzieningen.

Zorgvoorzieningen

De bewoners zijn tevreden over de zorgvoorzieningen. Apotheek, fysiotherapeut en huisarts (10) zitten dichtbij elkaar. Men kan er op de fiets of lopend naartoe. Men is ook tevreden over het gezondheidscentrum aan de Mathenesserdijk. Bewoners kennen de artsen al langere tijd. Nadeel is dat de artsen soms tegelijkertijd op vakantie zijn, waardoor het lastig is om een vervanger te vinden. Een aantal bewoners hebben met de huisarts afgesproken dat deze altijd op huisbezoek komt, ongeacht wat er aan de hand is.

Sommige bewoners hebben moeite de medicatie goed in te nemen. Soms wordt hetzelfde medicijn van een andere producent geleverd omdat dit goedkoper is. Bewoners verliezen soms het overzicht over de verschillende medicamenten die zij moeten innemen.

Om gezond en fit te blijven vinden bewoners beweegactiviteiten belangrijk. Men probeert extra beweging ook in dagelijkse activiteiten te integreren. Vitale bewoners geven aan graag de trap te gebruiken naar hun woning om te blijven oefenen; 'het is goed voor de benen'. Wanneer er een lift voor handen is, gebruikt men deze wel om de boodschappen in de woning te krijgen.

Toekomst

De ontwikkeling van de woonservicegebieden baart bewoners uit Schiemonnd zorgen. Door alle bezuinigingen zien ze steeds meer initiatieven sneuvelen. Zo hebben de woningcorporaties het zwaar en verdwijnen binnenkort bij diverse wooncomplexen de huismeesters. Ook het feit dat men tegenwoordig vrijwel alles via de computer moet regelen vinden de bewoners verontrustend.

In Schiemonnd worden veel (toegankelijke) woningen verkocht zodra deze uit de verhuur komen. Ouderen vinden het zorgwekkend dat er steeds minder mogelijkheden zijn voor doorverhuizen naar een toegankelijke woning.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

4.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Visserijplein

2) Hudsonplein

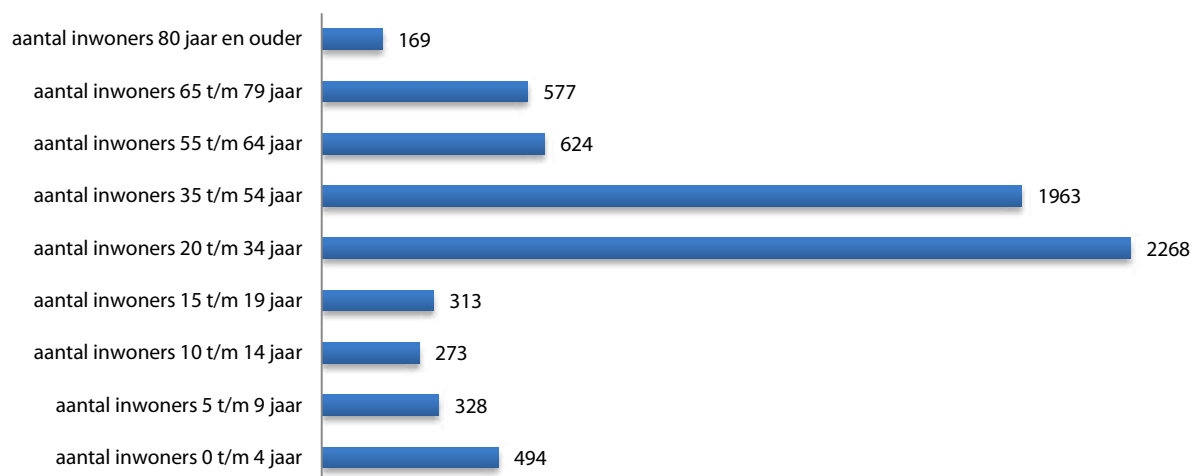
Afb. 4.9: Bospolder-Tussendijken: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

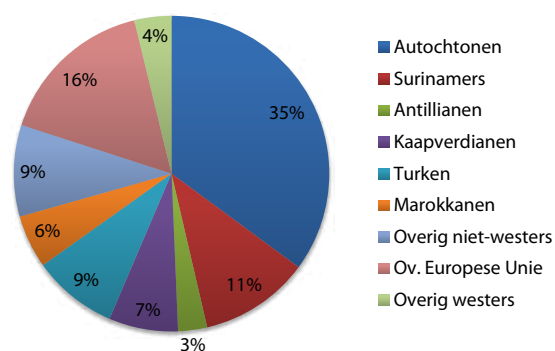

OUD-MATHENESSE

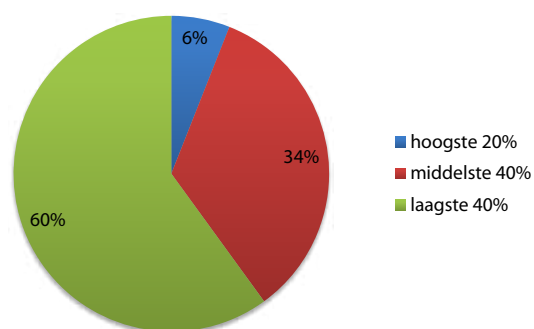
Contextdata Oud-Mathenesse (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

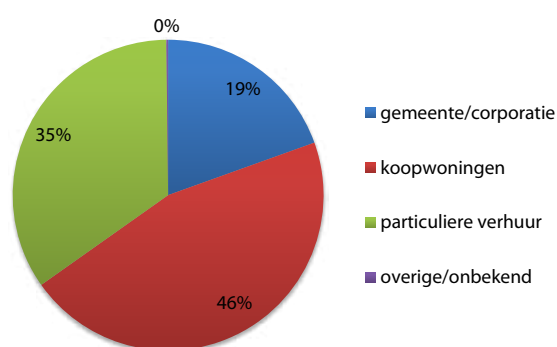
Afb. 5.1: Leeftijdsopbouw bewoners Oud-Mathenesse, 2013

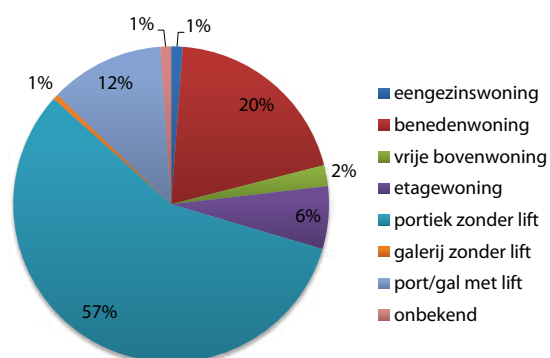
Afb. 5.2: Etniciteit bewoners Oud-Mathenesse, 2013

Afb. 5.3: Inkomen bewoners Oud-Mathenesse, 2010

Afb. 5.4: Eigendom woningen Oud-Mathenesse, 2012

Afb. 5.5: Woningtype Oud-Mathenesse, 2012

OUD-MATHENESSE

5

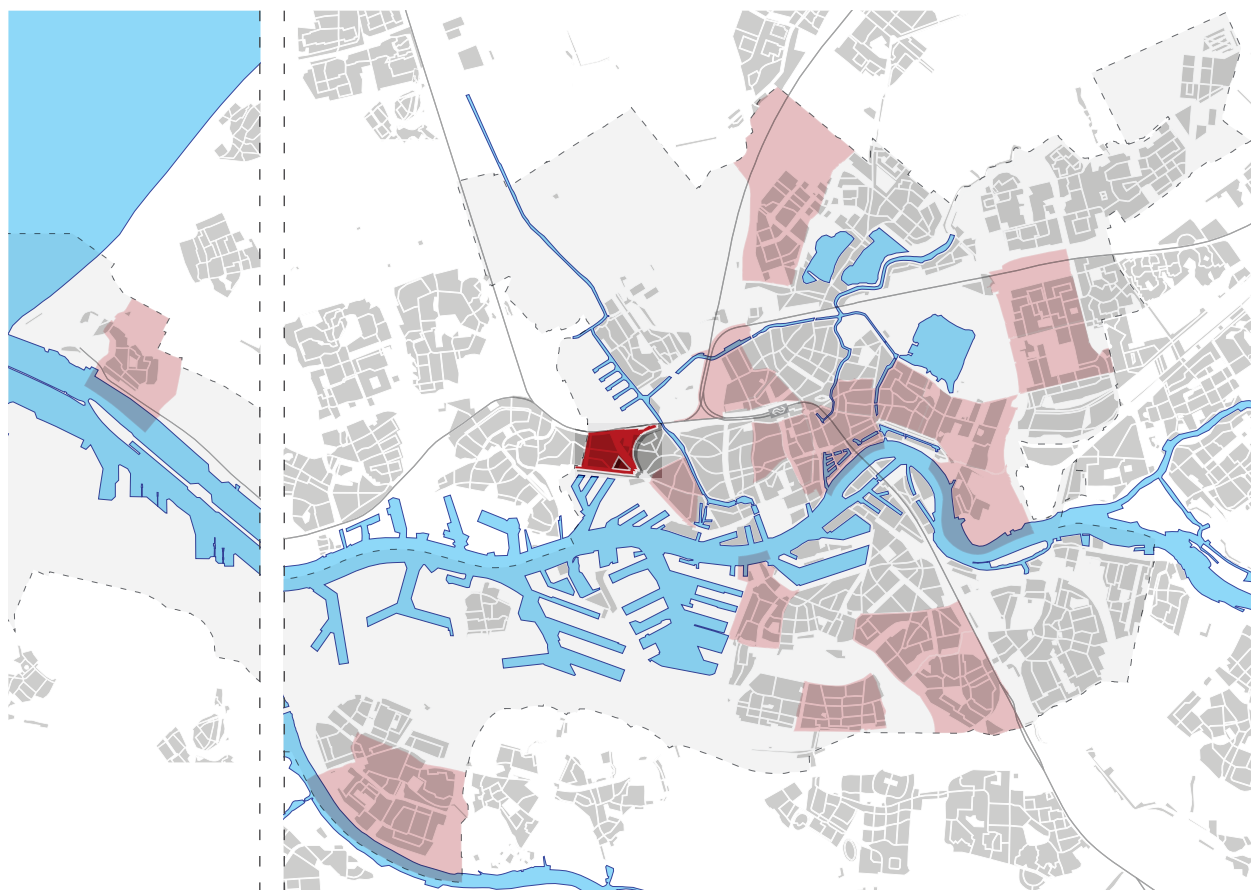
5.1 INTRODUCTIE

Oud-Mathenesse heeft ca. 7.000 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Delfshaven. 11% van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

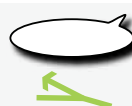
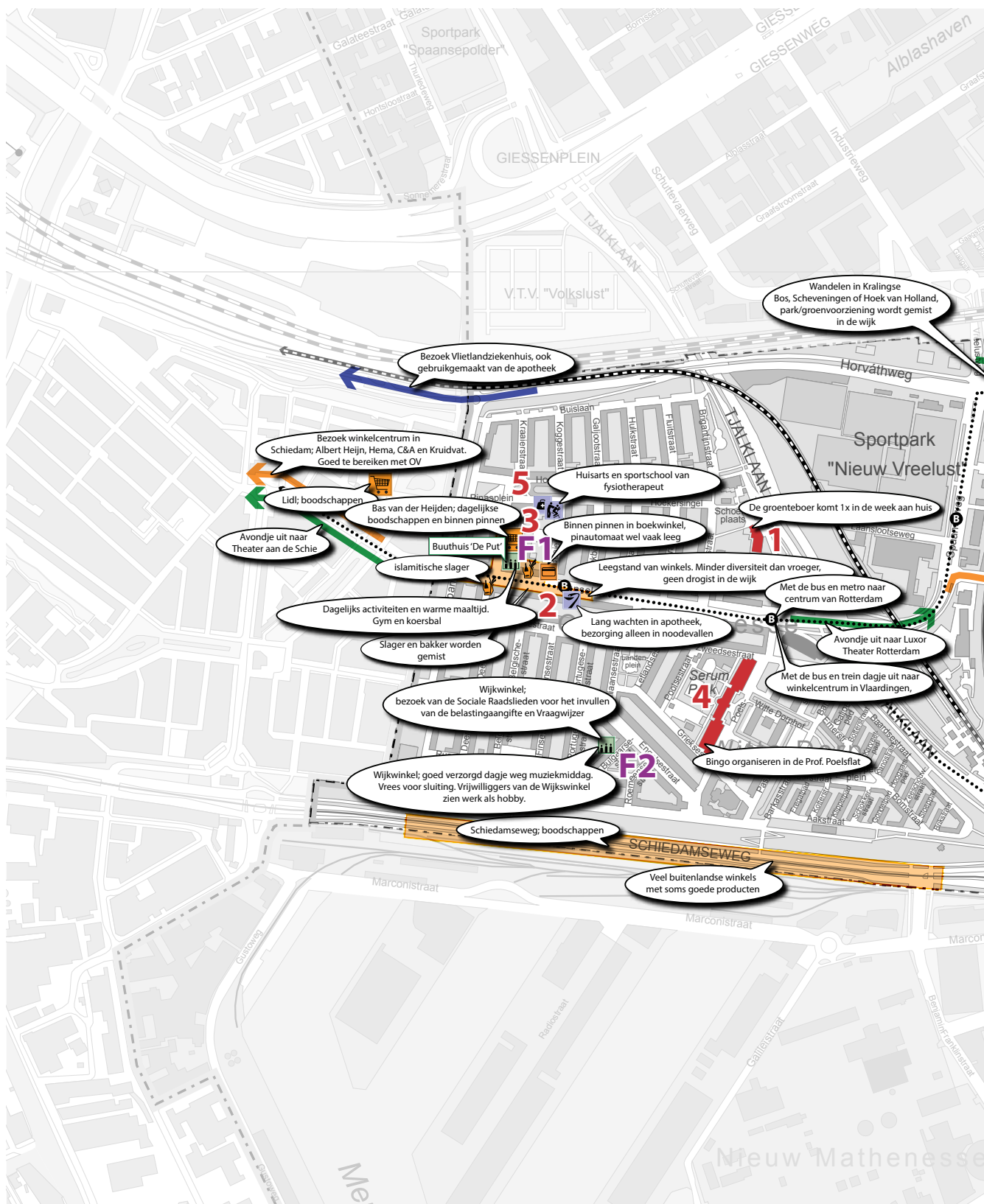
Oud-Mathenesse ligt in het uiterste westen van deelgemeente Delfshaven tussen Spangen en gemeente Schiedam. Aan de noordkant wordt de wijk begrensd door het spoor, aan de zuidkant door de Schiedamseweg en de Merwehaven. Ten zuidoosten van Oud-Mathenesse ligt metrostation Marconiplein.

De wijk werd gebouwd in de jaren dertig van de twintigste eeuw in de weilanden tussen Rotterdam en Schiedam en bestaat voornamelijk uit vooroorlogse woningen met veel

groenvoorzieningen. Het hart van de wijk is de Franselaan, een doorgaande straat met winkels. Deze verdeelt de wijk in twee buurten: in het noorden de Schepenbuurt, en in het zuiden de Landenbuurt.

Afb. 5.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

opmerking bewoner

groengebieden
buiten de wijk

Participatie
buiten de wijk

commerciële voorziening
buiten de wijk

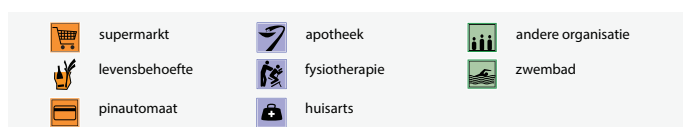
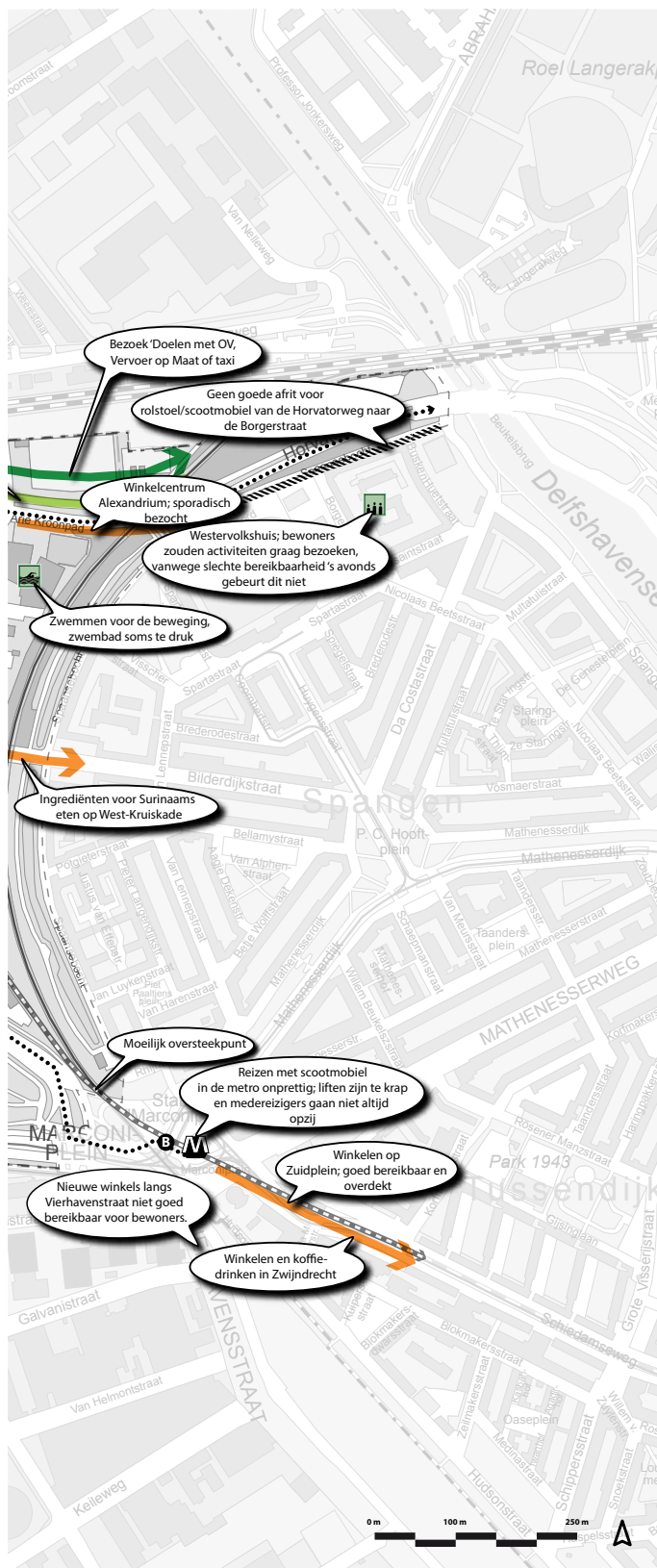

zorgvoorziening
buiten de wijk

woningen met 55-plussers

winkelcluster

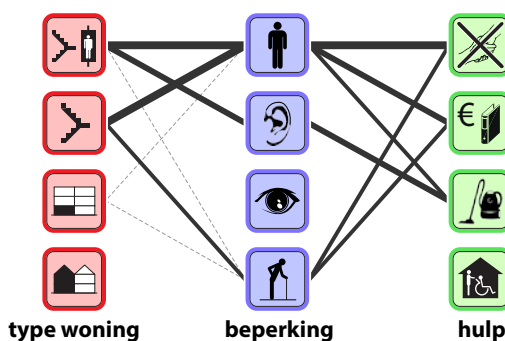

5.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 16
Gemiddelde leeftijd: 75
87% vrouw & 13% man
38% woont samen met partner & 62% alleen

Afb. 5.7: Zorgschema bewoners Oud-Mathenesse

Vragen om advies (meest genoemde)

56% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 25% vraagt het *wijk-servicpunt* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

25% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

52% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 24% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen en 24% *huishoudelijke hulp*

Mantelzorg

13% van de respondenten *is* mantelzorger
50% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Buurthuis De Put*

F2 - focusgroep 2: *Wijkwinkel*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 5.8: Oud-Mathenesse: input bewoners | Veldacademie

5.3 ONDERZOEKSRESULTATEN OUD-MATHENESSE

Focusgroep 1

Datum 17 januari 2013

Locatie buurthuis De Put

Aantal deelnemers 11

Focusgroep 2

Datum 18 maart 2013

Locatie Wijkwinkel

Aantal deelnemers 5

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De bijeenkomst in buurthuis De Put (BDP) was georganiseerd aansluitend aan de gymnastiekles. Bezoekers van de gym drinken na afloop altijd een kopje koffie met elkaar. De focusgroep in de Wijkwinkel (WW) bestond voornamelijk uit bestuursleden van de 'Werkgroep 55+' die in WW activiteiten organiseert.

Dagelijkse voorzieningen

Vrijwel alle bewoners gaan graag naar Schiedam om boodschappen te doen. Vooral voor het bezoek aan grotere winkels en de drogist die in de eigen wijk gemist wordt. Bewoners van de flat op de Schoenerplaats (1) zijn erg tevreden over het aanbod van de groenteboer die wekelijks langskomt. De ruime keuze aan groente mist men in de supermarkt.

Het kopen van kleding doet men op verschillende plekken. Zo gaat één bewoner met de metro en de bus naar P&C in het centrum van Rotterdam. Soms gaat hij met de tram, omdat dit een leuk ritje is door de stad langs de West-Kruiskade. Een andere bewoner gaat naar M&S Mode of Miss Etam in de stad vanwege de verkoop van grotere kledingmaten. De bewoners van de focusgroep in WW gaan allen graag naar Vlaardingen. 'Het is er heel leuk en gezellig, hier blijf je echt hangen. Echt een dagje uit'. Men verblijft er graag langer voor een biertje, kopje koffie of pannenkoeken.

Geld opnemen doet men het liefste bij een pinautomaat binnen, bijvoorbeeld bij de boekwinkel aan de Franselaan (2) of bij Bas v/d Heijden (3). Bij de

focusgroep in WW geven bewoners aan voorzichtig te zijn met het opnemen van geld, zij doen dit op verschillende manieren. De één pint in een keer een groot bedrag bij een bank, de ander vraagt tijdens het pinnen of er iemand bij haar kan komen staan.

Woonomgeving

De leegstand van winkels in de Franselaan (2) stoort de bewoners en men maakt zich zorgen over verloedering van de wijk. Ook geven verschillende bewoners aan 's avonds niet graag naar buiten te gaan.

Vervoer

Men is erg tevreden over de verbinding met het Openbaar Vervoer (OV) naar Schiedam. Men kan de bus of de tram gebruiken. Bewoners die in het bezit zijn van een scootmobiel leggen grotere afstanden af waardoor ze meer winkels kunnen bereiken. Het reizen met de scootmobiel in de metro vindt men echter minder prettig doordat de liften vaak te krap zijn en medereizigers niet altijd aan de kant gaan. Bewoners die gebruik maken van Vervoer op Maat doen dit met name wanneer ze voor een langere periode ergens verblijven. Dat kan zijn een verjaardag, ziekenhuisbezoek of een avondje uit. Het nadeel van Vervoer op Maat vindt men dat je vaak niet op tijd opgehaald wordt.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners maken graag gebruik van de bibliotheken in Schiedam of het centrum van Rotterdam. Eén bewoner bezoekt specifiek de bibliotheek in Schiedam, omdat ze daar goedkoper en langer gebruik kan maken van het internet. De bewoner is nog niet zo snel met de computer. Bewoners zijn ook zeer tevreden over Buurthuis De Put. Het buurthuis is de centrale ontmoetingsplek in de wijk. Er zijn dagelijks activiteiten en twee keer per week kan men een warme maaltijd eten voor een klein bedrag. De meeste bewoners hebben een Rotterdampas, daarmee bezoeken ze o.a. musea. Eén bewoner heeft een abonnement op een aantal concerten in de Doelen.

Een aantal bewoners noemt bij het thema vrijetijdsbesteding ook het oppassen op kleinkinderen. Men vindt dit leuk, maar ook

vermoeiend. Ook vrijwilligerswerk wordt beschouwd als vrijetijdsbesteding, zoals bestuurstaken bij de Werkgroep 55+. De werkgroep organiseert onder andere de muziekmiddagen die zeer succesvol zijn gezien de grote opkomst en goede sfeer. Bewoners vrezen echter voor sluiting van de Wijkwinkel, men zou het erg missen. Door bezuinigingen is het erg moeilijk geworden het hoofd boven water te houden.

Als hobby wordt ook sport en bewegen genoemd. Zo gaat men graag fitnessen onder begeleiding van een fysiotherapeut of naar de gym in buurthuis De Put. Eén bewoner zou graag zwemmen maar vindt het te druk in het zwembad.

Bewonersparticipatie

De bewoners uit de focusgroepen zijn actief in de wijk en organiseren verschillende vrijwilligersactiviteiten zoals de bingo in de Professor Poelsflat (4). Ze zijn actief in de Werkgroep 55+, in de Wijkwinkel of doen mee in het project 'de Buurt Bestuurd'. Tevens controleert men de wijk op ongeregelde zaken zoals wildplassen en vandalisme. Dit meldt men bij de politie zodat de overtreeders een boete krijgen.

Zorgvoorzieningen

De meeste bewoners maken gebruik van MedischZorgCentrum De Boei (5) waar een praktijk voor fysiotherapie, huisartsen, logopedie, diëtiste, maatschappelijk werk en een pedicure gevestigd zijn.

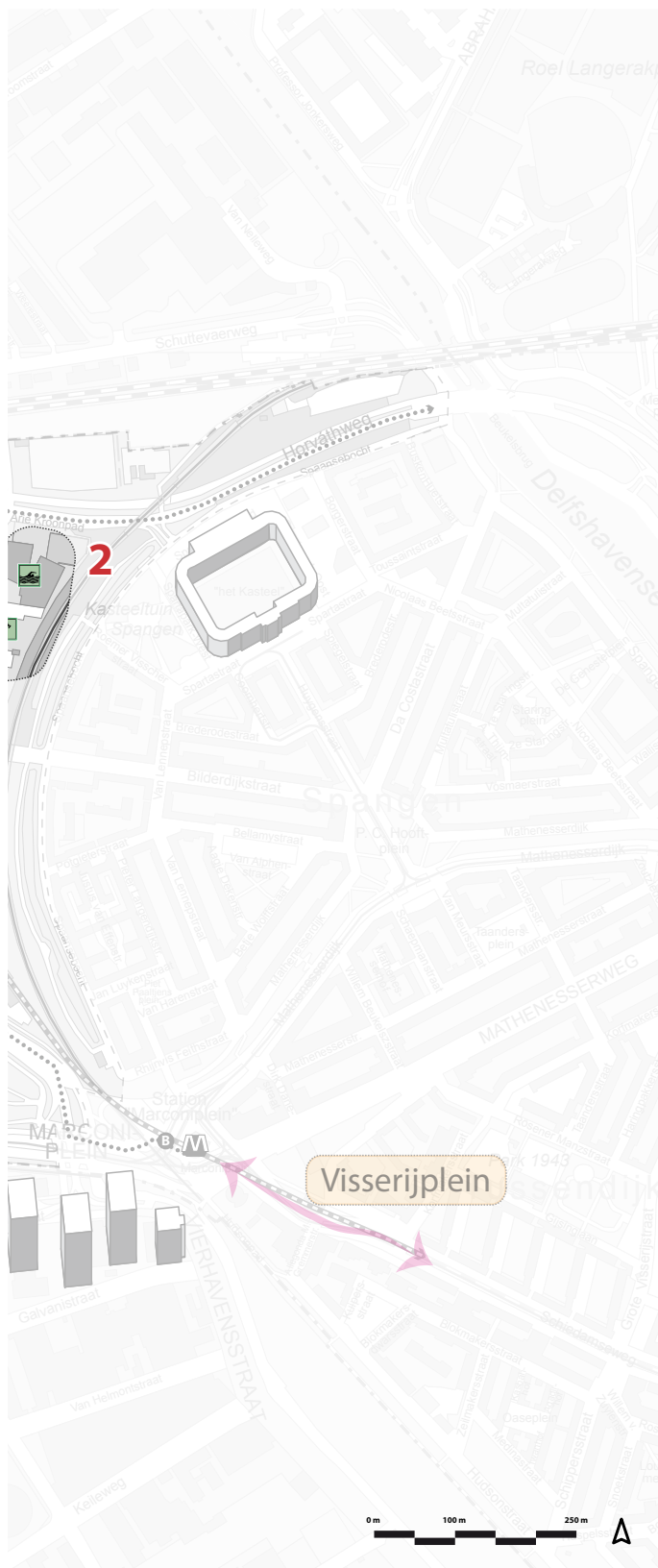
In de wijk is slechts één apotheek voorhanden, aan de Franselaan, alle bewoners zijn hier ontevreden over. De wachttijden zijn er lang en niet alle medicijnen zijn op voorraad. Tevens wordt als negatief punt genoemd dat de apotheek niet met alle zorgverzekeraars afspraken heeft gemaakt, waardoor men soms naar een apotheek in een andere wijk moet.

Een aantal bewoners ontvangt hulp vanuit de thuiszorg. Eén bewoner heeft zojuist een nieuw contract afgesloten waarbij ze een kwartier minder hulp ontvangt. Dat gaat volgens de bewoner prima.

Een andere bewoner heeft slechte ervaringen met stagiaires in de thuiszorg; deze konden niet goed schoonmaken en kwamen onregelmatig. Met vragen gaan de bewoners naar de huisarts of de Vraagwijzer.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

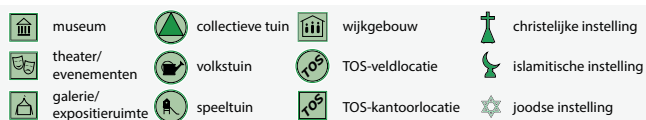

5.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Franselaan

2) Sportcentrum West

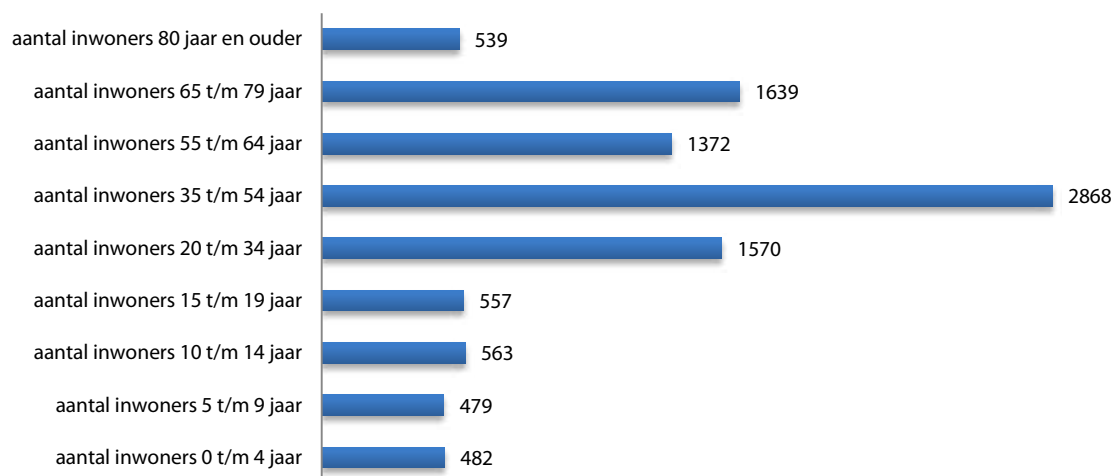

Afb. 5.9: Oud-Mathenesse: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

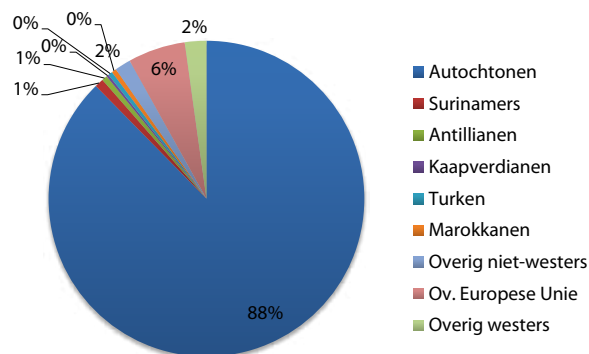

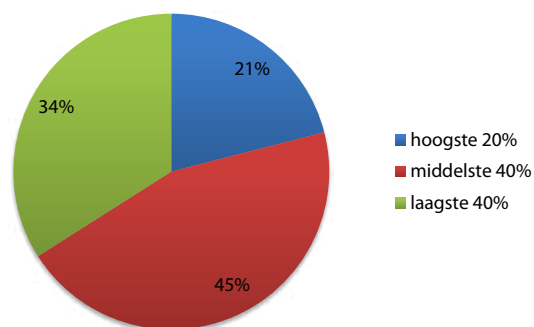
Contextdata Hoek van Holland (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

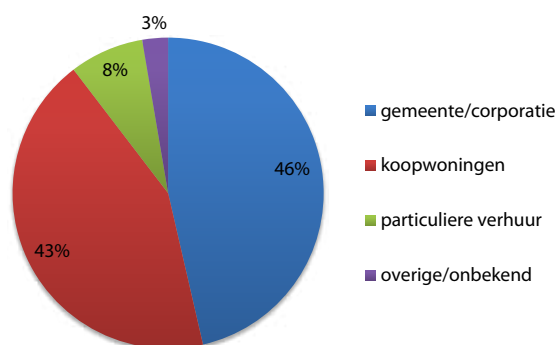
Afb. 6.1: Leeftijdsopbouw bewoners Hoek van Holland, 2013

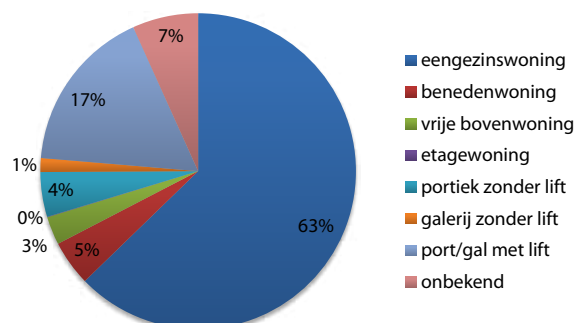
Afb. 6.2: Etniciteit bewoners Hoek van Holland, 2013

Afb. 6.3: Inkomen bewoners Hoek van Holland, 2010

Afb. 6.4: Eigendom woningen Hoek van Holland, 2012

Afb. 6.5: Woningtype Hoek van Holland, 2012

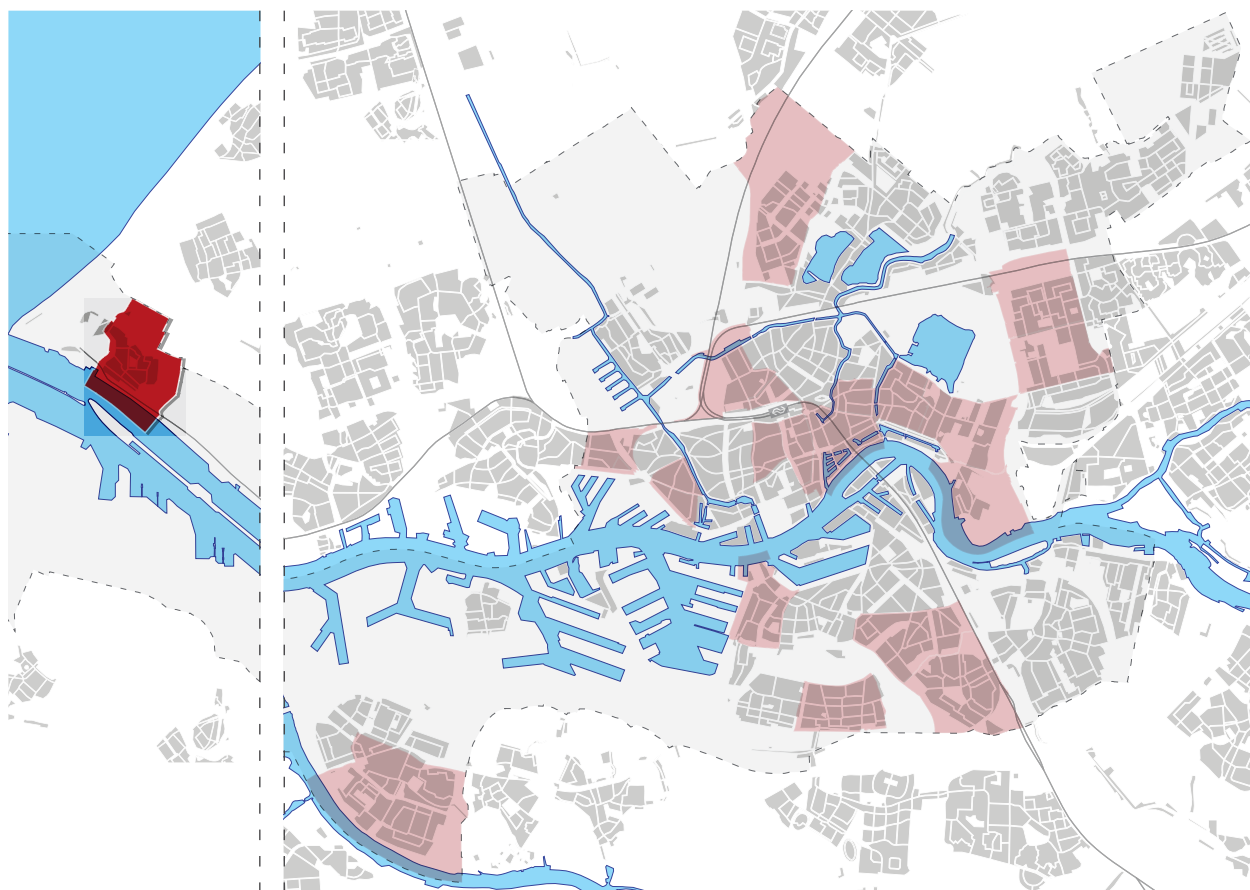
6.1 INTRODUCTIE

De Deelgemeente Hoek van Holland heeft ca. 10.070 inwoners. Tweeëntwintig procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

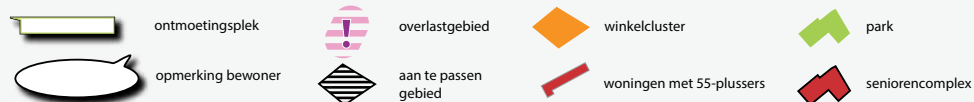
Hoek van Holland is een kustplaats gelegen op de noordoever van de Nieuwe Waterweg ten westen van Rotterdam en grenst aan de noordoostelijke kant aan de gemeente Westland, en aan de zuidoostelijke kant aan de gemeente Maassluis.

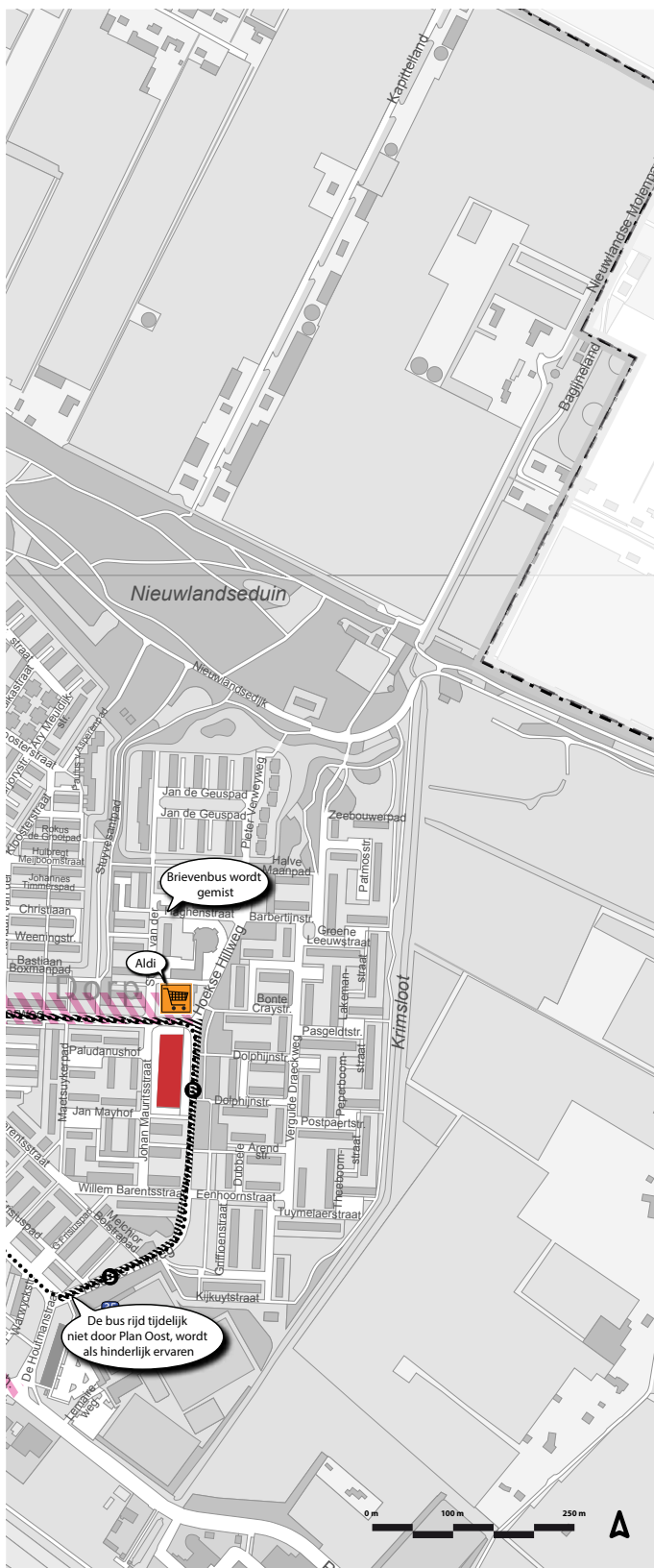
De plaats ontwikkelde zich met de aanleg van de Nieuwe Waterweg eind negentiende eeuw als woonplaats voor personeel van Rijkwaterstaat. Inmiddels is Hoek van Holland met zijn lange zandstranden een geliefde recreatiebestemming. Van de historische bebouwing is relatief weinig

behouden. Rondom het voormalig dorpsplein bevindt zich Winkelcentrum De Hoekse Brink. Het is vooral een boodschappencentrum voor Hoek van Holland, waar gedurende zeven dagen per week winkels geopend zijn. De deelgemeente heeft twee NS stations en is ook bereikbaar met een buslijn. Daarnaast vertrekt vanuit Hoek van Holland een veerdienst naar Engeland en gaat er een Fast Ferry naar de Maasvlakte.

Afb. 6.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

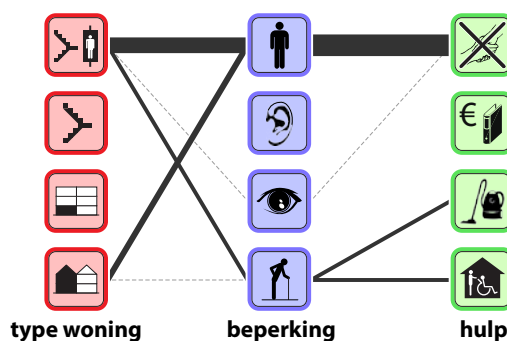

6.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 15
 Gemiddelde leeftijd: 76
 53% vrouw & 47% man
 60% woont samen met partner & 40% alleen

Afb. 6.7: Zorgschema bewoners Hoek van Holland

Vragen om advies (meest genoemde)

28% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 28% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

20% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

86% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 7% zou graag extra *huishoudelijke hulp* ontvangen en 7% *administratieve hulp*

Mantelzorg

20% van de respondenten *is* mantelzorger
 20% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Wijkcentrum De Hoekstee*

F2 - focusgroep 2: *Woonzorgcentrum Humanitas aan Zee*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb.6.8: Hoek van Holland: input bewoners | Veldacademie

6.3 ONDERZOEKSRESULTATEN HOEK VAN HOLLAND

Focusgroep 1

Datum 12 november 2012

Locatie De Hoekstee

Aantal deelnemers 9

Focusgroep 2

Datum 12 november 2012

Locatie Humanitas aan Zee

Aantal deelnemers 6

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in wijkcentrum De Hoekstee (WCH) van welzijnsorganisatie Vitis Welzijn. Iedere maandag wordt hier een druk bezochte creatieve ochtend gehouden. In WDH worden ook andere activiteiten aangeboden, zowel voor jong als oud. De tweede focusgroep is gehouden in woonzorgcentrum Humanitas aan Zee. Onderdeel hiervan is het wooncomplex De Brinktoren voor zelfstandig wonende senioren. De tweede focusgroep is gehouden met de bewonersvereniging van wooncomplex De Brinktoren (DBT).

Dagelijkse voorzieningen

In Hoek van Holland is één centraal voorzieningencluster, de 'Hoekse Brink' (1). Het aanbod van winkels in dit cluster wordt door bewoners als voldoende beoordeeld. Wel mist men specialistische winkels zoals een groenteboer of een slager in de Hoekse Brink. Voor specifieke artikelen zoals kleding gaat men naar Rotterdam, Rijswijk of Naaldwijk. Vooral grotere kledingmaten zijn in Hoek van Holland moeilijk te verkrijgen. Ook het thema geldopname wordt besproken. De meeste bewoners nemen het liefst binnen geld op, omdat dit een veiliger gevoel geeft.

Hobby's en vrije tijd

In Hoek van Holland is volgens bewoners voornamelijk op twee locaties aanbod te vinden met betrekking tot hobby en vrijetijdsbesteding; in wijkcentrum De Hoekstee (2) en woonzorgcentrum Humanitas aan Zee (3). Het aanbod in 'De Hoekstee'

wordt door bewoners zeer positief beoordeeld. Het grote aanbod aan verschillende activiteiten vinden bewoners erg prettig. Via het activiteitenoverzicht in de Hoekse Krant kan men zich over het actuele aanbod informeren.

Voor culturele activiteiten verlaat men Hoek van Holland en worden diverse theaters in Rotterdam bezocht. Om hier te komen gaan bewoners op de heenreis met de trein, voor de terugreis wordt Vervoer op Maat gebruikt. Diverse bewoners maken graag gebruik van het gratis Openbaar Vervoer, bijvoorbeeld om naar Rotterdam of Maassluis te gaan. Opvallend is ook dat relatief veel bewoners gebruik maken van Vervoer op Maat en Valis voor langere afstanden buiten de grenzen van de regio.

Woonomgeving

Bijna alle bewoners gaan met mooi weer naar buiten. De aanwezigheid van bankjes in de buitenruimte bevordert het gebruik en de verblijfsduur. Er zijn goede afritten en oversteekplaatsen, het enige nadeel is dat deze soms door geparkeerde auto's geblokkeerd worden. Genoemd wordt dat er hangplekken zijn voor jongeren, maar geen vaste locaties.

De meeste bewoners in Hoek van Holland voelen zich ook in de avonduren buiten veilig, maar hebben niet de behoefde om 's avonds naar buiten te gaan.

Woningaanbod

Hoewel het thema wonen in dit onderzoek niet expliciet is opgenomen, werd hier gedurende de gesprekken in Hoek van Holland wel zeer veel aandacht voor gevraagd. Deelnemers van de focusgroepen geven aan dat het aanbod aan aangepaste woningen voor zelfstandig wonende senioren te klein is. Wooncomplex De Brinktoren van Humanitas heeft levensloopbestendige woningen, maar bewoners geven aan dat hier alleen dure huur- of koopappartementen beschikbaar zijn. Men zou graag zien dat er meer alternatieven worden aangeboden om langer zelfstandig thuis te kunnen blijven wonen.

Hulp en ondersteuning

Onder bewoners heerst nog veel onduidelijkheid over de Vraagwijzer en het aanvragen van individuele

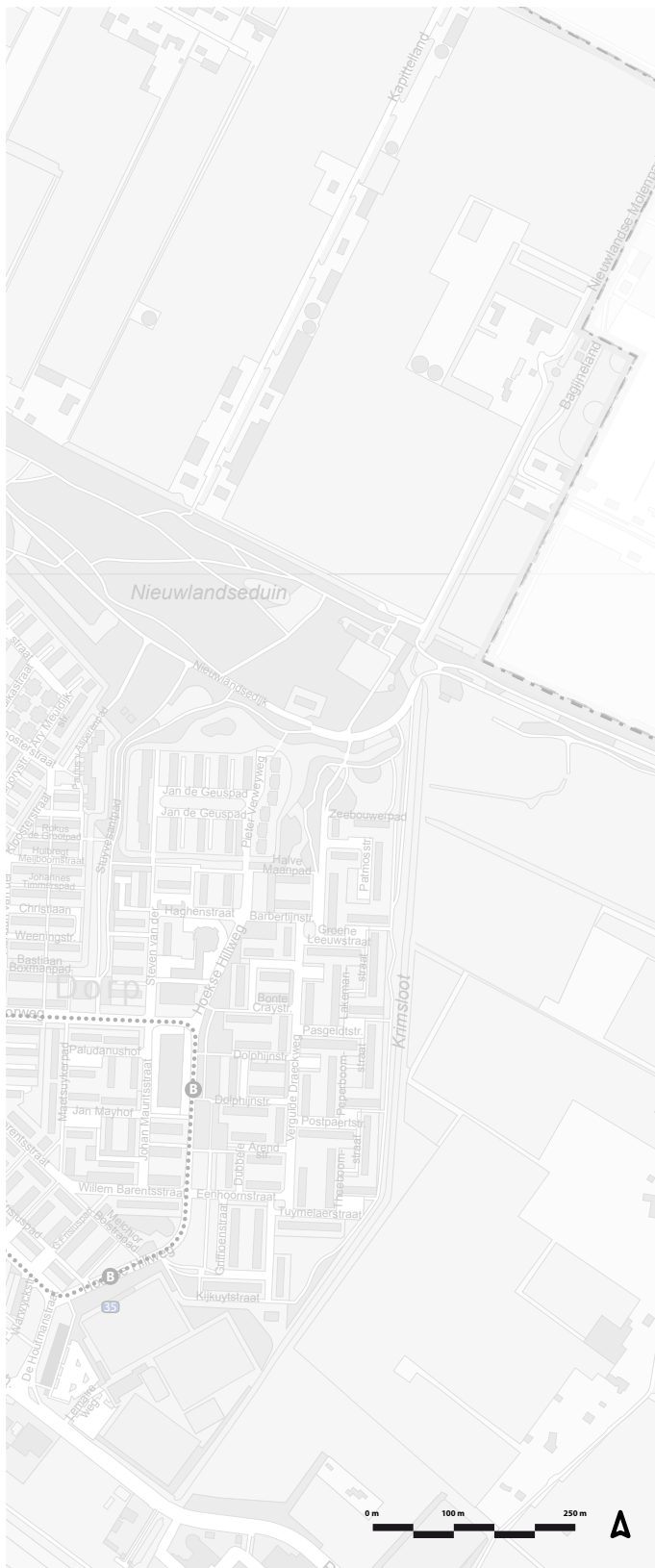
voorzieningen. Men weet bijvoorbeeld niet wanneer het juiste moment is om Vervoer op Maat aan te vragen en de locatie en functie van de Vraagwijzer kunnen veel bewoners niet benoemen. Wel komen veel bewoners geregeld op het deelgemeentekantoor waar men diverse vragen kan stellen.

Zorgvoorzieningen

Men is tevreden over de zorgvoorzieningen in de wijk. De mogelijkheid om cardiofitness te beoefenen bij fysiotherapeuten vinden bewoners erg prettig. Opvallend is dat bewoners van verschillende ziekenhuizen in de omgeving gebruik maken. De keuze voor een ziekenhuis wordt vaak gemaakt door de huisarts. Ziekenhuizen in de omgeving zijn het Vlietland Ziekenhuis in Schiedam, het Reinier de Graaf Ziekenhuis in Delft of ziekenhuizen in Den Haag.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievensbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

6.4 ANKERPUNTEN

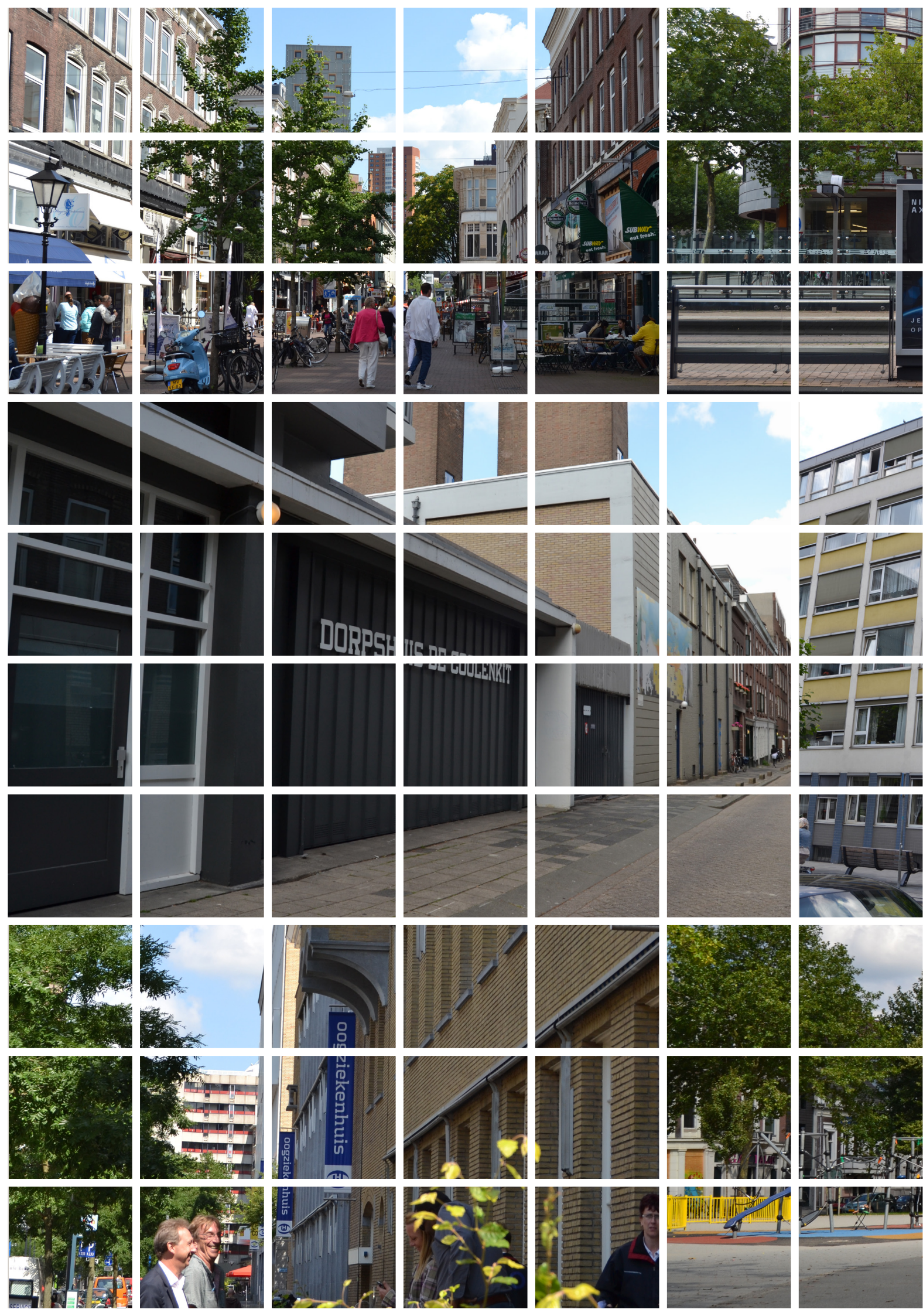
Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Hoekse Brink

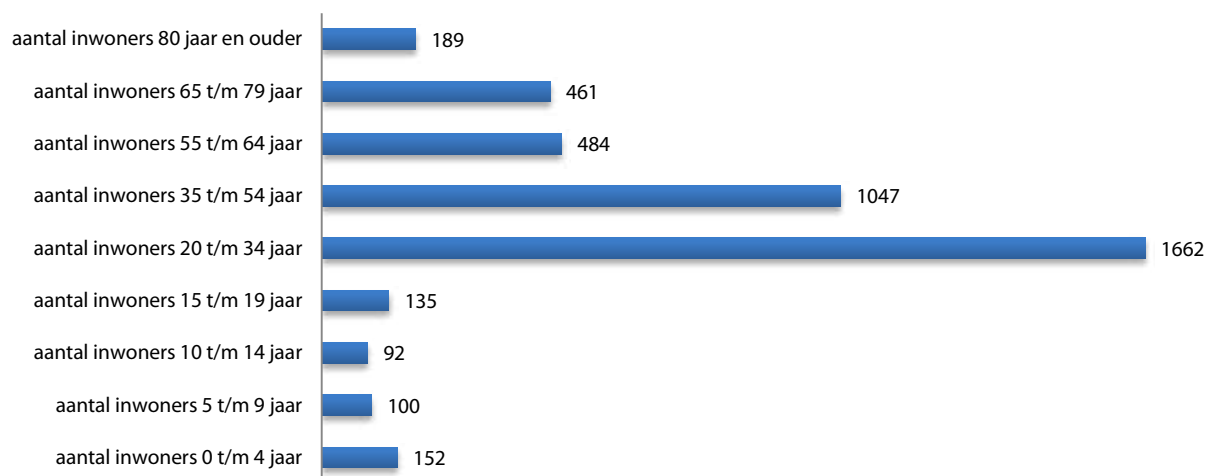
2) Lokaal Cultureel Centrum De Hoekstee

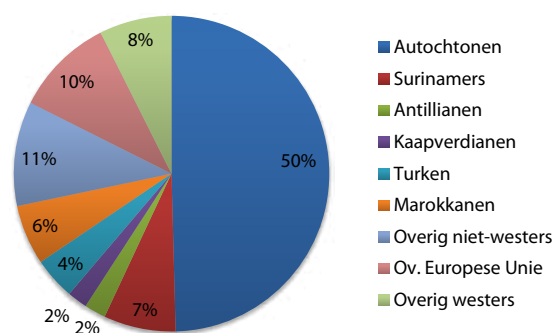
Afb. 6.9: Hoek van Holland: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

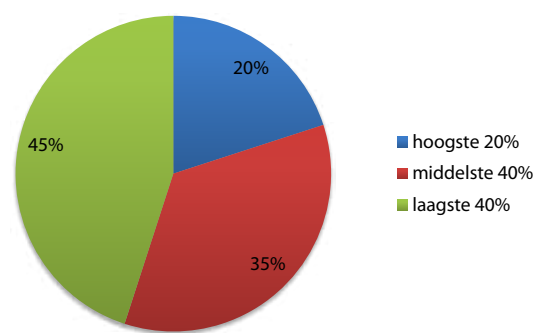
Contextdata Cool (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

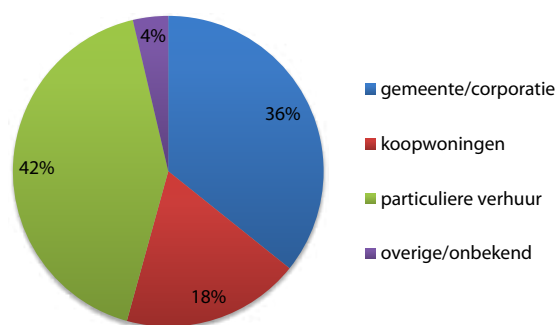
Afb. 7.1: Leeftijdsopbouw bewoners Cool, 2013

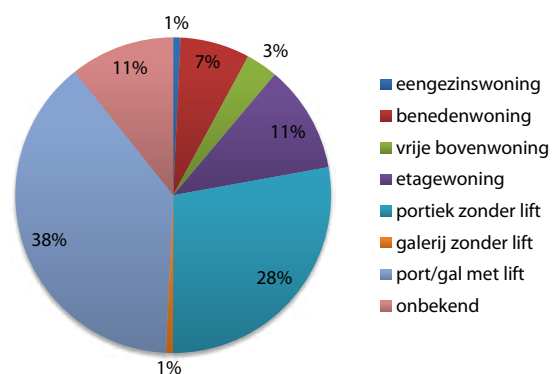
Afb. 7.2: Etniciteit bewoners Cool, 2013

Afb. 7.3: Inkomen bewoners Cool, 2010

Afb. 7.4: Eigendom woningen Cool, 2012

Afb. 7.5: Woningtype Cool, 2012

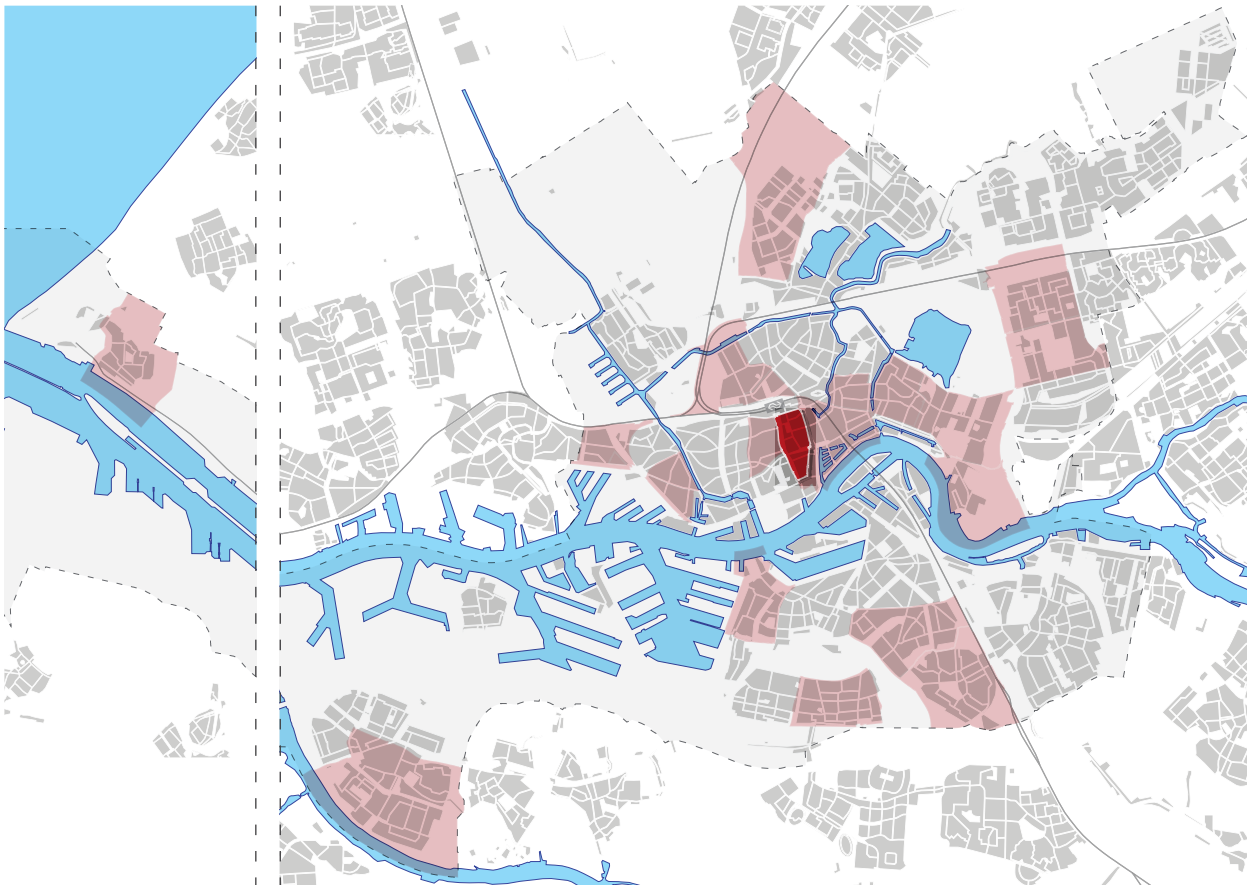
7.1 INTRODUCTIE

Cool is een relatief kleine wijk met ca. 4.200 inwoners. De wijk is onderdeel van de Deelgemeente Centrum. Vijftien procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013). De wijk heeft een gevarieerde bevolkingssamenstelling en trekt de laatste jaren steeds meer studenten.

Het gebied sluit aan op het Museumkwartier en het Wijnhaveneiland en heeft naast drukke stedelijke hoofdstraten ook een aantal rustige groene gebieden zoals binnenhoven, zijstraten en stadspleintjes.

Bij het bombardement op Rotterdam in mei 1940 werd een groot deel van de wijk Cool getroffen. Na de oorlog is een deel van de wijk Cool gesloopt

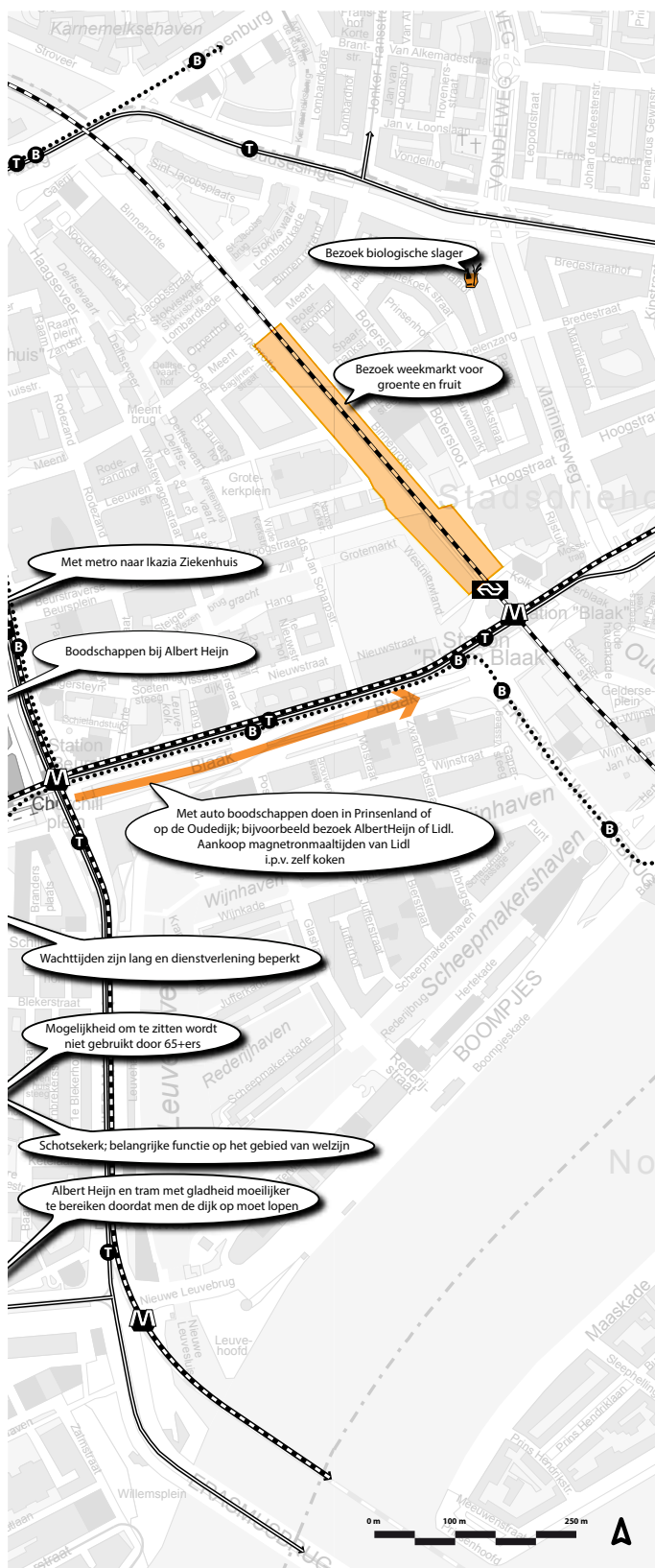
voor de aanleg van de Westblaak. Andere delen van de wijk zijn in de jaren '70 gerenoveerd. Karakteristiek voor Cool zijn kleinschalige voorzieningen op het gebied van horeca, kunst en cultuur. Ook zijn er veel creatieve ondernemers gevestigd. Vooral op de Witte de Withstraat en de Oude Binnenweg bevinden zich veel uitgaansgelegenheden en winkels.

Afb. 7.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

	opmerking bewoner		participatie buiten de wijk		winkelcluster
	zorgvoorziening buiten de wijk		commerciële voorziening buiten de wijk		aan te passen gebied
					seniorencomplex

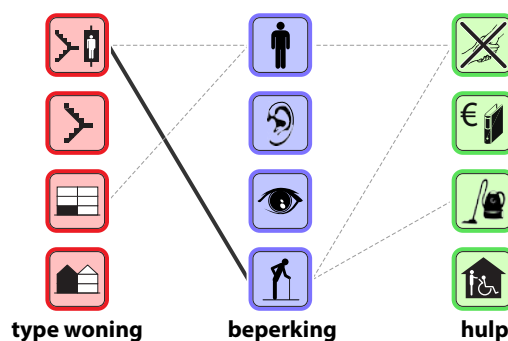

7.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 3
 Gemiddelde leeftijd: 73
 67% vrouw & 33% man
 67% woont samen met partner & 33% alleen

Afb. 7.7: Zorgschema bewoners Cool

Vragen om advies (meest genoemde)

67% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 33% vraagt het wijk-servicepunt om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

33% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

100% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp

Mantelzorg

33% van de respondenten *is* mantelzorger
 33% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Buurthuis Coolenkit*

F2 - focusgroep 2: *Deelgemeente Centrum*

F3 - focusgroep 3: *Schotse Kerk, Schiedamse Vest*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 7.8: Cool: input bewoners | Veldacademie

7.3 ONDERZOEKSRESULTATEN COOL

Focusgroep 1

Datum 31 januari 2013

Locatie Coolenkit

Aantal deelnemers 3

Focusgroep 2

Datum 1 februari 2013

Locatie Deelgemeente Centrum

Aantal deelnemers 6

Focusgroep 3

Datum 6 maart 2013

Locatie Schotse Kerk

Aantal deelnemers 25

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De wijk Cool in de deelgemeente Centrum hoort niet tot de aangewezen woonservicegebieden. Op verzoek van deelgemeente wordt ook in deze wijk een kwalitatief onderzoek uitgevoerd. Vanwege de lage opkomst bij de eerste focusgroep is er nog een derde focusgroep georganiseerd.

De eerste focusgroep vond plaats in Buurthuis Coolenkit (BCK). In dit buurthuis wordt bingo, buikdansen en yoga georganiseerd. De tweede focusgroep werd georganiseerd op het deelgemeentekantoor (DC) waar een aantal bewoners waren uitgenodigd. De genodigde bewoners zijn actief in de wijk en goed op de hoogte van het voorzieningenniveau op het gebied van zorg en welzijn. De derde focusgroep vond plaats in de Schotse Kerk aan de Schiedamse Vest (SK). Deze bewoners zijn actief bij het project 'Buurt Bestuurd'. De gemiddelde leeftijd in deze groep was 45 jaar. De deelgemeente heeft aangegeven juist geïnteresseerd te zijn in de ideeën en wensen van jongere bewoners.

Dagelijkse voorzieningen

Boodschappen worden veelal buiten de wijk gedaan, vanwege het beperkte aanbod in Cool. Men mist vooral een grote supermarkt. Afhankelijk van het beschikbare vervoersmiddel en budget worden daarom supermarkten in andere wijken bezocht, zelfs in Prinsenland of Schiebroek. Boodschappen doen is

voor veel bewoners niet alleen functioneel, maar ook een manier om anderen te ontmoeten. Winkels voor specifieke levensmiddelen komen in twee van de drie focusgroepen ter sprake. Men mist onder andere een traiteur voor afhaalmaaltijden, een slager en een bakker. Enkele bewoners geven aan dit minder belangrijk te vinden, aangezien deze winkels in de omliggende wijken te vinden zijn.

De deelnemers van de focusgroep op het deelgemeentekantoor kopen graag biologische producten. Zij bezoeken daarvoor de biologische markt op het Eendachtsplein (1), de weekmarkt op de Binnenrotte en de biologische slager. In BCK maken bewoners geen gebruik van de markt op de Binnenrotte.

Vervoer

Bewoners zijn enthousiast over de mogelijkheid om als 65-plusser gratis te reizen. Er wordt veel gebruik gemaakt van Openbaar Vervoer (OV) ook voor het doen van boodschappen. Niet iedereen kent de wijkbus. De deelnemers van de groep in DC zijn op de hoogte van deze service maar maken daar nu nog geen gebruik van.

Woningaanbod

Bewoners van Cool-Noord geven aan niet in één van de drie zorgcentra in de wijk te willen wonen. Men ziet in de wijk echter geen levensloopbestendige woningen waar men zou kunnen wonen wanneer men hulpbehoevend wordt. Tevens noemen bewoners dat woningcorporaties de woningen met een lift verkopen zodat er steeds minder toegankelijke huurwoningen beschikbaar zijn.

In de groep SK geeft een gedeelte van de deelnemers aan in de toekomst buiten de stad te willen wonen, met meer ruimte en natuur. Anderen geven aan het leven in de stad juist fijn te vinden doordat je dichtbij alle culturele activiteiten woont.

Woonomgeving

In twee focusgroepen noemen bewoners dat de samenstelling in de wijk verandert. Er worden veel woningen verkocht aan jonge hoogopgeleide mensen. Deelnemers van de focusgroep in BCK vinden dit jammer. Zij denken dat hierdoor minder

animo is voor activiteiten en betrokkenheid met de wijk. Eén bewoner noemt als voorbeeld dat de galerij minder goed schoongemaakt wordt door de bewoners.

Veel bewoners maken graag een wandeling. Een aantal bewoners stelt zich iedere dag tot doel een stuk te lopen. Eén bewoner loopt graag langs de Veerhaven en de Westerkade, omdat dit zo mooi is opgeknapt. Nadeel is dat er weinig horeca is, waardoor de bewoner onderweg niet naar het toilet kan gaan.

Om fijn te kunnen wandelen vinden bewoners groen belangrijk. Ze zijn enthousiast over de Jakobstuin (2), een 'oase' in de wijk. Bewoners uit Cool Noord hebben daarnaast een wens voor een vlindertuin. In focusgroep SK zijn bewoners minder enthousiast over de groenvoorzieningen, zij geven aan dat er meer 'bruin dan groen' is in de wijk. Hiermee wordt bedoeld op hondenpoep. In de groep DC geven bewoners aan ontevreden te zijn over het parkeervergunningenbeleid. De parkeervergunning in Cool is beschikbaar voor een zone van twee straten. Hierdoor moeten bewoners al snel betaald parkeren in de eigen wijk. Bewoners stellen voor om ouderen, net als invaliden, een universele parkeerkaart te verschaffen.

Hobby's en vrije tijd

In de focusgroepen genoemde activiteiten gaan met name over ontmoeting en bewegen. Deelnemers van de focusgroep DC wensen graag een ontmoetingspunt in de wijk waar men zowel jong als oud kan ontmoeten. Zij vinden het belangrijk dat er uitwisseling is tussen verschillende generatie die in de wijk wonen en geven aan door contact met jongeren zelf ook meer energie te krijgen. Een café vinden bewoners over het algemeen geen geschikt ontmoetingsplek omdat men moet betalen voor een drankje.

Veel deelnemers gaan graag zwemmen. De respondenten in SK maken nu gebruik van het zwembad in het Lloydkwartier en hebben de wens voor een zwembad in Cool. Respondenten in BCK bezoeken het zwembad in de Oostervantstraat, waar je als senior diverse activiteiten kunt doen op één middag.

Bewoners in de groep BCK melden dat wegens het wegvallen van subsidie, activiteiten duurder geworden zijn. Veel ouderen haken hierdoor af. Ook in zorgcentrum 'Atrium' (3) zijn activiteiten duurder geworden wegens subsidievermindering.

Zij missen ook sport- en beweegactiviteiten in de wijk. De ouderengym op de locatie 'Antonius Binnenweg' (Laurens) (4) wordt gemist. Sporten bij een sportschool vinden bewoners niet prettig omdat de lessen vaak niet gericht zijn op senioren en men 'in een etalage' sport.

Ook respondenten in de SK maken zich zorgen over de sluiting van de buurthuizen, maar dan met name i.v.m. het activiteitenaanbod voor de jeugd.

Hulp en ondersteuning

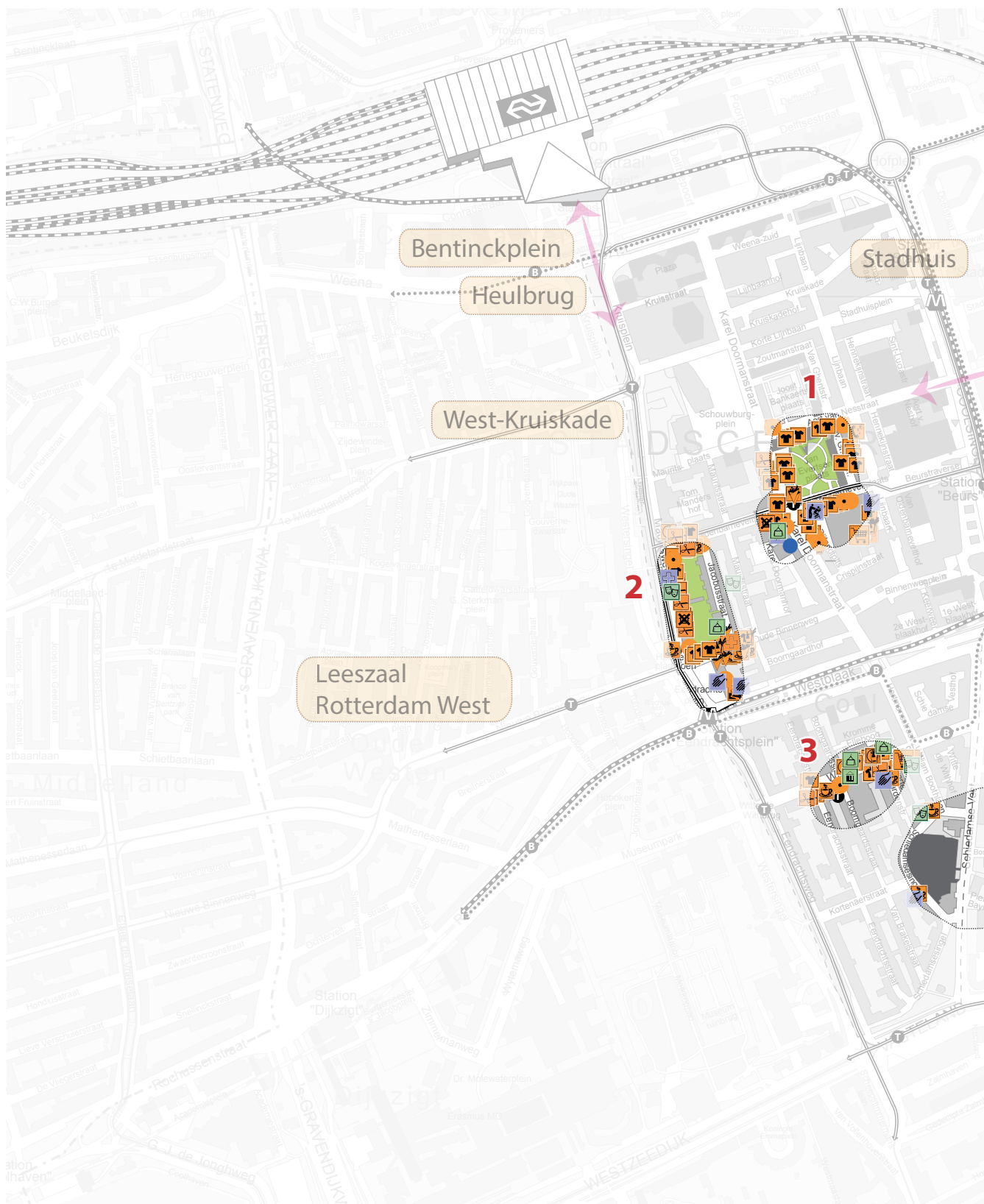
Deelnemers van de eerste focusgroep koken niet meer allemaal zelf. Zij kopen magnetronmaaltijden bij 'Lidl' of eten in Zorgcentrum Atrium. Nadeel is de afstand en bereikbaarheid met OV van Atrium. Bewoners bij de groep DC geven aan graag hulpmiddelen, zoals een rollator, tweedehands te willen kopen wanneer men deze nodig heeft. In Cool bestaat ook een belnetwerk. Bewoners bellen elkaar iedere ochtend om te kijken of alles in orde is. Een aantal bewoners zouden hier graag aan deelnemen wanneer men ouder is.

De relatie met de burens komt in twee focusgroepen naar voren. Men geeft aan burens steeds minder goed te kennen, waardoor men zich bezwaard voelt om hulp te vragen.

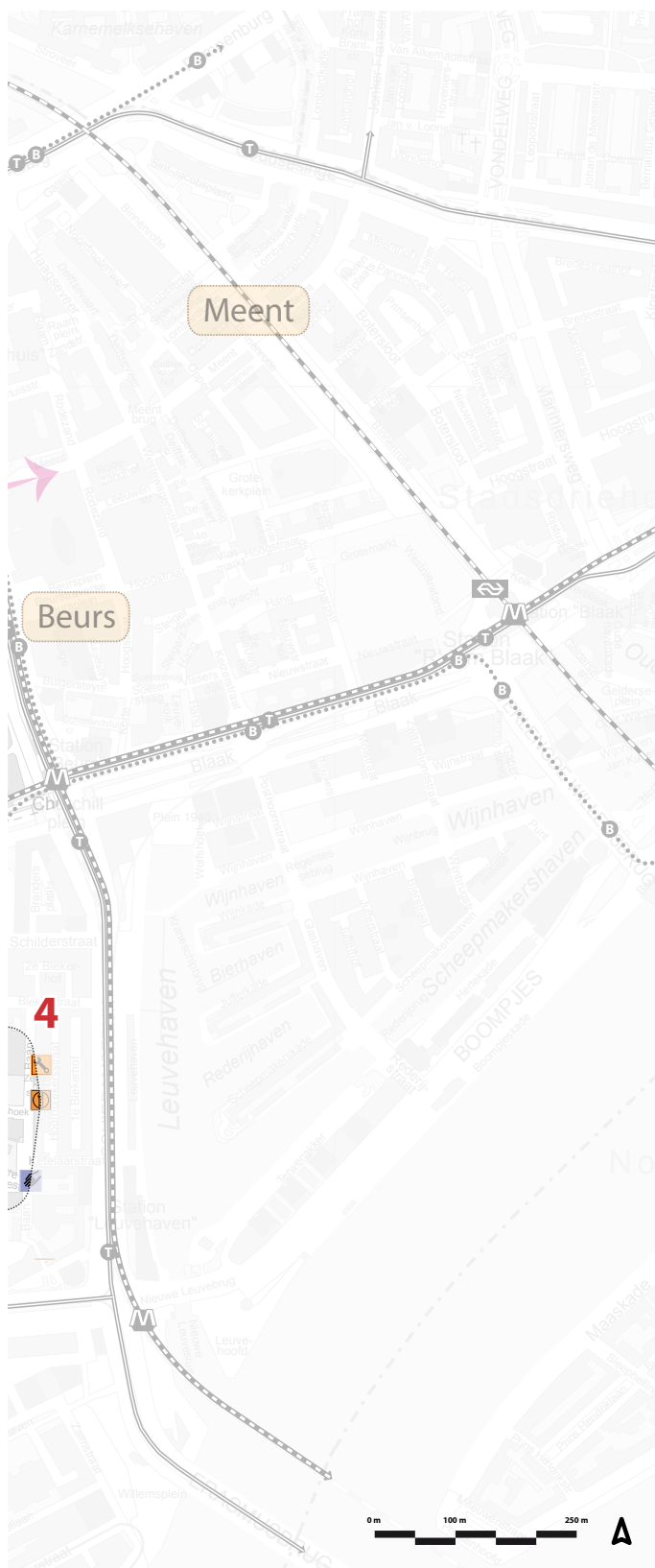
Zorgvoorzieningen

Voor alle focusgroepen geldt dat bewoners niet tevreden zijn over het aanbod van huisartsen en de apotheek (5) in de wijk. Een huisarts ontbreekt in Cool, waardoor men genoodzaakt zijn een arts buiten de wijk te bezoeken. Eén bewoner bezoekt met de auto een huisarts in een andere centrumwijk en maakt alleen afspraken voor 09:00 uur vanwege het betaalde parkeren.

Men is ook niet tevreden over de apotheek in de wijk, de wachttijden zijn lang en de dienstverlening is niet goed. Er is echter geen andere apotheek voorhanden. Veel zouden graag zien dat er een gezondheidscentrum in Cool wordt geopend, waarin huisarts, fysiotherapeut, apotheek en tandarts gevestigd zijn.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijfterrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

7.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Jan Evertsenplaats

2) Eendrachtsplein

3) Witte de Withstraat

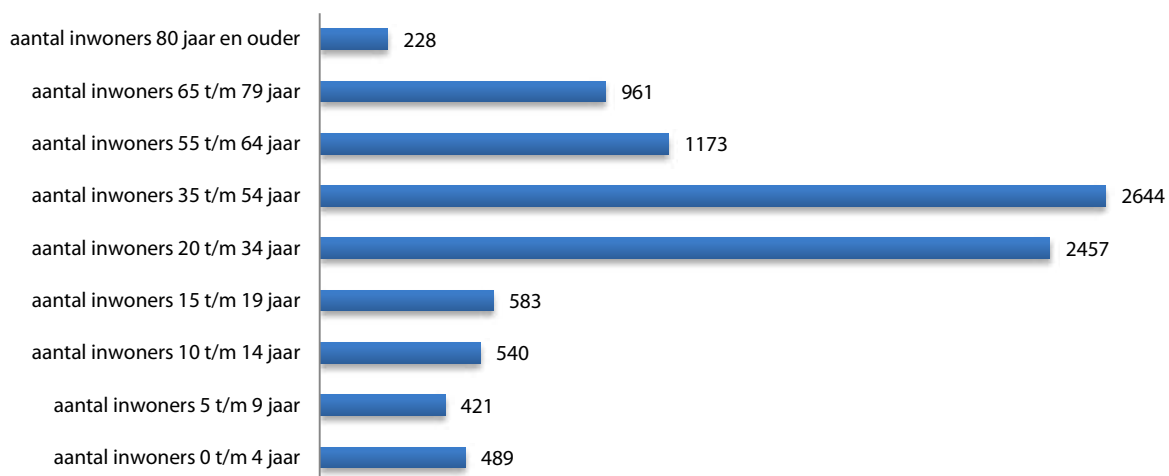
4) Schotse kerk

Afb. 7.9: Cool: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

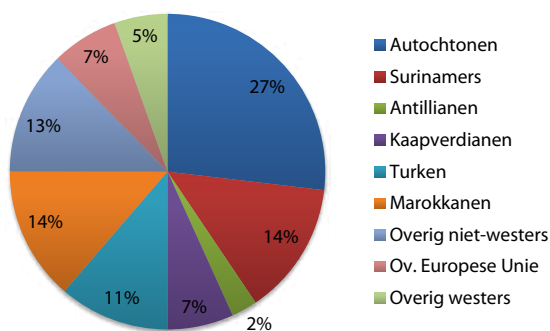

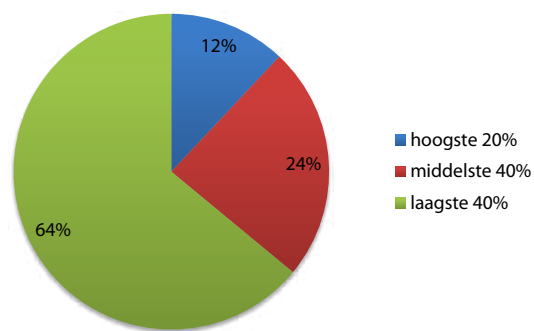
Contextdata Oude Westen (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

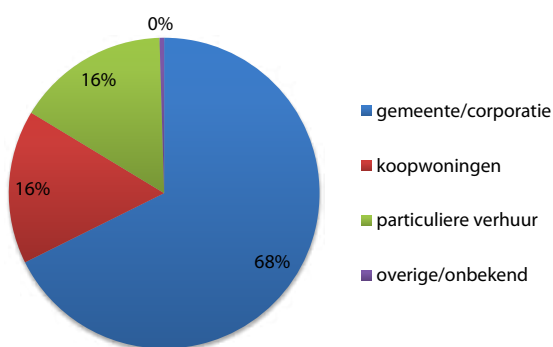
Afb. 8.1: Leeftijdsopbouw bewoners Oude Westen, 2013

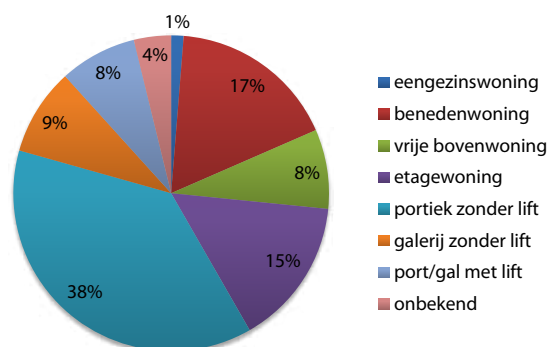
Afb. 8.2: Etniciteit bewoners Oude Westen, 2013

Afb. 8.3: Inkomen bewoners Oude Westen, 2010

Afb. 8.4: Eigendom woningen Oude Westen, 2012

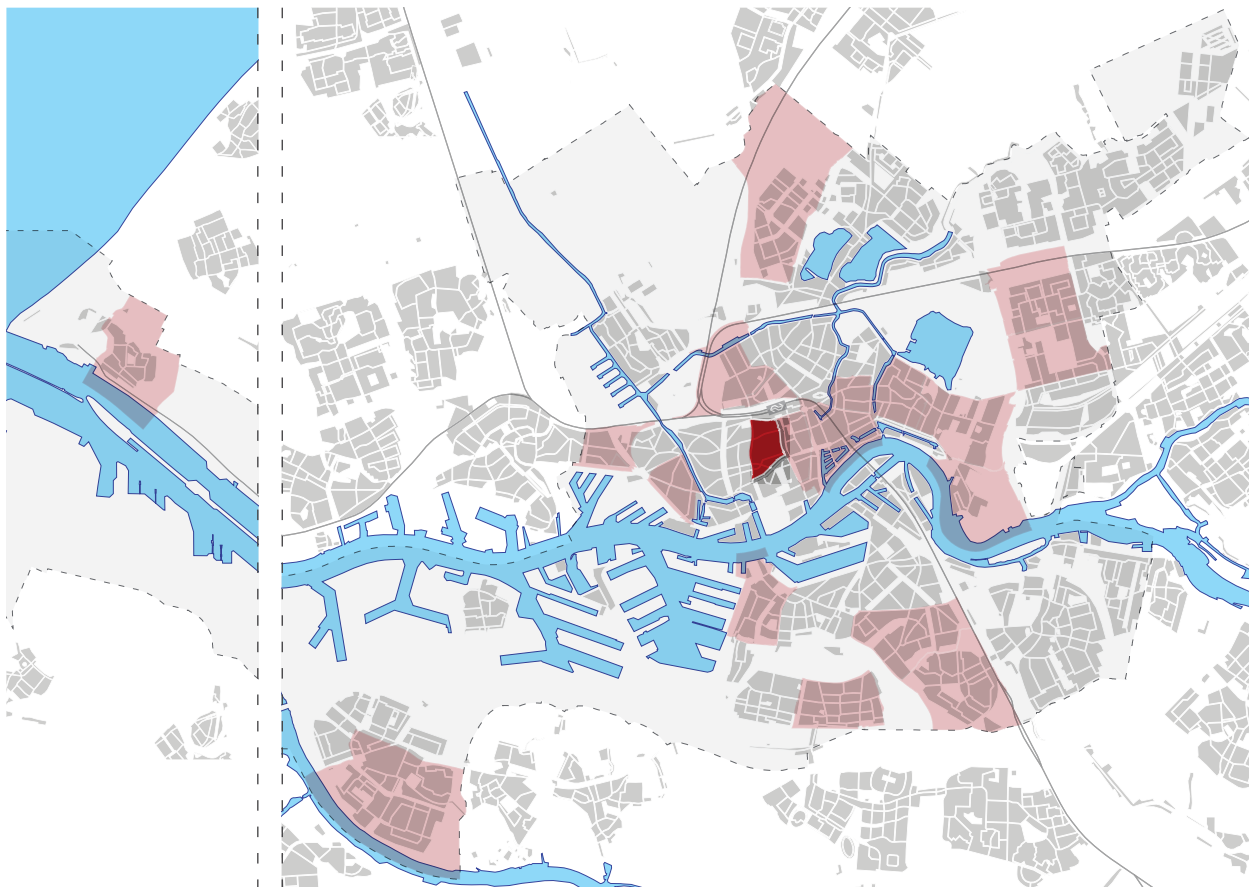
Afb. 8.5: Woningtype Oude Westen, 2012

8.1 INTRODUCTIE

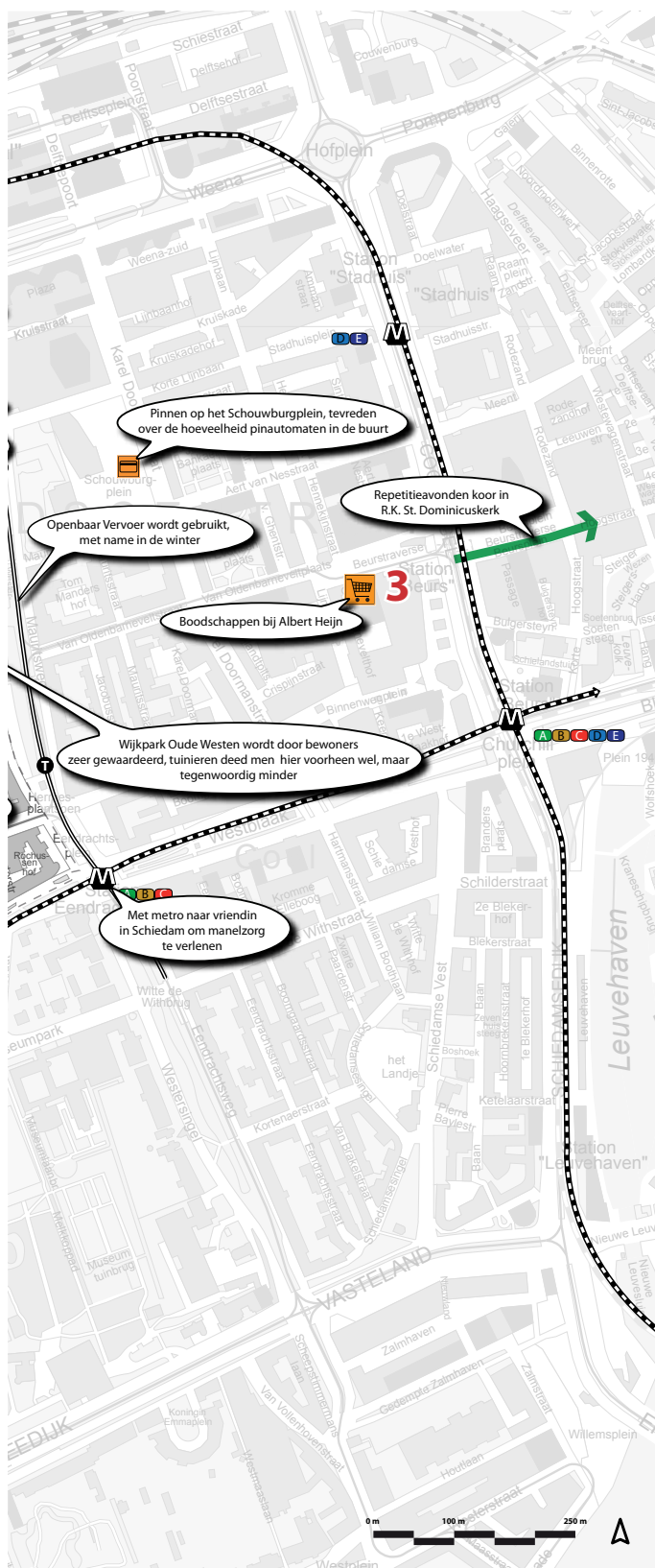
Het Oude Westen heeft ca. 9.500 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Centrum. Dertien procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

Het Oude Westen wordt aan de oostkant begrensd door de monumentale Westersingel. Zuidelijk vormt de Rochussenstraat de overgang naar het Museumpark en Hoboken. Aan de westzijde vormt het Maastunneltracé een scheiding met de naastliggende wijk Middelland en noordelijk grenst het gebied aan de drukke verkeersader Weena. Het Oude Westen is een negentiende eeuwse stadswijk met een niet-planmatig karakter. In de jaren zeventig is de wijk grondig opgeknapt. Sommige delen gingen tegen de

vlakke om plaats te maken voor nieuwbouw, andere delen werden gerenoveerd. Zo ontstond een mix aan bouwstijlen wat de wijk een heel eigen gezicht geeft. Enerzijds de vooroorlogse sfeer en anderzijds het 'experiment' van de stadsvernieuwing. In het gebied bevinden zich veel uitgaansgelegenheden en winkels. Het omvat bekende straten zoals de Nieuwe Binnenweg bekend door zijn cafés en kroegen en de West-Kruiskade met voornamelijk een multicultureel winkelaanbod.

Afb. 8.6: Overzichtkaart woonservicegebieden Rotterdam

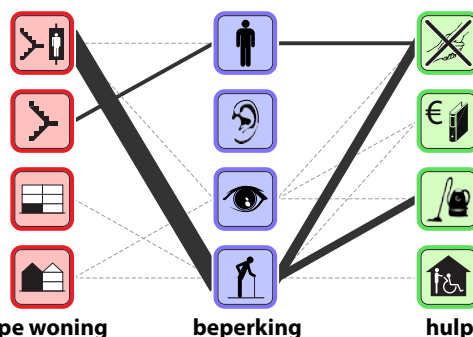

8.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 14
 Gemiddelde leeftijd: 70
 57% vrouw & 43% man
 43% woont samen met partner & 57% alleen

Afb. 8.7: Zorgschema bewoners Oude Westen

Vragen om advies (meest genoemde)

31% van de respondenten vraagt *buren* als eerste om advies bij een probleem en 25% vraagt *vrienden/kenissen* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

29% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

84% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 8% zou graag extra *administratieve hulp* ontvangen en 8% *andere hulp*

Mantelzorg

29% van de respondenten *is* mantelzorger
 21% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: Wooncomplex Sint-Mariastraat
 F2 - focusgroep 2: Aktiegroep Het Oude Westen

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 8.8: Oude Westen: input bewoners | Veldacademie

8.3 ONDERZOEKSRESULTATEN OUDE WESTEN

Focusgroep 1

Datum 22 februari 2013

Locatie Sint-Mariastraat

Aantal deelnemers 8

Focusgroep 2

Datum 16 september 2013

Locatie Aktiegroep Het Oude Westen

Aantal deelnemers 6

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in het wooncomplex van Woonstad in de Sint-Mariastraat (WSM) in de gemeenschappelijke ruimte. Bewoners gebruiken de ruimte om onder andere bingo en kaarten te spelen.

De tweede focusgroep is gehouden in het gebouw van Aktiegroep Het Oude Westen (AOW). Hier worden verschillende werkgroepen georganiseerd en ondersteuning aangeboden aan bewoners. Voor deze focusgroep zijn bewoners individueel uitgenodigd. Hierdoor kennen de aanwezige bewoners elkaar niet allemaal en wonen verspreid over de wijk.

Dagelijkse voorzieningen

Bewoners bezoeken verschillende supermarkten binnen en buiten de wijk. Aldi (1), Bas van der Heijden (2), Albert Heijn (3), Coop (4) en Turkse supermarkt Orkide (5) worden genoemd. Aldi (beperkt assortiment) en Coop zijn de enige Nederlandse supermarkten in de wijk. Bewoners hebben de wens voor een extra Nederlandse supermarkt. Naast de supermarkten worden winkels bezocht voor specifieke levensmiddelen, zoals groenten bij de Surinaamse winkel of op de markt, vlees bij de slager of vis bij viswinkel Andulance (6).

Het aantal pinautomaten in de wijk vinden bewoners voldoende. Drie bewoners durven zelf geen geld meer op te nemen en besteden dit uit aan familie.

Bewoners geven aan dat er een maximale afstand is die zij lopen om bepaalde voorzieningen te bereiken.

De afstand wordt mede beïnvloed door fysieke barrières, zoals drukke verkeerswegen. De kruising tussen 1e Middellandstraat en Henegouwerlaan definieert bijvoorbeeld een grens tot waar men voorzieningen lopend bezoekt.

Kleding wordt door bewoners veelal op de markt gekocht, zoals op de Binnenrotte, Visserijstraat of in Den Haag. Spijkerbroeken of afwijkende kledingmaten worden niet op de markt gekocht, maar in andere kledingwinkels, zoals C&A.

Vervoer

Bewoners maken voornamelijk gebruik van het Openbaar Vervoer (OV) en Vervoer op Maat, dat gebruikt wordt voor het bezoeken van kinderen in Rotterdam en omgeving of ziekenhuisbezoek. OV wordt hoofdzakelijk in de winter gebruikt voor bijvoorbeeld het doen van boodschappen. In de zomer wordt de afstand met de fiets afgelegd. Ook zijn er bewoners die verschillende manieren combineren, zoals de heenweg lopen en de terugweg met OV. Voor het bezoeken van familie in andere regio's wordt de auto of Valys-vervoer gebruikt.

Woonomgeving

Bewoners van WSM bezoeken graag 'groene' plekken, zoals de privé-tuin van de kinderen, het park bij de Euromast of het wijkpark in het Oude Westen (7), waar een aantal van hen vroeger ook getuinierd hebben. Eén bewoner is echter bang om alleen naar buiten te gaan en maakt uitsluitend met familie een wandeling. Deze bewoner is hierdoor veel thuis, maar geeft aan te genieten van het uitzicht vanuit haar woning.

In AOW geven bewoners aan dat er in de wijk veel coffeeshops aanwezig zijn en drugs gedeald worden. Een bewoner vertelt dat er in zijn straat een coffeeshop gesloopt is, maar men op dezelfde locatie het dealen van drugs voortgezet heeft. Hij ervaart vooralsnog geen overlast.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners brengen in hun vrije tijd graag een bezoek aan Leeszaal Rotterdam West (8). Dit is een initiatief van bewoners en ondernemers naar aanleiding van de sluiting van de wijkbibliotheek. Hier zijn diverse mogelijkheden voor tijdsbesteding; een boek of

de krant lezen, een praatje maken met iemand, voorlezen aan kinderen of op de computer bezig zijn.

Voorheen werden er vanuit het Ouderenwerk een klussendienst en uitjes aangeboden. Deze worden gemist door bewoners.

Er wordt door de respondenten veel vrijwilligerswerk verricht bij Aktiegroep Het Oude Westen. Hier houdt men het activiteitenoverzicht van de wijk op peil, bezoekt men nieuwe bewoners met een bloemetje en doet men mee aan de wijkshowen. Daarnaast zijn bewoners vrijwilliger bij zorgorganisatie Laurens, Woonzorgcentrum Leeuwenhoek (Humanitas) (9), waar men onder andere bewoners bezoekt voor een praatje, de SP-partij (10) en project 'buurtouders' waarbij jongeren op straat aangesproken worden.

Het doen van boodschappen is voor bewoners ook een voorname activiteit, waar men als 65+-plusser tevens meer tijd voor heeft. Boodschappen doen is een activiteit die leidt tot spontane ontmoetingen in de winkel of op de route er naartoe.

Woning

Respondenten van beide focusgroepen willen zo lang mogelijk in het Oude Westen blijven wonen. De wijk is vertrouwd voor de respondenten en men voelt zich er thuis. Om in het WSM te kunnen blijven wonen hebben bewoners echter een aantal wensen: verlaging van de drempel naar de badkamer en vervanging van de dubbele schuiframen. Deze vindt men te zwaar en te hoog om te openen. Een van de voordelen van het wonen in WSM is volgens bewoners de ligging vlakbij station Rotterdam Centraal, hierdoor komen kinderen vaker op bezoek.

In AOW woont geen van de respondenten in een appartement met trap en lift. Zij geven aan dat er geen reden is om te verhuizen naar een aangepaste woning, zolang men de trap naar de woning nog op kan. Veel bewoners zien tevens nadelen in het wonen in een 55+-complex, zoals: roddelen tussen medebewoners, te weinig ruimte voor het uitoefenen van hobby's (bijv. duivenhok) en de eentonige leeftijdsopbouw. Eén respondent heeft door een heupoperatie al moeite met (trap)lopen en zou echter graag naar een 55+-woning willen verhuizen.

Hulp en ondersteuning

Voor het vragen van hulp maken bewoners van verschillende sociale netwerken gebruik. Hierin wordt een scheiding gemaakt tussen structurele en niet-structurele hulp. Niet-structurele hulp vraagt men bijvoorbeeld aan kennissen (bijv. via het Rotterdams Wijktheater), mede-vrijwilligers bij Leeuwenhoek of nabije burens. Aangegeven wordt dat burens niet altijd tijd hebben om te helpen. Voor structurele hulp kan men beter een beroep doen op familie, ook als de familie niet in Rotterdam woont.

De positieve sociale controle van burens vinden respondenten in AOW prettig en geeft hun een veilig gevoel. Wanneer gordijnen bijvoorbeeld langer gesloten zijn, komen burens polshoogte nemen. Een aantal alleenwonenden heeft ook een huissleutel aan burens gegeven.

Alle bewoners koken nog zelf. Zij geven echter aan hier soms geen zin in te hebben en dan eten te bestellen bij een afhaalrestaurant aan de West-Kruiskade, dat bevalt goed.

Zorgvoorzieningen

In beide focusgroepen uitten respondenten hun zorgen over de toekomst van de zorg. Het aantal wijzigingen binnen de zorgverlening zorgt voor veel onduidelijkheid. De helft van de respondenten van de focusgroep in WSM ontvangt thuiszorg en heeft te horen gekregen dat de thuiszorgmedewerker na 15 april niet meer zal komen. Eén bewoner oppert dat ze haar zoon gaat vragen om schoon te maken.

In de focusgroep in AOW geven bewoners aan dat eerstelijnszorgvoorzieningen niet alleen dichtbij moeten zijn, maar ook aan huis zorg moeten kunnen leveren.

Voor ziekenhuisbezoek maken bewoners gebruik van het Erasmus MC en een enkeling van het Havenziekenhuis. Dit wordt lopend of met verschillende vervoersmiddelen bezocht: taxi, Vervoer op Maat, tram of ziekenvervoer. De wachttijden van ziekenvervoer en Vervoer op Maat zijn lang waardoor men deze uit voorzorg een half uur eerder besteld.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

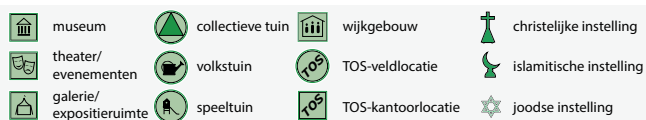
8.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) West - Kruiskade

2) Leeszaal Rotterdam West

3) Wijkpark Oude Westen

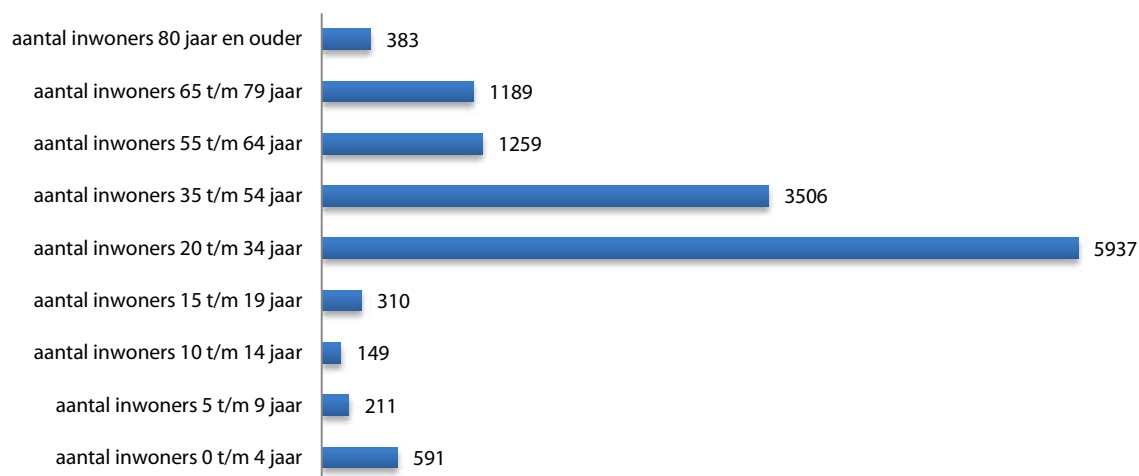

Afb. 8.9: Oude Westen: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

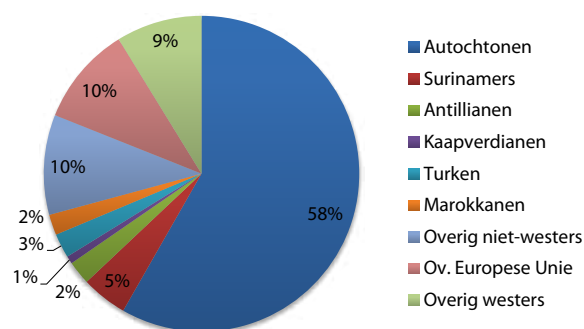

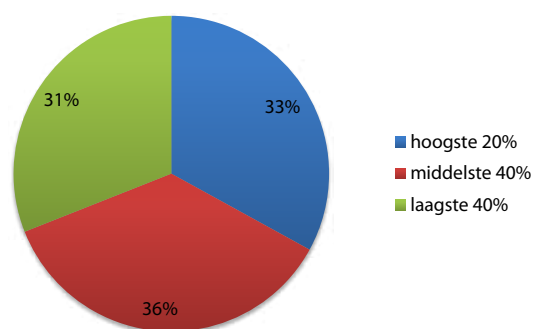
Contextdata Stadsdriehoek (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

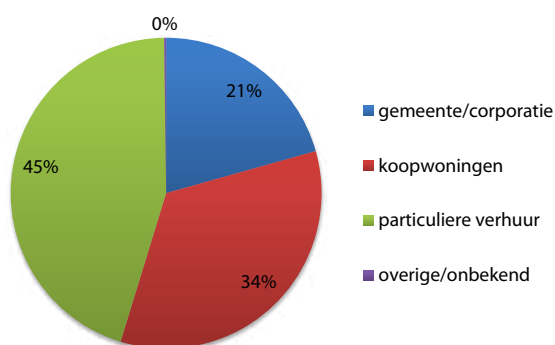
Afb. 9.1: Leeftijdsopbouw bewoners Stadsdriehoek, 2013

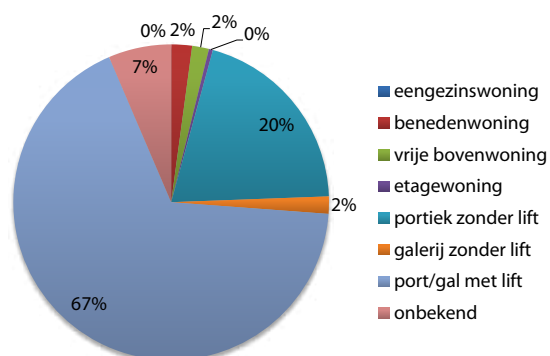
Afb. 9.2: Etniciteit bewoners Stadsdriehoek 2013

Afb. 9.3: Inkomen bewoners Stadsdriehoek, 2010

Afb. 9.4: Eigendom woningen Stadsdriehoek, 2012

Afb. 9.5: Woningtype Stadsdriehoek, 2012

9.1 INTRODUCTIE

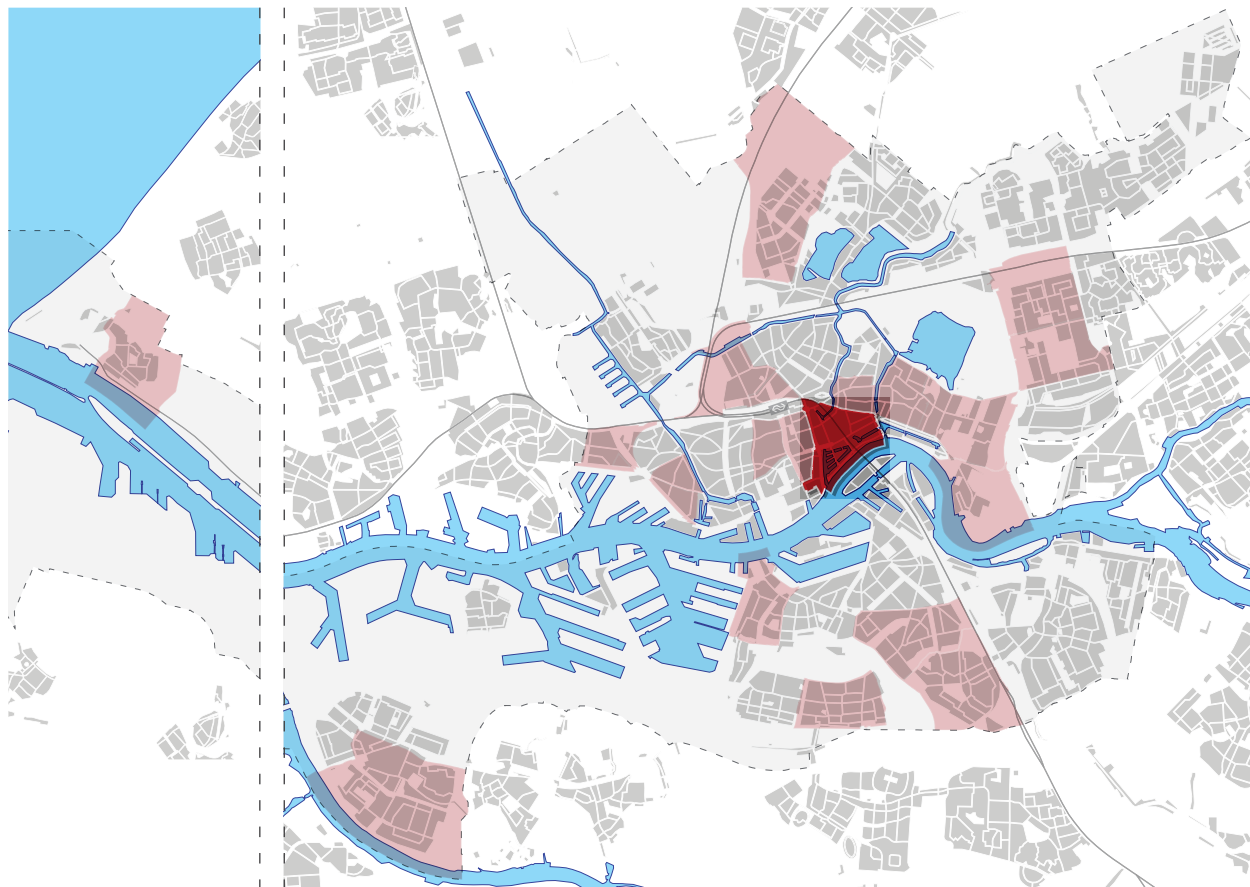
Stadsdriehoek heeft ca. 13.500 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Centrum. Twaalf procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

De naam Stadsdriehoek verwijst naar de historische driehoekige vorm van de stad Rotterdam, die wordt begrensd door de Coolvest en de Schiedamsevest in het westen, de Goudsevest in het noordoosten en de Nieuwe Maas in het zuiden.

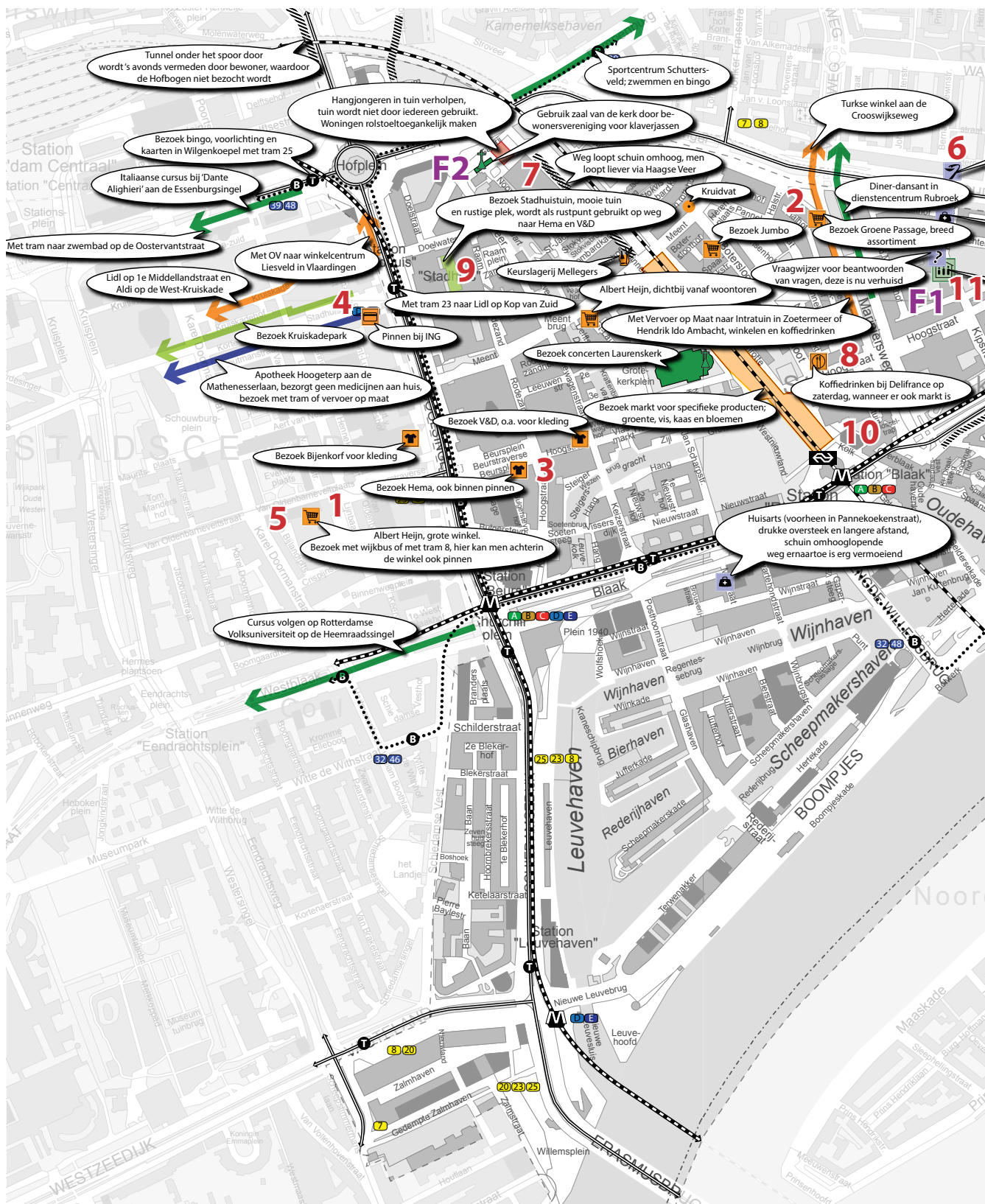
Tijdens het bombardement in de tweede wereldoorlog zijn bijna alle historische gebouwen in de stadsdriehoek verloren gegaan. Derhalve is de bebouwing naoorlogs. Bij de opstelling van het

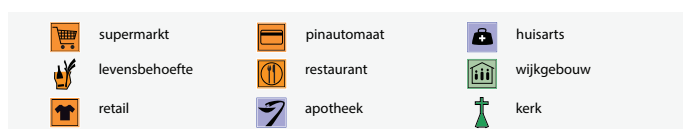
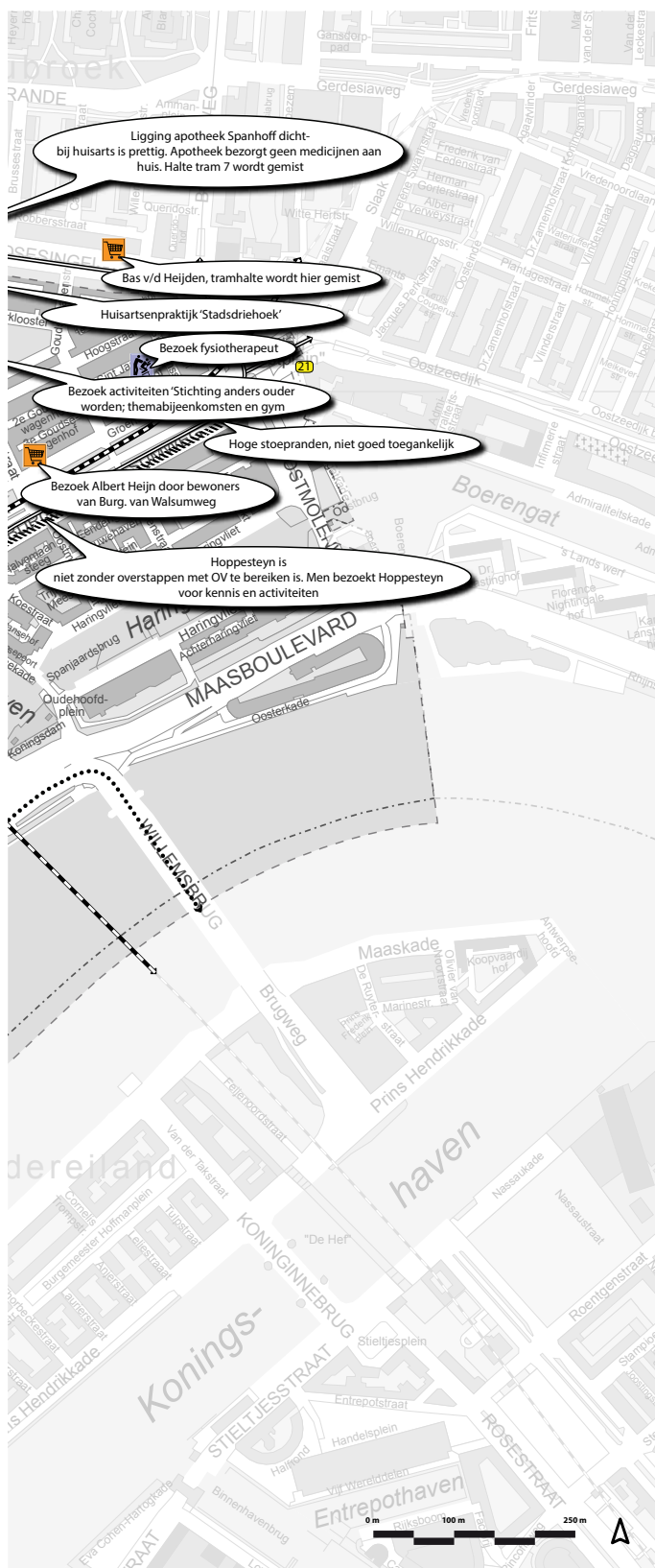
plan van de Wederopbouw werd de woonfunctie niet voldoende ingevuld. Na 1975 werden weer op grote schaal woningen gebouwd. Vooral de laatste jaren wordt erop ingezet het centrumgebied te verdichten om aan de vraag naar stedelijk wonen tegemoet te komen en de levendigheid te vergroten.

De wijk vormt samen met Cool en C.S. het winkelcentrum van Rotterdam. Er bevinden zich veel voorzieningen, zowel winkels als horeca. Bekende locaties zijn de Blaak Markt aan de Binnenrotte, de Meent en de Koopgoot. De wijk omvat zeer verschillende gebieden zoals Waterstad (Wijnhaveneiland en Oude Haven/ Nieuwe Haven) en het Laurenskwartier.

Afb. 9.6: Overzichtkaart woonservicegebieden Rotterdam

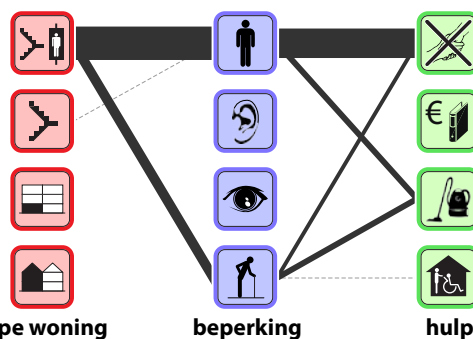

9.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 23
Gemiddelde leeftijd: 72
87% vrouw & 13% man
30% woont samen met partner & 70% alleen

Afb. 9.7: Zorgschema bewoners Stadsdriehoek

Vragen om advies (meest genoemde)

31% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 28% vraagt *vrienden/kennissen* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

17% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

88% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 4% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen en 8% *huishoudelijke hulp*

Mantelzorg

39% van de respondenten *is* mantelzorger
39% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Wijkgebouw Stadsdriehoek*

F2 - focusgroep 2: *Zaal Doopsgezinde Gemeente Rotterdam'*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 9.8: Stadsdriehoek: input bewoners | Veldacademie

9.3 ONDERZOEKSRESULTATEN STADS-DRIEHOEK

Focusgroep 1

Datum 18 januari 2013

Locatie Wijkgebouw Stadsdriehoek

Aantal deelnemers 10

Focusgroep 2

Datum 14 maart 2013

Locatie Doopsgezinde Gemeente Rotterdam

Aantal deelnemers 12

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De bijeenkomst in het wijkgebouw Stadsdriehoek (WS) was georganiseerd via Stichting Anders Oud Worden. In het wijkgebouw vinden verschillende activiteiten plaats. Deelnemers van deze bijeenkomst zijn voornamelijk woonachtig in de omgeving van de Burgemeester Van Walsumweg en de Meent. Het zijn vrouwen die een sterk sociaal netwerk hebben en elkaar regelmatig zien.

Bij de focusgroep georganiseerd in een zaal van de Doopsgezinde Gemeente Rotterdam (DG), waren alle deelnemers woonachtig in de naastgelegen woontoren Noordmolenwerf. Enkele deelnemers kenden elkaar al via de klaverjasclub die ook op locatie plaatsvindt.

Dagelijkse voorzieningen

Alle bewoners zijn het er over eens dat er voldoende winkels zijn in de omgeving die men voornamelijk wandelend of met de tram bezoekt. Vanwege het grote aanbod aan supermarkten in de wijk, worden er ook veel verschillende supermarkten bezocht. Buiten de Stadsdriehoek bezoekt men Aldi en Lidl één bewoner bezoekt een Jumbo op Rotterdam Zuid met de auto. De bewoners maken ook gebruik van specifieke winkels, zoals Slagerij Verboom, de bakker op de Lijnbaan (1), Turkse winkels op de Crooswijkseweg en de biologische supermarkt in de Groene Passage (2). Ook bezoekt men de markt op de Binnenrotte voor onder andere groente, vis, kaas en bloemen.

Geld opnemen doet men het liefste binnen, genoemd

worden het postkantoor, Hema (3), ING Bank (4) en Albert Heijn (5). Sommige bewoners vinden het handig om bij de kassa in de supermarkt extra geld te pinnen.

Vervoer

Bewoners zijn zeer tevreden over de bereikbaarheid met het Openbaar Vervoer (OV). Ook voor kleine afstanden wordt het OV gebruikt, ook al is het maar voor één halte. Er worden ook twee minpunten genoemd. Woonzorgcentrum Hoppesteyn in Crooswijk is niet zonder overstappen te bereiken. Men gaat hier graag naartoe voor het bezoeken van kennissen en activiteiten. Ook mist men op de Goudsesingel een halte bij de apotheek en de huisarts (6). Vroeger reed hier tram 7. Lopend naar de apotheek op de Goudsesingel is te ver (ruim een kwartier lopen).

Naast het OV maken bewoners ook gebruik van Vervoer op Maat, Valys en de Wijkbus. Bewoners geven aan dat de service van de Wijkbus achteruit is gegaan. Men moet soms meerdere malen bellen om deze aan te vragen en is hij het eerste gedeelte van de ochtend vaak afgehuurd. Vervoer op Maat waardeert men meer, omdat je dit een uur van tevoren nog kan bestellen. In het wijkgebouw geven bewoners aan dat ze ieder met een ander busje opgehaald worden door Vervoer op Maat wanneer ze allen naar dezelfde locatie moeten. Men heeft dit al doorgegeven aan de organisatie, maar dit schijnt niet anders te kunnen.

Bewoners combineren vervoersmiddelen, zo gaat men soms heen met OV en terug met Vervoer op Maat. Valys gebruikt men voor het bezoeken van familie of voor vakanties.

Woonomgeving

Bewoners vinden het zeer belangrijk dat de buitenruimte goed toegankelijk is. Bewoners van woontoren Noordmolenwerf (7) wensen ook dat de woningen toegankelijk worden gemaakt. In de woontoren zijn hoge drempels en zware deuren aanwezig. Bewoners hebben dit al meerdere malen aangegeven bij woningcorporatie Havenstêder, maar krijgen naar eigen zeggen geen gehoor.

Bewoners willen in de toekomst niet in een verzorgingshuis wonen, omdat zij vinden dat men

daar wegens tekort aan personeel slecht verzorgd wordt. 'Als je om hulp vraagt in een verzorgingshuis komt er niemand', is het beeld dat bewoners van de Noordmolenwerf hebben. Eén bewoner, die onlangs is gevallen in haar appartement, zou graag in een woonzorgcomplex in de buurt van winkelcentrum Keizerswaard willen wonen.

Hobby's en vrije tijd

Als activiteit komt koffiedrinken vaak naar voren. Dat doet men bijvoorbeeld bij de Delifrance (8) op zaterdag wanneer er ook markt is. Opvallend is dat ook winkels buiten Rotterdam vaak worden bezocht zoals de Intratuin in Zoetermeer of Hendrik Ido Ambacht. Ook winkelcentrum 'Liesveld' in Vlaardingen wordt genoemd. Bij aankomst zoekt men hier ook als eerste een 'lekker plekje om te zitten'. Winkelcentrum 'Liesveld' vinden bewoners echt een uitje.

Op de vraag waar men anderen ontmoet, antwoorden bewoners van woontoren Noordmolenwerf familie, de Bewonersvereniging, in winkels en in de lift en hal van de woontoren. Zij brengen graag een bezoekje aan familie in verzorgingstehuizen. Dit geeft bewoners voldoening omdat dit erg gewaardeerd wordt. Met mooi weer zitten bewoners graag op de galerij of het balkon. Ook bezoekt men plekken buiten de deur, zoals de Stadhuistuin (9), Kruiskadepark of een terras. De Stadhuistuin vinden alle bewoners een mooie rustige plek ten opzichte van de drukke stad. Deelnemers van de focusgroep in het WZ noemen daarnaast ook de camping als locatie bij mooi weer. Eén bewoner heeft nu nog een huisje op de camping in Hoek van Holland.

Zwemmen komt in beide focusgroepen als geliefde activiteit naar voren, daarvoor bezoekt men of het zwembad de Oostervant of Sportcentrum Schuttersveld. Voor andere activiteiten (bingo, kaarten, diner, voorlichting) bezoeken bewoners verschillende centra zoals de Wilgenkoepel in Schiebroek, het Schuttersveld, en Dienstencentrum Rubroek aan het Goudseplein. Daarnaast biedt de Rotterdampas goede mogelijkheden voor een dagje weg of bijvoorbeeld een uitje met de kleinkinderen naar Blijdorp. Men bezoekt ook af en toe culturele evenementen buiten Rotterdam.

De bibliotheek (10) bezoeken bewoners weinig, ondanks dat de Centrale Bibliotheek in Stadsdriehoek

ligt. Ook vrijwilligerswerk is een genoemde activiteit. Meerdere vrouwelijke deelnemers zijn actief als vrijwilliger, bijvoorbeeld bij 'Anders oud worden', gastvrouw in het Havenziekenhuis, of bij wijkschouwen voor de bewonerscommissie.

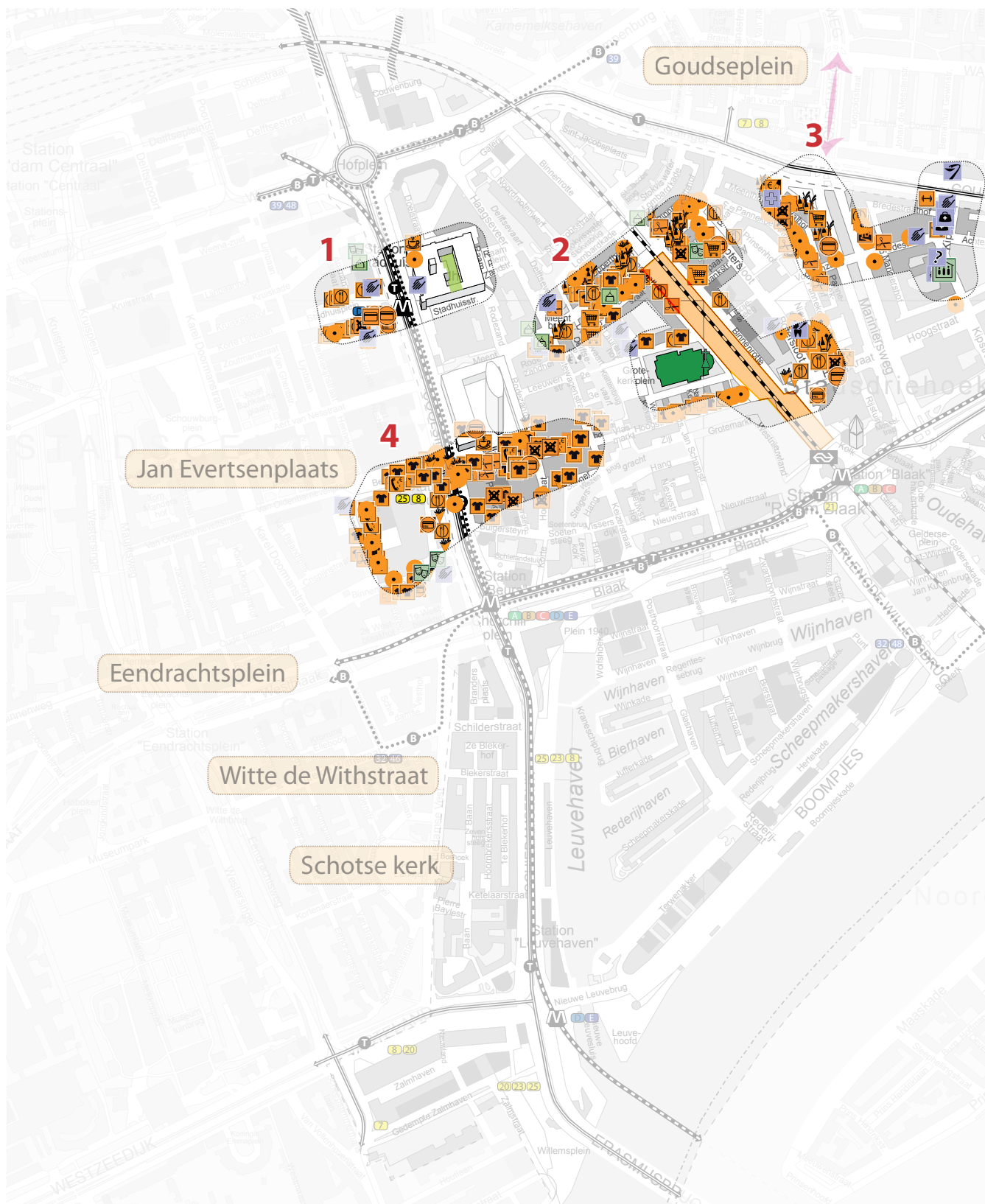
Hulp en ondersteuning

Voor ondersteuning gaat men naar de Vraagwijzer (11), klussendienst of huismeester. Bewoners van de Noordmolenwerf zijn erg gesteld op de vaste klusjesman van de klussendienst, omdat ze hem al achttien jaar kennen.

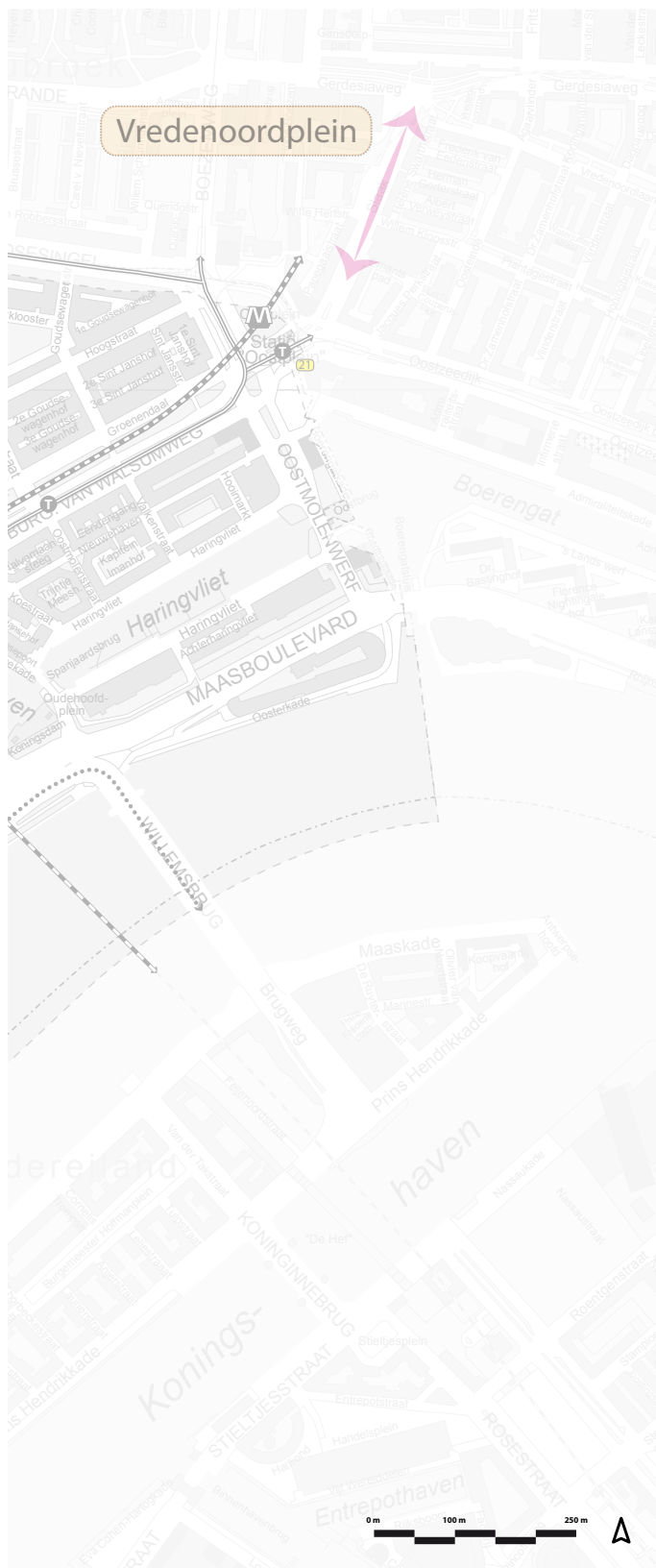
Zorgvoorzieningen

In tegenstelling tot het winkelaanbod, vinden bewoners dat het aanbod aan zorgvoorzieningen in de wijk onvoldoende is. Bewoners vermoeden dat er weinig huisartsen in de wijk gevestigd zijn, vanwege de hoge huurtarieven. Men vindt daarom dat de gemeente de huur voor huisartsen in het Centrum moet beschermen. In beide focusgroepen wordt genoemd dat men graag een centraal gezondheidscentrum in de wijk zou willen, met daarin een huisarts, apotheek, fysiotherapeut en mogelijkheid voor bloedprikken.

Bij beide bijeenkomsten worden zorgen geuit over de toekomst van de thuiszorg. Men noemt een voorbeeld waarin één bewoner al minder hulp ontvangt en daardoor regelmatig door de buurvrouw gewassen moet worden. Men ziet op tegen de veranderingen in de thuiszorg, maar ook de onzekerheid is vervelend. Ieder zou graag zijn/haar eigen hulp behouden vanwege de vertrouwdeheid en betrouwbaarheid.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

9.4 ANKERPUNTEN

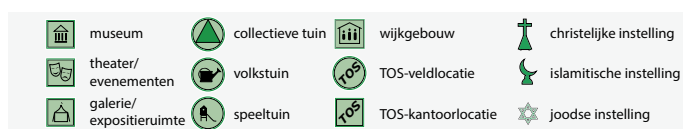
Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Stadhuis

2) Meent / Binnenrotte

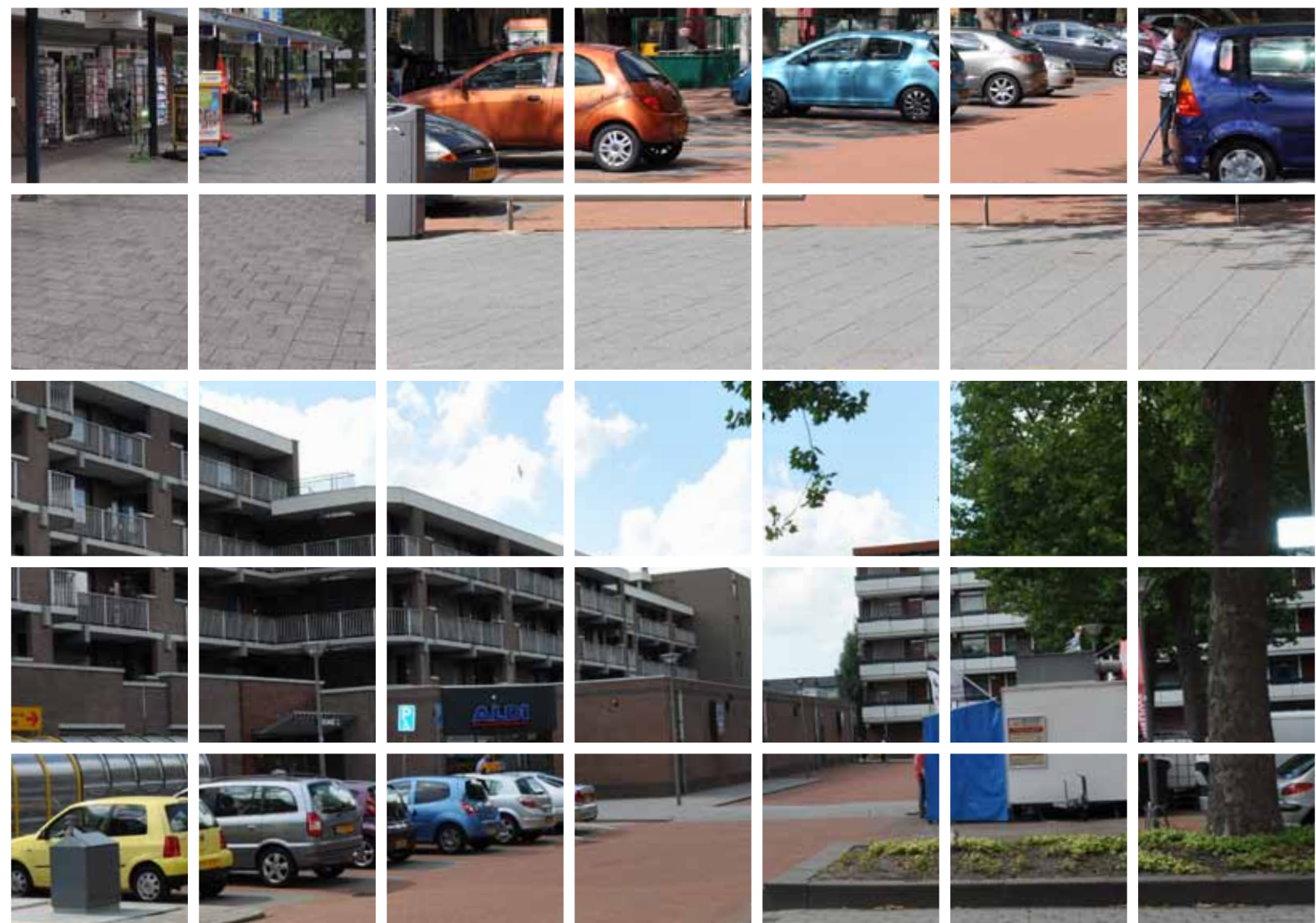
3) Kipstraat

4) Beurs

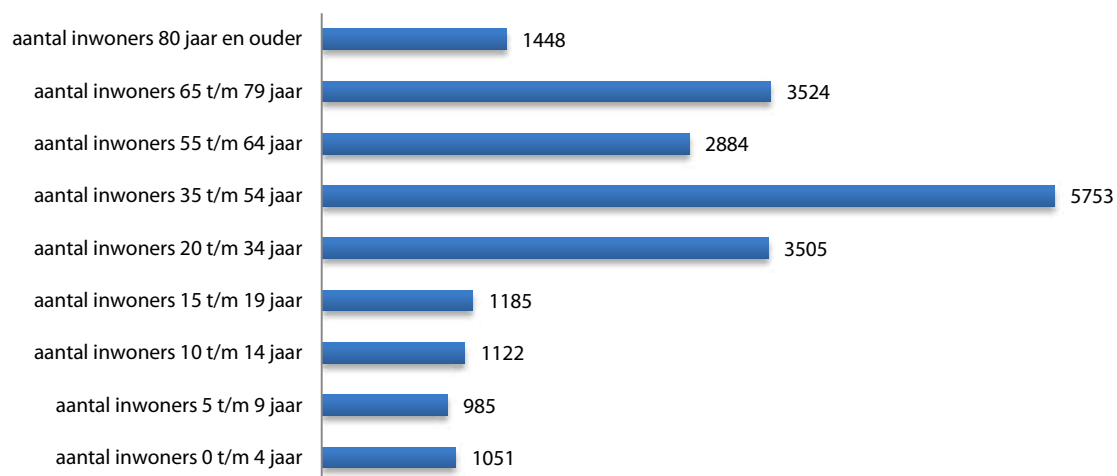

Afb. 9.9: Stadsdriehoek: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

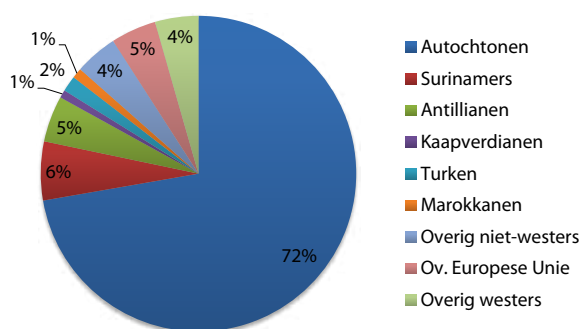

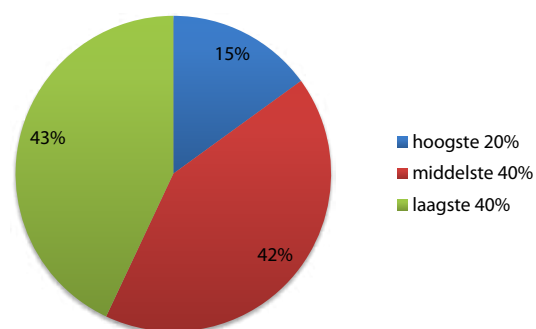
Contextdata Hoogvliet-Zuid (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

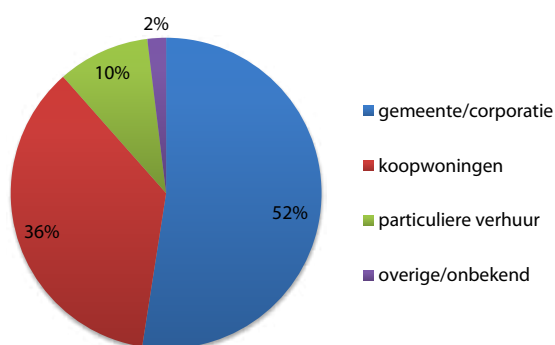
Afb. 10.1: Leeftijdsopbouw bewoners Hoogvliet-Zuid, 2013

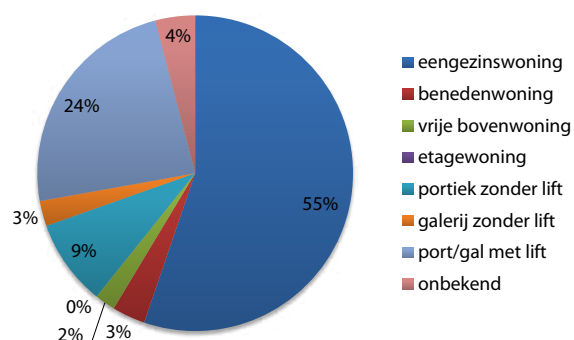
Afb. 10.2: Etniciteit bewoners Hoogvliet-Zuid, 2013

Afb. 10.3: Inkomen bewoners Hoogvliet-Zuid, 2013

Afb. 10.4: Eigendom woningen Hoogvliet-Zuid, 2012

Afb. 10.5: Woningtype Hoogvliet-Zuid, 2012

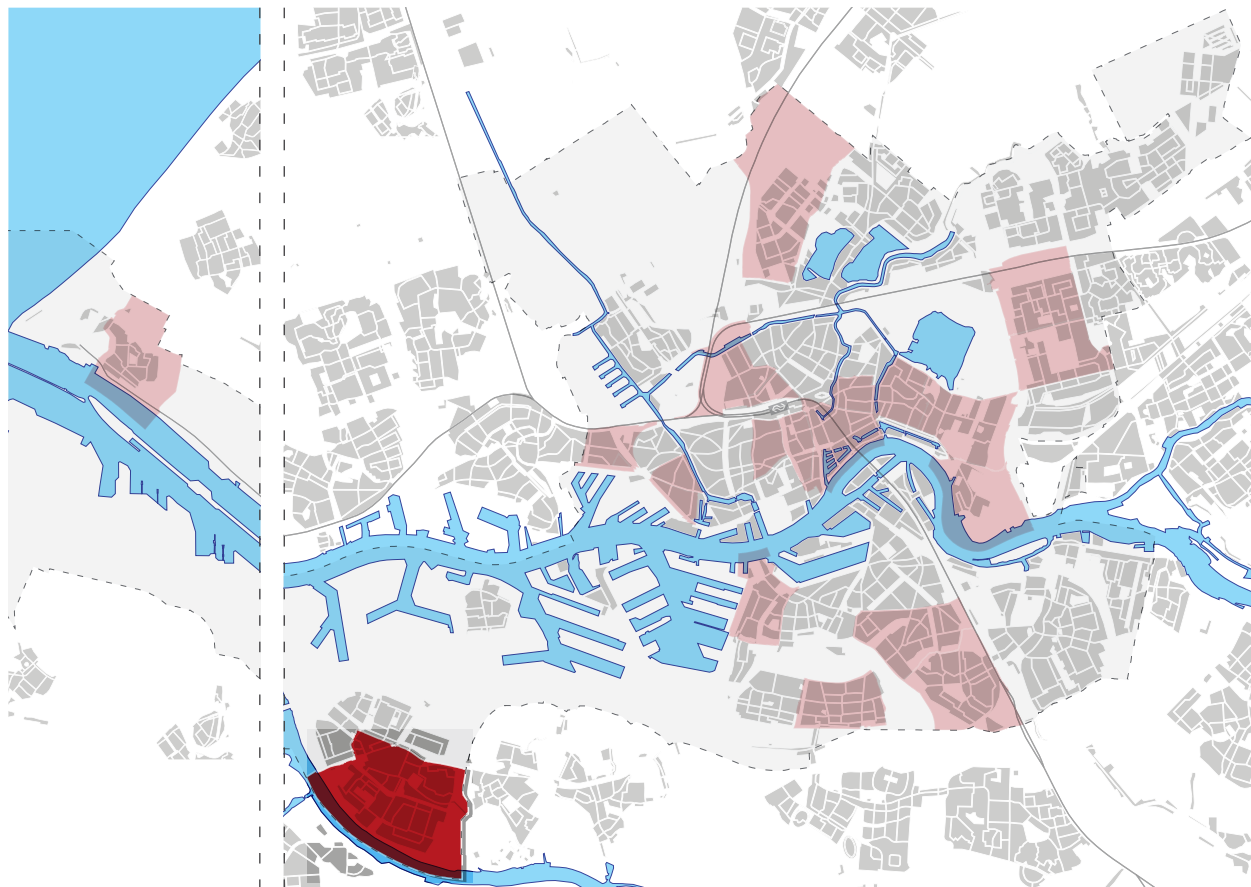
10.1 INTRODUCTIE

Hoogvliet-Zuid omvat de wijken Zalmplaat en Meeuwenplaat. De wijken hebben samen ca. 21.450 inwoners en maken deel uit van Deelgemeente Hoogvliet. Gemiddeld is 23% van de bevolking 65 jaar en ouder (stand 2013).

De wijken zijn gesitueerd langs de Oude Maas ten zuiden van de Aveling. Ten westen wordt het gebied begrensd door de Groene Kruisweg. De wijken worden doorkruist door de metrolijn richting De Akkers.

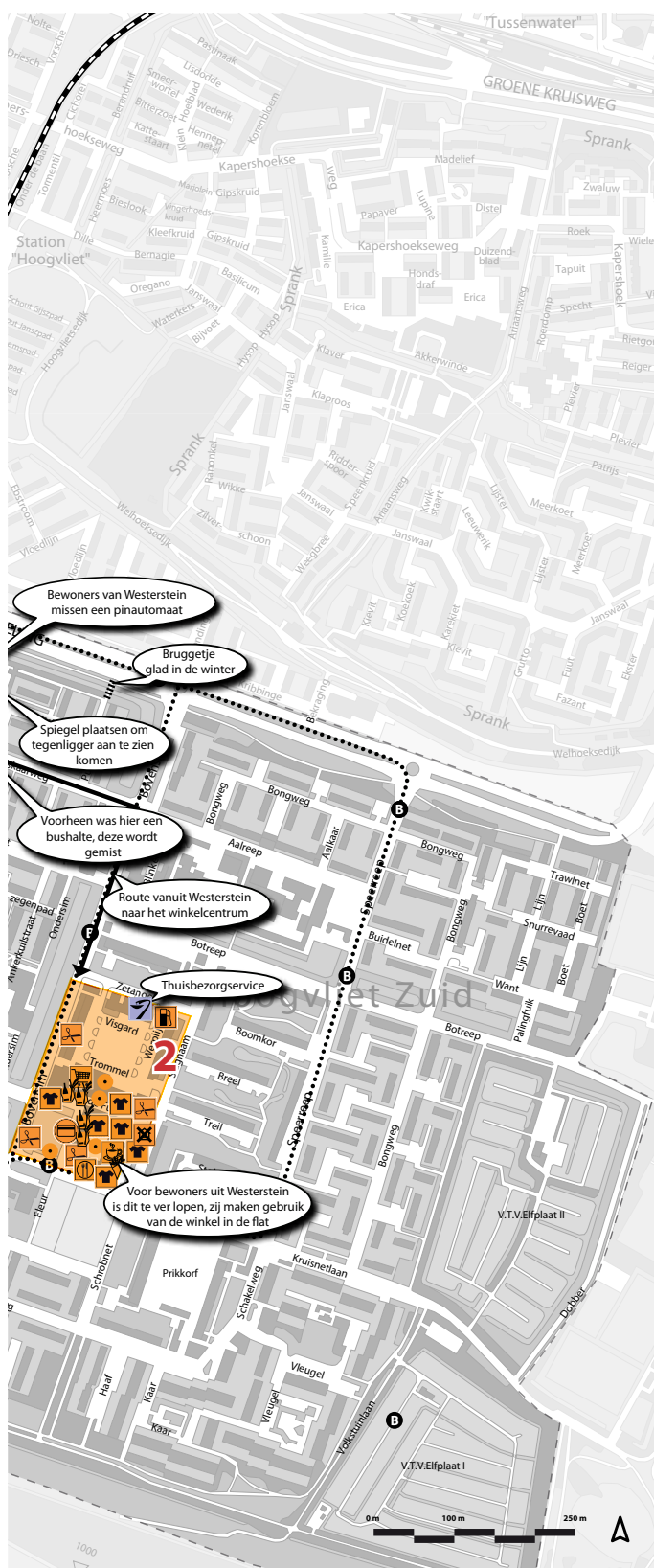
Het oude dijkdorp Hoogvliet werd in 1875 een zelfstandige gemeente en in 1934 geannexeerd door de Gemeente Rotterdam. Hoogvliet was de eerste Nederlandse satellietstad ontworpen op

basis van de tuinstadprincipes. Het van oorsprong kleine dorp onderging in de jaren '50 en '60 een enorme groei, grote delen van het oorspronkelijke dorp zijn afgebroken. Meeuwenplaat is de eerste uitbreidingswijk van Hoogvliet ten zuiden van de Groene Kruisweg. Het is een woonwijk met veel portiekwoningen uit de jaren '50. De wijk Zalmplaat is gebouwd in de jaren zestig en zeventig. Vanaf de jaren tachtig had Hoogvliet te kampen met leegstand en verpaupering. Onder het motto WiMBY! (Welcome into My Backyard) wordt sinds 2001 gewerkt aan de vernieuwing van Hoogvliet.

Afb. 10.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

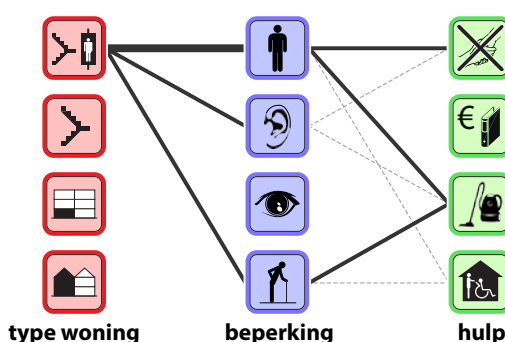

10.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 8
Gemiddelde leeftijd: 80
87% vrouw & 13% man
100% woont alleen

Afb. 10.7: Zorgschema bewoners Hoogvliet-Zuid

Vragen om advies (meest genoemde)

45% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 45% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

25% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

88% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 12% zou graag extra *huishoudelijke hulp* ontvangen

Mantelzorg

0% van de respondenten *is* mantelzorger
13% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Hof van Heden*

F2 - focusgroep 2: *Westerstein*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 10.8: Hoogvliet-Zuid: input bewoners | Veldacademie

10.3 ONDERZOEKSRESULTATEN HOOGVLIET-ZUID

Focusgroep 1

Datum 6 november 2012

Locatie Hof van Heden

Aantal deelnemers 7

Focusgroep 2

Datum 3 december 2012

Locatie Westersteijn

Aantal deelnemers 10

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in het Hof van Heden (HvH), een wooncomplex ontstaan d.m.v. collectief particulier opdrachtgeverschap in de wijk Meeuwenplaat. Bewoners delen verschillende ruimtes met elkaar, zoals een tuin en een ontmoetingsruimte, waar ook de focusgroep gehouden is. De tweede focusgroep is gehouden in woonzorgcentrum Westersteijn (WW) van zorgleverancier Humanitas in de wijk Zalmplaat. In Westersteijn bevindt zich op de eerste twee verdiepingen kleinschalige verpleeghuiszorg en daarboven zijn zelfstandige seniorenappartementen. Via de bewonersvereniging van deze appartementen zijn bewoners uitgenodigd voor de focusgroep.

Dagelijkse voorzieningen

Het voorzieningencluster (1) in Meeuwenplaat is voor veel bewoners belangrijk voor dagelijkse boodschappen. Bewoners geven aan dat zij bang zijn dat deze winkels binnenkort zullen sluiten. In Zalmplaat zijn twee supermarkten (2) aanwezig, waar men ook graag gebruik van maakt. De afstand van Westersteijn tot deze supermarkten is voor een aantal bewoners echter te groot, waardoor men genooddaakt is gebruik te maken van het aanbod van de kleine inpandige supermarkt in het woonzorgcomplex Westersteijn. Een nadeel is dat de prijzen hier hoger zijn. Voor een breder assortiment winkels gaat men naar Zalmplaat of het centrum van Hoogvliet. Bewoners van HvH vinden dat er weinig winkels zijn in de wijk Meeuwenplaat in verhouding tot het aantal bewoners.

In beide focusgroepen wordt gesproken over het belang van een geldopnamepunt in de wijk. Bewoners van HvH geven aan dat zij afhankelijk zijn van de geldautomaat aan de Lengweg (3), maar dat deze vaak kapot is. Voor bewoners van Westersteijn ontbreekt een veilig geldopnamepunt in de wijk. Men voelt zich bij de geldopname snel onveilig en pint liever niet bij een buitenautomaat.

Alle bewoners maken regelmatig gebruik van Openbaar Vervoer. Bewoners van HvH maken meer gebruik van de metro dan bewoners van WW. Deze nemen graag de bus die vertrekt vanaf de Aveling (4). Helaas is de bushalte verplaatst. De nieuwe halte is niet meer overdekt, dit is vervelend wanneer het regent.

Woonomgeving

Bewoners van WW stellen dat zij zich in het wooncomplex en in de directe buitenruimte regelmatig onveilig voelen. Zij gaan niet vaak een blokje om. Als men 's avonds ergens naar toe gaat, is het met de auto. Dit komt doordat er incidenten hebben plaatsgevonden, zoals overvallen en gewelddadige situaties waar bewoners slachtoffer waren.

Wat bewoners van WW waarderen in de wijk zijn de zitmogelijkheden en de toegankelijke buitenruimte. Wanneer men echter met de rollator loopt, is het soms niet mogelijk om gebruik te maken van afritjes van stoepen, omdat deze geblokkeerd worden door geparkeerde auto's.

Bewoners van HvH vinden dat de wijken achteruit gaan. Zij vinden dat er veel overlast is door hangjongeren, onder andere in de portieken van flats en bij de metrostations (5).

Hobby's en vrije tijd

Bewoners van HvH hebben een breed scala aan activiteiten die zij beoefenen in hun vrije tijd. Deze activiteiten vinden vaak buiten de wijk plaats. Onder vrijetijdsbesteding wordt ook kerkbezoek genoemd. Volgens de bewoners leveren de kerkgemeenschappen een positieve bijdrage aan de sociale samenhang in de wijk. Kerken die genoemd worden zijn de Levende Steen Gemeente en de Dorpskerk vlakbij het winkelcentrum Binnenban.

Daarentegen zijn deelnemers van de focusgroep in WW vooral te vinden in de gemeenschappelijke ruimte van het wooncomplex. Hier worden veel activiteiten georganiseerd waar men aan deelneemt, zoals kooroptredens, bingo, rommelmarkt en modeshows. Bewoners van beide wijken geven aan dat het aanbod aan activiteiten de laatste jaren sterk is afgenomen. Het voormalige buurthuis De Kom wordt gemist.

Bewoners van WW ondernemen 'grotere' uitstapjes vaak samen met iemand anders. Dit betreft vaak een buur of een kind. Gezamenlijk worden er langere afstanden afgelegd naar bijvoorbeeld het ziekenhuis, een theater in het centrum van Rotterdam of Scheveningen. Ook grote boodschappen worden samen met kinderen of burens gedaan.

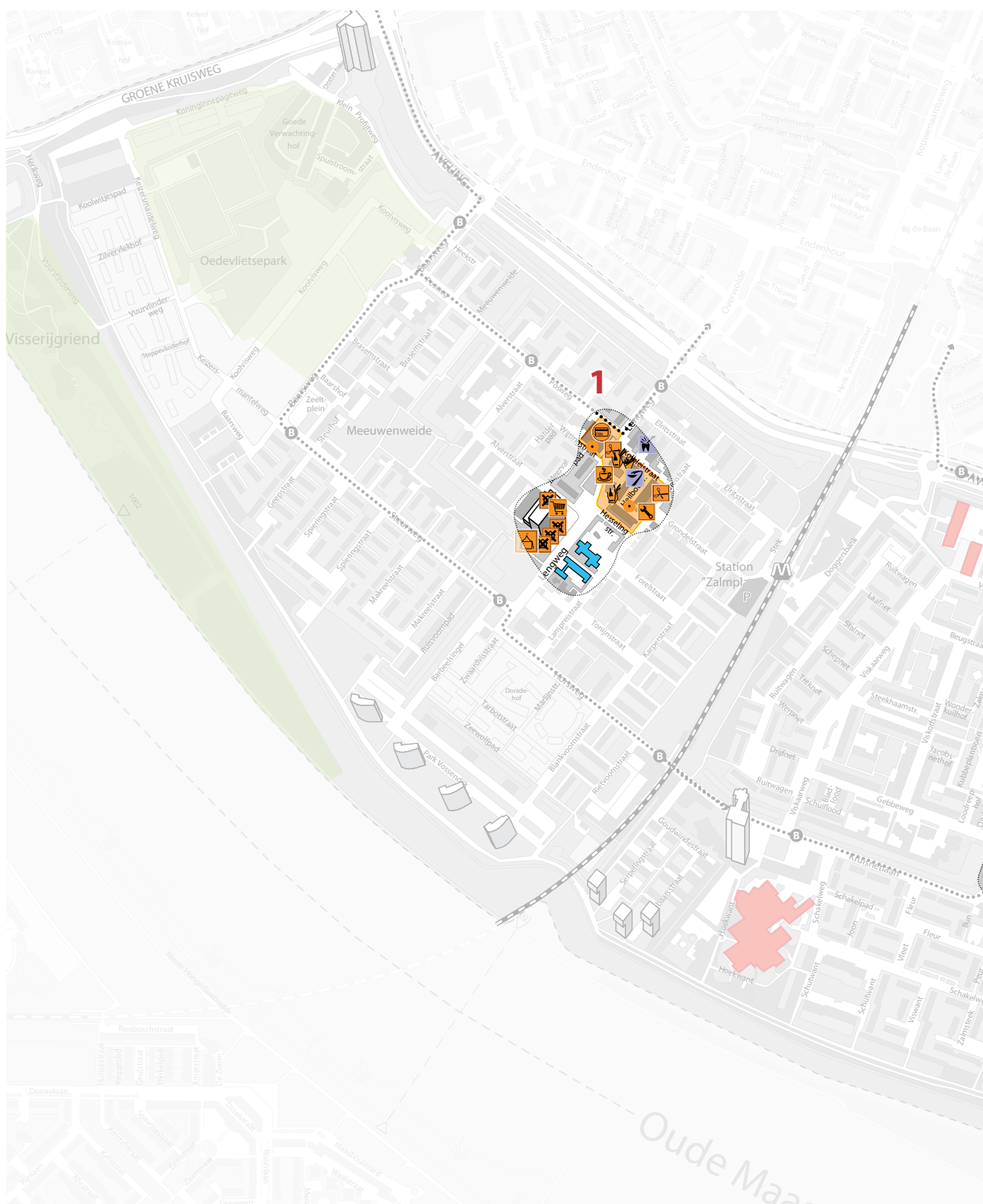
Dienstverlening

Een onderwerp dat geregeld wordt genoemd binnen dit thema is de onvoldoende informatievoorziening. Tijdens de gesprekken blijkt dat de bewoners niet goed weten waar informatie te vinden is of bij wie men terecht kan voor vragen over bijvoorbeeld thuiszorg, WMO-voorzieningen, maaltijdvoorzieningen en vrijetijdsactiviteiten. Het algemene telefoonnummer van de gemeente (14010) is onder bewoners in WW echter wel goed bekend.

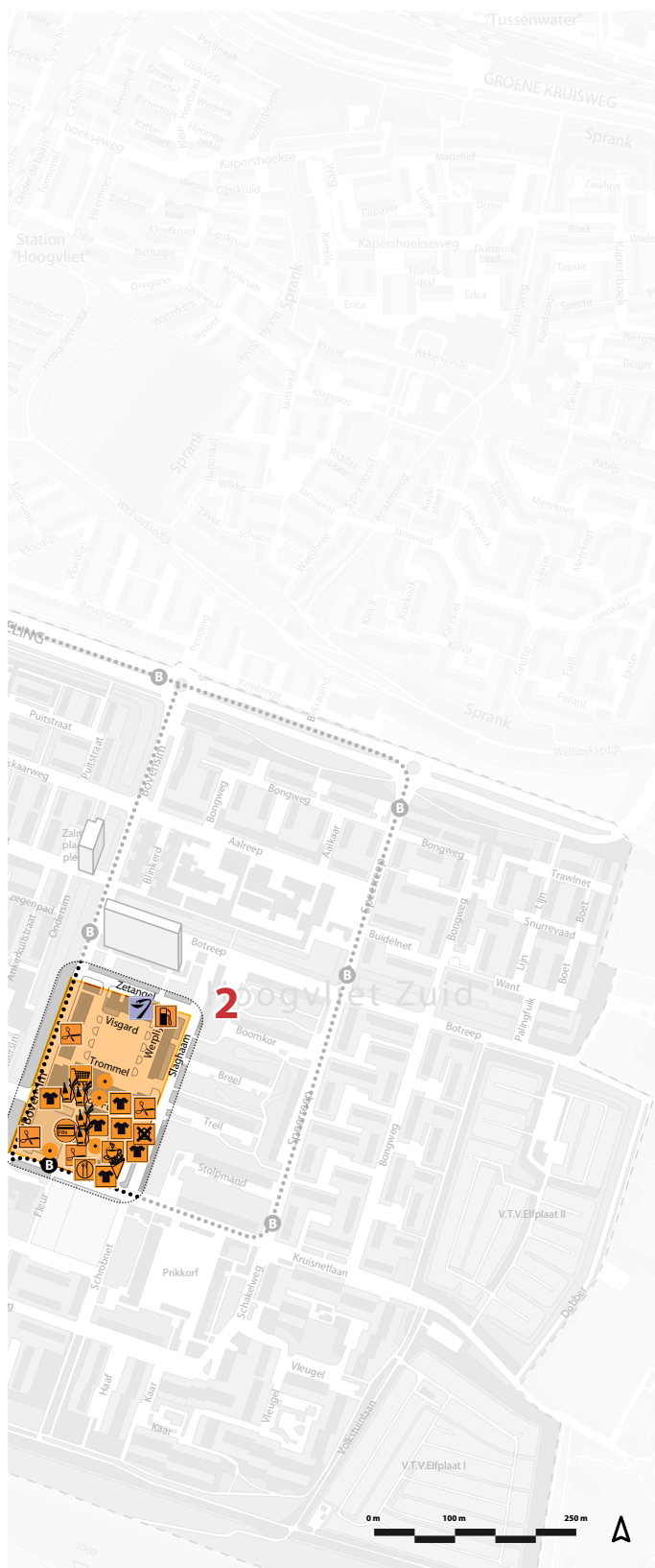
In WW hebben drie van de tien deelnemers thuis een computer. Eén deelnemer zou graag een tabloid aanschaffen. Andere deelnemers geven aan zich steeds vaker gediscrimineerd te voelen omdat er bij veel dingen doorverwezen wordt naar een internetsite, zoals bij een Tv-programma of brief van de gemeente. In WW wordt een computercursus aangeboden en er is ook een reparatieservice, dit is echter niet goed bekend onder bewoners.

Hulp en ondersteuning

Bewoners die nu thuiszorg ontvangen maken zich zorgen over de aanbesteding van de zorg die zojuist is afgerond. Zij zijn bang hun huidige verzorgster, waar ze vertrouwd mee zijn, kwijt te raken door de wisseling van zorgaanbieder.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievbus		bedrijverterrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

	museum		collectieve tuin		wijkgebouw		christelijke instelling
	theater/ evenementen		volkstuin		TOS-veldlocatie		islamitische instelling
	galerie/ expositieruimte		speeltuin		TOS-kantoorlocatie		joodse instelling

10.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Lengweg

2) In de Fuik

Afb. 10.9: Hoogvliet-Zuid: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

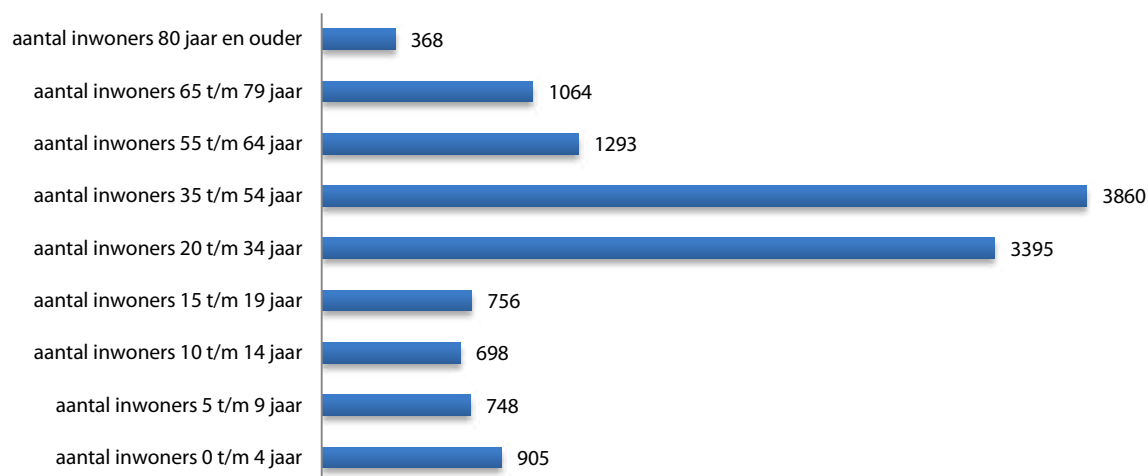

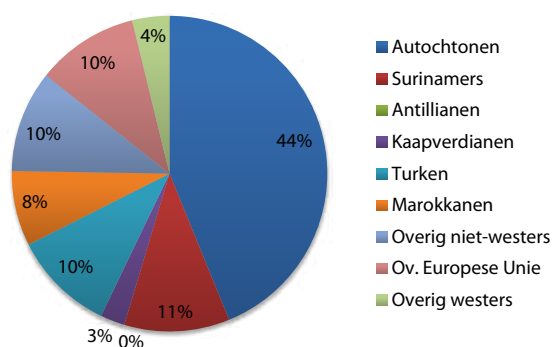
OLD-CHARLOIS

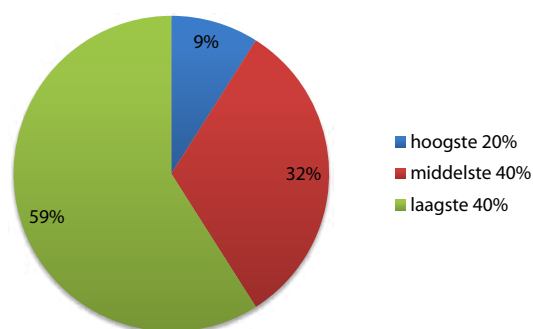
Contextdata Oud-Charlois (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

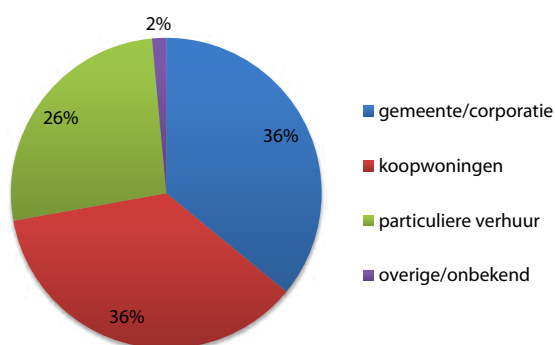
Afb. 11.1: Leeftijdsopbouw bewoners Oud-Charlois, 2013

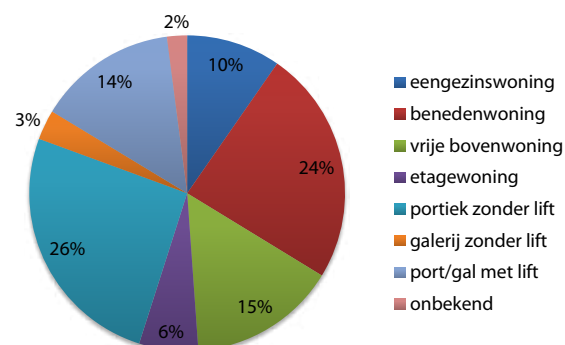
Afb. 11.2: Etniciteit bewoners Oud-Charlois, 2013

Afb. 11.3: Inkomen bewoners Oud-Charlois, 2010

Afb. 11.4: Eigendom woningen Oud-Charlois, 2012

Afb. 11.5: Woningtype Oud-Charlois, 2012

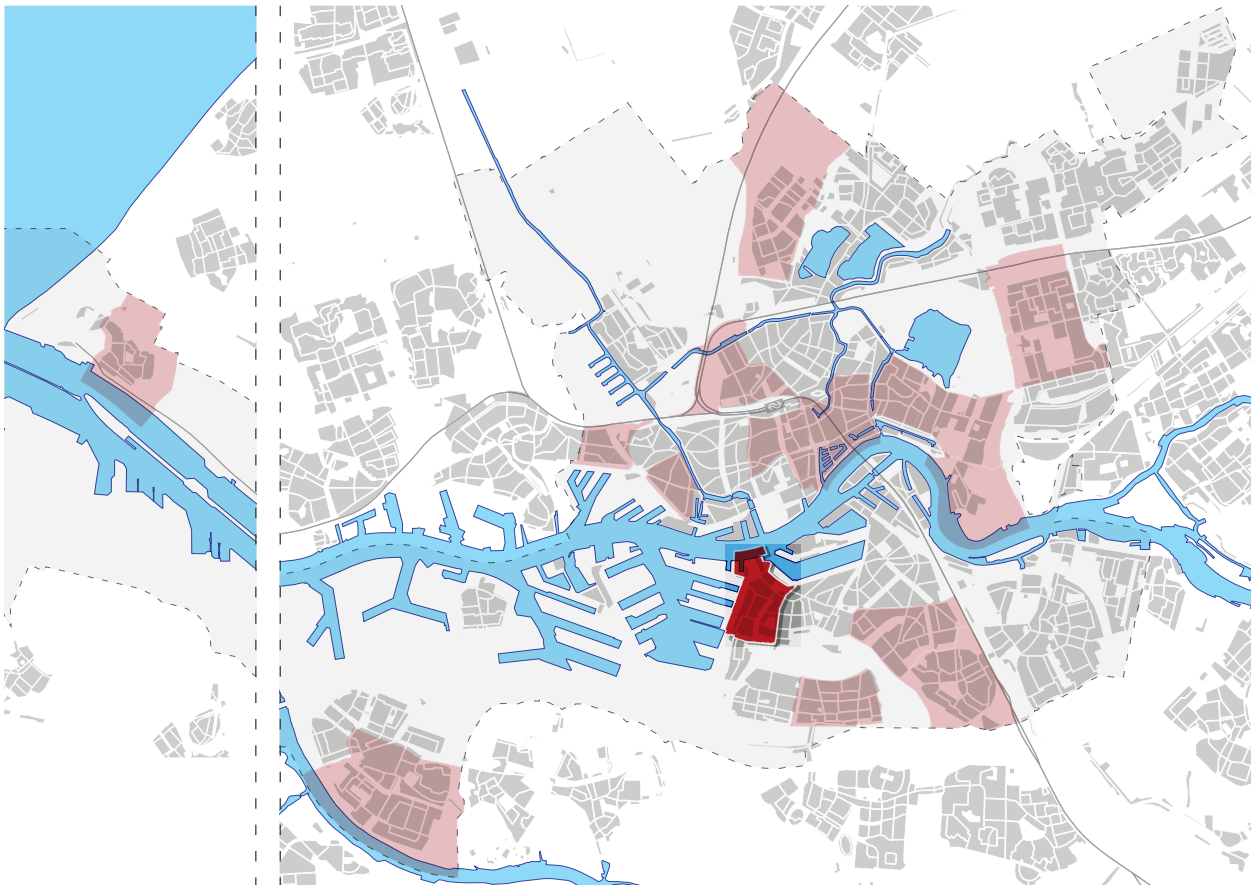
11.1 INTRODUCTIE

De wijk Oud-Charlois heeft ca. 13.000 inwoners en is onderdeel van de Deelgemeente Charlois. Elf procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

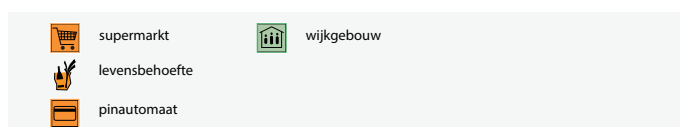
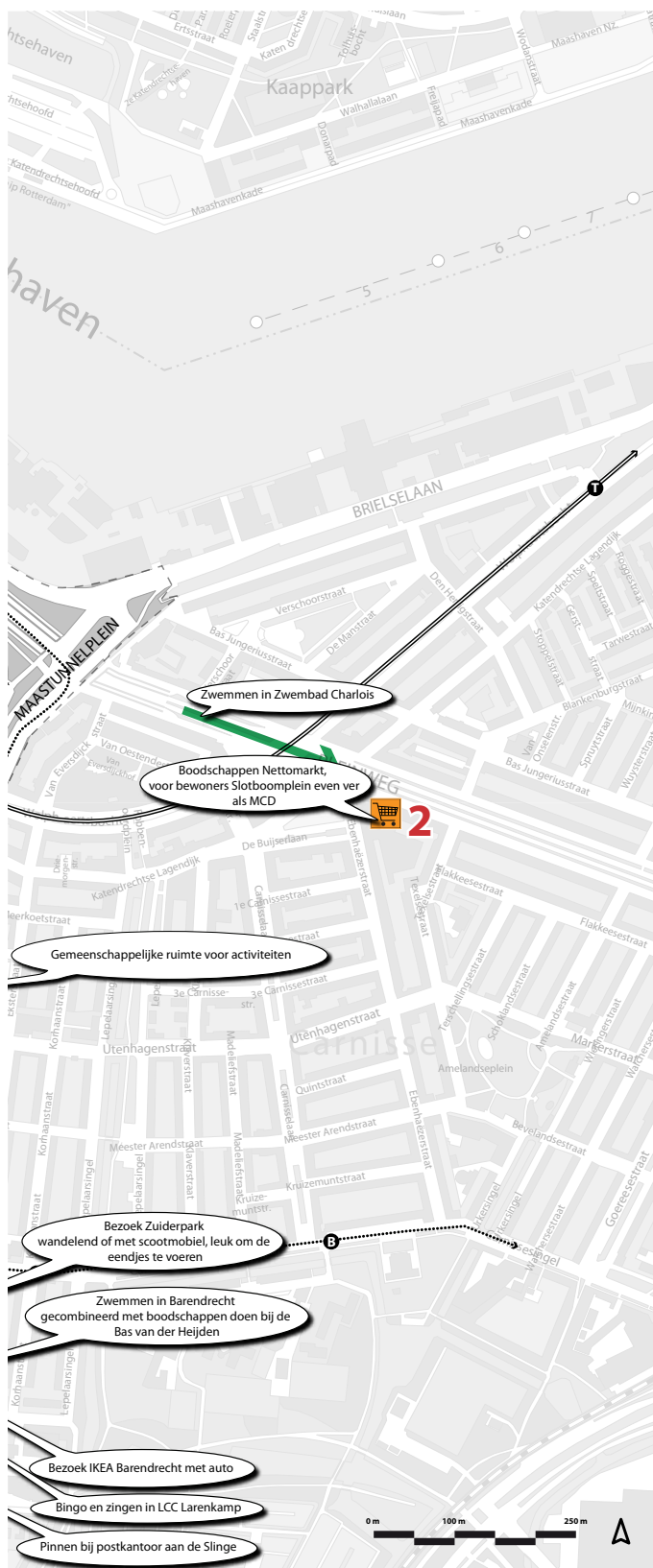
Oud-Charlois wordt in het westen begrensd door de Waalhaven-Oostzijde, in het noorden door de Maashaven, de Dorpsweg in het oosten en de Kromme Zandweg in het zuiden. Tot Oud-Charlois behoort ook het Dokhavengebied, buitendijks gebouwd vanaf 1980. Hier bevindt zich een ondergrondse rioolwaterzuivering met op het dak een wijkpark.

Het voormalige dorp Charlois ontwikkelde zich vanaf 1467 rondom de Clemenskerk en

werd in 1895 geannexeerd door de Gemeente Rotterdam. De wijk groeide met de aanleg van de Maas- en de Waalhaven door de toenemende werkgelegenheid. Rondom de oude dorpskern werden aan het begin van de twintigste eeuw grote aantallen arbeiderswoningen gebouwd. Deze woningen zijn in de jaren zeventig en tachtig gerenoveerd. De historische dorpskern is nog steeds kenmerkend voor de wijk waar zich de laatste jaren ook veel culturele instellingen en kunstenaars hebben gevestigd.

Afb. 11.6: Overzichtskaart woonservicegebieden Rotterdam

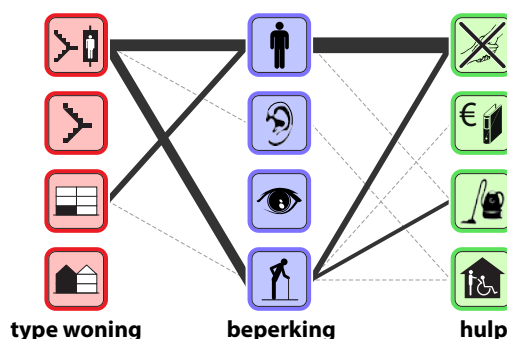

11.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 16
 Gemiddelde leeftijd: 73
 100% vrouw
 50% woont samen met partner & 50% alleen

Afb. 11.7: Zorgschema bewoners Oud-Charlois

Vragen om advies (meest genoemde)

47% van de respondenten vraagt *buren* als eerste om advies bij een probleem en 21% vraagt *familie* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

38% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

75% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 6% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen en 19% *huishoudelijke hulp*

Mantelzorg

31% van de respondenten *is* mantelzorger
 44% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Wooncomplex Albatros*

F2 - focusgroep 2: *Wooncomplex Slotboomplein*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 11.8: Oud-Charlois: input bewoners | Veldacademie

11.3 ONDERZOEKSRESULTATEN OUD-CHARLOIS

Focusgroep 1

Datum 23 januari 2013

Locatie Albatros

Aantal deelnemers 8

Focusgroep 2

Datum 6 februari 2013

Locatie Slotboomplein

Aantal deelnemers 9

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in wooncomplex Albatros (ALB) dat bestaat uit 55+-woningen rondom een gezamenlijke binnentuin. Het gesprek vond plaats in de gezamenlijke recreatieruimte op de begane grond. Alle deelnemers wonen in dit complex en kennen elkaar goed. De tweede focusgroep is gehouden in het wooncomplex aan het Slotboomplein (SLO). Op de tweede en derde verdieping is hier een woongroep gevestigd, zij hebben op de begane grond een gemeenschappelijke ruimte. De deelnemers zijn allen woonachtig in dit appartementengebouw en hebben bewust gekozen voor een woongroep. Zij vinden het prettig samen te wonen en het idee te hebben er 'niet alleen voor te staan'.

Dagelijkse voorzieningen

Voor dagelijkse boodschappen bezoekt men verschillende supermarkten. De MCD (1) aan de Wolphaertsbocht, de NettoMarkt (2) aan de Pleinweg en de Plus op Plein 1953 (Pendrecht) worden het vaakst genoemd. De afstand is voor de meeste bewoners te groot om te voet af te kunnen leggen. Men is erg afhankelijk van vervoersmogelijkheden om boodschappen te doen. Zo geven veel bewoners de voorkeur aan Plein 1953 omdat dit goed te bereiken is met de bus, evenals het winkelcentrum Zuidplein. Een aantal respondenten bezoekt Plein 1953 per fiets. Een nadeel van het doen van boodschappen met het Openbaar Vervoer (OV) is het meenemen en sjouwen van de boodschappen. Het gebruik van een boodschappenwagen heeft bij veel bewoners de voorkeur, maar is vaak lastig in een bus of tram te

tillen door de opstap of treden.

De bereikbaarheid van de Wolphaertsbocht is erg slecht, veel bewoners vinden dit jammer. Men probeert toch van dit gebied gebruik te maken, ook omdat er een postservicepunt (3) gevestigd is waar binnen gepind kan worden. De diversiteit aan winkels in Oud-Charlois is de afgelopen jaren sterk afgenomen. Vooral kleine, specialistische winkeltjes worden gemist. Een supermarkt in de buurt van de beide wooncomplexen is voor vrijwel alle bewoners een wens. Wanneer bewoners nog de beschikking hebben over een auto gaat men vaak naar Barendrecht. Hier combineren bewoners vrijetijdsactiviteiten, zoals zwemmen, met het doen van grotere boodschappen. Tijdens de focusgroep aan het Slotboomplein wordt geopperd om boodschappen te laten bezorgen door Albert Heijn en de bezorgkosten onderling te delen. Een aantal bewoners lijkt dit wel een goed idee te vinden maar er wordt ook opgemerkt dat men dan nog minder redenen heeft om naar buiten te gaan.

Vervoer

Doordat het OV gratis is maakt men hier vaak gebruik van en is men hierdoor ook actiever. Met de komst van de Randstadrail zijn ook Den Haag en Scheveningen goed bereikbaar. Men bezoekt deze steden voor een dagje weg. De wijkbus wordt ook zeer gewaardeerd door bewoners, zij gebruiken deze voornamelijk om naar winkelgebieden of het ziekenhuis te gaan. Zo is men voor vervoer naar het ziekenhuis niet afhankelijk van de kinderen.

Woonomgeving en veiligheid

Tijdens de focusgroepen worden er diverse plekken in de wijk genoemd die als favoriet worden aangemerkt: het Charloise Hoofd (4) om naar het water en de boten te kijken, en ook het Zuiderpark net buiten de wijk, waar men wandelend of met de scooter naartoe gaat. In het Zuiderpark voert men graag de eendjes.

Bewoners van ALB ervaren veel overlast van middelbare scholen in de omgeving (5) en van buurtkinderen die geluidsoverlast veroorzaken. Er is geen goede verstandhouding tussen de bewoners van ALB en de burens aan de overzijde van de straat. Bewoners van het SLO ervaren geen overlast van

kinderen en scholieren. Maar zij horen veel over overvallen op woningen in de wijk en maken zich wel zorgen over indringers die de flat en galerij op willen komen.

Deelnemers aan beide focusgroepen geven aan graag van de directe buitenruimte gebruik te maken bij mooi weer. Bij zowel de ALB als de SLO bevindt zich een gemeenschappelijke buitenruimte. Voorzieningen in de directe omgeving zijn ook een onderwerp van gesprek. Bij het Slotboomplein is de brievenbus recent weg gehaald, wat inhoudt dat men nu een stuk verder moet lopen (Wolphaertsbocht). Daarnaast zijn de vuilcontainers niet in de buurt van de woningen aan het Slotboomplein. Bewoners ervaren veel belemmeringen bij het weggooien van hun afval, vanwege de zwaarte van de zak en de afstand die zij af moeten leggen om bij de container te komen.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners doen geregeld mee aan activiteiten in de gemeenschappelijke ruimten in hun eigen wooncomplex. Vaak betreft dit creatieve activiteiten waar ieder voor zich bezig is, maar tegelijkertijd met elkaar een praatje kan maken. De bewoners maken zich echter zorgen over de continuïteit van de activiteiten die door steeds minder nieuwe bewoners bezocht worden. Andere activiteiten doet men bijvoorbeeld bij LCC Larenkamp, waar men naartoe kan om te zingen, kaarten of bingo spelen.

Ongeveer de helft van de bewoners van SLO heeft een Rotterdampas en gebruikt deze om gratis of met korting musea en evenementen te bezoeken.

Beweegactiviteiten doet men onder andere in Zwembad Charlois, bijvoorbeeld aquarobics en banen zwemmen. In het wijkgebouw in de Clemensstraat (6) werd een tijd lang gym aangeboden, dit wordt gemist door de bewoners. De sluiting van het activiteitencentrum in het wijkgebouw vinden veel bewoners erg jammer.

In beide wooncomplexen wordt met speciale gelegenheden een gemeenschappelijke maaltijd georganiseerd. Hier wordt soms een kleine bijdrage voor gevraagd en de opkomst is altijd erg hoog.

Hulp en ondersteuning

Er is in de wijk geen maaltijdvoorziening aan huis. Eén bewoonster heeft geprobeerd dit voor de woongroep te organiseren, maar het was niet mogelijk om een leverancier te vinden. Nu halen bewoners diepvriesmaaltijden bij Albert Heijn of Nettomarkt voor zichzelf.

Zorgvoorzieningen

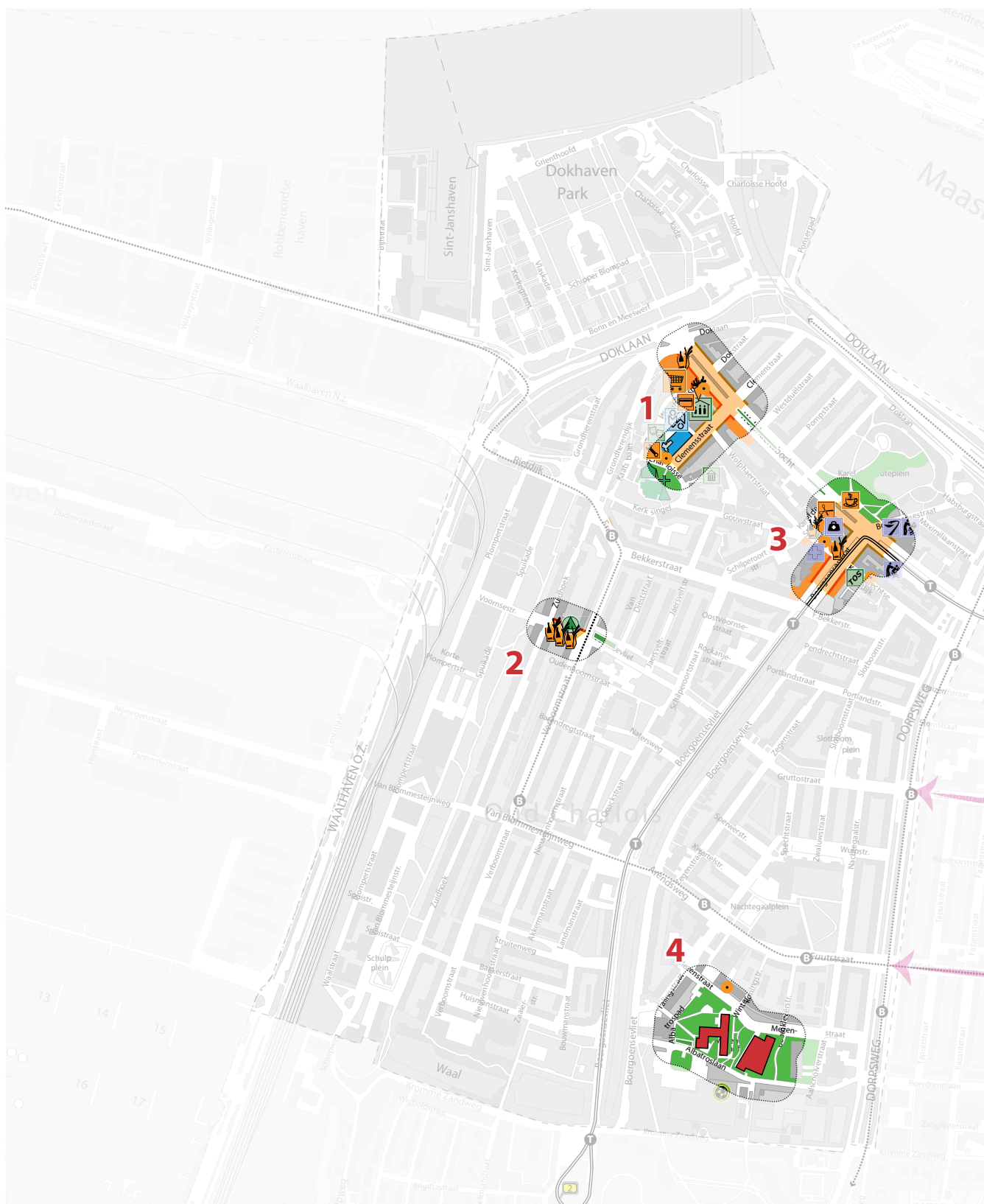
Over huisartszorg en de apotheek aan de Dorpsweg (7) zijn vrijwel alle bewoners zeer tevreden. Een aantal bewoners maakt graag gebruik van de bezorgdienst van de apotheek, maar anderen vinden juist de wandeling naar de apotheek weer prettig. Ziekenhuiszorg wordt afgenomen bij het Ikazia Ziekenhuis of Maasstad Ziekenhuis, goed te bereiken met tramlijn 2. De mogelijkheid om zelf een keuze te maken tussen diverse thuiszorgaanbieders spreekt bewoners erg aan. Bewoners zijn vooral geïnteresseerd in de organisatie Buurtzorg.

Een tandarts is voor veel bewoners niet meer nodig omdat zij een kunstgebit hebben.

Zelfstandigheid

Op de vraag wat men nodig heeft om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen worden diverse antwoorden gegeven waar alle bewoners zich in konden vinden. Ten eerste worden aanpassingen in huis als vereiste genoemd. Men moet in de eigen woning kunnen bewegen, ook wanneer men in een rolstoel zit bijvoorbeeld. Daarnaast is een goede gezondheid erg belangrijk.

Tijdens de focusgroep op het Slotboomplein wordt aangegeven dat het hebben van een doel om naar buiten te gaan, zoals het halen van boodschappen, erg belangrijk is.

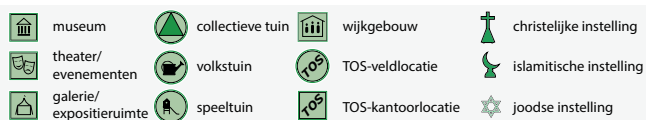
	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijverterrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

11.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

- 1) Wolphaertsbocht
- 2) Voornsestraat
- 3) Boergoensestraat
- 4) Nieuwe Nachtegaal

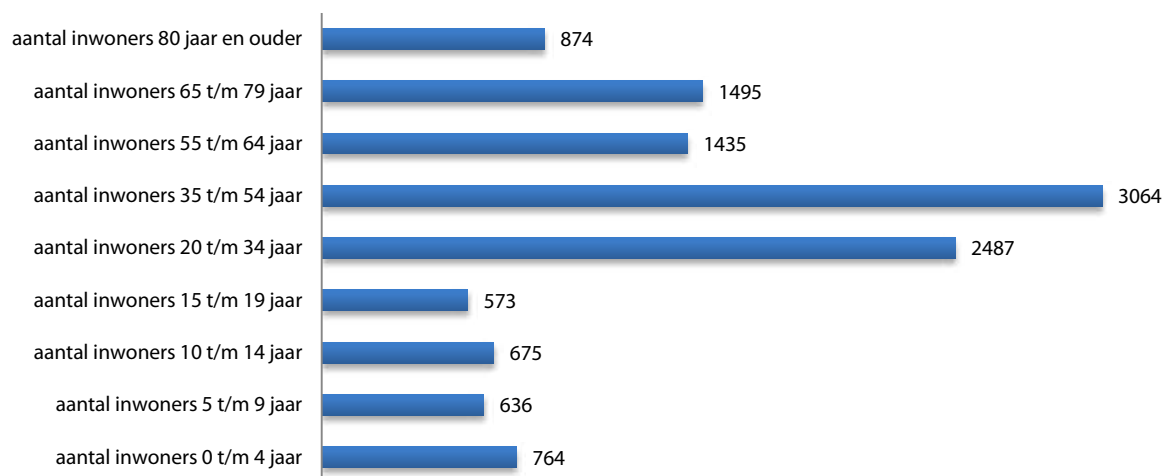
Afb. 11.9: Oud-Charlois: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

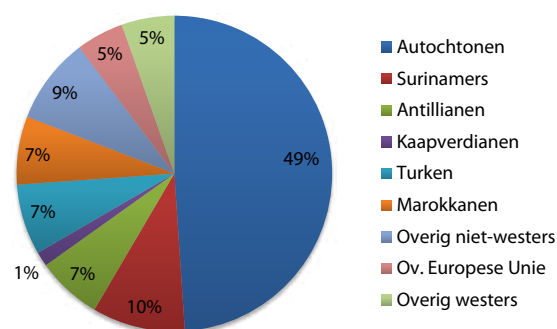

ZUIDWIJK

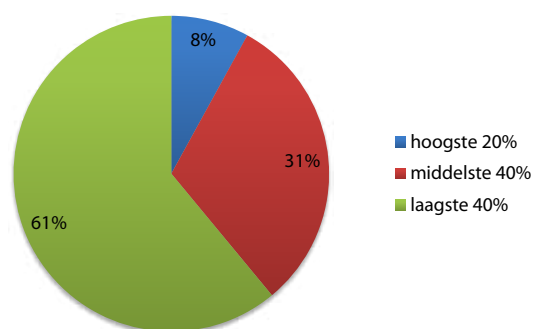
Contextdata Zuidwijk (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

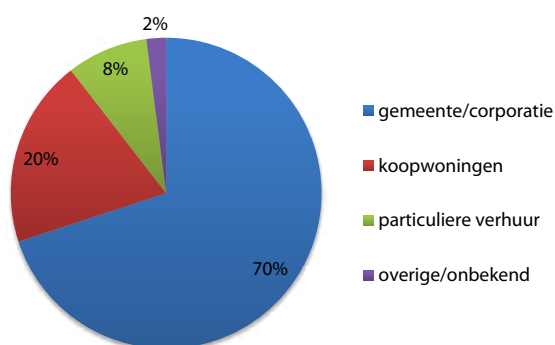
Afb. 12.1: Leeftijdsopbouw bewoners Zuidwijk, 2013

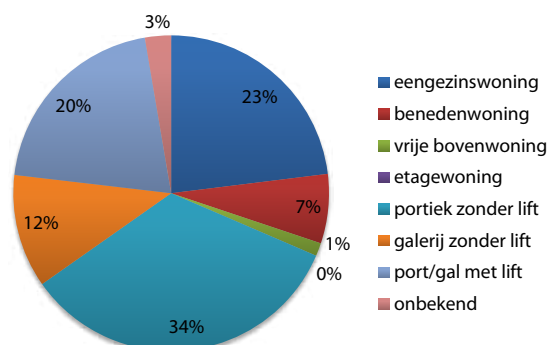
Afb. 12.2: Etniciteit bewoners Zuidwijk, 2013

Afb. 12.3: Inkomen bewoners Zuidwijk, 2010

Afb. 12.4: Eigendom woningen Zuidwijk, 2012

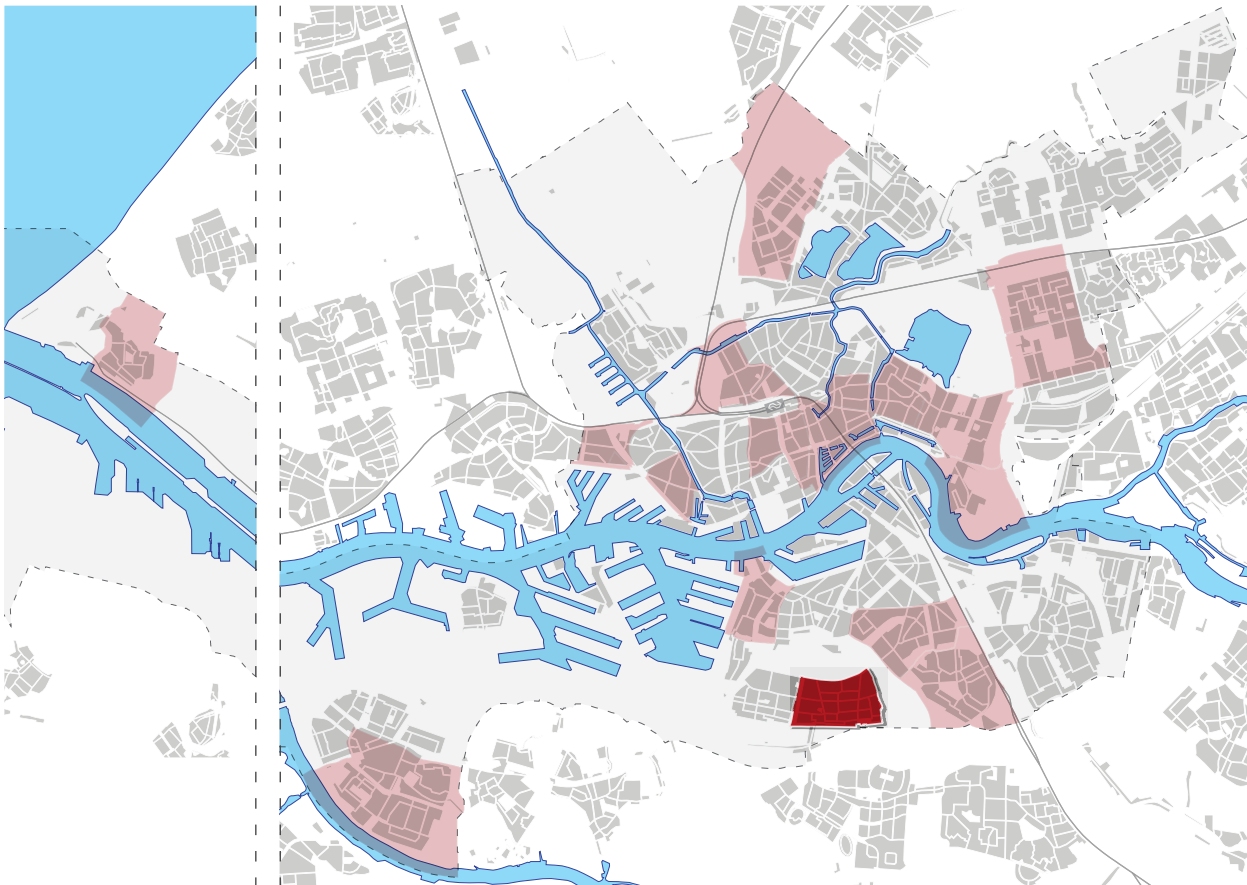
Afb. 12.5: Woningtype Zuidwijk, 2012

12.1 INTRODUCTIE

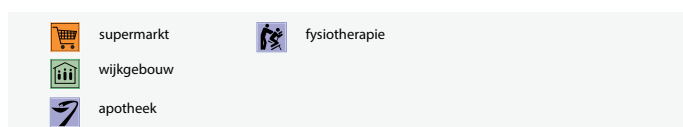
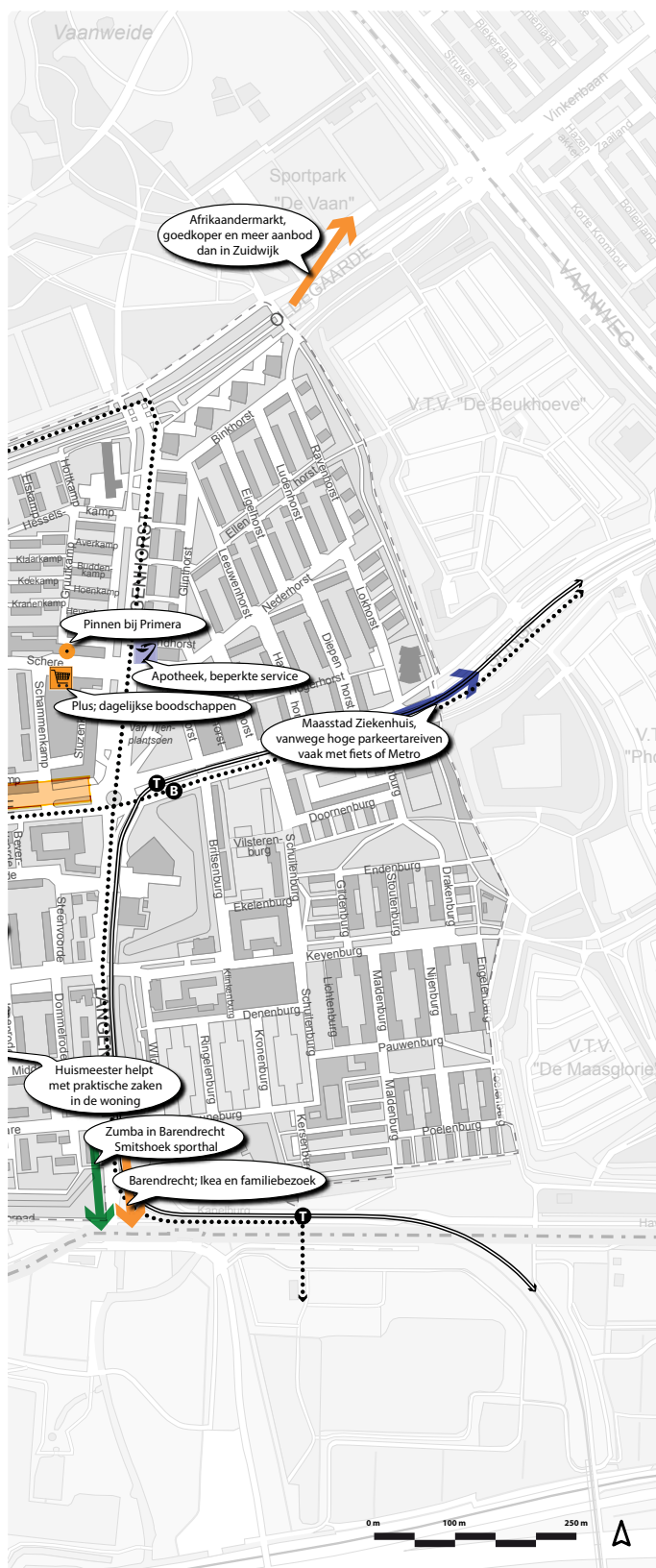
Zuidwijk heeft ca. 12.000 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Charlois. Twintig procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

Zuidwijk grenst ten noorden aan het Zuiderpark, ten westen aan de Zuiderparkweg, ten zuiden aan de Maeterlinckweg en in het oosten aan de Vaanweg. De wijk is gebouwd in de jaren vijftig en bestaat uit acht autonome buurten met een duidelijke begrenzing van randbebouwing en groenstroken. De belangrijkste verkeersader is winkelstraat de Slinge, die de wijk in een zuidelijke en noordelijk deel scheidt. De laatste jaren ondergaat Zuidwijk een herstructurering waarbij nieuwe eengezinswoningen, koop- en huurappartementen worden gebouwd. Daarnaast

wordt een groot gedeelte van de buitenruimte vernieuwd of aangepast.

Afb. 12.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

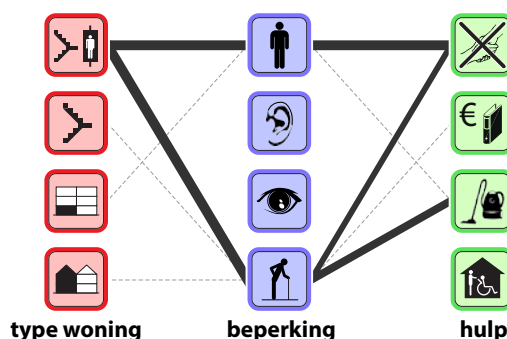

12.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 13
 Gemiddelde leeftijd: 74
 69% vrouw & 31% man
 38% woont samen met partner & 62% alleen

Afb. 12.7: Zorgschema bewoners Zuidwijk

Vragen om advies (meest genoemde)

53% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 13% vraagt *buren* of de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

46% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

43% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 13% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen, 25% *huishoudelijke hulp* en 19% *administratieve hulp*

Mantelzorg

15% van de respondenten *is* mantelzorger
 54% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Speeltuinenvereniging Jeugdveld*
 F2 - focusgroep 2: *Verzorgingscentrum Zuidwijk*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 12.8: Zuidwijk: input bewoners | Veldacademie

12.3 ONDERZOEKSRESULTATEN ZUIDWIJK

Focusgroep 1

Datum 18 december 2012

Locatie 'Speeltuinvereniging Jeugdveld'

Aantal deelnemers 6

Focusgroep 2

Datum 23 januari 2013

Locatie Zuidwijk

Aantal deelnemers 7

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in het clubhuis van Speeltuinvereniging 'Jeugdveld' (SJ). Deze vereniging wordt gerund door vrijwilligers, zij werken samen met de Bewonersorganisatie Zuidwijk. Sinds oktober 2012 wordt er iedere dinsdag een koffieochtend georganiseerd voor ouderen. De opkomst is nog gering, maar moet in de toekomst groter worden. De tweede focusgroep is gehouden in verzorgingscentrum Zuidwijk (VZ) van zorgaanbieder Aafje. In dit gebouw zijn ook woningen voor zelfstandig wonende senioren die, net als buurtbewoners, gebruik kunnen maken van de activiteiten in de gemeenschappelijke ruimte en het restaurant.

Dagelijkse voorzieningen

Het centraal in de wijk gelegen winkelgebied aan de Slinge (1) wordt door veel bewoners bijna dagelijks bezocht. Men doet hier bij verschillende winkels de dagelijkse boodschappen. Voor goedkopere producten gaat men naar Plein 1953 in Pendrecht waar een Aldi gevestigd is. Bewoners van VZ doen soms ook kleine aankopen in het inpandige winkeltje. Over het algemeen is men zeer tevreden over de diversiteit aan winkels in de wijk. Wel verbaasd men zich over de relatief prijzige winkels, waar toch vooral een armere bevolking woont. Wat de oudere bewoners jammer vinden, is dat er geen kledingwinkels aanwezig zijn. Men gaat hiervoor vaak naar winkelcentrum Zuidplein of Barendrecht. Op het Zuidplein is de Hema een populaire winkel, zowel voor huishoudelijke producten als ook voor levensmiddelen.

Bewoners maken ook graag gebruik van de Afrikaandermarkt. De markt in Zuidwijk is minder in trek door de steeds hogere prijzen en het afnemende aanbod. Bewoners merken op dat de kringloopwinkels zoals Piekfijn erg belangrijk zijn. De kringloopwinkel aan de Wolphaertsbocht in Carnisse wordt door meerderde respondenten regelmatig bezocht evenals de kringloopwinkels in Lombardijen en Oud-Beijerland. De kringloopwinkels worden voornamelijk bezocht voor het kopen van kleding.

Vrijwel alle respondenten nemen contant geld op om boodschappen mee te betalen. Men is enerzijds bang voor pasfraude en anderzijds wil men de controle over de uitgaven behouden. Dat is volgens de bewoners gemakkelijker als men met contant geld betaalt. Het liefst neemt men geld op bij het postkantoor aan de Slinge (2). Bewoners maken zich zorgen om sluiting van het postkantoor wegens weinig klandizie. Eén bewoonster geeft aan alleen maar geld op te nemen bij haar eigen bank, ook al betekend dit dat ze hiervoor naar het Zuidplein moet.

Vervoer

Voor ziekenhuiszorg bezoekt men het Ikazia Ziekenhuis of het Maasstad Ziekenhuis. Indien mogelijk gaat men daar naartoe met Vervoer op Maat. Wanneer geen Vervoer op Maat beschikbaar is gaat men met eigen vervoer (auto) of met het Openbaar Vervoer. De hoge parkeerkosten aldaar, vindt men vervelend.

Hobby's en vrije tijd

In beide focusgroepen blijkt dat onderling contact zeer belangrijk is. In VZ is een gemeenschappelijke ruimte waar men elkaar gemakkelijk kan ontmoeten. Dit gebeurt zowel tijdens activiteiten zoals sjoelen en zitdansen als in de soos. Ook worden deze activiteiten bezocht door buurtbewoners. De thema-middagen die in het zorgcentrum worden georganiseerd zijn voor bewoners van belang. Hier wordt gesproken over specifieke thema's die te maken hebben met ouder worden.

Bewoners in SJ hebben veel hobby's die zij individueel uitoefenen zoals puzzelen en muziek luisteren, maar er worden ook activiteiten gezamenlijk bezocht. Men haalt elkaar over en vraagt elkaar om mee te gaan naar bijeenkomsten. Veel van de informatie over

activiteiten komt binnen via mond op mond reclame. Activiteiten die in trek zijn bij aanwezigen zijn het Rotterdams Wijktheater waar bewoners aan mee doen, dansavonden op de Speeltuinvereniging (3), de Vrouwengroep, en bingo in Zuidwijk of de Wielewaal. Het bezoek van activiteiten hangt samen met het besteedbaar inkomen.

Sommige bewoners gaan weleens een dagje weg, vaak met een betaalbare busreis. Oudere bewoners gaan vaak een dagje weg met hun kinderen, zij worden dan opgehaald en weer thuisgebracht. Ook maken zij gebruik van Valys, voor langere afstanden. In de zomertijd worden meer activiteiten ondernomen. De bewoners geven aan zich dan beter te voelen omdat zij dan meer mensen tegenkomen en daardoor meer aanspraak hebben.

Beweegactiviteiten

Opvallend is dat deelnemers van focusgroep SJ, actief bewegen of op zoek zijn naar mogelijkheden om te gaan bewegen. Deelnemers benoemen dat een abonnement op een sportschool vaak te duur is. Zij maken betalen liever per les, zodat zij ook een keer kunnen overslaan zonder ervoor te moeten betalen. Men wil graag aan Zumbales deelnemen, en het liefst overdag. Dit wordt echter vaak in de avonden aangeboden, wanneer de oudere bewoners liever niet meer over straat gaan.

Bewoners bij de focusgroep bij VZ doen vrijwel niet aan beweegactiviteiten. Één bewoonster zit op ouderengymnastiek en één bewoner doet thuis oefeningen. Een mannelijke respondent geeft aan dat hij vroeger heeft gewandeld, ook in verenigingsverband, maar dat hij nu het tempo niet meer bij kan houden en daarom niet meer deelneemt. Bij mooi weer gaat men nog wel eens een blokje om.

Hulp en ondersteuning

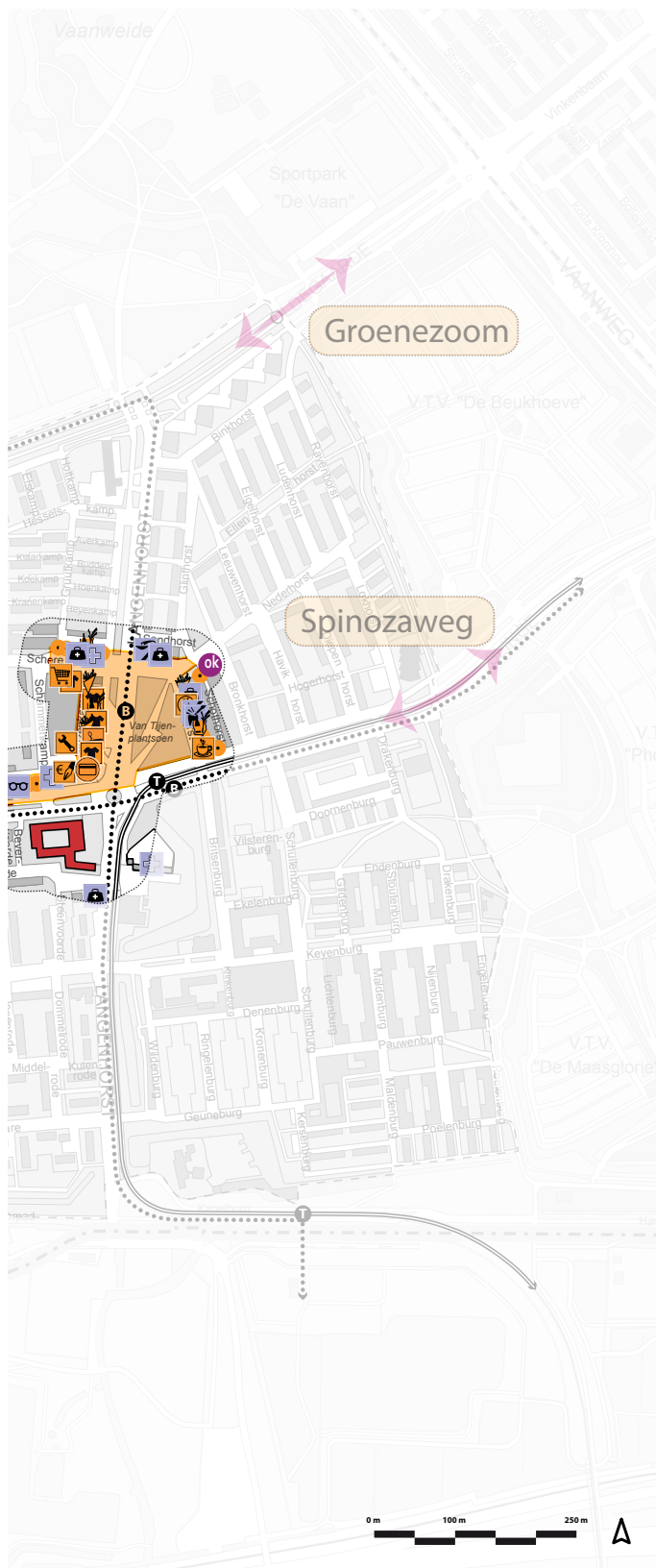
Bij kleine klusjes in huis vraagt men een buur of, wanneer mogelijk, een huismeester. Als het gaat om extra ondersteuning, wordt er opgemerkt dat hulp bij budgetteren erg prettig zou zijn. De Speeltuinvereniging is hier al mee bezig, door onder andere een workshop te organiseren.

Zorgvoorzieningen

Met de komst van het Gezondheidscentrum is er veel veranderd in het aanbod van eerstelijnszorg in de wijk. Een aantal bewoners werd tegen hun zin verzocht van apotheek te wisselen en zijn klant bij de apotheek aan de Slinge.

Bewoners maken gebruik van verschillende huisartsen die gevestigd zijn in de wijken Zuidwijk en Pendrecht. Bewoners van VZ zouden het prettig vinden als de huisarts ook spreekuur zou houden in het verzorgingscentrum. Sommige bewoners zijn bang om te vallen en durven niet zondermeer naar buiten voor een bezoek aan de huisarts.

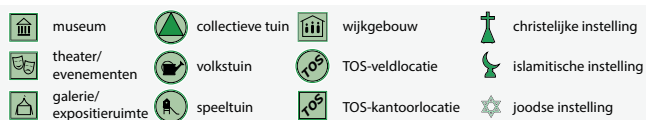

12.4 ANKERPUNTEN

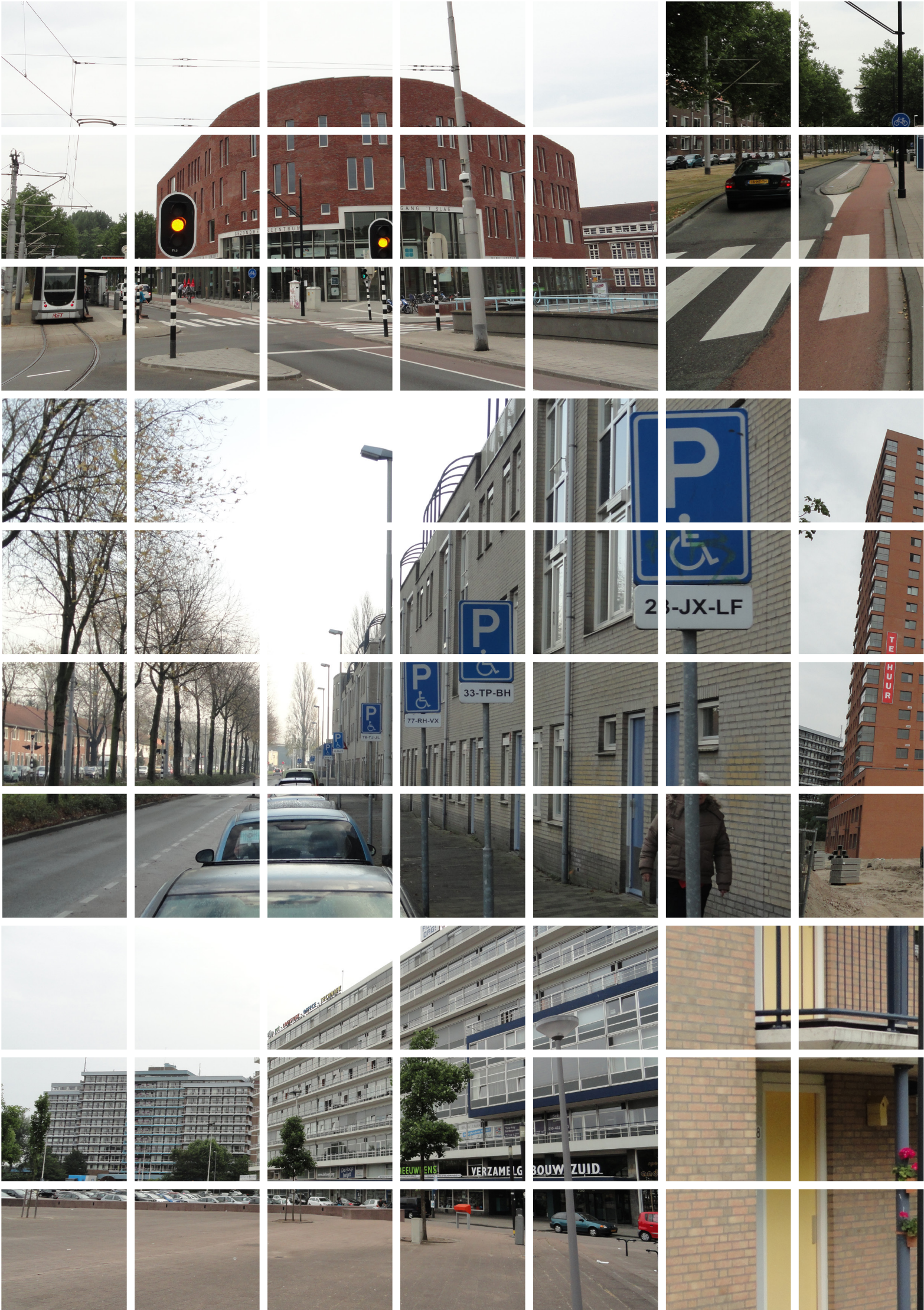
Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Slinge

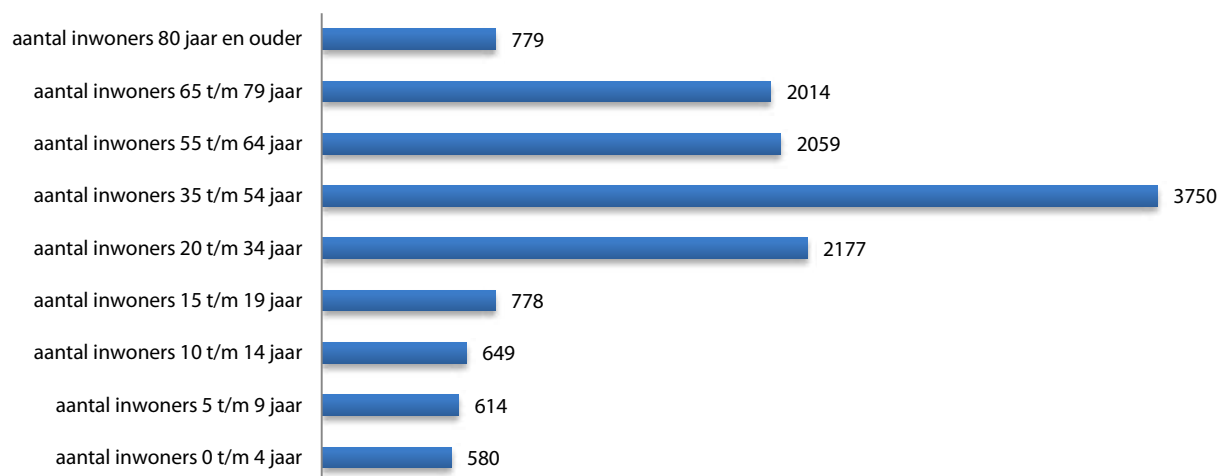
2) Schoonegge

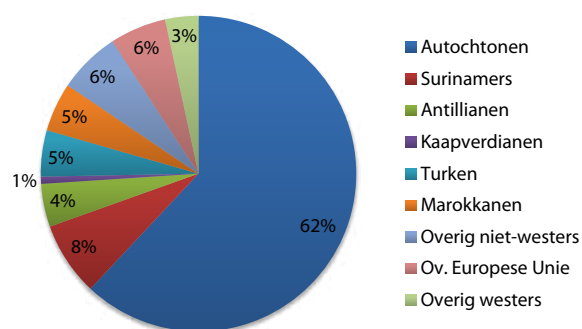
Afb. 12.9: Zuidwijk: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

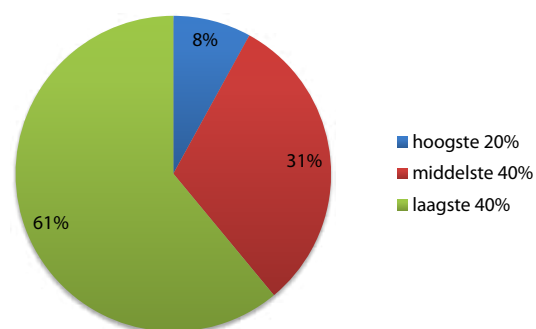
Contextdata Vreewijk (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

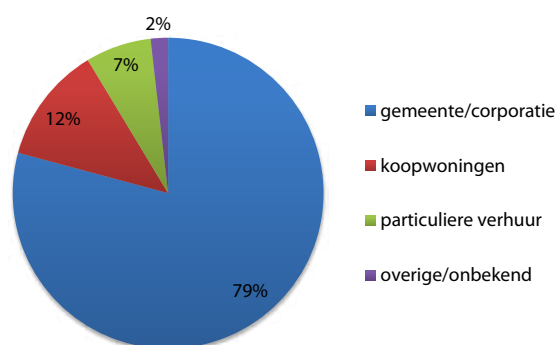
Afb. 13.1: Leeftijdsopbouw bewoners Vreewijk, 2013

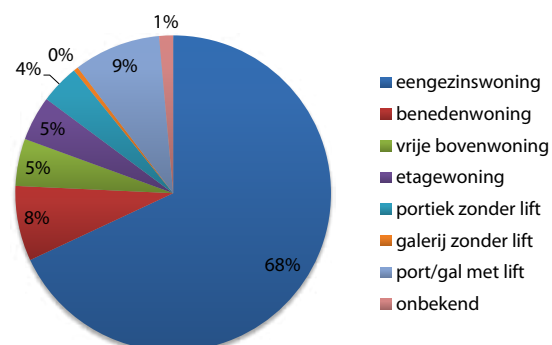
Afb. 13.2: Etniciteit bewoners Vreewijk 2013

Afb. 13.3: Inkomen bewoners Vreewijk, 2010

Afb. 13.4: Eigendom woningen Vreewijk, 2012

Afb. 13.5: Woningtype Vreewijk, 2012

13.1 INTRODUCTIE

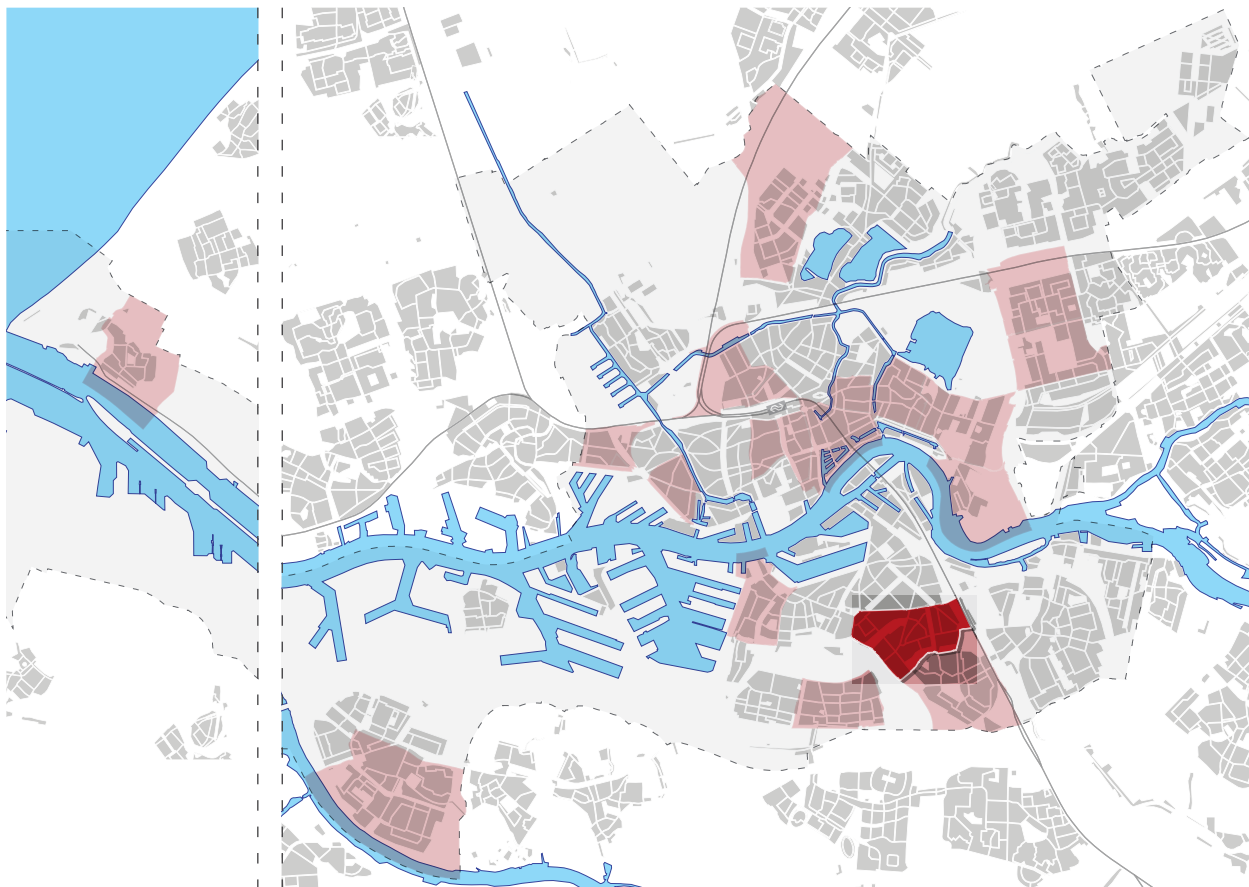
Vreewijk heeft ca. 13.400 inwoners en behoort tot de Deelgemeente Feijenoord. Eenentwintig procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

De wijk wordt in het oosten begrensd door het spoor en de Molenvliet, in het noorden door de Strevelsweg/Breeweg en in het zuidoosten door de Smeetlandsedijk. In het zuidwesten loopt de wijk over in het Zuiderpark, daarvan gescheiden door de Vaanweg.

Het groene Vreewijk is begin twintigste eeuw opgericht als tuindorp. Het stratenplan van de wijk is gebaseerd op het oorspronkelijke sloten- en greppelpatroon van de voormalige polder.

Begin jaren negentig werden delen van de wijk afgebroken en vervangen door nieuwbouw. Tuindorp Vreewijk heeft de status beschermd stadsgezicht en staat op de nominatie een monument te worden.

Aan de westkant van Vreewijk ligt het Motorstraatgebied met veel bedrijven en voorzieningen zoals het Ikazia Ziekenhuis met daarachter winkelcentrum Zuidplein.

Afb. 13.6: Overzichtskaart woonservicegebieden Rotterdam

opmerking bewoner

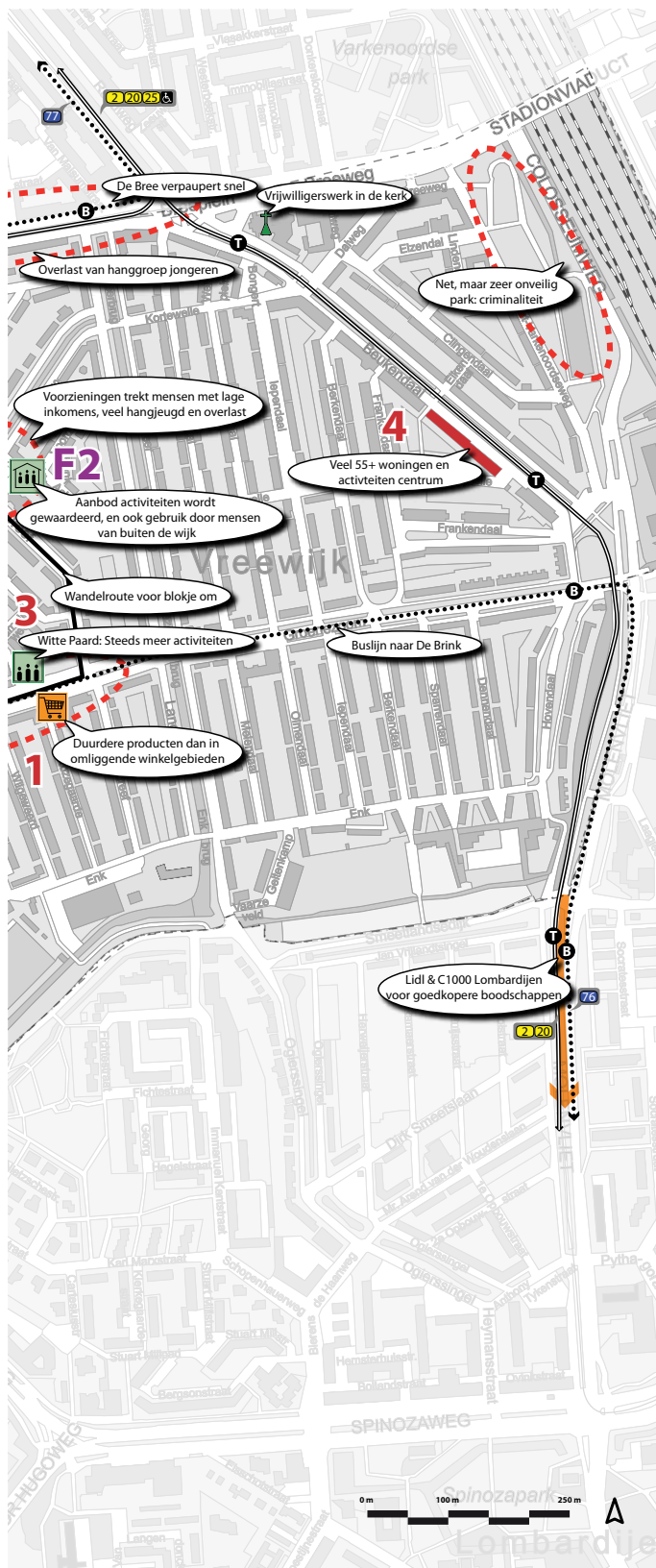
commerciële voorziening buiten de wijk

aandachtslocatie wijkgedeelte

aan te passen gebied

park

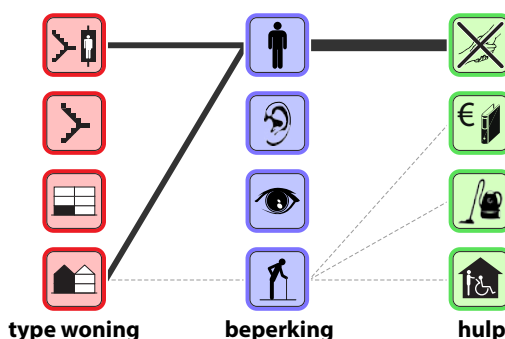

13.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 11
 Gemiddelde leeftijd: 70
 86% vrouw & 14% man
 57% woont samen met partner & 43% alleen

Afb. 13.7: Zorgschema bewoners Vreewijk

Vragen om advies (meest genoemde)

55% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 18% vraagt *buren* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

14% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

100% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp

Mantelzorg

29% van de respondenten *is* mantelzorger
 29% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Speeltuinenvereniging De Vaan*

F2 - focusgroep 2: *Buurtcentrum De Brink*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 13.8: Vreewijk: input bewoners | Veldacademie

13.3 ONDERZOEKSRESULTATEN VREEWIJK

Focusgroep 1

Datum 18 oktober 2012

Locatie Speeltuinvereniging De Vaan

Aantal deelnemers 7

Focusgroep 2

Datum 14 november 2012

Locatie De Brink

Aantal deelnemers 4

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep vond plaats bij Speeltuinvereniging De Vaan (SDV). Hier vindt ook senioren gym plaats. De tweede focusgroep werd georganiseerd in buurtcentrum De Brink (BDB) na afloop van de wekelijkse maaltijd op woensdagmiddag.

Dagelijkse voorzieningen

Bewoners in Vreewijk zijn niet tevreden over het winkelaanbod. Er is maar één supermarkt (1) deze vinden bewoners duur, evenals andere winkels in Vreewijk. Bewoners maken daarom gebruik van winkelgebieden in de omliggende wijken, zoals winkelcentrum Zuidplein, winkelcentrum Keizerswaard in IJsselmonde en de Jumbo in Barendrecht. Zuidplein en Keizerswaard bezoeken men ook voor kleding. Enkele bewoners bezoeken het Zuidplein ook om zomaar een rondje te lopen. De bewoners bereiken de centra met de bus of scooter.

Bewoners zien kleinschalige winkelvoorzieningen in de wijk verdwijnen, zoals de slager en de visboer op de Groenezoom (2). Men mist hierdoor niet alleen de winkels, maar de leegstand trekt ook vandalisme en criminaliteit aan. Bewoners opperen om de leegstaande panden te vullen met lokale ondernemers of maatschappelijk betrokken initiatieven. Bewoners pleiten met name voor behoud van de voorzieningen aan de Groenezoom. Dit is volgens bewoners het hart van de wijk waar men prettig kan verblijven. Ook is de Groenezoom goed bereikbaar met Openbaar Vervoer (OV).

De SRV-wagen (kleine rijdende supermarkt) rijdt door Vreewijk. De bewoners hebben hier veel interesse in. Deze zou vooral langs de seniorenwoningen moeten rijden, dit gebeurt nu te weinig.

Vervoer

De bus en de tram zijn goed toegankelijk en hebben een goede aansluiting op de binnenstad. Bewoners zijn echter niet tevreden over de verbinding met het OV tussen Zuidplein en het Ikazia ziekenhuis. Ook is het deelgemeentekantoor Feijenoord vanuit Vreewijk niet goed te bereiken met OV.

Een aantal deelnemers van de focusgroep zijn in het bezit van een scooter, zij vinden de wijk goed toegankelijk. Echter worden op- en afritten soms geblokkeerd door geparkeerde auto's.

Woonomgeving

Deelnemers van de focusgroep SDV ervaren de hangjeugd in Vreewijk als agressief. Het gebruik van alcohol en wiet door de hangjongeren maakt bewoners angstig. Bewoners durven de jongeren niet aan te spreken op storend gedrag en gaan 's avonds niet meer naar buiten. In de focusgroep in het BDB deed het tegengestelde zich voor; bewoners voelen zich veilig in de wijk en gaan ook 's avonds naar buiten. Eén deelnemer spreekt de jeugd aan om bijv. te vragen of ze aan de kant gaan, daar wordt vriendelijk op gereageerd, vertelde ze.

Woningaanbod

Ter sprake kwam ook het aanbod van ouderenwoningen in Vreewijk. Het aanbod is volgens bewoners te klein, veel woningen in Vreewijk zijn alleen toegankelijk met een trap en de oude ouderenwoningen vindt men te klein. Het geringe aanbod van ouderenwoningen, dwingt bewoners te verhuizen naar een andere wijk.

Hobby's en vrije tijd

Veel bewoners bezoeken activiteiten buiten de wijk. Maar ook het activiteitenaanbod in dienstencentrum 'Het Witte Paard' (3) wordt steeds beter en kent een grotere diversiteit. Bewoners zouden graag nog meer activiteiten in dit centrum willen, mede door de centrale ligging in de wijk. In de sociëteit van het seniorencomplex De Beukenhorst (4) worden ook

activiteiten georganiseerd zoals country dancing.

Bewoners zijn goed op de hoogte van de maaltijdvoorzieningen in de wijk. In BDB kan men iedere woensdag soep eten en één keer in de maand een warme maaltijd. Bij 'Het Witte Paard' kan men maandelijks op woensdag een warme maaltijd. Bewoners waarderen de maaltijdvoorzieningen. Dit is ook een plek om anderen te ontmoeten.

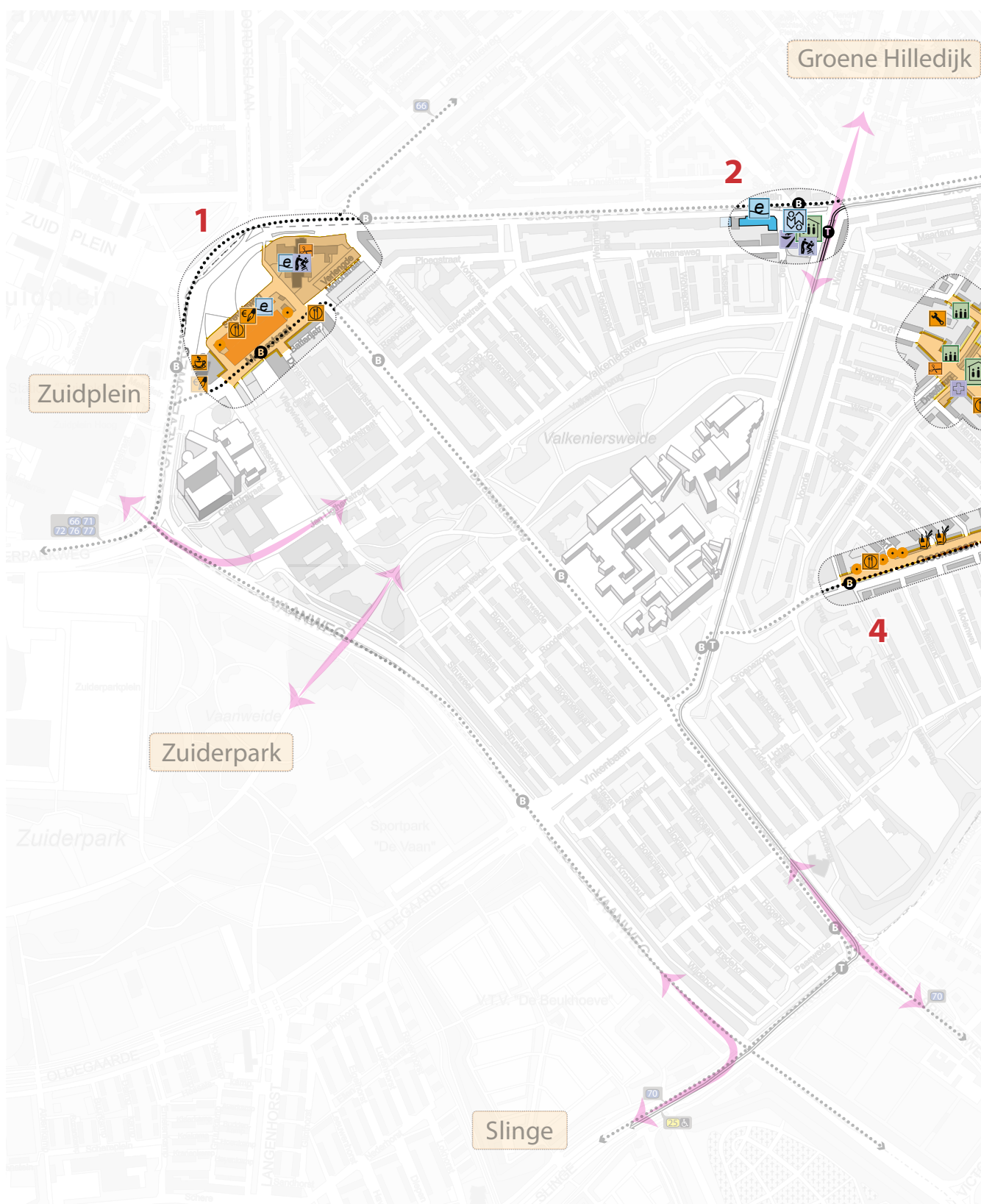
Men is niet tevreden over de bibliotheek (5) in Vreewijk, omdat deze klein en volgens de bewoners sfeerloos is. Tevens vindt men dat de koppeling tussen jong en oud beter kan, nu is de bibliotheek teveel op de jeugd gericht. Men zou graag een rustige leeshoek of ontmoetingsplek in de bibliotheek zien. De bibliotheek in het centrum bezoekt men liever.

Voor ontspanning zoeken bewoners graag de eigen tuin op. Bezoek van een park gebeurt zelden, alleen voor wandelingen. De hondenpoep, hangjeugd en tekort aan zitgelegenheid, maakt dat men niet graag een park bezoekt. Dit geldt met name voor het Vaanpark (6). Het Zuiderpark bezoekt men echter wel, deze vindt men erg mooi en veilig. Helaas is het Zuiderpark niet makkelijk te bereiken. Eén bewoner gaat samen met haar kleinzoon op de scooter naar het Zuiderpark.

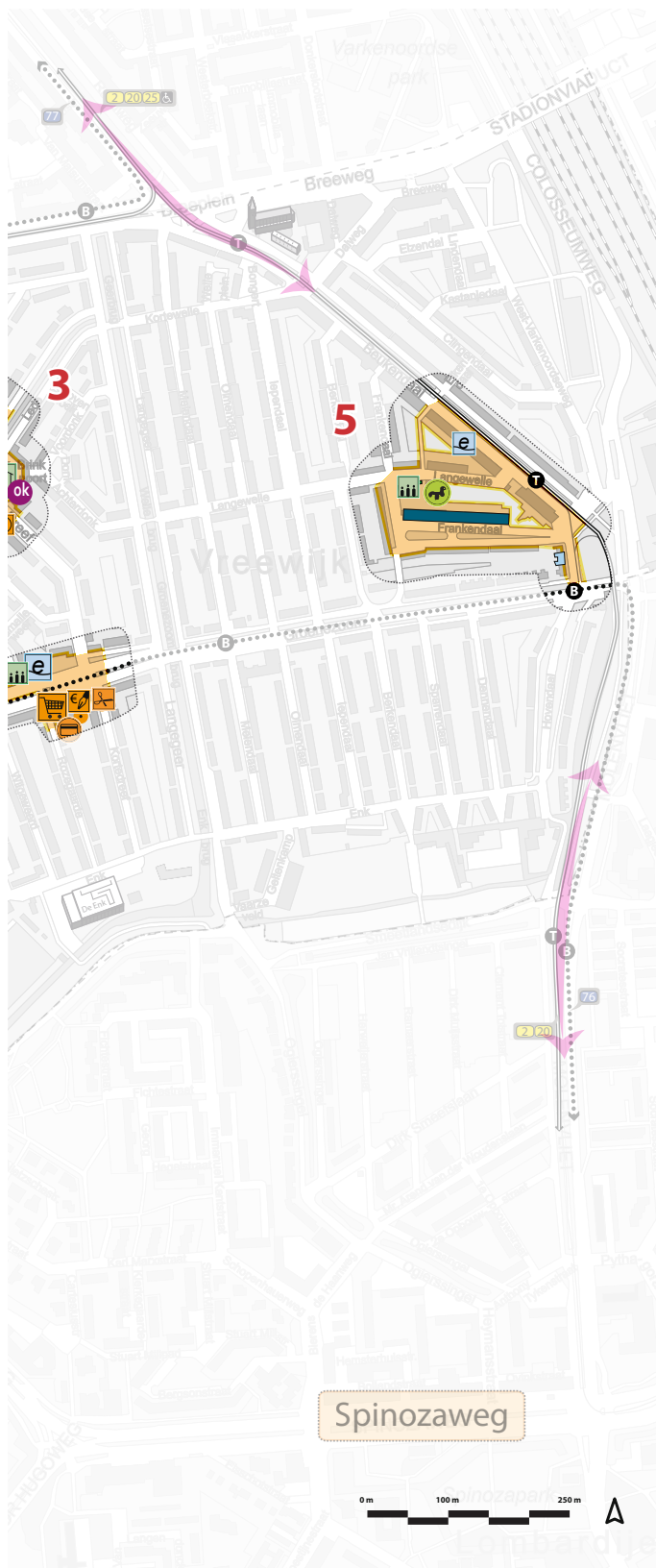
Zorgvoorzieningen

Bewoners zijn tevreden over het aanbod van zorgvoorzieningen in Vreewijk evenals de bereikbaarheid ervan. Over de dienstverlening van de apotheek op de Groene Hilledijk (7) is men minder tevreden. Het is er druk en er zijn te weinig zitplekken. De oude apotheek op de Groene Hilledijk waardeerde men meer.

Niet alle bewoners zijn bekend met de Vraagwijzer. De bewoners die de Vraagwijzer kennen geven aan graag meer privacy te willen hebben bij het stellen van vragen.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

13.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

- 1) Motorstraat
- 2) Groene Hilledijk
- 3) De Brink
- 4) Groenezoom
- 5) Beukendaal

Afb. 13.9: Vreewijk: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

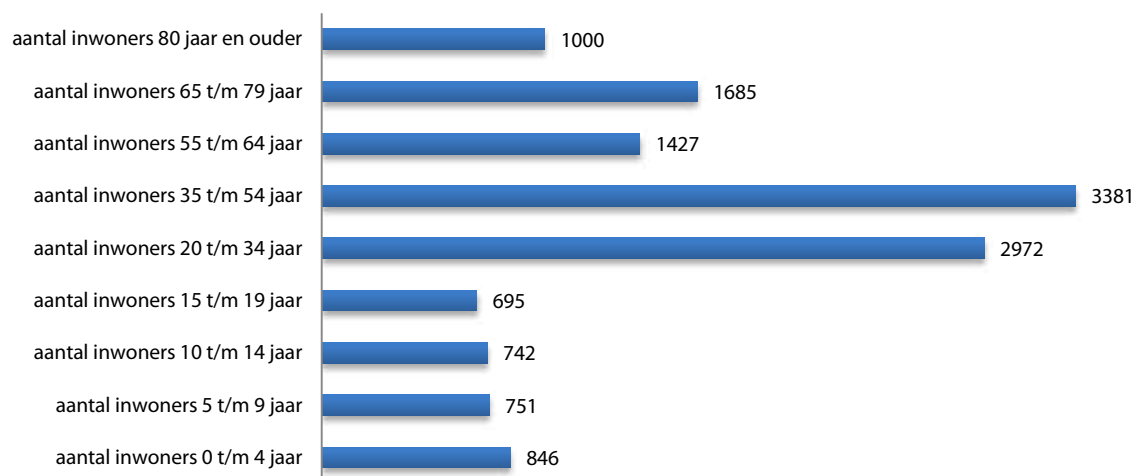

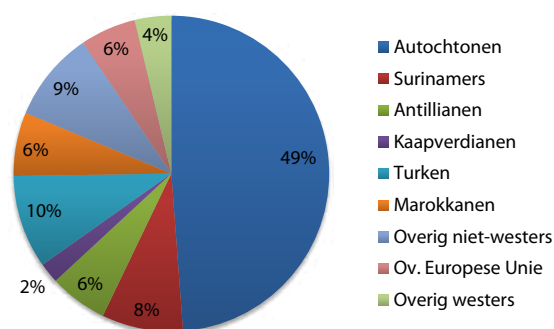
LOMBARDIJEN

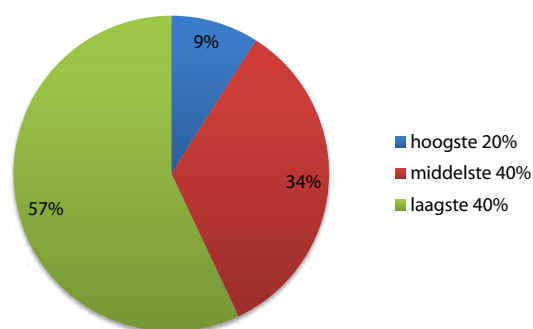
Contextdata Lombardijen (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

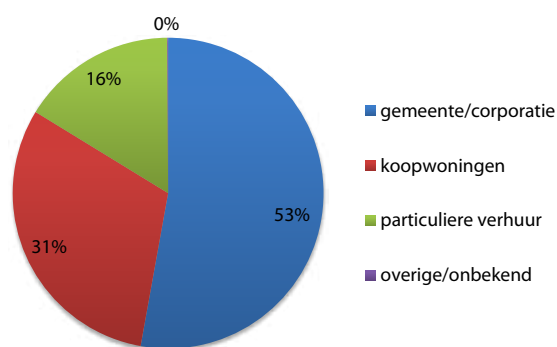
Afb. 14.1: Leeftijdsopbouw bewoners Lombardijen, 2013

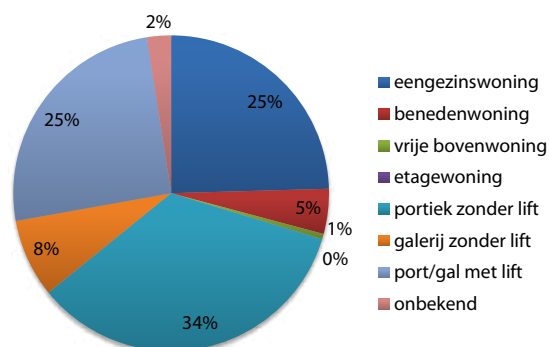
Afb. 14.2: Etniciteit bewoners Lombardijen, 2013

Afb. 14.3: Inkomen bewoners Lombardijen, 2010

Afb. 14.4: Eigendom woningen Lombardijen, 2012

Afb. 14.5: Woningtype Lombardijen, 2012

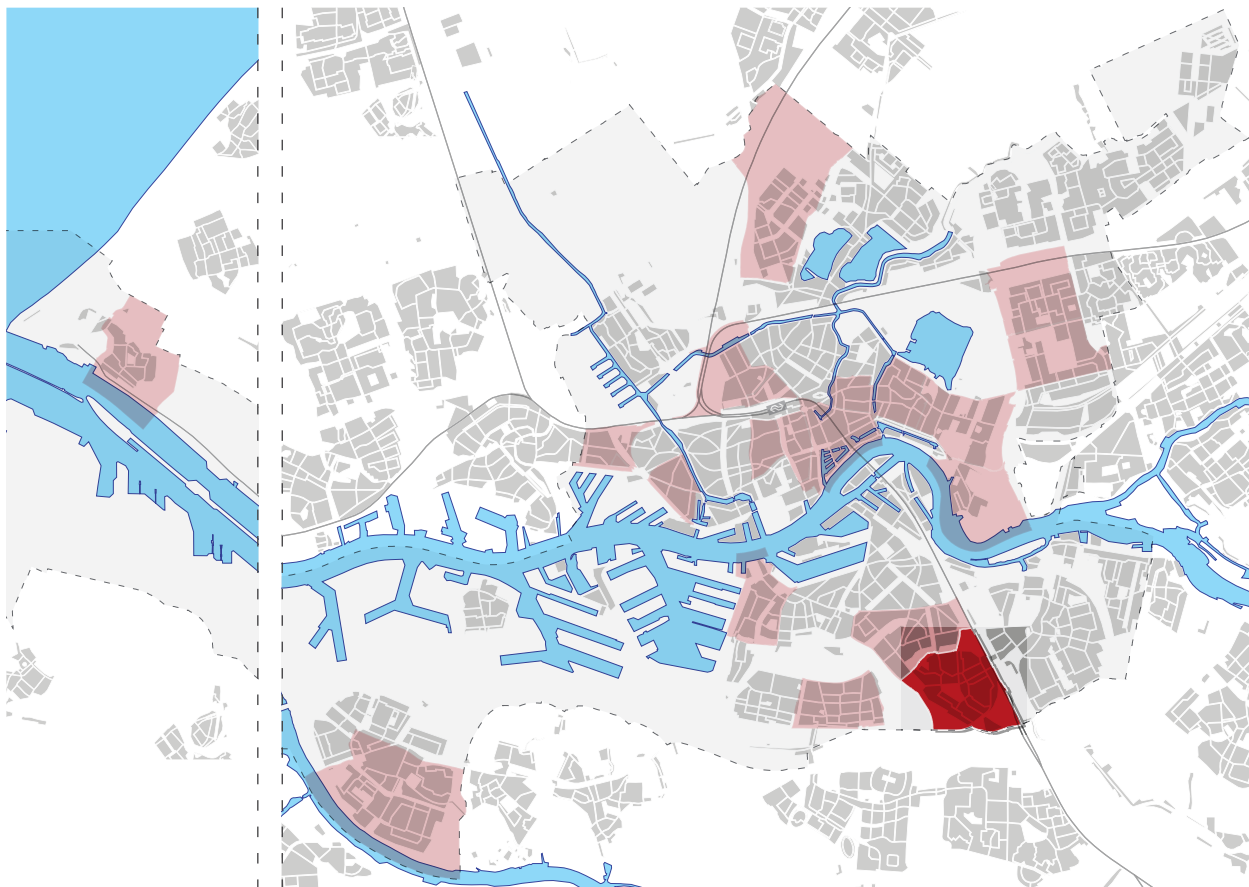
14.1 INTRODUCTIE

De wijk Lombardijen heeft ca. 13.500 inwoners en is onderdeel van de Deelgemeente IJsselmonde. Twintig procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

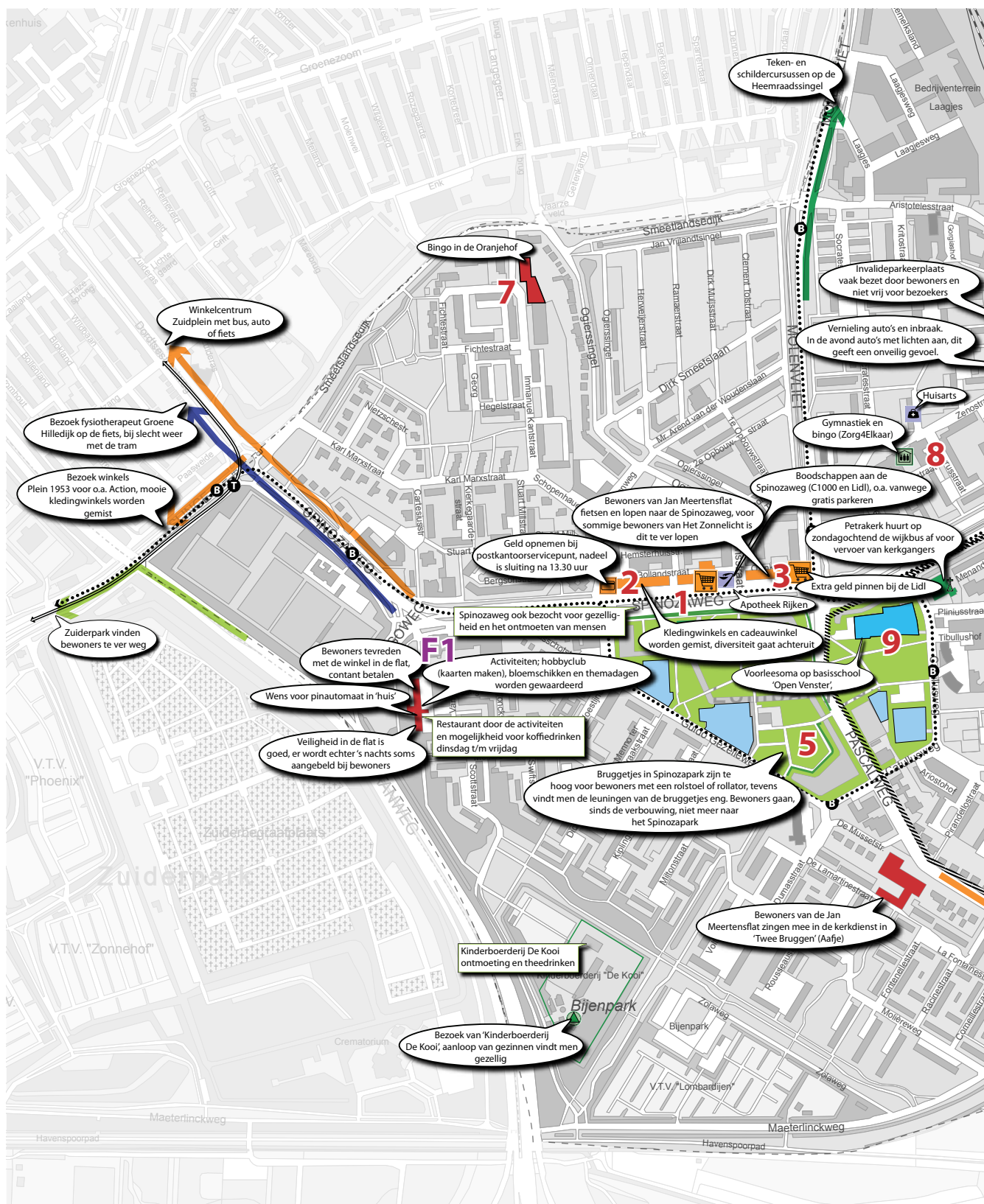
De oostelijke kant van de wijk ligt aan de spoorlijn, ten westen wordt het gebied begrensd door de Vaanweg.

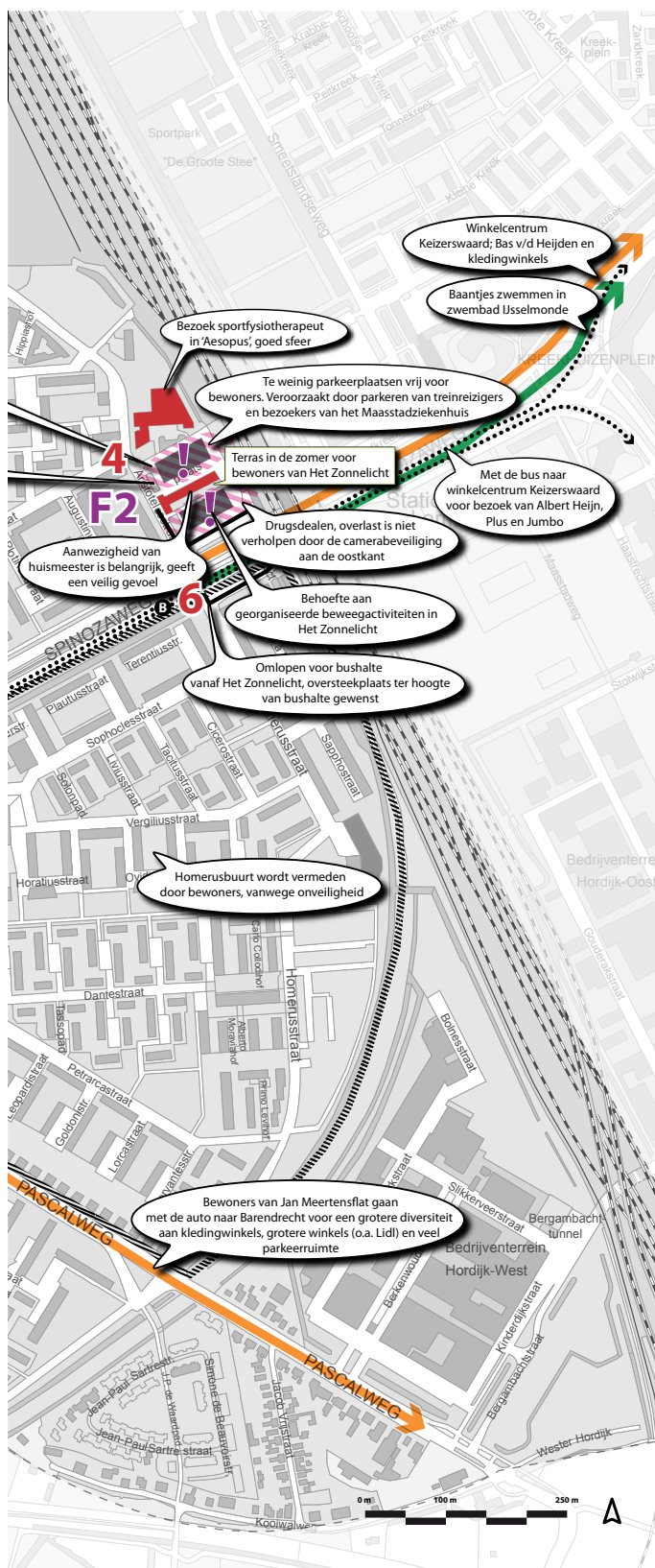
Lombardijen is in de jaren zestig gebouwd als zelfstandige stadswijk en is sinds 1991 onderdeel van Deelgemeente IJsselmonde. De wijk heeft een concentrische opzet, met een krans van buurten rondom het wijkcentrum. In het midden van de wijk ligt het Spinozapark dat in 2012 geheel is opgeknapt. De wijk kent

verschillende uitvalsmogelijkheden naar andere delen van Rotterdam, zoals busverbindingen naar winkelcentrum Zuidplein, twee tramlijnen en station Rotterdam Lombardijen. De belangrijkste verkeersaders zijn de Molenvliet, de Pascalweg en de Spinozaweg.

Afb. 14.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam - Lombardijen

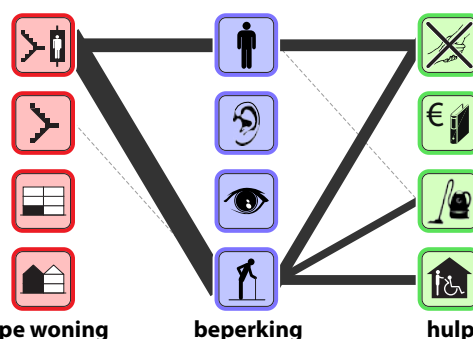

14.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 20
Gemiddelde leeftijd: 76
65% vrouw & 35% man
40% woont samen met partner & 60% alleen

Afb. 14.7: Zorgschema bewoners Lombardijen

Vragen om advies (meest genoemd)

67% van de respondenten vraagt de *huismeester* als eerste om advies bij een probleem en 13% vraagt *familie* om advies

Behoeft aan meer sociale contacten

25% heeft behoefte aan meer sociale contacten.

Behoeft aan extra hulp

95% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 5% zou graag extra *administratieve hulp* ontvangen.

Mantelzorg

25% van de respondenten *is* mantelzorger
40% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Jan Meertensflat*

F2 - focusgroep 2: *Wooncomplex Het Zonnlicht*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 14.8: Lombardijen: input bewoners | Veldacademie

14.3 ONDERZOEKSRESULTATEN LOMBARDIEN

Focusgroep 1

Datum 6 februari 2013

Locatie Jan Meertensflat

Aantal deelnemers 9

Focusgroep 2

Datum 14 februari 2013

Locatie Het Zonnelicht

Aantal deelnemers 15

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep is gehouden in de Jan Meertensflat (JM) van zorgaanbieder Humanitas. Bijna alle deelnemers van de groep wonen ook in dit complex. Een deelnemer woont elders maar werkt als vrijwilliger in het Herinneringsmuseum van de Meertensflat. De tweede focusgroep is gehouden in de recreatiezaal van appartementencomplex Het Zonnelicht (HZ) van woningcorporatie Havensteder. Alle deelnemers kennen elkaar en wonen in 'Het Zonnelicht'. De deelnemers waren zeer kritisch over het nut van het onderzoek en waren van mening dat er toch geen verandering komt.

Dagelijkse voorzieningen

De meeste bewoners gaan voor dagelijkse boodschappen naar de Spinozaweg (1). Men vindt het prettig te kunnen kiezen uit supermarkten in verschillende prijsklassen. Wel gaat de diversiteit van gespecialiseerde winkels achteruit, zoals een cadeauwinkel of handwerkwinkel. Dit vindt men erg jammer. Door de meeste respondenten worden kledingwinkels gemist. Voor een aantal bewoners die slechter ter been zijn is de Spinozaweg te ver lopen. Zij maken daarom gebruik van het winkeltje in de JM. Dit heeft echter een beperkt aanbod. Vooral het sjouwen van de boodschappen is voor veel bewoners een grote opgave, waardoor men de boodschappen vaak verdeeld over de week. Bewoners die nog over een auto beschikken halen de boodschappen vaak met de auto. Het gratis parkeren op de Spinozaweg is een pluspunt, echter hebben bewoners van HZ moeite om bij thuiskomst een parkeerplek te vinden voor het complex.

Bewoners van Lombardijen gaan ook regelmatig naar winkelgebieden buiten de wijk. Met bus, auto, of metro worden winkelcentrum Keizerswaard, Plein 1953 of het Zuidplein bezocht. Ook gaat men naar Barendrecht.

Geld opnemen bij een pinautomaat doet men in de boekhandel (2). Een pinautomaat in de buitenruimte vindt men onveilig en de pinautomaat bij Albert Heijn is voor veel bewoners te onrustig. Ook pinnen een aantal bewoners geld extra bij de kassa van de Lidl (3). Een bewoonster geeft aan dat zij mag pinnen bij de apotheek, omdat de boekhandel voor haar te ver lopen is. Bewoners uit de JM nemen soms de wijkbus om geld op te nemen op de Spinozaweg. Contant geld wordt gebruikt om de 'hulp' en boodschappen in de in pandige winkel te betalen en voor cadeaugeld.

Parkeerplaats Het Zonnelicht

Bewoners van HZ hebben veel opmerkingen over de parkeerplaatsen (4) aan beide kanten van het wooncomplex. Ten eerste is de parkeerplaats 'sochtends en overdag vaak bezet door auto's van forenzen en personeel van het Maasstad Ziekenhuis. Dit heeft tot gevolg dat bewoners en bezoekers moeite hebben met het vinden van een parkeerplaats, ook als men alleen iets wil afgeven. Ten tweede hebben bewoners regelmatig last van auto-inbraak en vernielingen.

Veiligheid

Diverse bewoners zijn wel eens berooft. Dit gebeurde op straat of in de supermarkt. Men heeft aangifte gedaan, maar vindt de afhandeling door de politie onvoldoende. Bewoners geven aan weinig vertrouwen te hebben in de politie. Ook worden er volgens de bewoners van HZ vlakbij het complex in drugs gehandeld. Dit vindt plaats op de parkeerplaats aan de westkant van 'Het Zonnelicht', inzittenden wisselen pakketjes uit en zitten soms lange tijd in een stilstaande auto met de lichten aan. Het bellen van de politie heeft volgens bewoners geen zin omdat de drugshandelaren al weer zijn verdwenen als de politie arriveert.

Woonomgeving

Bewoners bezoeken af en toe het Spinozapark (5). Er worden wat kritiekpunten genoemd. Zo is het park erg lang gesloten geweest omwille van renovatie, zijn de bankjes weggehaald omdat deze werden vernield en zijn de bruggetjes te hoog voor mensen met een rollator of rolstoel. Een aantal bewoners geeft aan dat zij sinds de renovatie niet meer in het park zijn geweest.

Vervoer

Bewoners maken graag gebruik van het busvervoer in de wijk. Voor bewoners van HZ is de bushalte echter niet handig gepositioneerd omdat een oversteekplaats ter hoogte van de bushalte ontbreekt (6). Zij maken daarom weinig tot geen gebruik van deze buslijn, terwijl zij dat wel graag zouden willen. Men zou graag een oversteekplaats willen om de Spinozaweg over te kunnen steken, zoals ook aan de andere kant van het spoor.

Bewoners van beide wooncomplexen maken gebruik van de wijkbus. Vrijwel alle bewoners geven aan geen goede ervaringen te hebben met de wijkbus. Ze zijn ontevreden over de service en voelen zich niet op hun gemak. Eén bewoonster geeft aan dat het reizen met de wijkbus zeer veel tijd in beslag neemt, omdat er ook andere bewoners opgehaald moeten worden en dit vaak niet efficiënt gebeurt. Over Vervoer op Maat is men daarentegen zeer tevreden. Als men dit niet zou hebben, 'zouden ze nergens komen.' Enkele deelnemers maken ook gebruik van Valys, bijvoorbeeld om kinderen te bezoeken.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners van de JM zijn zeer actief en hebben diverse hobby's en mogelijkheden om hun tijd te besteden. In de gemeenschappelijke ruimte van het wooncomplex zijn geregeld activiteiten waar men aan meedoet. Voor alle bewoners geldt dat het elkaar ontmoeten één van de belangrijkste redenen is om aan een activiteit mee te doen. De meeste respondenten bezoeken ook samen met iemand de activiteiten. Met elkaar praten over gemeenschappelijke interesses en het delen van ervaringen vinden bewoners erg prettig.

Activiteiten die eveneens worden genoemd zijn de bingo in Oranjehof (7), bingo bij Zorg4Elkaar (8), voorleesoma op basisschool 'Het Open Venster' (9), verblijf op de camping en het bezoeken van de kerkdienst in de wijk of bij 'De Twee Bruggen' (Aafje).

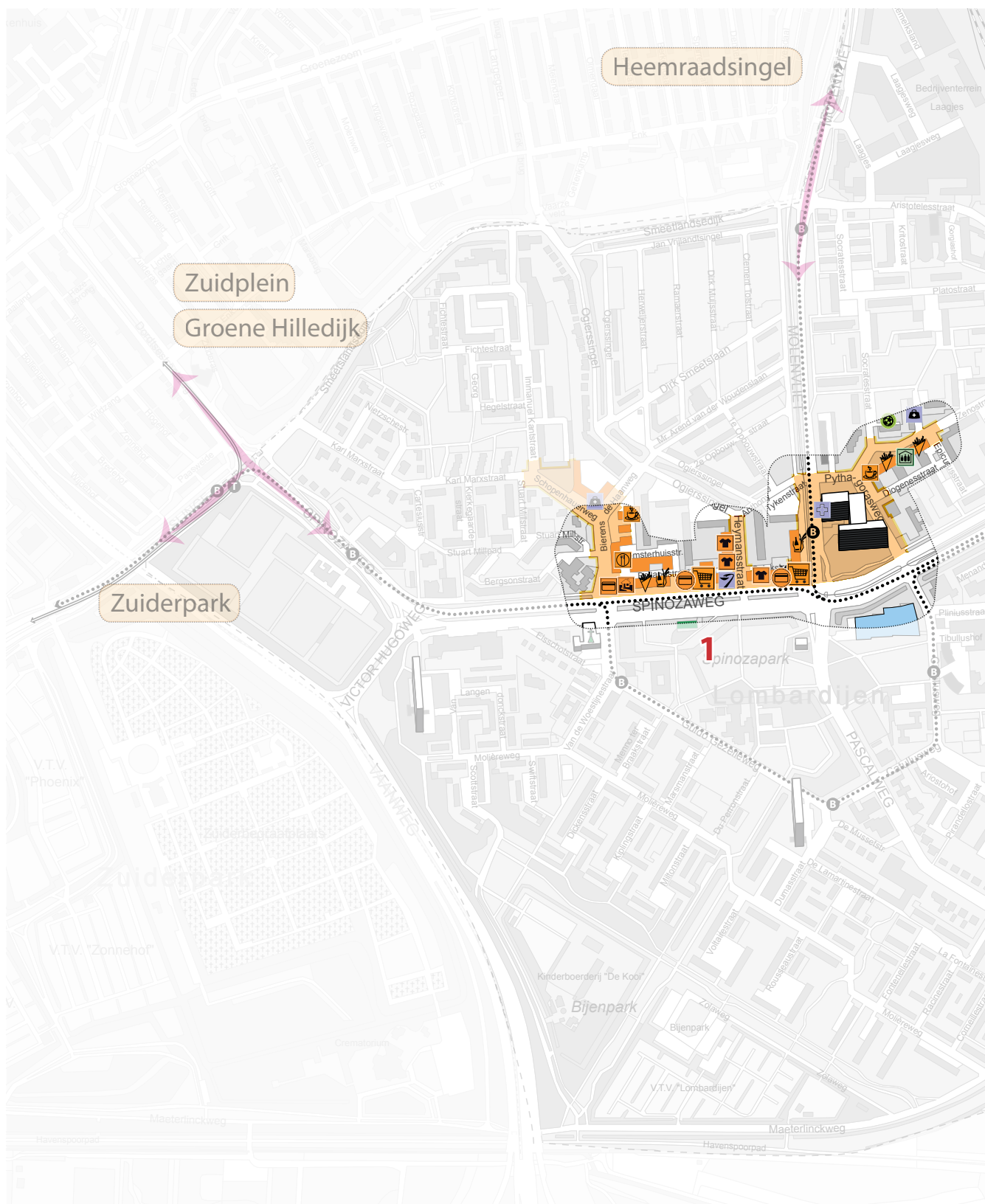
Op het gebied van bewegen doen veel bewoners gymnastiekoefeningen thuis, vaak voor de televisie. Daarnaast zijn zwemmen in Zwembad IJsselmonde en het lopen van een dagelijks rondje door de wijk populaire beweegactiviteiten. In HZ geven meerdere, vooral vrouwelijke bewoners aan dat zij graag met elkaar beweegactiviteiten willen uitoefenen in de gemeenschappelijke ruimte van het wooncomplex. Het betalen van een kleine bijdrage is voor de bewoners geen probleem.

Zorg en welzijn

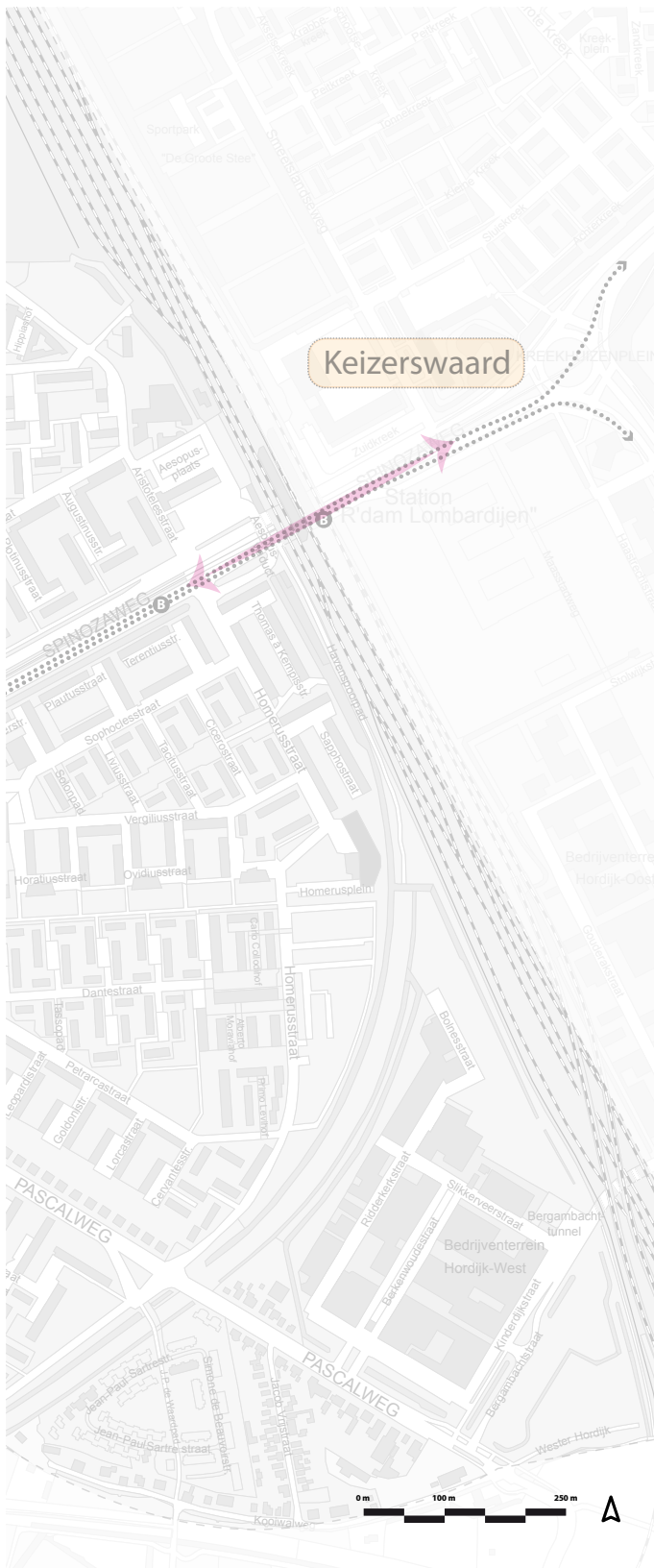
Bewoners zijn op de hoogte van de naderende aanbesteding in de thuiszorg. Men maakt zich zorgen over wat dit teweeg zal brengen. De bezuinigingen zorgen voor spanning en een aantal bewoners hebben nu al minder uren zorg dan voorheen. In 'Het Zonnelicht' helpen burens elkaar vaak, bijvoorbeeld wanneer men thuiskomt van een ziekenhuisopname. Op het gebied van eerstelijnszorg maken respondenten van veel verschillende huisartsen en fysiotherapeuten in de wijk gebruik. Men is over het algemeen tevreden, vooral de bereikbaarheid is een belangrijk criterium. Een aantal respondenten geeft aan dat ze de vervanging van de huisarts tijdens de vakantie niet altijd goed vinden.

Zo lang mogelijk zelfstandig blijven wonen

Op de vraag wat men nodig heeft om zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen wordt geantwoord dat vooral gezondheid erg belangrijk is. Goed voor jezelf blijven zorgen, zoals zelf koken en het wonen in een geschikte woning is daarom erg belangrijk.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

14.4 ANKERPUNTEN

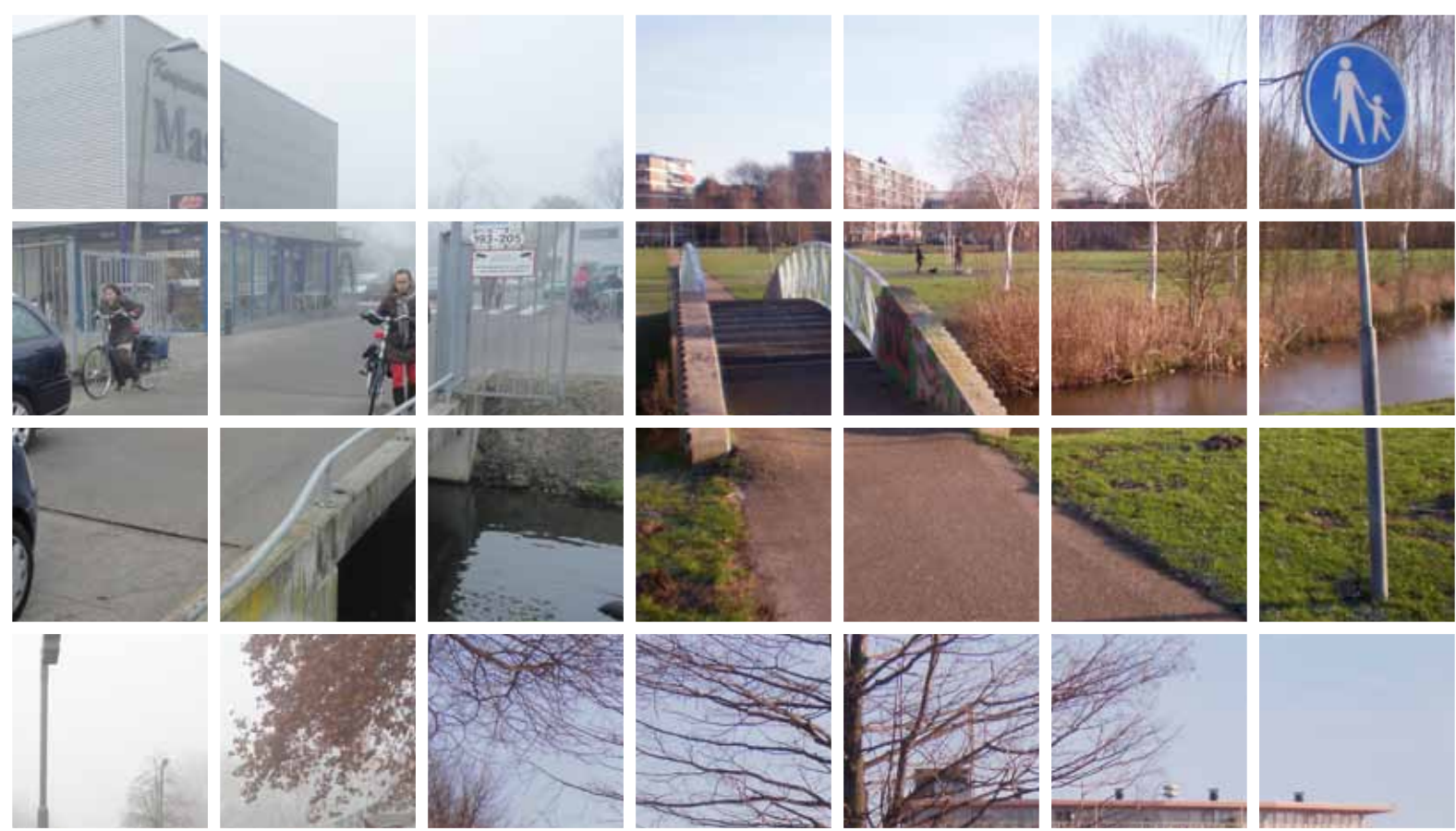
Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Spinozaweg

	museum		collectieve tuin		wijkgebouw		christelijke instelling
	theater/ evenementen		volkstuin		TOS-veldlocatie		islamitische instelling
	galerie/ expositieruimte		speeltuin		TOS-kantoorlocatie		joodse instelling

Afb. 14.9: Lombardijen: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

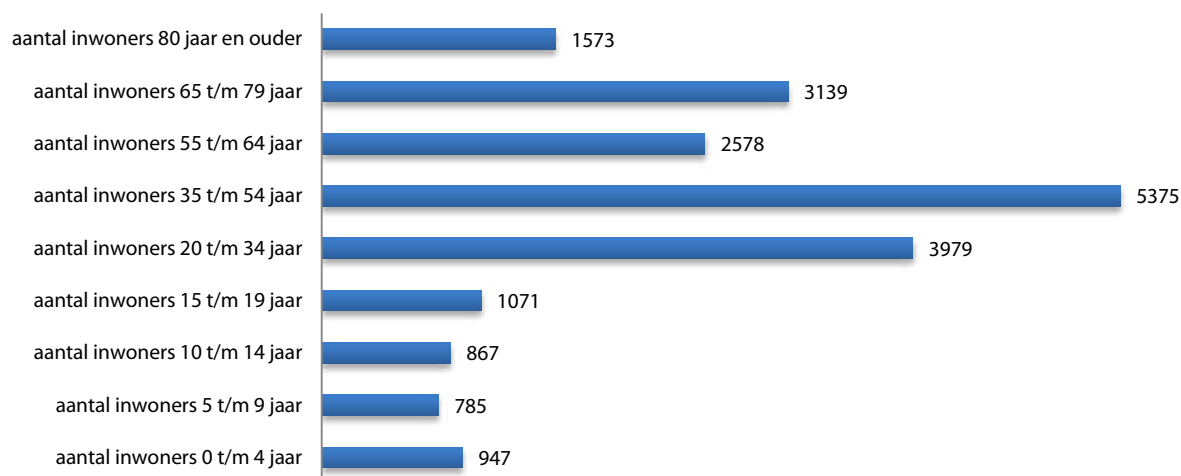

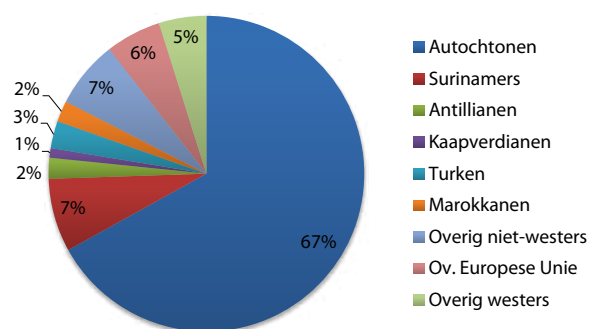
LAGE- & PRINSENLAND

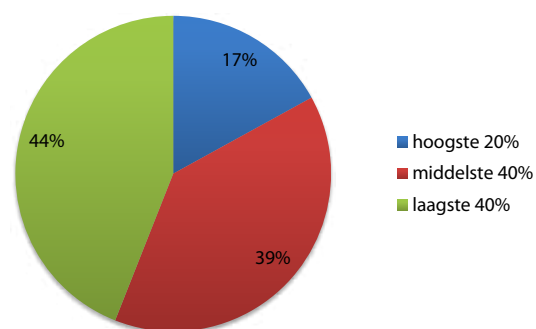
Contextdata Lage- & Prinsenland (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

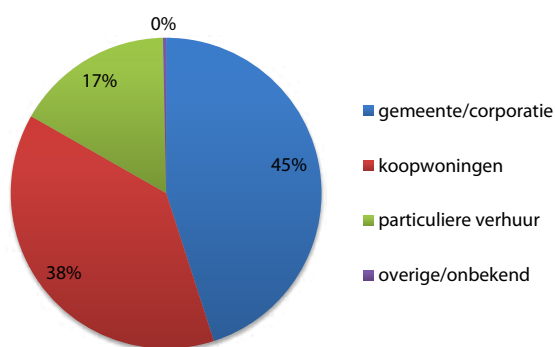
Afb. 15.1: Leeftijdsopbouw bewoners Lage- & Prinsenland, 2013

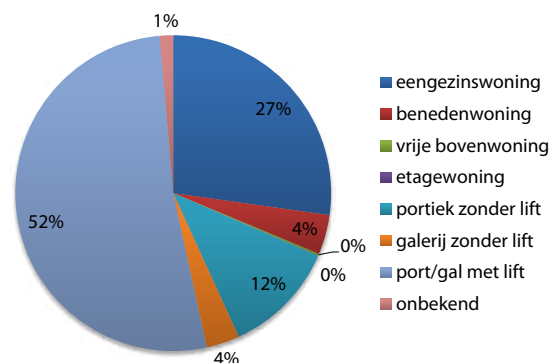
Afb. 15.2: Etniciteit bewoners Lage- & Prinsenland, 2013

Afb. 15.3: Inkomen bewoners Lage- & Prinsenland, 2010

Afb. 15.4: Eigendom woningen Lage- & Prinsenland, 2012

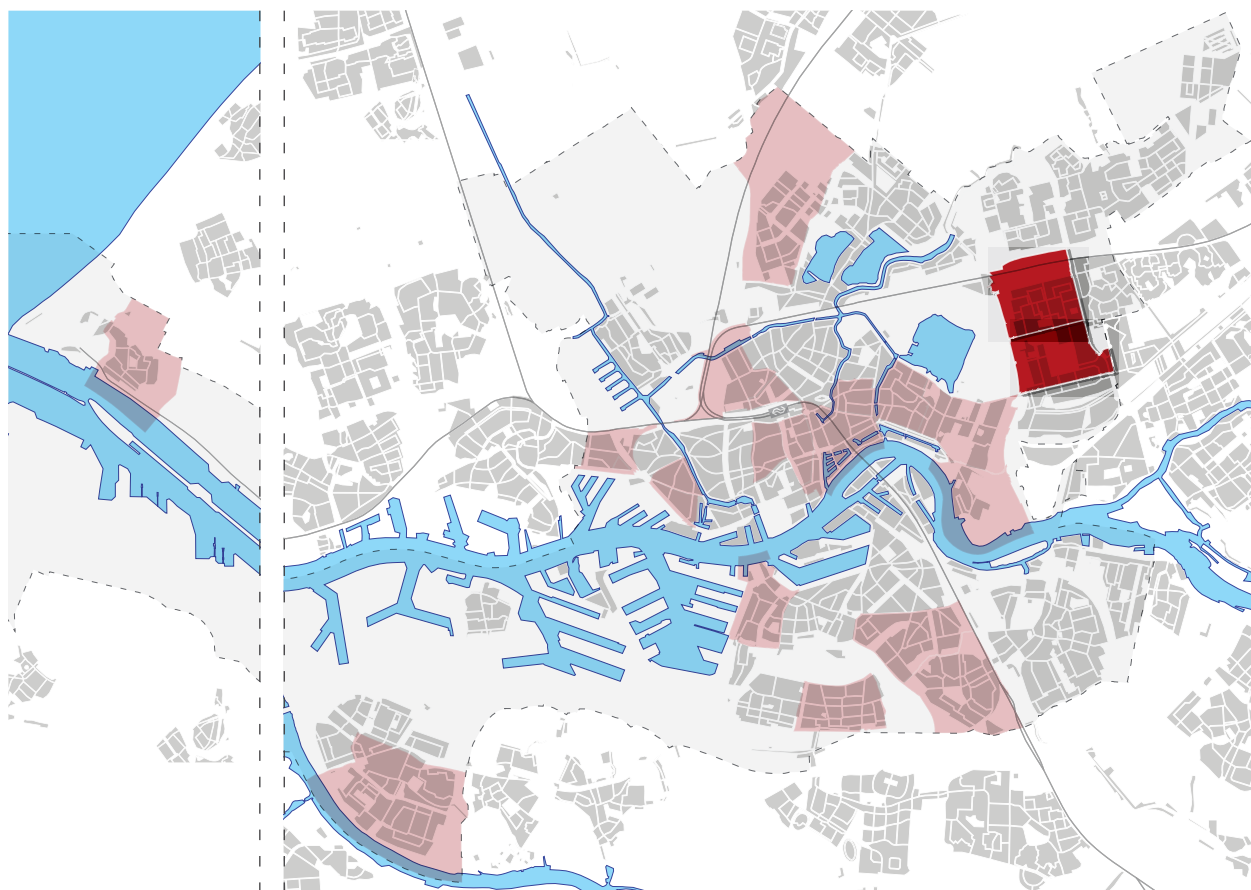
Afb. 15.5: Woningtype Lage- & Prinsenland, 2012

15.1 INTRODUCTIE

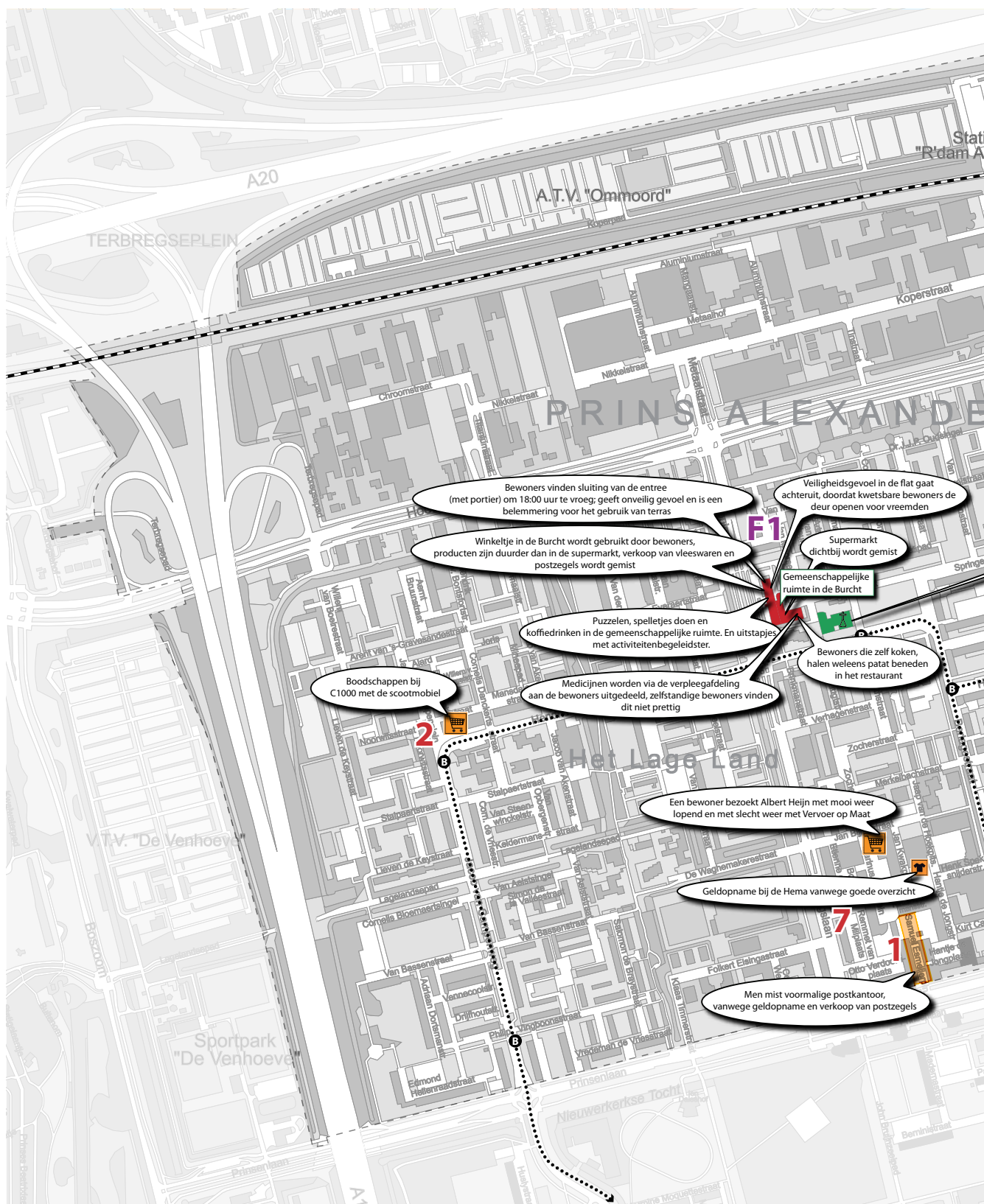
De wijken Lageland en Prinsenland hebben samen ca. 20.300 inwoners. Gemiddeld is 23% van de bevolking 65 jaar en ouder (stand 2013). De wijken maken deel uit van Deelgemeente Prins-Alexander.

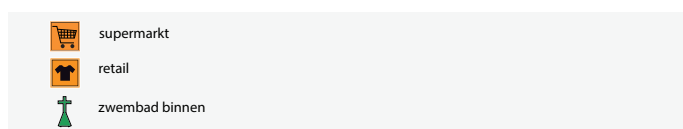
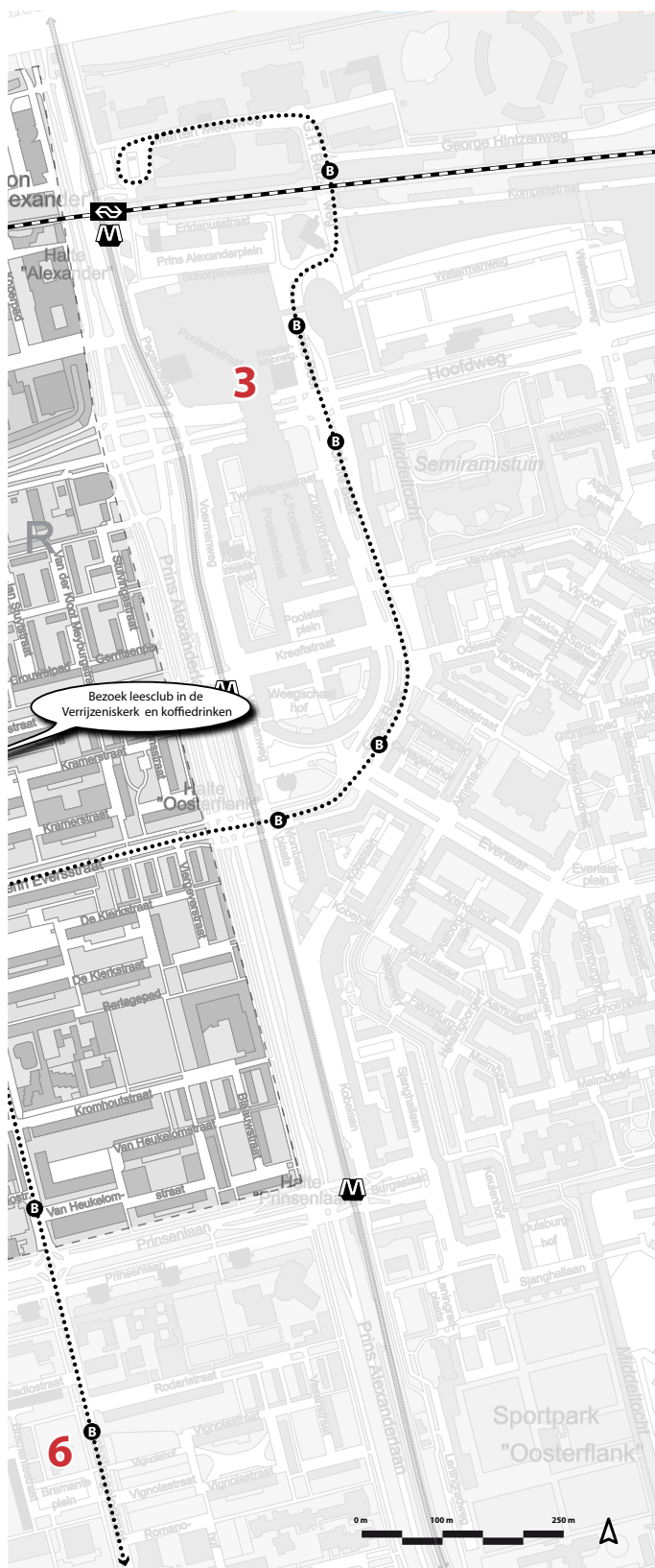
Het gebied is gesitueerd aan de noordzijde van Rotterdam, de oostkant wordt begrensd door de Prins Alexanderlaan. De noordelijke grens wordt gevormd door de Hoofdweg en het industriegebied Prins Alexander. De zuidelijke kant grenst aan het recreatiegebied het Kralingse Bos, gescheiden door de snelweg A16. Ten oosten van de wijken ligt Capelle a/d IJssel met onder andere het IJsselland Ziekenhuis op zeer korte afstand.

Beide gebieden zijn naoorlogse uitbreidingswijken. Het Lage Land en het noorden van Prinsenland zijn gebouwd in de jaren zestig op basis van het uitbreidingsplan 'Prins Alexanderpolder'. Het Lage Land ligt autonoom temidden van een stelsel doorgaande wegen die Rotterdam-Oost ontsluiten. De randen van de wijk zijn door groenzones gescheiden van de omliggende infrastructuur. De overige delen van Prinsenland zijn in verschillende deelplannen gerealiseerd in de jaren negentig. Het gebied heeft goede ontsluitingsmogelijkheden, zowel via de aangrenzende snelweg, de metrolijn en intercity station Rotterdam Alexander.

Afb. 15.6: Overzichtskaart woonservicegebieden Rotterdam

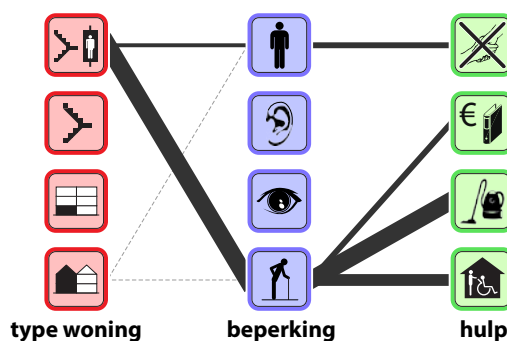

15.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 13
 Gemiddelde leeftijd: 86
 69% vrouw & 31% man
 62% woont samen met partner & 38% alleen

Afb. 15.7: Zorgschema bewoners Lage & Prinsenland

Vragen om advies (meest genoemde)

38% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 25% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

23% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

92% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 8% zou graag extra *huishoudelijke hulp* ontvangen

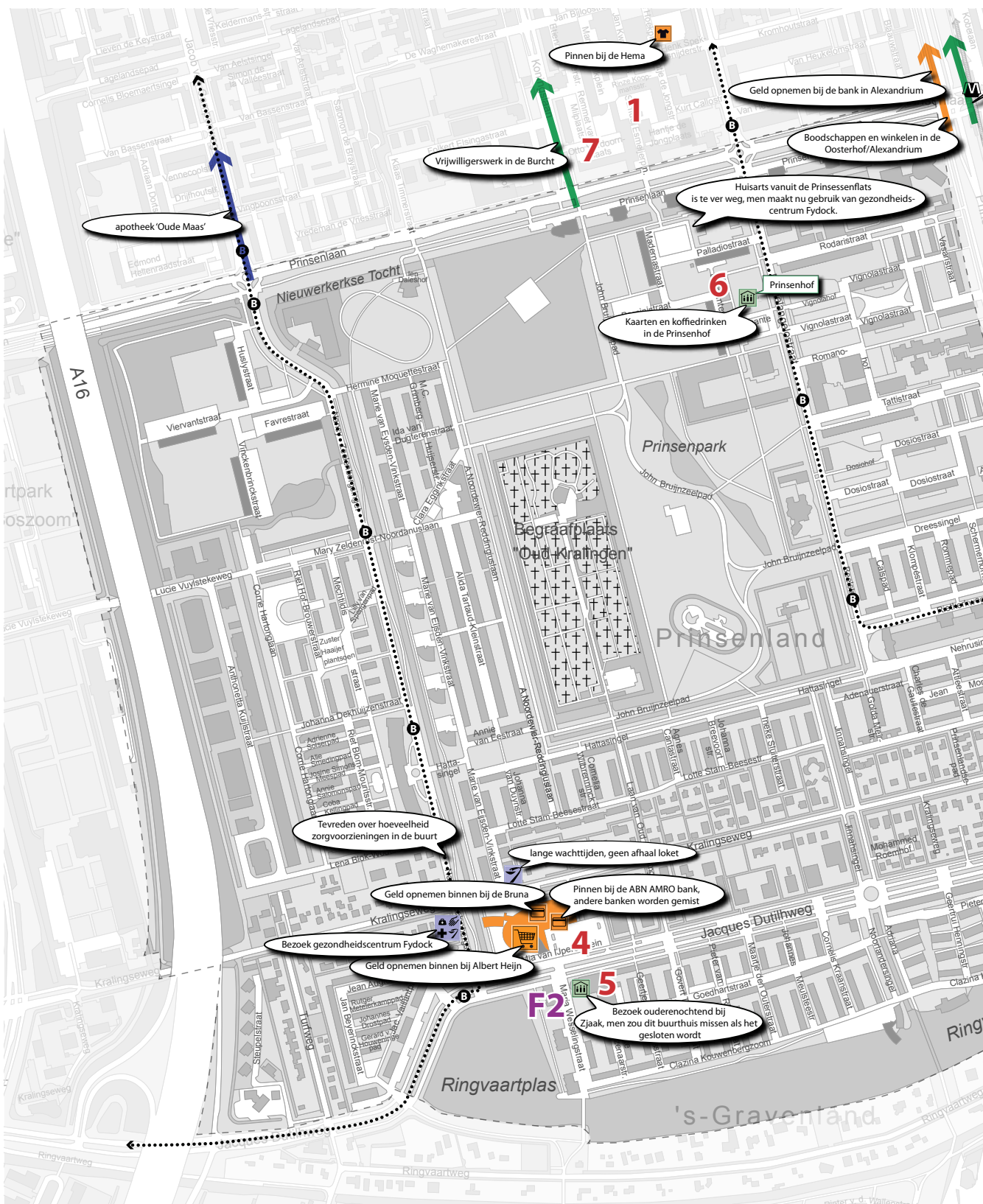
Mantelzorg

31% van de respondenten *is* mantelzorger
 69% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

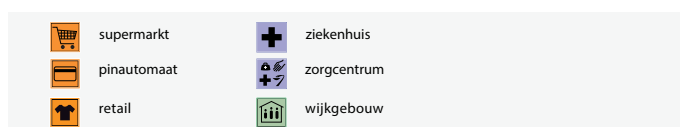
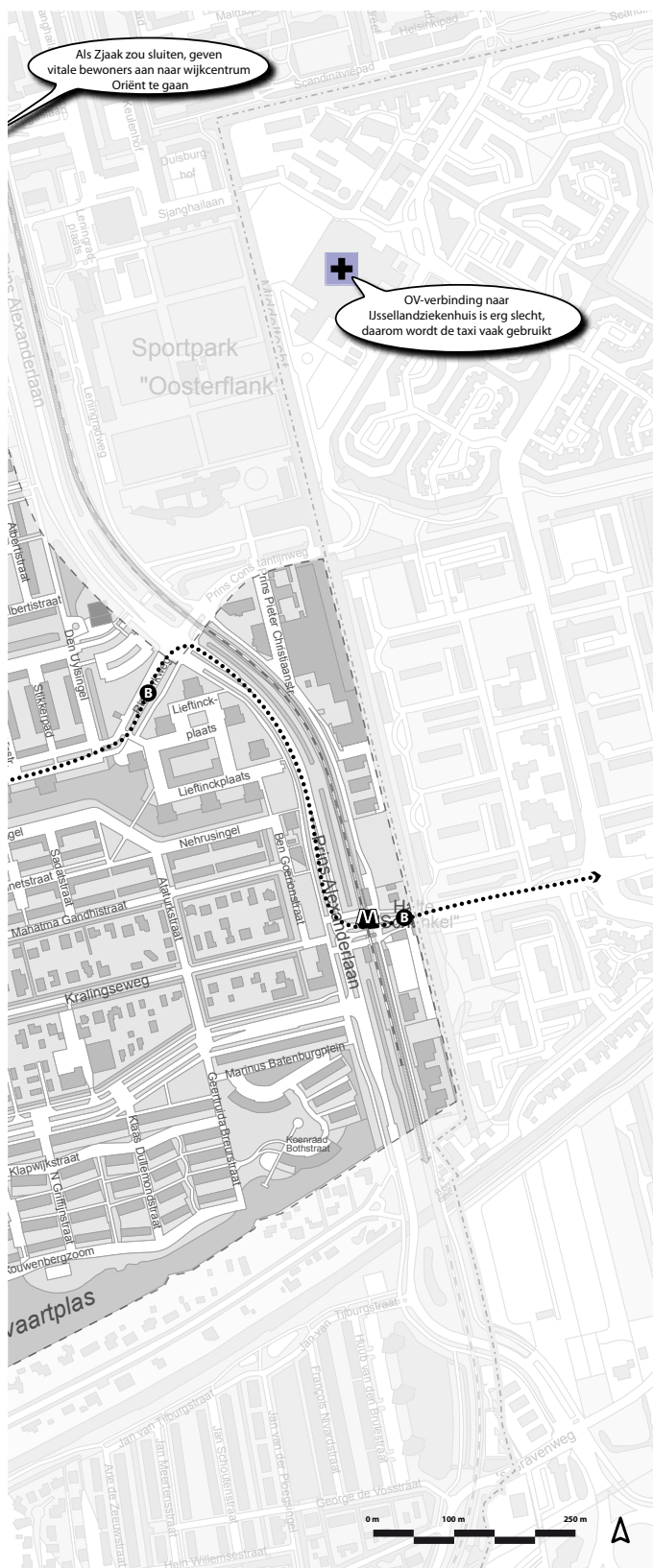
F1 - focusgroep 1: Woonzorgcomplex De Burcht

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 15.8: Het Lage Land: input bewoners | Veldacademie

	ontmoetingsplek		Participatie buiten de wijk		zorgvoorziening buiten de wijk
	opmerking bewoner		commerciële voorziening buiten de wijk		winkelcluster

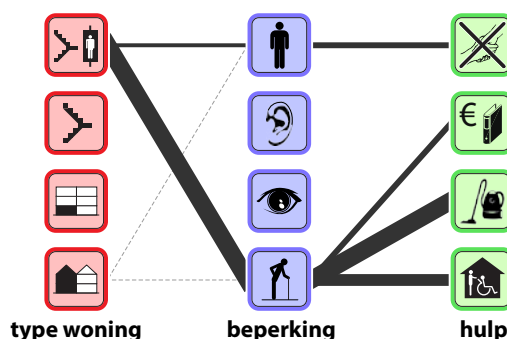

15.3 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 13
 Gemiddelde leeftijd: 86
 69% vrouw & 31% man
 62% woont samen met partner & 38% alleen

Afb. 15.9: Zorgschema bewoners Lage- & Prinsenland

Vragen om advies (meest genoemde)

38% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 25% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

23% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

92% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 8% zou graag extra *huishoudelijke hulp* ontvangen

Mantelzorg

31% van de respondenten *is* mantelzorger
 69% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F2 - focusgroep 2: Buurthuis Zjaak

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 15.10: Prinsenland: input bewoners | Veldacademie

15.4 ONDERZOEKSRESULTATEN LAGE- EN PRINSENLAND

Focusgroep 1

Datum 7 februari 2013

Locatie De Burcht

Aantal deelnemers 11

Focusgroep 2

Datum 25 april 2013

Locatie Zjaak

Aantal deelnemers 4

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

De eerste focusgroep vond plaats in Woonzorgcomplex De Burcht (WDB) in het Lage Land, onderdeel van Lelie Zorggroep. WDB heeft onder andere appartementen voor zelfstandig wonende senioren met de mogelijkheid voor het afnemen van een zorgpakket. De meeste deelnemers van deze focusgroep wonen in deze appartementen. De tweede focusgroep vond plaats in buurthuis Zjaak in Prinsenland (PZ). Bij deze focusgroep zijn ook twee andere gasten aanwezig; een medewerker van het project 'Even Buurten' en de buurtondersteuner van de Prinsessenflats. Deze buurtondersteuner bezoekt iedere vrijdag de vier Prinsessenflats.

De deelnemers van deze twee focusgroepen vormen twee uitersten; in Prinsenland wonen alle deelnemers verspreid over de wijk en ontvangen geen hulp en in Lage Land wonen alle deelnemers in WDB en ontvangen verschillende soorten hulp. In de beschrijving worden deze focusgroepen daarom vaak apart toegelicht per thema.

Dagelijkse voorzieningen

Het overgrote deel van de bewoners uit WDB doen boodschappen in de in pandige winkel. Niet alles is hier te koop, postzegels en producten van de drogist worden gemist, maar familie brengt de aanvullende wekelijkse boodschappen. Het winkeltje in 'De Burcht' wordt ook door andere wijkbewoners gebruikt, omdat andere supermarkten verder weg zijn. In WDB komt wekelijks een groenteman langs.

Twee deelnemers van de focusgroep in 'De Burcht'

doen zelfstandig boodschappen op het Samuël Esmeijerplein (1) of het Jacob van Campenplein (2). De één met de scooter en de ander lopend of met slecht weer met Vervoer op Maat. Bewoners in Prinsenland maken ook gebruik van de supermarkt op het Jacob van Campenplein en daarnaast van winkelcentrum Oosterhof (3). Eén bewoner met een fysieke beperking uit Prinsenland doet boodschappen op het Mia van IJperenplein (4), hij vindt hier alles wat hij nodig heeft.

Over het aanbod en de service van banken zijn bewoners niet tevreden. Bewoners van de locatie Zjaak (5) pinnen het liefst binnen bij een bankfiliaal. De enige bank in het Lage Land bevindt zich op het Samuël Esmeijerplein.

Het grootste gedeelte van de bewoners van WDB neemt zelf geen geld meer op, maar besteedt dit uit aan de kinderen. Enkele bewoners die nog wel zelf geld opnemen, missen het postkantoor op het Samuel Esmeijerplein. Verteld wordt ook dat banken een aantal jaren geleden nog tweemaal per week zitting hadden in verzorgingstehuizen. Bewoners konden daar geld opnemen, geld storten en verzekeringen regelen, een goede service volgens bewoners.

Vervoer

Veel bewoners die niet meer goed kunnen lopen maken minder gebruik van het Openbaar Vervoer (OV), vooral omdat ze niet meer goed kunnen overstappen. De wijkbus is in beide focusgroepen een bekend vervoermiddel alleen rijdt deze niet in het weekend. De OV-verbinding met het IJsselland Ziekenhuis is erg slecht vanuit Lage- en Prinsenland. Bewoners in het Lage Land gaan daarom voor controles met de wijkbus naar het IJsselland Ziekenhuis. Enige nadeel vindt men dat de wijkbus drie dagen van tevoren besteld moet worden. Het ziekenhuis besteld de wijkbus voor de terugreis. Voor eenmalige onderzoeken of ingrepen gaat men het liefst met familie naar het ziekenhuis.

Woonomgeving

De bewoners uit Prinsenland vinden goede burens zeer belangrijk. Onder goede burens verstaat men dat je een gemeenschap vormt en voor elkaar klaarstaat. Eén bewoner noemt als voorbeeld dat zij weleens

door buren naar het ziekenhuis gebracht wordt. Bewoners in 'De Burcht' geven aan weinig buiten te komen. Met mooi weer maakt men echter wel een ommetje. Tussendoor rust men dan uit op een bankje of op de rollator. Eén bewoner geeft aan al maanden niet buiten geweest te zijn en dit 'vreselijk' te vinden. Een bewoner uit Prinsenland met een fysieke beperking geeft aan liever met een stok te lopen dan met een rollator vanwege ongelijkheden in de weg.

Veiligheid

In WDB is de bemanning van de balie bij de hoofdingang een belangrijk item, deze zal binnenkort maar tot 18:00 uur aanwezig zijn. Bewoners vinden dit zorgwekkend, aangezien zij dan 's avonds in een lege hal thuiskomen en niet meer lang buiten op het terras kunnen zitten. Eén bewoner oppert om vrijwilligers uit de wijk te werven die achter de balie willen zitten. De vervroegde sluiting van de balie geeft bewoners een onveilig gevoel. Tevens vindt een bewoner dat de veiligheid in de flat achteruit gaat doordat steeds meer bewoners de deur beneden vanuit hun woning openen zonder te controleren wie er aanbelt.

Hobby's en vrije tijd

Bewoners in Prinsenland zijn erg actief en zorgen veel voor anderen. Zij doen huisbezoeken, zijn actief in de kerk, maken schoon bij kinderen of handwerken voor een goed doel. Sommigen ruimen zwerfvuil op in de buurt. Daarnaast fietsen en wandelen bewoners ook veel. Eén bewoner fietste vroeger ook veel, maar door zijn evenwichtsstoornis gaat dit nu niet meer. Hij vult hij zijn dagen met het lezen van de krant, tv kijken en boodschappen doen. Kaarten en koffiedrinken in de Prinsenhof (6) wordt ook als activiteit genoemd. Buurthuis Zjaak wordt binnenkort gesloten. Bewoners in Prinsenland noemen al diverse uitwijkmogelijkheden, zoals de Prinsenhof, het buurthuis in Alexander (7) of wijkcentrum Oriënt (8).

Bewoners in WDB ondernemen weinig tot geen activiteiten buiten de deur. De recreatieruimte en het terras in WDB zijn plekken waar men graag verblijft en anderen ontmoet. Tevens heeft men vanuit de recreatieruimte een beter zicht op de omgeving dan vanuit het eigen appartement. Puzzelen en gezamenlijk koffiedrinken worden omschreven als 'leuk tijdverdrijf'. De meeste bewoners hebben geen behoefte aan wekelijkse activiteiten buiten

de deur. Men weet niet zeker of men zich iedere week fit genoeg voelt om mee te gaan. Dagelijkse bezigheden (wassen, koken, koffiedrinken) zijn voor bewoners de voornaamste dagbesteding. Zelf koken vinden bewoners prettig, zodat je keus hebt in wat en wanneer je eet. Wel gaan de bewoners van WDB regelmatig een dagje uit. Met de activiteitenbegeleidster naar Intratuin of het pannenkoekenhuis in het Kralingse Bos. Ook gaat men met de kinderen uit eten of koffiedrinken. Het bezoek van de kinderen neemt een belangrijke plaats in voor de bewoners.

Hulp en ondersteuning

In WDB wordt wekelijks een spreekuur van de Vraagwijzer gehouden. Dat is bij veel bewoners van WDB niet bekend. Ze weten weliswaar dat er af en toe iemand beneden zit die men met vragen kan benaderen maar de Vraagwijzer kennen zij niet. Eén bewoner geeft echter aan goed geholpen te zijn door de Vraagwijzer.

Bewoners van PZ vragen hulp bij de buurtondersteuner, de kinderen of de huismeester. Familieleden hebben niet altijd tijd voor vragen van de bewoners doordat ze de hele week werken. Daarom is het belangrijk om daarnaast nog andere aanspreekpunten te hebben.

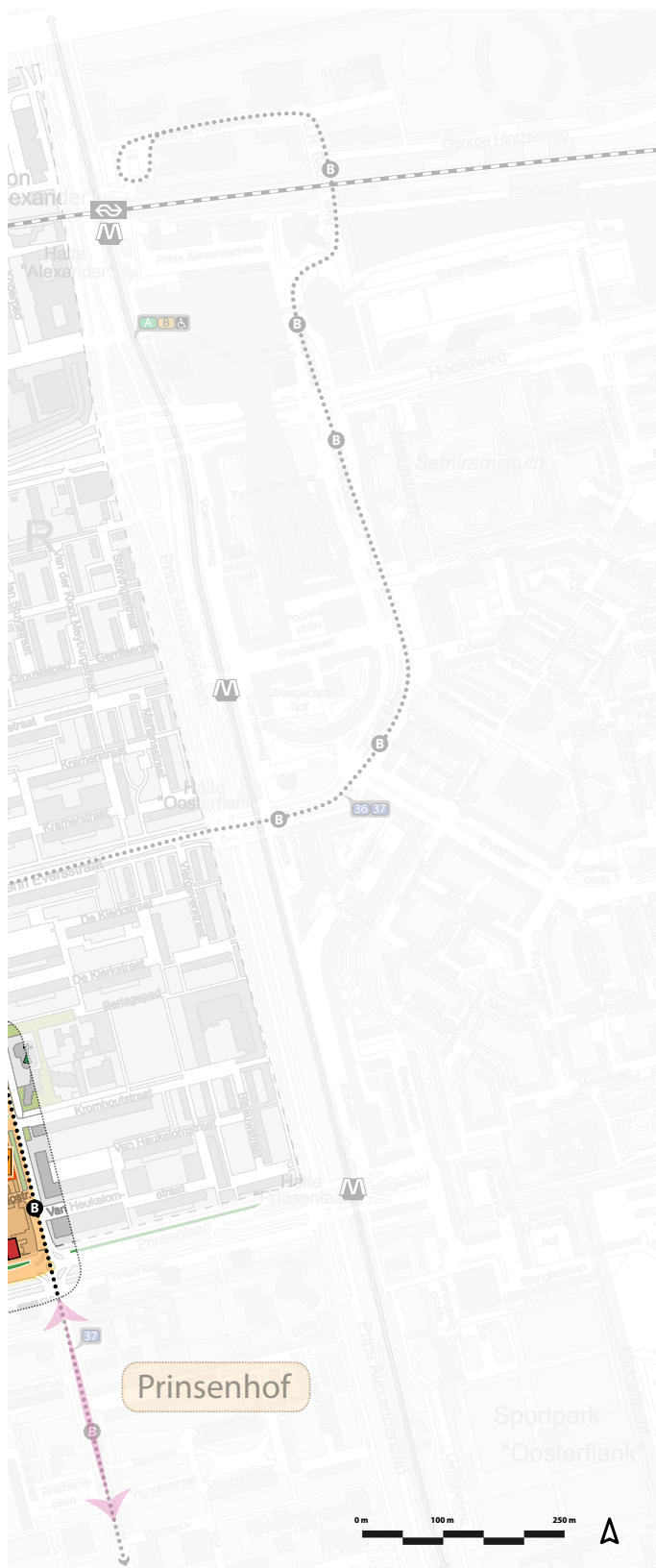
Zorgvoorzieningen

Bewoners van WDB maken geen gebruik van zorgvoorzieningen in de wijk. Over de zorg in de flat is men tevreden, vooral over het feit dat de huisarts bij bewoners aan huis komt. Veel bewoners in BZ maken gebruik van thuiszorg. Zij geven aan dat Thuiszorg Rotterdam vaak verschillende medewerkers stuurt.

Op de vraag wat men nodig heeft om zolang zelfstandig te wonen noemen bewoners in Prinsenland 'gezondheid, zorg en vertrouwde contacten dichtbij'.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		briefenbus		bedrijfterrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs		levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool		

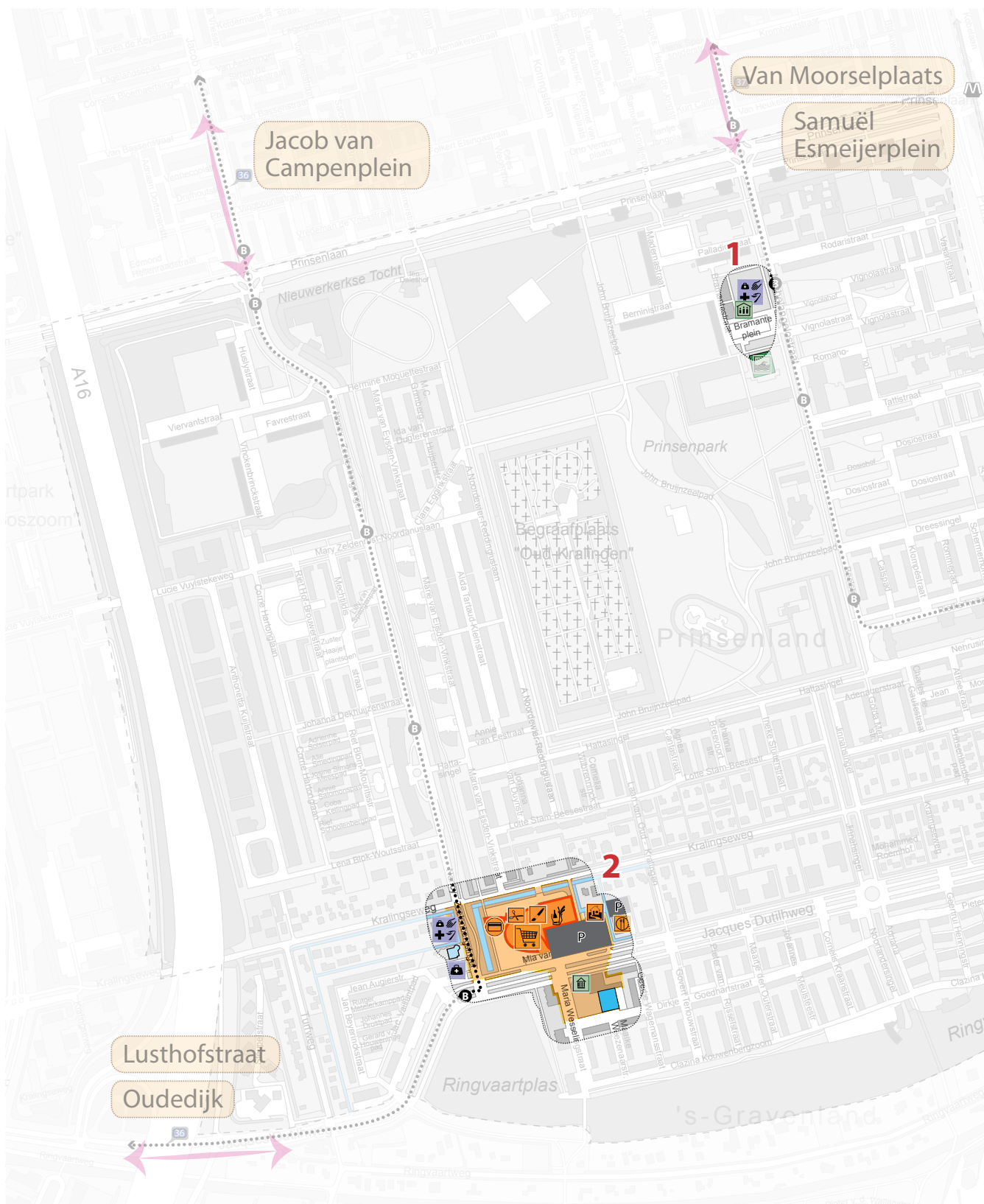
	museum		collectieve tuin		wijkgebouw		christelijke instelling
	theater/ evenementen		volktuin		TOS-veldlocatie		islamitische instelling
	galerie/ expositieruimte		speeltuin		TOS-kantoorlocatie		joodse instelling

15.5 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

- 1) Jacob van Campenplein
- 2) Van Moorselplaats
- 3) Samuël Esmeijerplein

Afb. 15.11: Het Lage Land: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijfterrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs				levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

15.6 ANKERPUNTEN

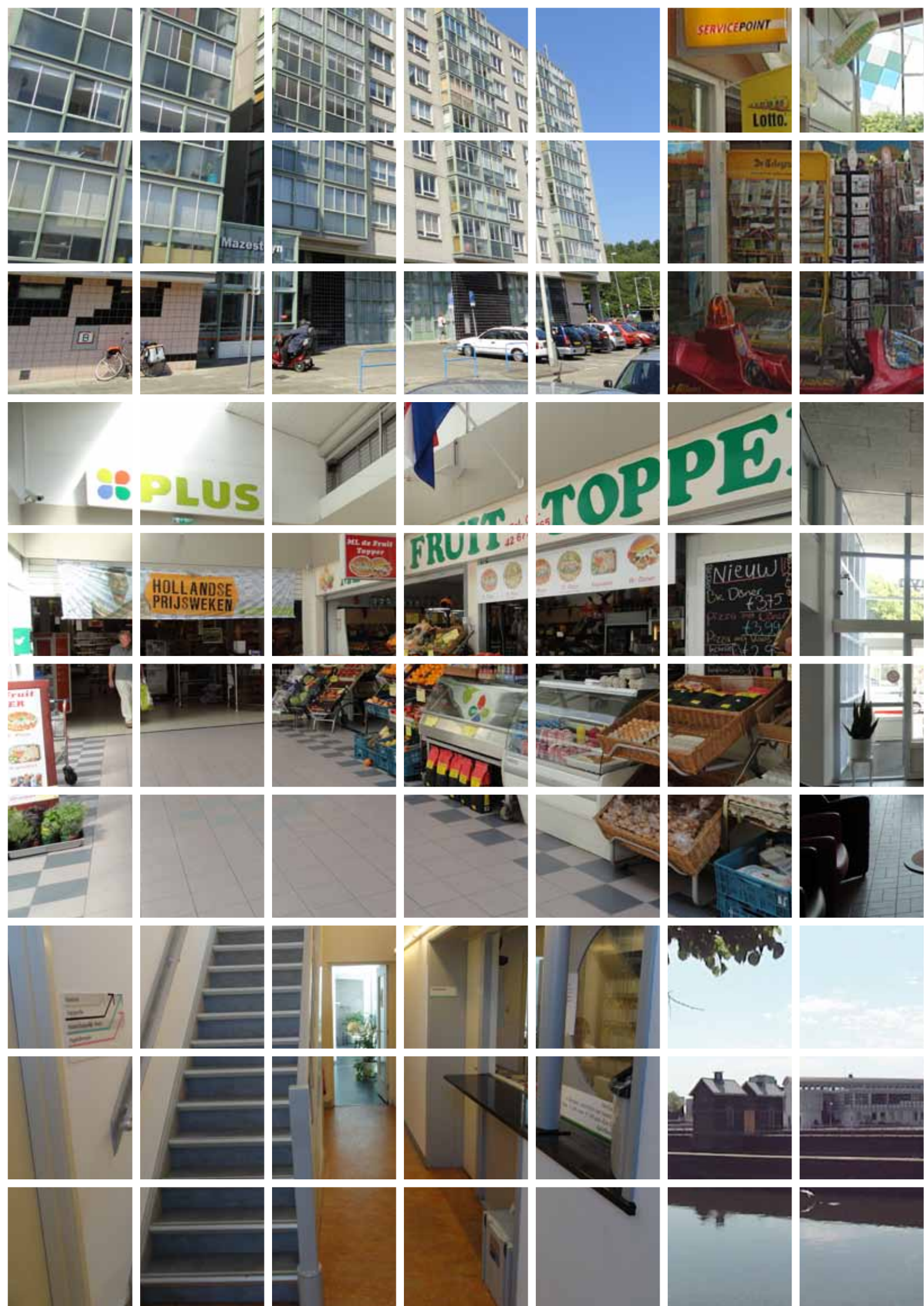
Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Prinsenhof

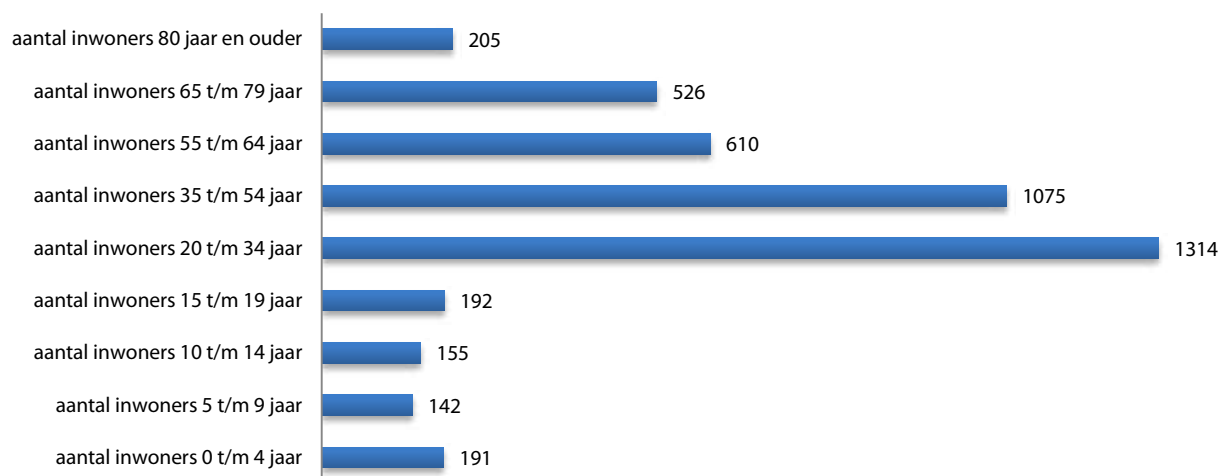
2) Mia van IJperenplein

	museum		collectieve tuin		wijkgebouw		christelijke instelling
	theater/ evenementen		volktuin		TOS-veldlocatie		islamitische instelling
	galerie/ expositieruimte		speeltuin		TOS-kantoorlocatie		joodse instelling

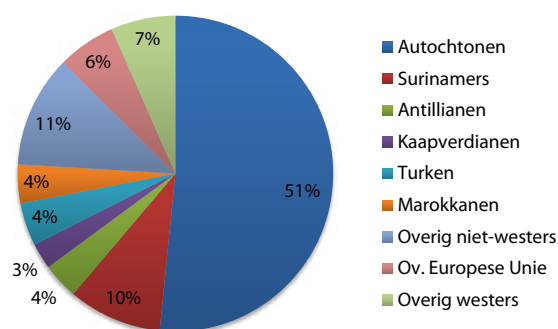
Afb. 15.12: Prinsenland: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

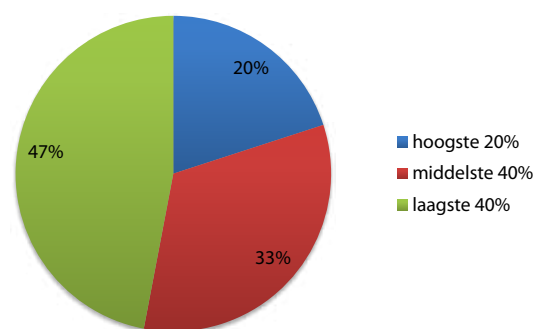
Contextdata De Esch (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

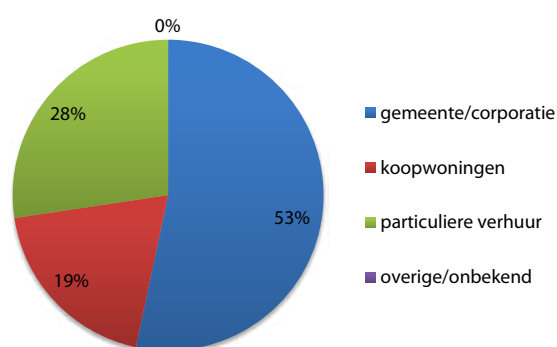
Afb. 16.1: Leeftijdsopbouw bewoners De Esch, 2013

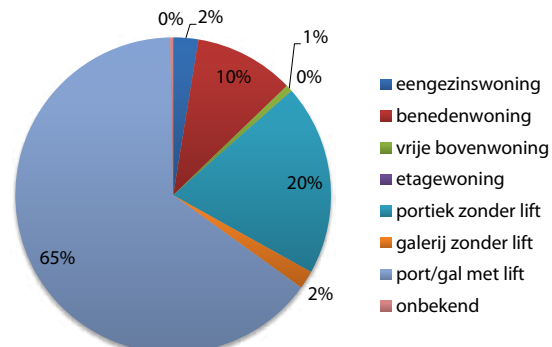
Afb. 16.2: Etniciteit bewoners De Esch, 2013

Afb. 16.3: Inkomen bewoners De Esch, 2010

Afb. 16.4: Eigendom woningen De Esch, 2012

Afb. 16.5: Woningtype De Esch, 2012

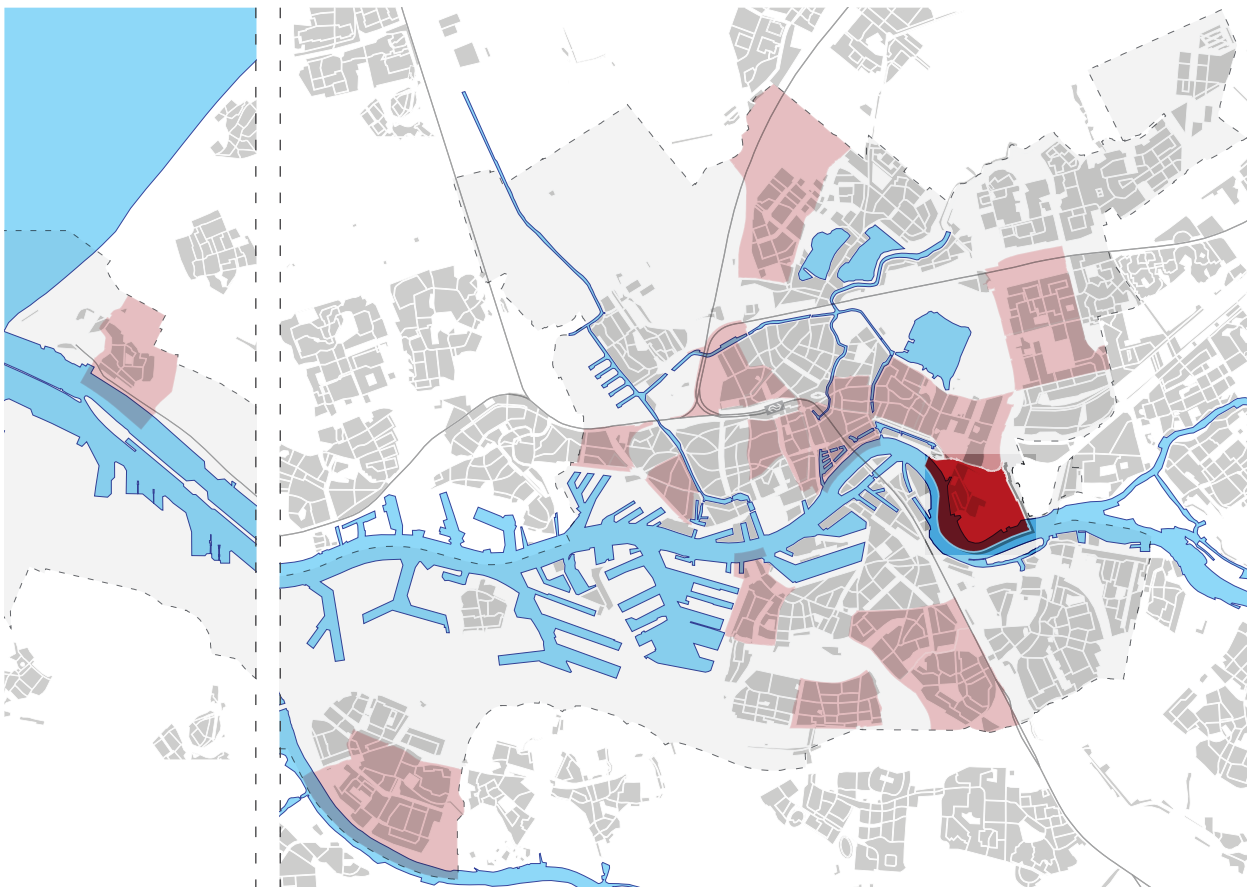
16.1 INTRODUCTIE

De wijk De Esch heeft ca. 4.400 inwoners en is onderdeel van de Deelgemeente Kralingen-Crooswijk. De Esch is genoemd naar de gelijknamige polder. Zeventien procent van de bevolking is 65 jaar en ouder (stand 2013).

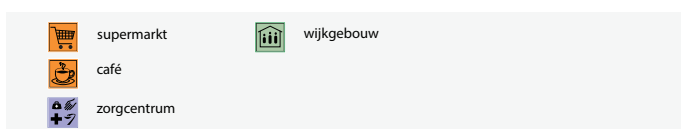
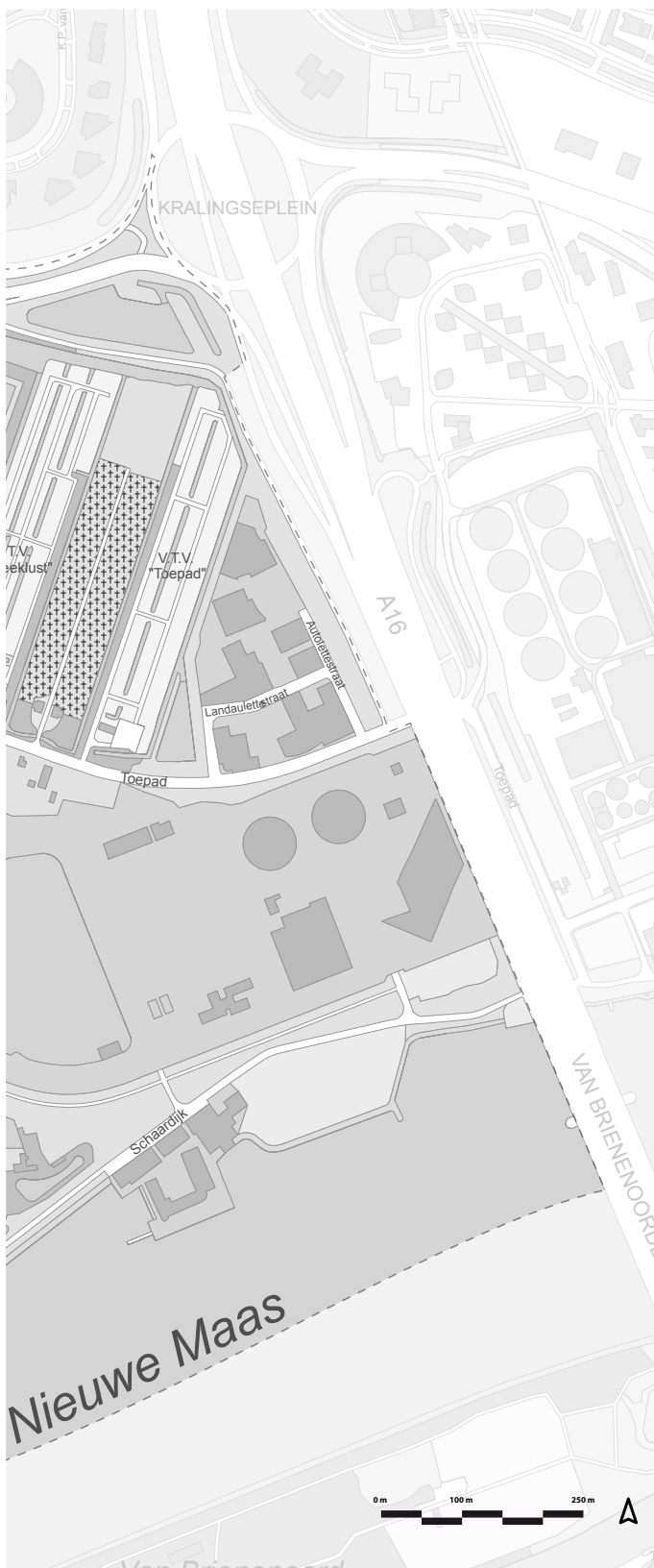
Het gebied is gelegen aan de rechter Maasoever en wordt begrensd door de drukke Abraham van Rijckevorselweg.

De Esch is een relatief jonge wijk en is gebouwd op de grondvesten van het oude Rotterdamse drinkwaterleidingbedrijf (DWL) dat in 1977 vertrok naar de Schaardijk naast de Van Brieneoordbrug. Kern van de wijk vormt de oude watertoren met zijn bijgebouwen uit 1874.

Naast het oude DWL-terrein zijn er nog andere gebieden te onderscheiden, waaronder de Oude Plantage (het eerste stadspark van Rotterdam) en het gebied rond het Toepad waar verschillende sportverenigingen gesitueerd zijn. Tevens is aan het uiteinde van de wijk het Natuurpark De Esch te vinden. Een deel van de wijk biedt plaats aan de Van Ghentkazerne en diverse bedrijventerreinen, zoals de Autostrada.

Afb. 16.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

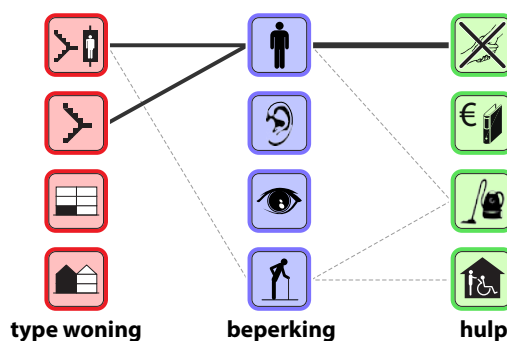

16.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 5
Gemiddelde leeftijd: 67
100% vrouw
40% woont samen met partner & 60% alleen

Afb. 16.7: Zorgschema bewoners De Esch

Vragen om advies (meest genoemde)

29% van de respondenten vraagt vrienden/kenissen als eerste om advies bij een probleem en 29% vraagt de huismeester om advies

Behoeftte aan meer sociale contacten

60% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoeftte aan extra hulp

100% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp

Mantelzorg

20% van de respondenten *is* mantelzorger
20% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Pompgebouw*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

16.3 ONDERZOEKSRESULTATEN DE ESCH

Focusgroep 1

Datum 17 januari 2013

Locatie Pompgebouw

Aantal deelnemers 5

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

Deze focusgroep is gehouden in het Pompgebouw. Een groot deel van de respondenten wonen in wooncomplex Mazesteyn (1) van woningcorporatie Havensteder. De deelnemers kennen elkaar via de activiteiten in het Pompgebouw en hebben zich gezamenlijk ingezet om de activiteiten in het Pompgebouw te behouden.

Dagelijkse voorzieningen

In De Esch is één supermarkt (2) voorhanden, bewoners maken hier gebruik van, de gratis parkeermogelijkheid is een voordeel. Men bezoekt ook andere supermarkten en winkelcentra; winkelcentrum de Terp in Capelle a/d IJssel, Albert Heijn in Kralingen en winkels aan de Jacques Dutilhweg in Prinsenland. Ook wordt de markt in het Lage Land bezocht of de weekmarkt op de Blaak. Dit wordt gecombineerd met een bezoek aan de centrale bibliotheek.

Kledingwinkels worden gemist in de De Esch, hiervoor bezoekt men de Lusthofstraat, waar tevens een goede bakker en slager gevestigd zijn. Over de bereikbaarheid van de Lusthofstraat zijn bewoners niet tevreden; een directe verbinding met het Openbaar Vervoer (OV) wordt gemist, het hoogteverschil tussen Oostzeedijk boven en Oostzeedijk beneden vormt een obstakel op de route en lopend vanuit De Esch vinden bewoners te ver.

Sinds een overval op de supermarkt in De Esch is het niet meer mogelijk om in de wijk geld te pinnen. Bewoners nemen nu extra geld op bij de sigarenwinkel (3) in De Esch of maken gebruik van de geldautomaat in de Lusthofstraat.

Vervoer

In de Esch rijdt de wijkbus niet meer vanwege bezuinigingen. Bewoners uit omliggende wijken bezochten voorheen met de wijkbus de supermarkt in De Esch en dronken aansluiten koffie in het Pompgebouw.

Bewoners maken gebruik van Vervoer op Maat om op ziekenhuisbezoek te gaan of 's avonds naar een verjaardag. Ook het OV wordt gebruikt, voornamelijk de tram.

Woonomgeving

Met mooi weer gaan de bewoners graag naar de kinderen die een eigen tuin hebben of maken met de rollator een wandeling langs de Maas.

De aanwezige bewoners van Mazesteyn vinden dat er in het complex een goede sociale controle is. Tevens is er doordeweeks een huismeester aanwezig. Voor het oplossen van problemen die zich in het weekend voor doen, missen bewoners de huismeester.

Hobby's en vrije tijd

Bij dit thema worden verschillende activiteiten genoemd, zoals tekenles aan de Oostzeedijk, koersbal in Mazesteyn en de muziekkavond in Ommoord. De muziekkavond wordt met Vervoer op Maat bezocht.

De aanwezige bewoners van Mazesteyn geven aan het niet prettig te vinden dat andere wijkbewoners ook van georganiseerde activiteiten in Mazesteyn gebruik kunnen maken. Dit in verband met de maandelijkse bijdrage voor activiteiten die bewoners van Mazesteyn wel betalen en wijkbewoners niet.

Deelnemers maken ook gebruik van maaltijdvoorzieningen. Zo bezoekt men woonzorgcomplex Bergweg (Humanitas) in het Oude Noorden, hier is 'het eten goed verzorgd en het is een gezellige plek'. Bergweg wordt bezocht met de tram, waarbij de rollator meegenomen wordt. Ook de maaltijdvoorziening in het Pompgebouw wordt gebruikt.

Alle bewoners missen de mogelijkheid om zelf activiteiten te organiseren in het Pompgebouw. Voorheen waren er meer activiteiten, maar door de

nieuwe beheerder is er minder mogelijk. Met name de gym, die vanuit Sport & Recreatie georganiseerd werd, wordt gemist. Een andere mogelijke beweegactiviteit is de gymnastiek in Hoppesteyn in Kralingen West, maar deze begint te vroeg, om 09:30 uur. Het lukt de bewoners niet om vanuit De Esch de activiteit op tijd te bereiken.

Bewoners vinden de sportschool (4) een goede, nieuwe voorziening in de wijk, maar maken hier echter geen gebruik van. Dit onder andere vanwege het feit dat het gebouw alleen via een trap toegankelijk is.

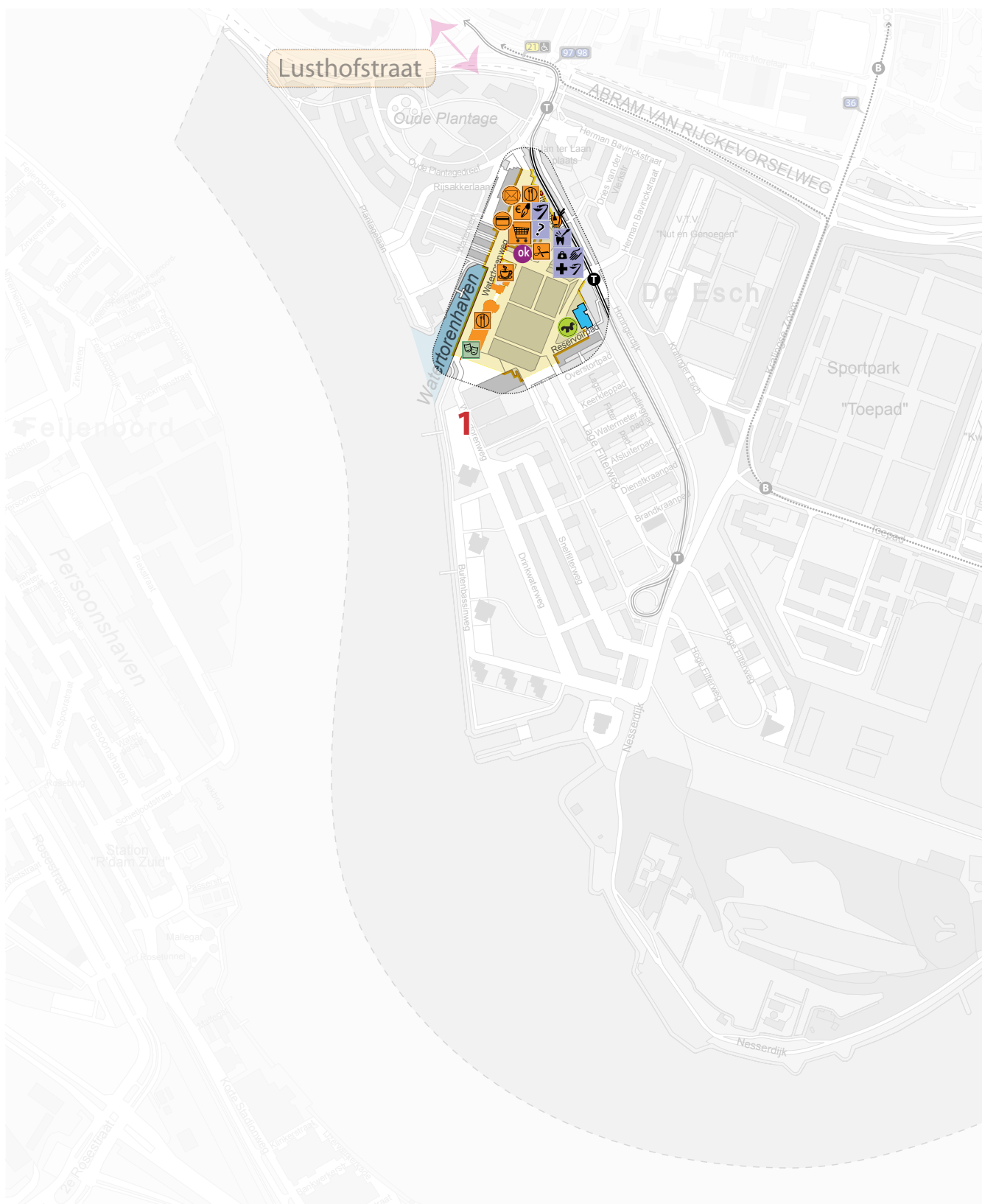
Hulp en ondersteuning

In Mazesteyn worden aanvullende zorgvoorzieningen en diensten aangeboden, zoals een maaltijdvoorziening en advies van een zorgconsulente. De deelnemers woonachtig in dit complex waarderen deze voorzieningen. De zorgconsulente is één keer in de week aanwezig om vragen te beantwoorden en helpt bewoners ook bij de belastingaangifte.

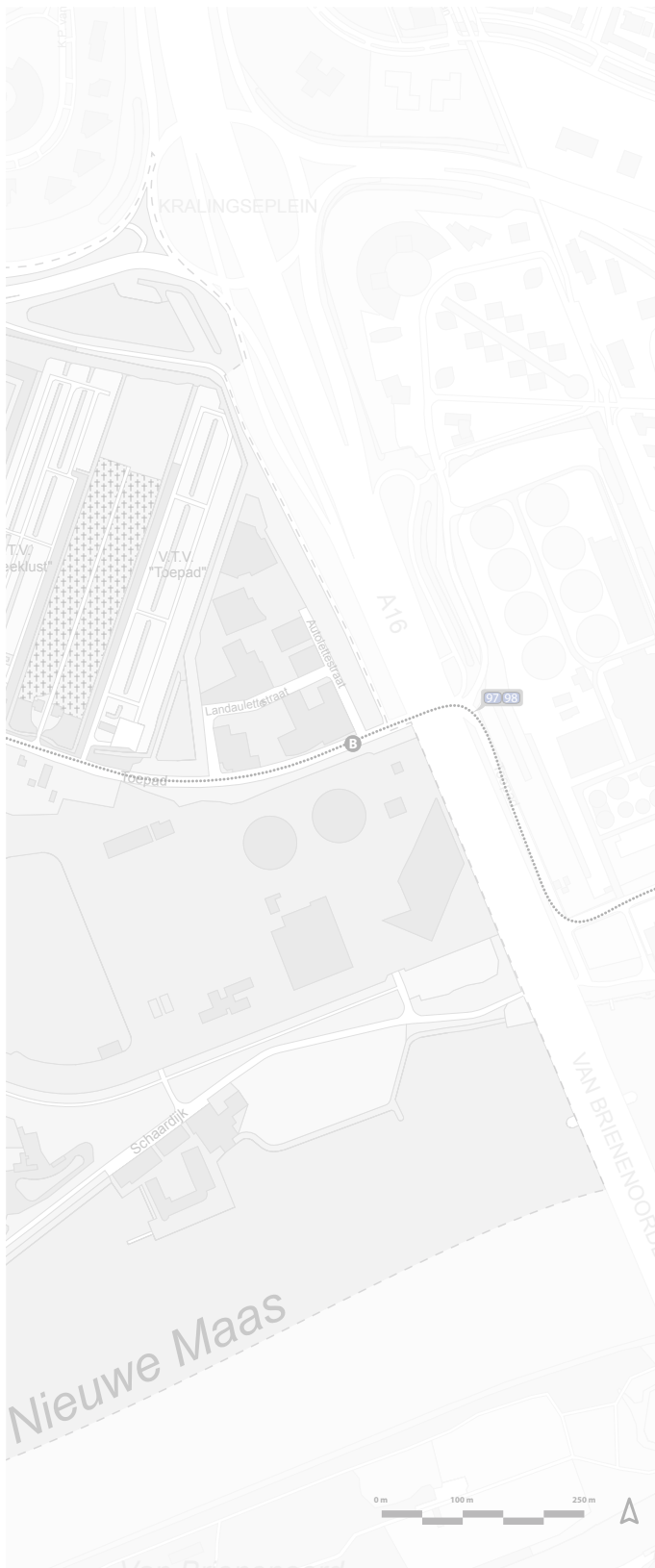
Bewoners die thuiszorg ontvangen, vinden de sociale controle van de thuiszorgmedewerkers erg prettig.

Zorgvoorzieningen

Bewoners zijn tevreden over de zorgvoorzieningen in de wijk; tandarts, huisarts, fysiotherapeut en apotheek zijn aanwezig in het gezondheidscentrum (5). Voor specialistische zorg gaat men naar het Havenziekenhuis.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs		e-center		levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool

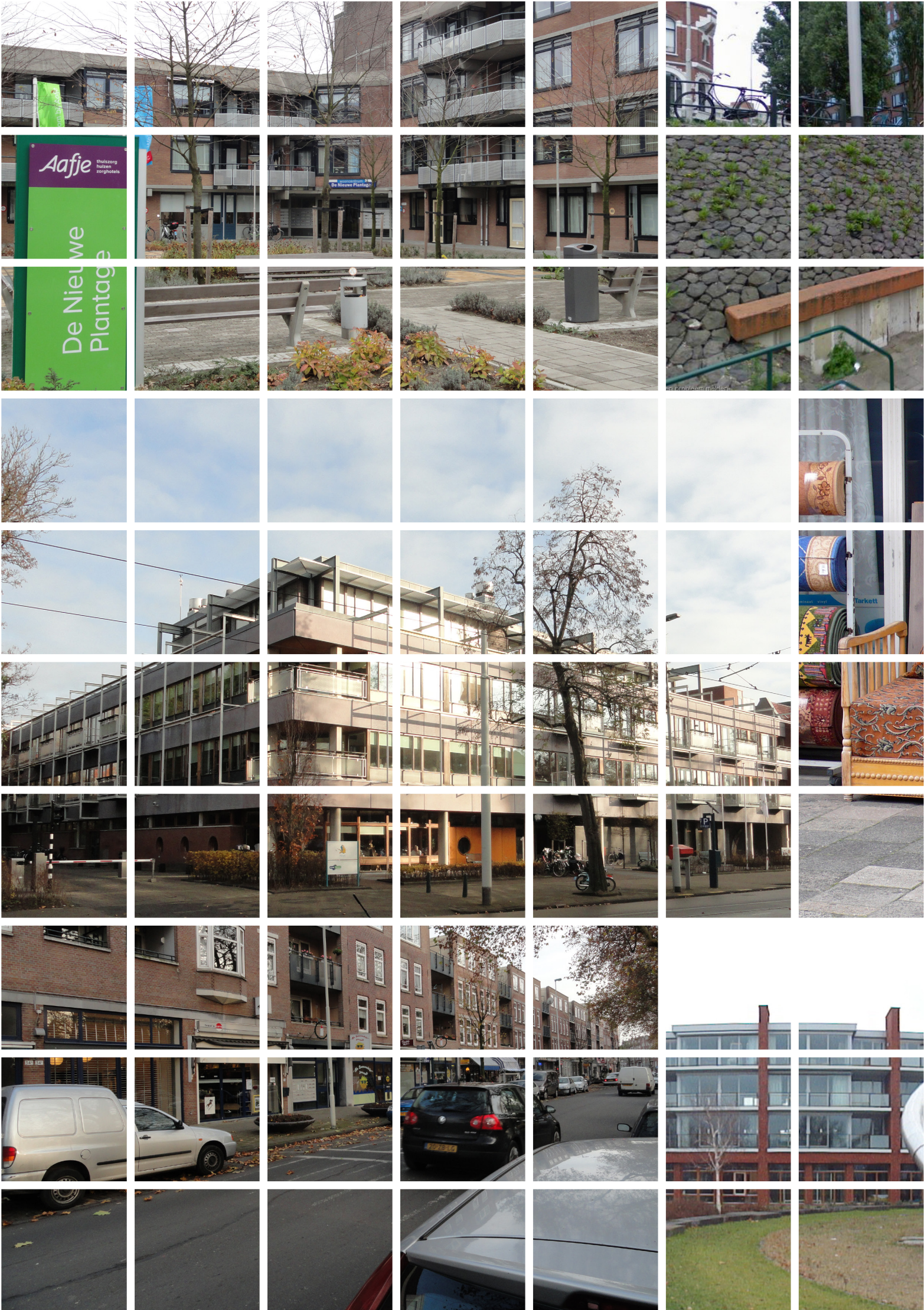

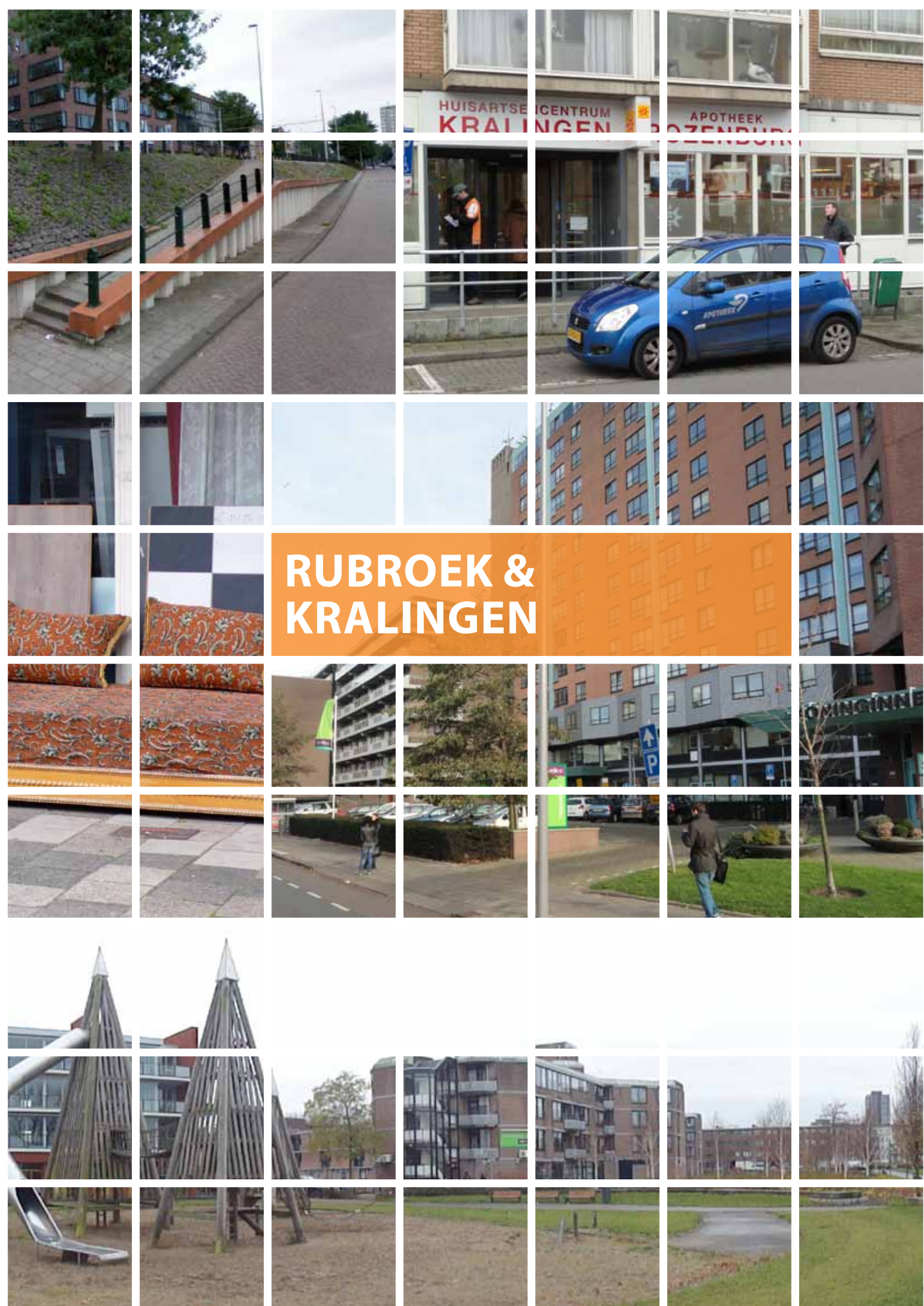
16.4 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

1) Winkelcluster Rijnwaterstraat

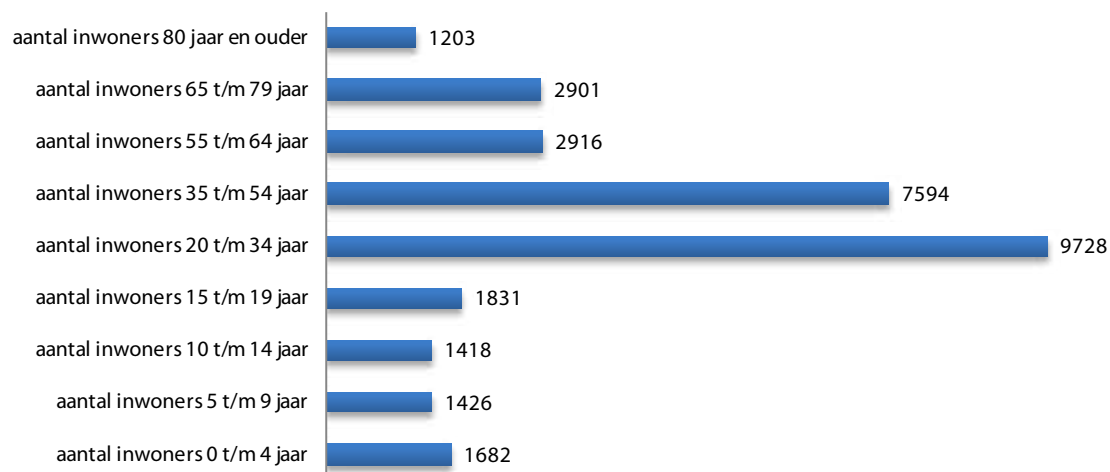
Afb. 16.9: De Esch: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

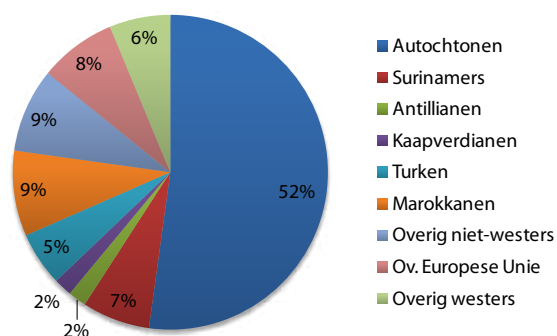

RUBROEK & KRALINGEN

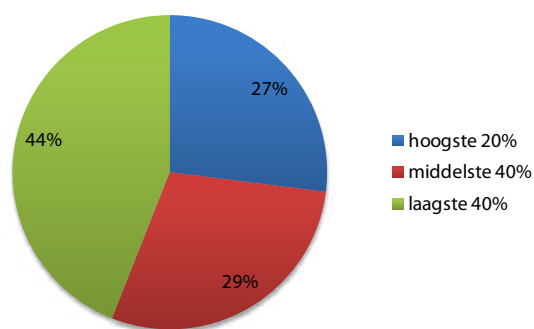
Contextdata Rubroek & Kralingen (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

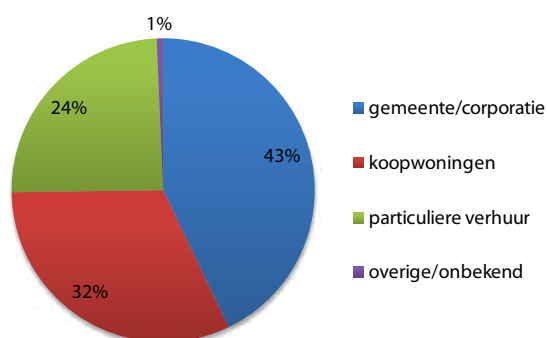
Afb. 17.1: Leeftijdsopbouw bewoners Rubroek & Kralingen, 2013

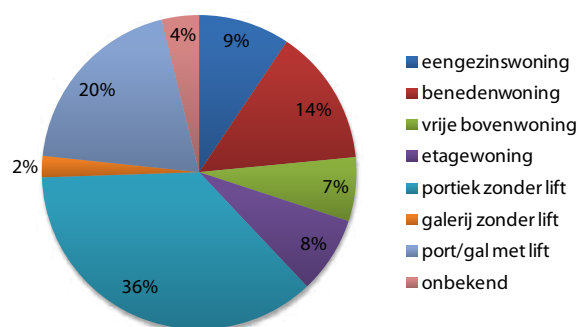
Afb. 17.2: Etniciteit bewoners Rubroek & Kralingen, 2013

Afb. 17.3: Inkomen bewoners Rubroek & Kralingen, 2010

Afb. 17.4: Eigendom woningen Rubroek & Kralingen, 2012

Afb. 17.5: Woningtype Rubroek & Kralingen, 2012

RUBROEK & KRALINGEN

17

17.1 INTRODUCTIE

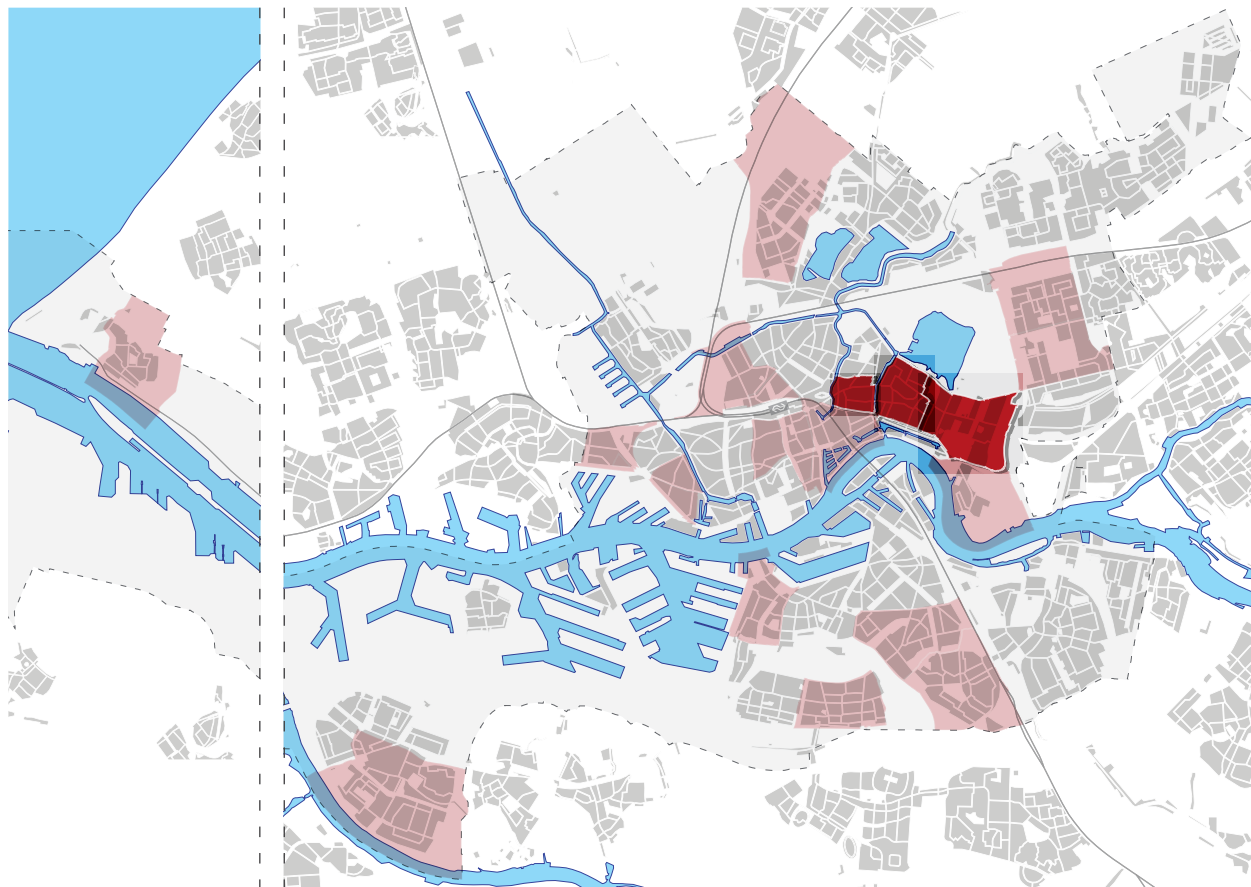
De wijken Rubroek, Kralingen-Oost en Kralingen-West hebben samen ca. 30.900 inwoners. Gemiddeld is 13% van de bevolking 65 jaar en ouder (stand 2013). De wijken maken deel uit van Deegemeente Kralingen-Crooswijk.

Het gebied is gesitueerd ten zuiden van de Kralingse Plas en Kralingse Bos, een belangrijk recreatiegebied van Rotterdam. De westelijke grens wordt gevormd door de Boezem, een water dat de verbinding is tussen de Rotte en de Nieuwe Maas. Aan de zuidkant wordt de grens gevormd door de Oostzeedijk en aan de oostkant door de snelweg A16.

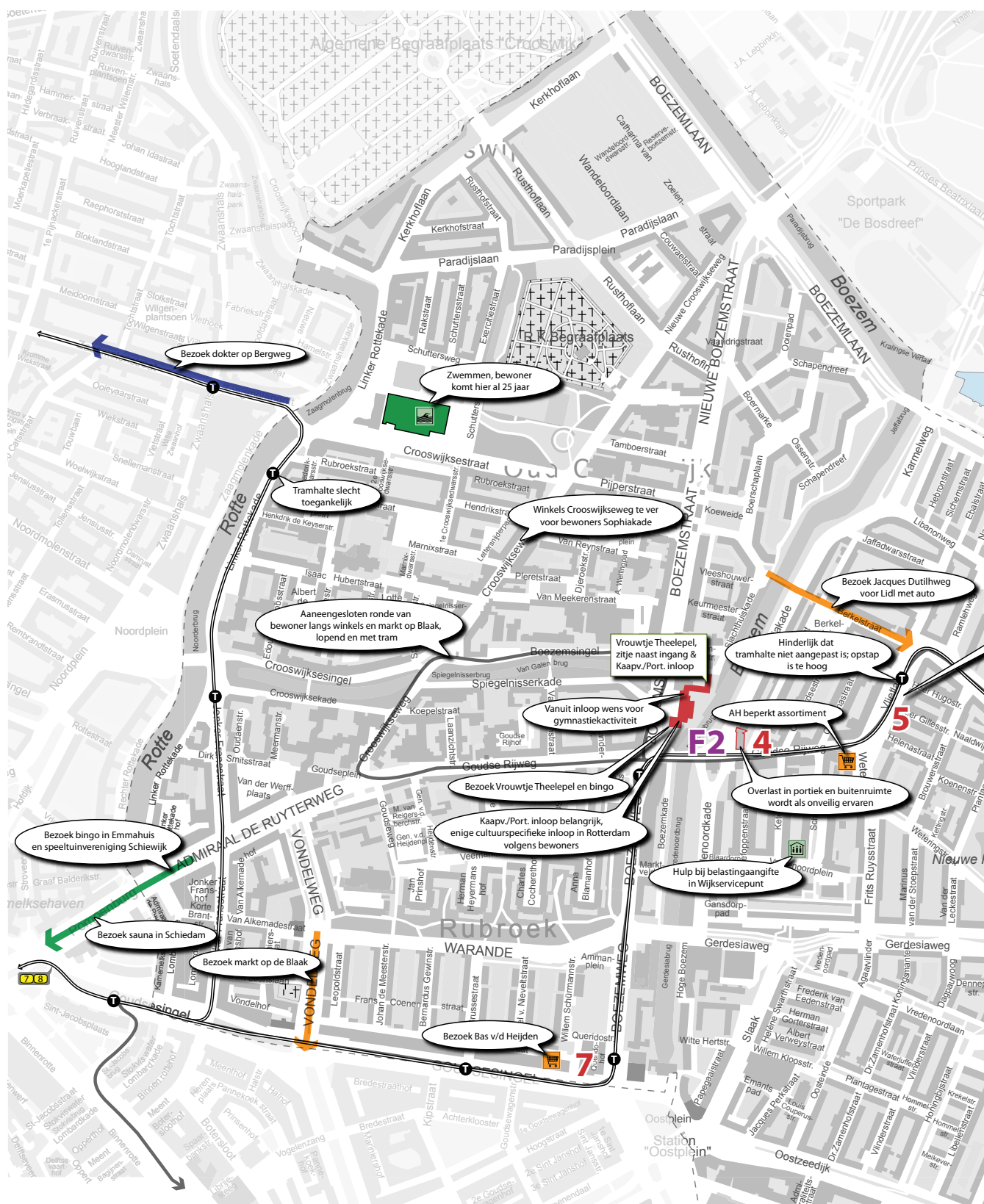
Rubroek is een wijk waar groen en naoorlogse

woningbouw elkaar afwisselen. Veel inwoners van deze wijk werkten vroeger bij de Jamin-fabriek. Rond de Vondelweg, de Admiraal de Ruyterweg, de Lombardkade en de Goudsesingel is er nog steeds veel bedrijvigheid, maar nu van winkels en kantoren.

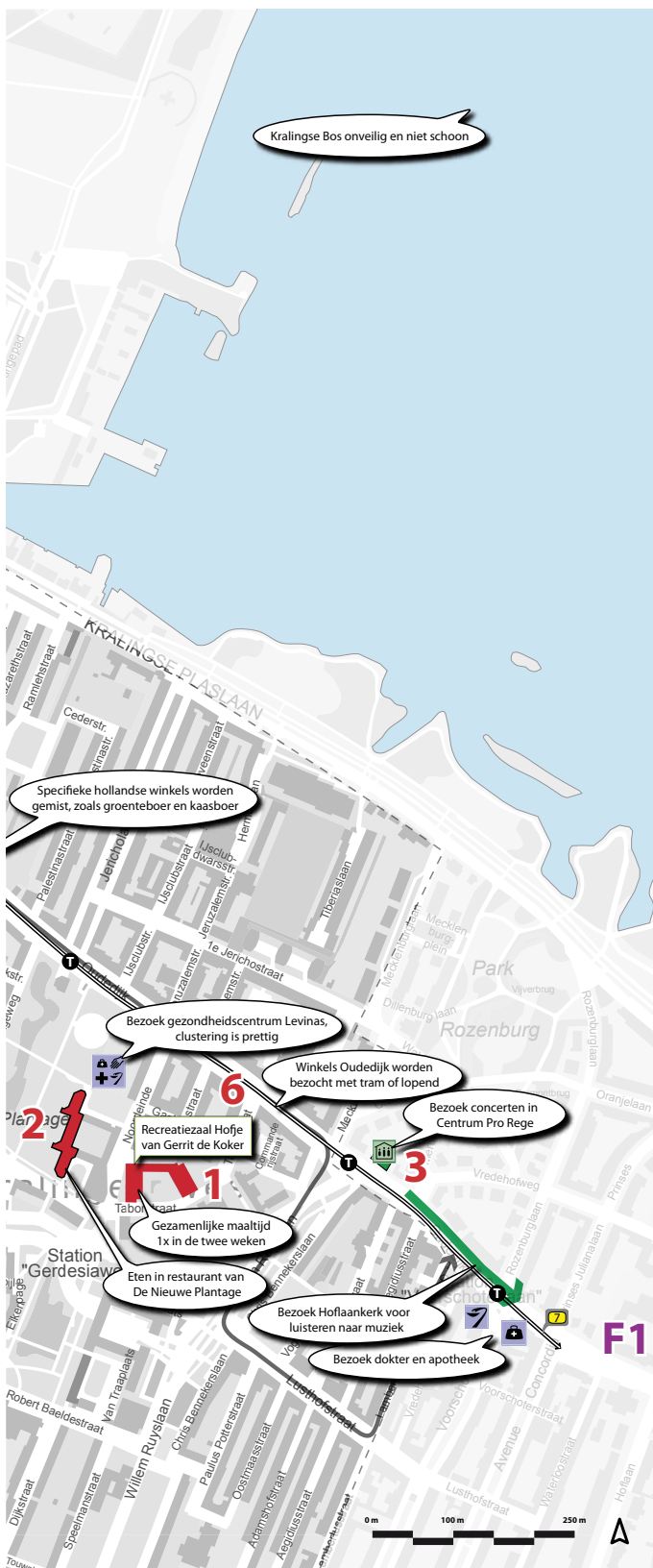
Kralingen-Oost is een ruim opgezette wijk met de helft minder inwoners dan Kralingen-West. Een groot deel van de wijk heeft tevens de status van beschermd stadsgezicht. Aan de rand van de wijk bevinden zich een aantal belangrijke voorzieningen voor de stad, zoals de Erasmus Universiteit Rotterdam en plantentuin Trompenburg Tuinen & Arboretum. In Kralingen-West is het park Nieuwe Plantage en Botanische Tuin Kralingen gelegen.

Afb. 17.6: Overzichtskaart woonservicegebieden Rotterdam

	ontmoetingsplek		participatievoorziening buiten de wijk		zorgvoorziening buiten de wijk		particulier / aanleunwoningen
	opmerking bewoner		commerciële voorziening buiten de wijk		woonzorgcomplex		55+ woningen

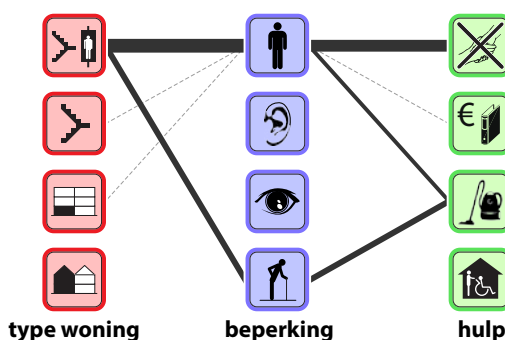

17.2 BEWONERSKAART

Op de kaart is een selectie van uitkomsten uit de focusgroepen weergegeven. Het is beperkt tot opmerkingen over specifieke locaties.

ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 12
 Gemiddelde leeftijd: 75
 92% vrouw & 8% man
 33% woont samen met partner & 67% alleen

Afb. 17.7: Zorgschema bewoners Rubroek & Kralingen

Vragen om advies (meest genoemde)

38% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 23% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

42% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

75% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 17% zou graag extra *huishoudelijke hulp* ontvangen en 8% *administratieve hulp*.

Mantelzorg

50% van de respondenten *is* mantelzorger
 25% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

F1 - focusgroep 1: *Pniël*

F2 - focusgroep 2: *Hoppesteyn*

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst.

Afb. 17.8: Rubroek & Kralingen: input bewoners | Veldacademie

17.3 ONDERZOEKSRESULTATEN KRALINGEN-OOST

De focusgroepen in Rubroek en Kralingen hadden een andere opzet dan in andere wijken. De focus in deze gesprekken lag op het sociale aspect van het langer zelfstandig blijven wonen; sociale netwerken, hulpvragen en ontmoetingsplekken. Reden hiervoor was enerzijds de wens voor aanvullende data en anderzijds de afdoende kennispositie van Veldacademie in Kralingen-Crooswijk.

Focusgroep 1

Datum 24 september 2013

Locatie Pniël

Aantal deelnemers 4

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

Deze focusgroep is gehouden in verpleeghuis Pniël (VP) na afloop van de wekelijkse bridgecursus. Respondenten wonen verspreid over Kralingen, waarvan twee respondenten in het Hofje van Gerrit de Koker (HGK) (1), 55+-woningen gelegen naast verpleeghuis De Nieuwe Plantage. De respondenten bezoeken Pniël alleen voor de wekelijkse bridgecursus.

Vraag en aanbod van hulp

In het kader van ouder worden vinden respondenten hulp belangrijk, zoals hulp bij het doen van boodschappen, schoonmaken of begeleiding naar het ziekenhuis. Zo mag men na afloop van sommige behandelingen in het ziekenhuis niet alleen naar huis reizen, respondenten nemen dan vaak de taxi. De meerderheid van de respondenten heeft geen familie in Rotterdam wonen. Men wil familie ook niet herhaaldelijk om hulp vragen. Hierdoor vinden respondenten het aanbod van professionele hulp belangrijk.

De keuze voor professionele of niet-professionele hulp lijkt door respondenten te worden bepaald door de regelmaat waarop hulp nodig is en of de eigen privacy in het geding is. Respondenten vinden het geen probleem af en toe hulp van familie of kennissen te vragen, maar voor het vragen van structurele hulp

voelt men zich bezwaard. Een genoemd voorbeeld is het thuisbezorgen van boodschappen, wanneer dit sporadisch is kan dit door burens/kennissen gedaan worden. Wanneer dit regelmatig nodig is doet men een beroep op een thuiszorgorganisatie. Wat betreft de privacy geven respondenten aan liever niet met een onbekende naar een artsbezoek te gaan vanwege de gedeelde medische informatie.

Vragen om hulp

Tijdens het gesprek blijkt dat bewoners het moeilijk vinden om hulp aan anderen te vragen, maar zelf anderen graag zouden willen helpen. Het regelmatig ontmoeten van kennissen maakt het vragen om hulp gemakkelijker. Een respondent noemt hierbij een voorbeeld van een week geleden waarbij zij voor een kennis uit de bridgecursus naar de apotheek is gegaan. Tijdens de focusgroep vertellen respondenten elkaar ook dat ze bereid zijn de ander te helpen.

Thuiszorg en mantelzorg

Eén respondent is erg enthousiast over thuiszorgorganisatie Buurtzorg, en verwacht met deze zorg en aanpassingen in huis tot haar dood in haar woning te kunnen blijven wonen. Als gevolg van bezuinigingen ontvangt deze respondent minder uren zorg. Het feit dat dit niet nader verklaard werd, vindt de respondent kwalijk. Een andere respondent levert mantelzorg aan haar moeder die in een verzorgingshuis in Apeldoorn woont, zij gaat daar om de tien dagen een aantal dagen naartoe. Dit is mogelijk doordat zij in de voormalige woning van haar moeder kan verblijven.

Hulpmiddelen

Naast hulp van een persoon (professioneel of niet-professioneel), vinden bewoners hulpmiddelen voor mobiliteit ook belangrijk, zoals een rollator, rolstoel of Vervoer op Maat. Respondenten blijven graag mobiel zodat ze familie en vrienden kunnen blijven bezoeken. Op dit moment verplaatsen bewoners zich voornamelijk per fiets en één respondent met de rollator en de auto.

Eén respondent heeft door ziekte tijdelijk gebruikgemaakt van Vervoer op Maat, maar vindt de service minimaal; twee uur onderweg voor

een afstand van tien kilometer. Geopperd wordt om verschillende tarieven aan te bieden voor hulpmiddelen, zoals Vervoer op Maat, zodat men bij een hoger tarief ook een betere service geleverd krijgt. Respondenten zijn ook bereid extra te betalen, voor meer service.

Ontmoetingsplekken

Respondenten hebben ieder verschillende plekken waar zij anderen ontmoeten. Genoemd worden de recreatiezaal in HGK, de eigen woning, verenigingen als de Vereniging van Vrouwen met Hogere Opleiding (VVAO) en Hoger Onderwijs voor Ouderen (HOVO).

In de recreatiezaal van HGK (1) kan men iedere ochtend met elkaar koffiedrinken en wordt ook een keer in de twee weken een maaltijd georganiseerd. Deze maaltijd wordt geleverd door een slagerij en georganiseerd door vrijwilligers. Een respondent eet daarnaast ook weleens in het restaurant van De Nieuwe Plantage (2), wanneer ze geen zin heeft om te koken.

Activiteiten

Respondenten doen voornamelijk activiteiten die goed zijn voor de vitaliteit, zowel voor de lichamelijke (bijv. tennis) als de geestelijke vitaliteit (bijv. bridgen).

Bridgen is van alle respondenten een geliefde activiteit. Eén respondent heeft dit speciaal geleerd, omdat dit volgens haar de enige sport is die je nog kunt beoefenen wanneer je oud bent. Bridgen vatten respondenten samen als: een spel dat nooit verveeld, een sociale activiteit en een stimulans voor de hersenactiviteit.

Andere activiteiten die bewoners ondernemen zijn het oplossen van cryptogrammen, stijldansen, een cursus volgen, muziek luisteren in de Hoflaankerk of Centrum Pro Rege (3), tennissen, roeien en vrijwilligerswerk. Eén respondent heeft bij HOVO een kunstcursus gevolgd, tevens zijn de cursussen van de Rotterdamse Volksuniversiteit bekend onder de respondenten. Door het doen van vrijwilligerswerk leren bewoners ook nieuwe mensen kennen. Bewoners zijn op de hoogte van het wekelijkse huis-aan-huisblad 'De Ster', waarin allerlei activiteiten aangeboden worden.

Thuis maken respondenten veel gebruik van de computer. Voornamelijk voor het bijhouden van contacten via de mail, het opzoeken van informatie op internet en administratieve zaken. Twee respondenten hebben door hun vroegere werk leren omgaan met de computer en voor een andere respondent was het contact kunnen houden met zijn zoon die op reis ging aanleiding om een computer te gaan gebruiken. Men gebruikt echter geen sociale media, zoals Facebook of Twitter, en ook internetbankieren wordt maar door enkelen gebruikt.

55+-woningen

De respondenten zijn van mening dat je in een 55+-woning sneller een beroep doet op hulp van burens, dan in een zelfstandige woning. Reden hiervoor is de wederkerigheid. Eén respondent woont in een flat met jonge hoogopgeleiden, die weinig thuis zijn en binnen enkele jaren vaak weer verhuizen. Vanwege het gebrek aan sociale cohesie, vraagt zij geen hulp aan burens.

Het wonen in de buurt van zorgorganisaties verlaagt de drempel tot het aanvragen van zorg volgens respondenten. In HGK zijn ook twee zorgorganisaties in het pand gevestigd, dat geeft bewoners in HGK een veilig gevoel.

Een ander voordeel van een 55+-woning, vindt men de toegankelijkheid. Een respondent woont samen met haar zeven jaar oudere man in een woning met in- en buitenshuis veel trappen. Vanwege de hogere leeftijd van haar man, zouden zij nu al naar een toegankelijke woning willen verhuizen. Het lukt echter niet om de huidige woning te verkopen. Kennissen komen al niet meer bij haar logeren door het aantal trappen.

Veiligheid

Alle respondenten voelen zich veilig in de eigen wijk en andere wijken in Rotterdam. Tevens is men niet bang om 's avonds naar buiten te gaan. Men is van mening dat de media mensen bang maakt om 's avonds naar buiten te gaan. Eén respondent is onlangs nog 's avonds vanuit Oud-Charlois door de Maastunnel naar huis gefietst. Een oudere respondent, die moeilijk kan lopen, geeft echter aan dat beperkingen je angstiger kunnen maken omdat je kwetsbaarder bent.

17.4 ONDERZOEKSRESULTATEN KRALINGEN-WEST

Focusgroep 1

Datum 17 september 2013

Locatie Hoppesteyn

Aantal deelnemers 8

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van thema's die in de focusgroepen centraal stonden.

Deze focusgroep is gehouden in verzorgingshuis Hoppesteyn (VH) waar op de 9^e en 10^e verdieping een huiskamer is ingericht als ontmoetingsruimte. Op dinsdagmiddag wordt door vrijwilligers en Aafje een koffiemiddag Vrouwtje Theelepels (VT) georganiseerd. Voorheen werd deze middag in een pand aan de Goudse Rijkweg gehouden, maar vanwege slooppannen was men genoodzaakt te verhuizen. Naast gezelligheid heeft deze middag ook een maatschappelijke functie doordat bewoners in deze informele setting elkaar hulp vragen en aanbieden. VT wordt in buurtkranten (o.a. De Ster) aangekondigd en het aantal bezoekers stijgt. Het overgrote deel van de aanwezige bewoners woont in Kralingen-West (o.a. Sophiakade) (4).

Winkels

Bewoners zijn tevreden over het aantal winkels, maar niet over de soort winkels. Specifieke Hollandse winkels worden gemist, genoemd worden een slagerij, poelier, groenteboer, drogist en kaasboer. Deze winkels zijn er wel in de Crooswijksestraat, maar bewoners vinden dat te ver weg; 'Voor winkels ga je niet helemaal naar Crooswijk'. Gezien het ouder worden wensen bewoners meer winkels aan de Vlietlaan (5). Winkels aan de Oudedijk (6) of Bas v/d Heijden (7) op de Goudsesingel worden echter wel bezocht, mede door de goede bereikbaarheid met de tram.

Voor alle respondenten heeft winkelen meer doelen, dan alleen het kopen van producten: het ontmoeten van anderen, reden om buiten te wandelen, het geeft een gevoel van onafhankelijkheid en voor sommigen is winkelen ook een hobby. Eén mevrouw verteld: 'al is het maar voor een halve brood, ik kleed mij aan, ga de deur uit en maak misschien nog een extra rondje'. Alle respondenten bezoeken tevens regelmatig de

markt op de Blaak, waar men geniet van de drukte en de kraampjes.

Veiligheid

In deze focusgroep is veiligheid een belangrijk item. Alle respondenten voelen zich onveilig op straat en in gemeenschappelijke ruimten van wooncomplexen. Bewoners worden hierdoor bang om naar buiten te gaan, vooral 's avonds. Het onveilig voelen lijkt bij de respondenten vooral versterkt te worden door wat men leest in de krant of hoort van anderen, en minder door eigen ervaringen. Plekken waar men zich veilig voelt zijn beperkt tot de eigen woning en enkele activiteiten waar meerdere mensen bij elkaar zijn.

Daarnaast vinden bewoners zorgcomplexen onveilig, omdat iedereen ongecontroleerd in- en uit- kan lopen. Eén respondent, die in zorgcentrum Rubroek woont, geeft aan de deur niet open te doen wanneer ze geen bezoek verwacht. Bewoners hebben verschillende manieren om de veiligheid in huis te controleren, zoals een intercom, alleen aangekondigd bezoek ontvangen en persoonsalarmering.

Respondenten geven aan dat woonduur en het hebben van een beperking invloed hebben op het veiligheidsgevoel. Hoe langer men in een wijk woont des te veiliger respondenten zich voelen. Het kennen van mensen in de wijk en vertrouwdheid met de wijk, mede bepaald door de woonduur, maakt dat respondenten zich veiliger voelen. Een beperking maakt je kwetsbaarder, waardoor men zich minder veilig voelt.

Bewegen

Bewegen vindt men belangrijk en wordt voornamelijk vormgegeven door wandelen in- en buitenshuis. In huis lopen noemt men 'drentelen' en buiten heeft men een 'stevige pas'. Een aantal respondenten geven aan prettig te kunnen wandelen met hun rollator, waar men tevens boodschappen aan kan hangen. Andere genoemde activiteiten in het kader van bewegen zijn zwemmen en schoonmaken.

Ontmoeting

Respondenten vinden contacten met anderen relevant in het kader van ouder worden. Voor het ontmoeten van anderen zijn voor deze respondenten

'de buitenruimte' en georganiseerde activiteiten (VT en bingo) belangrijke plekken. Over de sociale toegankelijkheid van de ontmoetingsruimte van VH zijn de meningen verdeeld. Eén respondent voelt zich niet welkom in het restaurant van VH omdat bewoners 'stoelen claimen', terwijl een andere respondent aangeeft prettig gebruik te maken van de zitjes naast de ingang in VZ.

Informele hulp

De meeste respondenten vragen het eerst hulp aan familie, ondanks dat familieleden vaak geen tijd hebben. Eén respondent noemt zich 'zéér alleenstaand', omdat ze geen familie en partner heeft.

Voor het vragen van informele hulp vinden respondenten contact met buren ook belangrijk. Sociale controle en aangeboden hulp van buren geeft de respondenten een veilig gevoel. Een aantal respondenten geeft aan dat buren ongevraagd hun vuilniszak naar de container brengen, dat wordt zeer gewaardeerd. Zeer content zijn de respondenten over Turkse buren, zij worden als zeer behulpzaam ervaren. Respondenten zorgen waar mogelijk zelf ook voor buren, met in het achterhoofd de wens dat in de toekomst de rollen kunnen omdraaien.

Vrije tijd

Als vrijetijdsbesteding worden winkelen, saunabezoek, oppassen op kleinkinderen, VT, kerkbezoek en bingo genoemd. Eén respondent bezoekt per week drie bingo's in verschillende wijken, waarbij zij door kennissen wordt gebracht en gehaald. Vanuit VT worden ook uitjes georganiseerd, waaraan de respondenten deelnemen.

Vervoer

Voor afstanden in Kralingen-Crooswijk maken bewoners gebruik van de tram en voor afstanden daarbuiten ook wel Vervoer op Maat. Afhankelijk van het aantal overstappen met het Openbaar Vervoer wordt een vervoersmiddel gekozen.

	kinderopvang		bibliotheek		winkelcluster		solitaire winkels		café		brievenbus		bedrijventerrein
	basisschool		e-center		supermarkt		snackbar		retail		pinautomaat buiten		zorg consulting
	voortgezet onderwijs		levensbehoefte spec.		restaurant		postkantoor		pinautomaat binnen		sportschool		

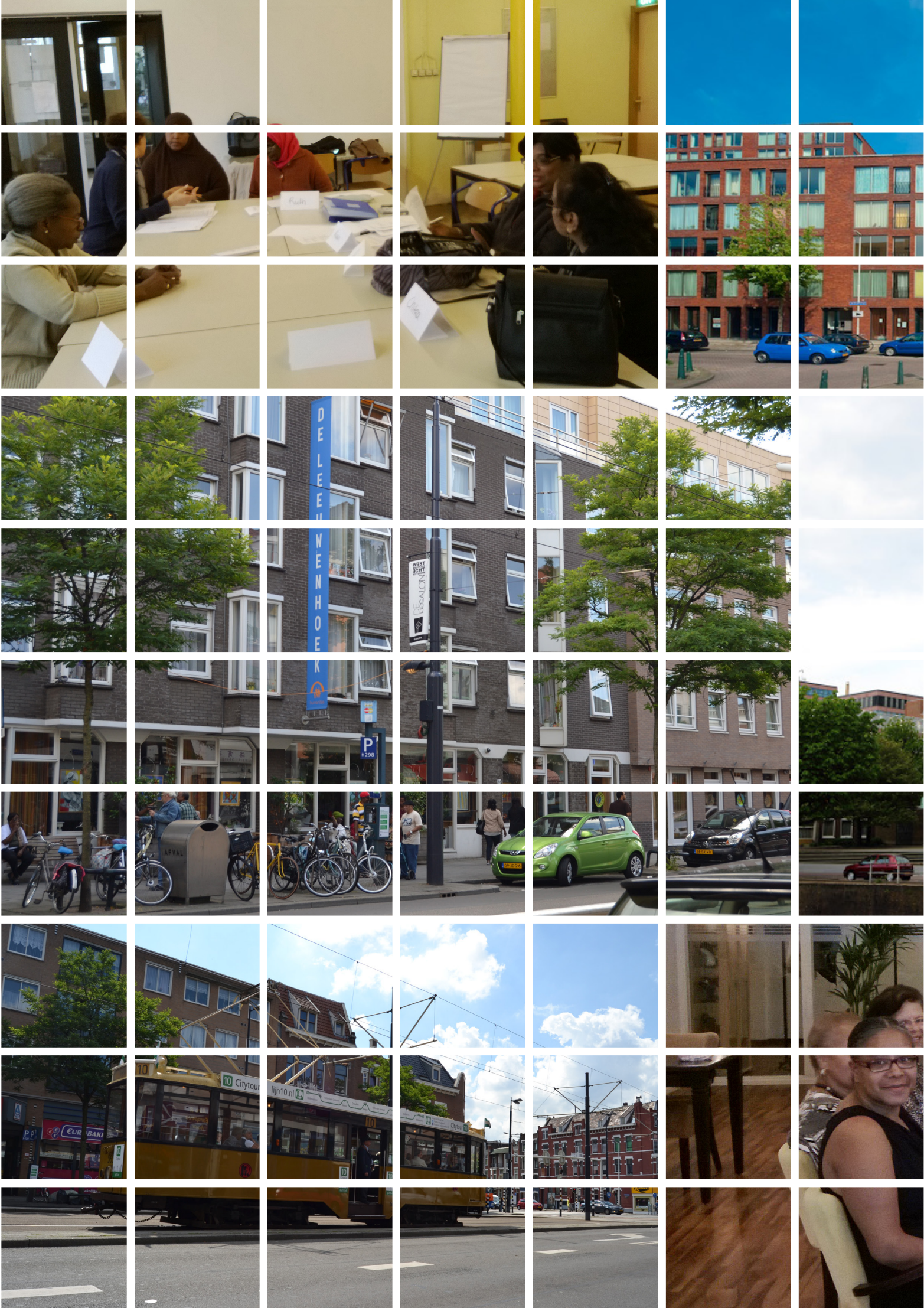

17.5 ANKERPUNTEN

Ankerpunten worden als volgt gedefinieerd: fysiek herkenbare plekken in de wijk met een concentratie van voorzieningen of functies die verschillende doelgroepen aanspreken. De ankerpunten komen niet alleen naar voren in de ruimtelijke inventarisatie van het gebied maar worden ook benoemd door geïnterviewde bewoners of bewonersgroepen.

- 1) Schuttersveld
- 2) Crooswijkseweg
- 3) Goudseplein
- 4) Boezemsingel
- 5) Vredenoordplein
- 6) Vlietlaan
- 7) Speeltuin Ouderdijk / Botanische tuin
- 8) De Nieuwe Plantage
- 9) Ouderdijk midden
- 10) Lusthofstraat

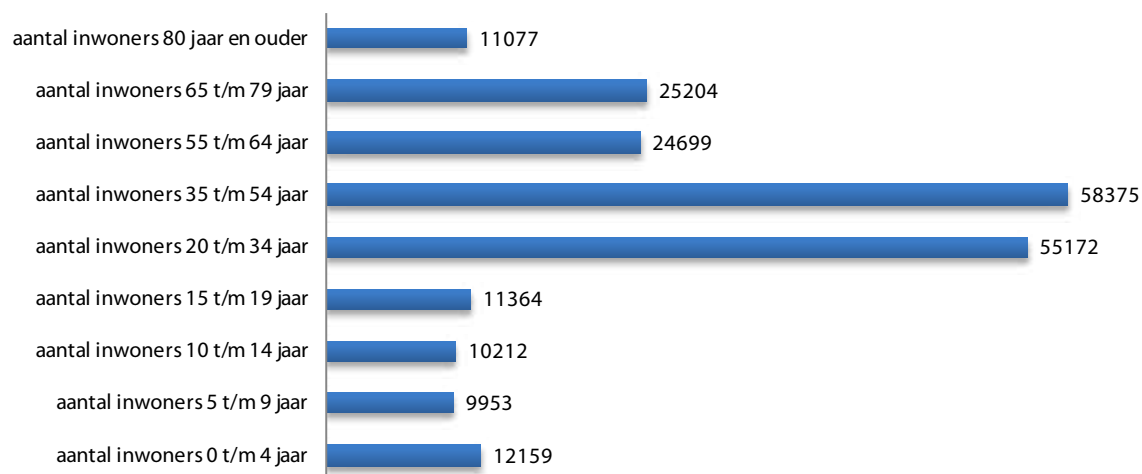
Afb. 17.9: Rubroek & Kralingen: Ankerpuntenkaart | Veldacademie

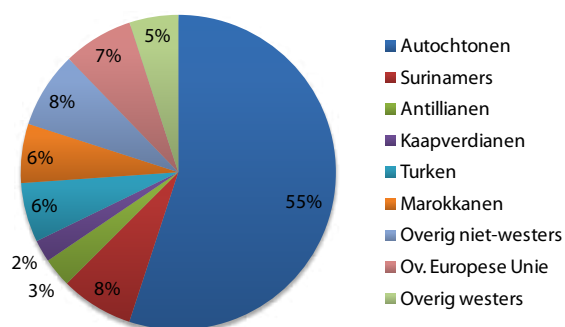

RESPONDENTEN BUITENLANDSE AFKOMST

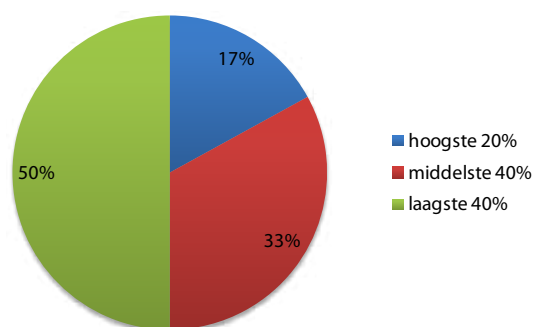
Contextdata Woonservicegebieden Rotterdam (Bron: Rotterdam buurtmonitor)

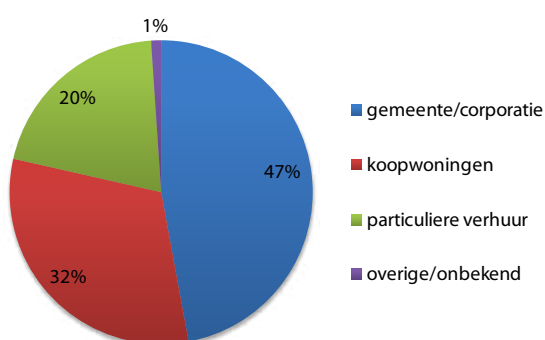
Afb. 18.1: Leeftijdsopbouw bewoners Woonservicegebieden, 2013

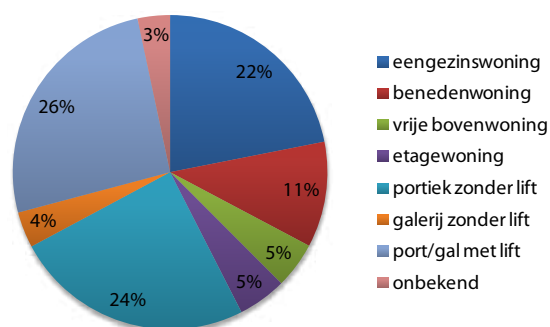
Afb. 18.2: Etniciteit bewoners Woonservicegebieden, 2013

Afb. 18.3: Inkomen bewoners Woonservicegebieden, 2010

Afb. 18.4: Eigendom woningen Woonservicegebieden, 2012

Afb. 18.5: Woningtype Woonservicegebieden, 2012

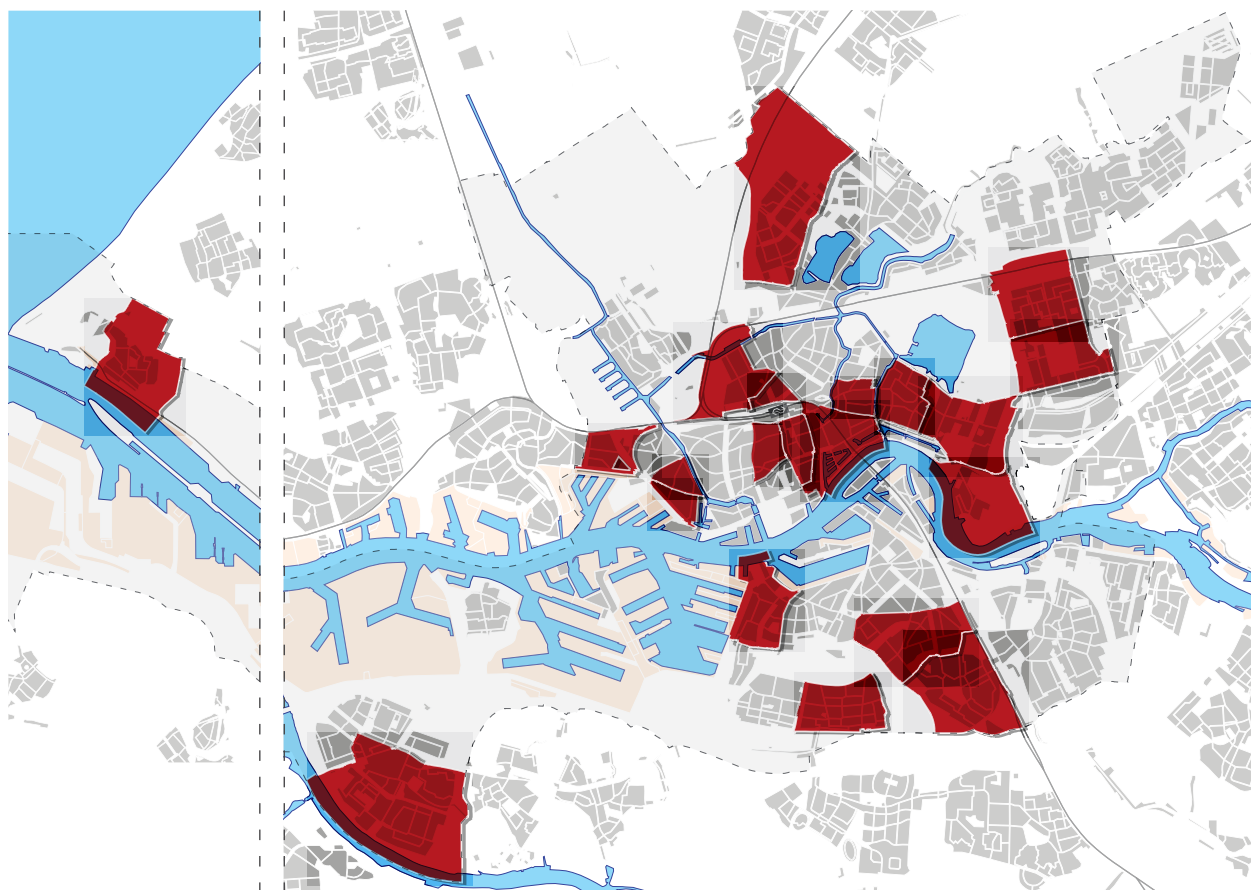
RESPONDENTEN BUITENLANDSE AFKOMST

18

18.1 INTRODUCTIE

In de focusgroepen zijn respondenten van Nederlandse afkomst oververtegenwoordigd, terwijl in veel wijken in Rotterdam ouderen wonen van buitenlandse afkomst. Deze groepen waren echter moeilijk te bereiken. Daarom zijn er voor deze tweede druk twee focusgroepen en twee individuele interviews gehouden om meer inzicht te krijgen in de wensen van ouderen van buitenlandse afkomst. Duidelijk wordt dat er grote verschillen zijn tussen etnische groepen. Daarom is er meer onderzoek nodig.

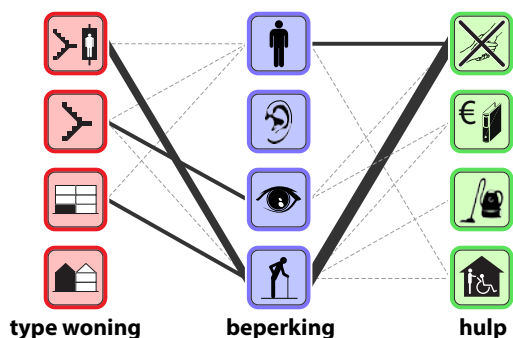
De focusgroepen en individuele interviews zijn niet gerelateerd aan één specifieke wijk. In dit hoofdstuk worden geen ankerpuntenkaart en bewonerskaart getoond.

Afb. 18.6: Overzichtskartaal woonservicegebieden Rotterdam

18.2 ACHTERGROND RESPONDENTEN*

Aantal respondenten: 12
Gemiddelde leeftijd: 70
100% vrouw & 0% man
33% woont samen met partner & 67% alleen

Afb. 18.7: Zorgschema bewoners allochtone afkomst

Vragen om advies (meest genoemde)

62% van de respondenten vraagt *familie* als eerste om advies bij een probleem en 15% vraagt de *huismeester* om advies

Behoefte aan meer sociale contacten

25% heeft behoefte aan meer sociale contacten

Behoefte aan extra hulp

40% van de respondenten heeft *geen* behoefte aan extra hulp. 10% zou graag extra *thuiszorg* ontvangen, 30% *huishoudelijke hulp*, 10% *administratieve hulp* en 10% *andere hulp*.

Mantelzorg

17% van de respondenten *is* mantelzorger
33% van de respondenten *ontvangt* mantelzorg

* Gebaseerd op uitkomsten van de enquêtes afgenomen na afloop van de focusgroep, zie bijlage I voor de vragenlijst. Niet alle respondenten hebben de enquête ingevuld.

18.3 ONDERZOEKSRESULTATEN RESPONDENTEN BUITENLANDSE AFKOMST

Focusgroep 1

Datum 23 september 2013

*Locatie zaal in Aktiegroep Oude Westen (Oude Westen),
Gaffelstraat 1-3*

Aantal deelnemers 7

Focusgroep 2

Datum 24 september 2013

Locatie Hoppesteyn (Oud-Crooswijk), Boezemweg 100

Aantal deelnemers 11

Individueel interview 1

Datum 24 september 2013

Locatie Hoppesteyn (Oud-Crooswijk), Boezemweg 100

*Deelnemer maatschappelijk werker en organisator
inlopen Aafje*

Individueel interview 2

Datum 24 september 2013

Locatie Hoppesteyn (Oud-Crooswijk), Boezemweg 100

*Deelnemer vrijwilliger Kaapverdische en Portugese
inloop*

De onderstaande uitkomsten zijn samengevat op basis van de thema's die in de focusgroepen en individuele interviews centraal stonden.

De eerste focusgroep is samen met Stichting Krachtvrouwen Oude Westen (SKOW) georganiseerd. SKOW houdt wekelijks een bijeenkomst in verzorgingshuis Leeuwenhoek (Oude Westen) voor vrouwen van verschillende leeftijden en culturele achtergronden. De bijeenkomsten zijn een plek waar men elkaar kan ontmoeten en geholpen kan worden de weg te leren vinden in de Nederlandse samenleving. Wegens ruimtegebrek is er voor deze focusgroep uitgeweken naar een zaal in Aktiegroep Oude Westen. De respondenten waren allen vrouwen van verschillende culturele achtergronden, onder andere Somalisch, Marokkaans, Surinaams en Chinees, die de Nederlandse taal deels slecht beheersen en verspreid wonen over de noordelijke Maasoever.

De tweede focusgroep is samen met de Kaapverdische en Portugese inloop (KPI) georganiseerd. Deze inloop vindt wekelijks plaats in verzorgingshuis Hoppesteyn

(Oud-Crooswijk). De respondenten wonen verspreid over Rotterdam, waarvan het merendeel in Rotterdam Zuid woont. Tijdens het gesprek wordt er Nederlands en Portugees gesproken, omdat niet iedereen goed Nederlands spreekt. Vanwege de taalbarrière zijn er in dit gesprek concrete voorbeeldsituaties genoemd, om het doel van het gesprek te verduidelijken.

De individuele interviews zijn na afloop gehouden van de focusgroep in Hoppesteyn. In deze gesprekken zijn een aantal bevindingen van de Monitor Woonservicegebieden besproken om te toetsen of dit overeenkomt met de ervaringen die de organisatoren hebben. Eén respondent is naast zorgprofessional ook mantelzorger van haar moeder.

Vervoer

Respondenten bij KPI maken van verschillende vervoersmiddelen gebruik; auto, Openbaar Vervoer (OV), scootmobiel en Vervoer op Maat. Bij SKOW leggen respondenten afstanden voornamelijk lopend of met de tram af. Zij zijn op de hoogte van de voorziening Vervoer op Maat, maar maken daar nog geen gebruik van.

In beide focusgroepen wordt duidelijk dat respondenten van buitenlandse afkomst grotere afstanden afleggen in Rotterdam om activiteiten te bezoeken, dan in andere focusgroepen. Dit blijkt ook uit de verspreiding van de woonlocaties van respondenten van beide focusgroepen.

Veiligheid

Respondenten bij SKOW voelen zich niet altijd veilig, televisiebeelden en eigen ervaringen maken hen angstig. De respondenten van Hindoestaanse en Surinaamse afkomst zijn beiden thuis beroofd van gouden sieraden. In deze cultuur is het gebruikelijk gouden sieraden cadeau te geven en bij een bruiloft een bruidsschat te betalen, waardoor er in huis veel waardevolle spullen liggen. Dit is waarschijnlijk bekend bij criminelen.

Alle respondenten bij SKOW gaan 's avonds liever niet meer naar buiten. Wanneer men voor een bezoek of activiteit 's avonds toch naar buiten moet, worden de volgende vervoersopties genoemd: thuis laten brengen door familie of voor tien uur 's avonds met de tram naar huis.

Woning

Bij SKOW komt als eerste in het gesprek 'de eigen woning' aan bod. Respondenten zien een gelijkvloerse woning met een intercom en reservekamer, dichtbij het centrum als ideaal. Een reservekamer willen respondenten gebruiken als logeerkamer voor familieleden wanneer men zelf ziek is of als logeerkamer voor de kleinkinderen. De meerderheid van de respondenten bij SKOW woont in een appartement met alleen een trap, waardoor het sjouwen van de boodschappen naar de woning een probleem is of gaat worden in de toekomst. 55+-woningen zijn bekend onder de respondenten.

Verzorgingshuis

Het wonen in een verzorgingshuis komt in beide focusgroepen ter sprake en de meeste respondenten zouden in de toekomst naar een verzorgingshuis willen verhuizen. Zij maken zich echter wel zorgen of deze mogelijkheid in de toekomst nog bestaat. Er worden tevens twee concrete woonlocaties genoemd: Hoppesteyn en zorglocatie De Schans (Delfshaven).

In beide focusgroepen zijn er ook enkele respondenten die niet in een verzorgingshuis willen wonen. In de Somalische gemeenschap is de onderlinge zorg zo vanzelfsprekend, dat verhuizen naar een verzorgingshuis geen optie is. In KPI is tevens een respondent die niet in een verzorgingshuis zou willen wonen, omdat zij verwacht haar leven daar niet meer zelf in te kunnen richten. Zij slaapt nu vaak 's ochtends en verwacht dat dit in een verzorgingshuis niet kan. Zij hoopt met extra zorg van de thuiszorgorganisatie in haar woning te kunnen blijven wonen.

Hobby's en vrije tijd

In hun vrije tijd bezoeken respondenten voornamelijk religieuze instellingen (kerk en moskee). Eén respondent zingt ook in het koor van de R.K. St. Dominicuskerk (Stadsdriehoek), waar zij lopend een afstand van 1,2 kilometer voor aflegt. Daarnaast worden buurthuizen (Aktiegroep Oude Westen), bijeenkomsten van SKOW, bezoeken van kennissen uit dezelfde wijk, bezoeken van de markt en de Kaapverdische- en Portugese inloop genoemd.

Vanuit het islamitisch geloof ondernemen mannen en vrouwen het liefst apart activiteiten. Eén respondent, die in Hoppesteyn woont, voelt zich niet welkom bij andere activiteiten in Hoppesteyn, omdat ze één keer verzocht werd weg te gaan bij een besloten etentje.

Inlopen Hoppesteyn

In Hoppesteyn worden twee verschillende inlopen georganiseerd voor allochtonen; KPI en de Turkse inloop. De KPI neemt een belangrijke plaats in voor respondenten van de tweede focusgroep, zij geven aan dat dit ook de enige inloop is in Rotterdam die zij bezoeken. Het kunnen spreken van de eigen taal bij een bijeenkomst of activiteit vinden respondenten cruciaal. Activiteiten waar Nederlands gesproken wordt, bezoeken de meeste respondenten bij KPI dan ook niet. De organisator van de inlopen vertelt dat bezoekers van deze inlopen geïntegreerd kunnen worden bij andere activiteiten, mits er een begeleider aanwezig is die als tolk kan optreden.

Bezoeken thuisland

Bewoners van Kaapverdische-, Portugese-, Marokkaanse- en Turkse afkomst bezoeken vaak voor langere tijd (1,5-3 maanden) hun thuisland en verblijven aldaar bij familie of in hun oorspronkelijke woning. Eén respondent is weduwe en bezoekt daardoor ook vaker haar alleenstaande zus in het buitenland.

Bewegen

Bij KPI komt beweging ter sprake. Alle respondenten vinden beweging belangrijk, echter een aantal respondenten zijn hierin belemmerd door fysieke beperkingen. Ook in het individuele interview wordt duidelijk dat een half uur bewegen voor mensen met een beperking al veel kan zijn.

In het verleden werd er bij KPI ook een gymnastiekactiviteit aangeboden. Het met elkaar uitvoeren van simpele gymnastiekoefeningen met de armen en benen vinden respondenten prettig. Zij zouden het fijn vinden als deze activiteit weer georganiseerd gaat worden. Respondenten bewegen daarnaast door te wandelen naar voorzieningen, het doen van fitnessoefeningen bij de sportschool, thuis fietsen op de hometrainer of zwemmen.

Hulp via informele netwerken

Bij SKOW doen respondenten voor hulpvragen voornamelijk een beroep op familie. Vanuit de verschillende aanwezige culturen is respect voor ouders belangrijk, een voortvloeisel hieruit is het zorgen voor de ouders. Dit kan inhouden dat één van de ouders tijdelijk in huis komt wonen, mits daar de ruimte voor is. Eén respondent vertelt dat ze als kinderen ieder hun zieke moeder tijdelijk in hun huis verzorgen. Aangegeven wordt dat het zorgen voor ouders wel gelimiteerd is: wanneer ouders niet meer kunnen lopen en zichzelf kunnen douchen, is het een optie dat de ouder naar een verzorgingshuis verhuist.

Naast familie wordt er ook van andere informele netwerken gebruikgemaakt: Somalische gemeenschap, Stichting Meldpunt Capelle, vrienden/kennissen (via de inloop), vertegenwoordiger van KPI, burens of echtgeno(o)t(e). Binnen de Somalische gemeenschap helpt men elkaar bijvoorbeeld met het doen van boodschappen of vervoer naar het ziekenhuis.

In beide focusgroepen ervaren respondenten dat familie niet altijd kan helpen doordat ze moeten werken of te ver weg wonen (bijv. Barendrecht). Eén respondent van Chinese afkomst vertelt dat het daarom praktischer is om meer kinderen te hebben, zodat er meer kans is op het ontvangen van hulp.

Hulp via formele netwerken

Respondenten bij KPI doen voor hulpvragen eerder een beroep op een thuiszorgorganisatie, dan op informele netwerken. Ook voor hulp bij het doen van boodschappen en een massage wordt de thuiszorg genoemd. Een aantal respondenten betalen per maand een aantal euro's meer voor extra services van de thuiszorg. Het feit dat een thuiszorgmedewerker dagelijks langskomt, vergemakkelijkt het vragen om advies.

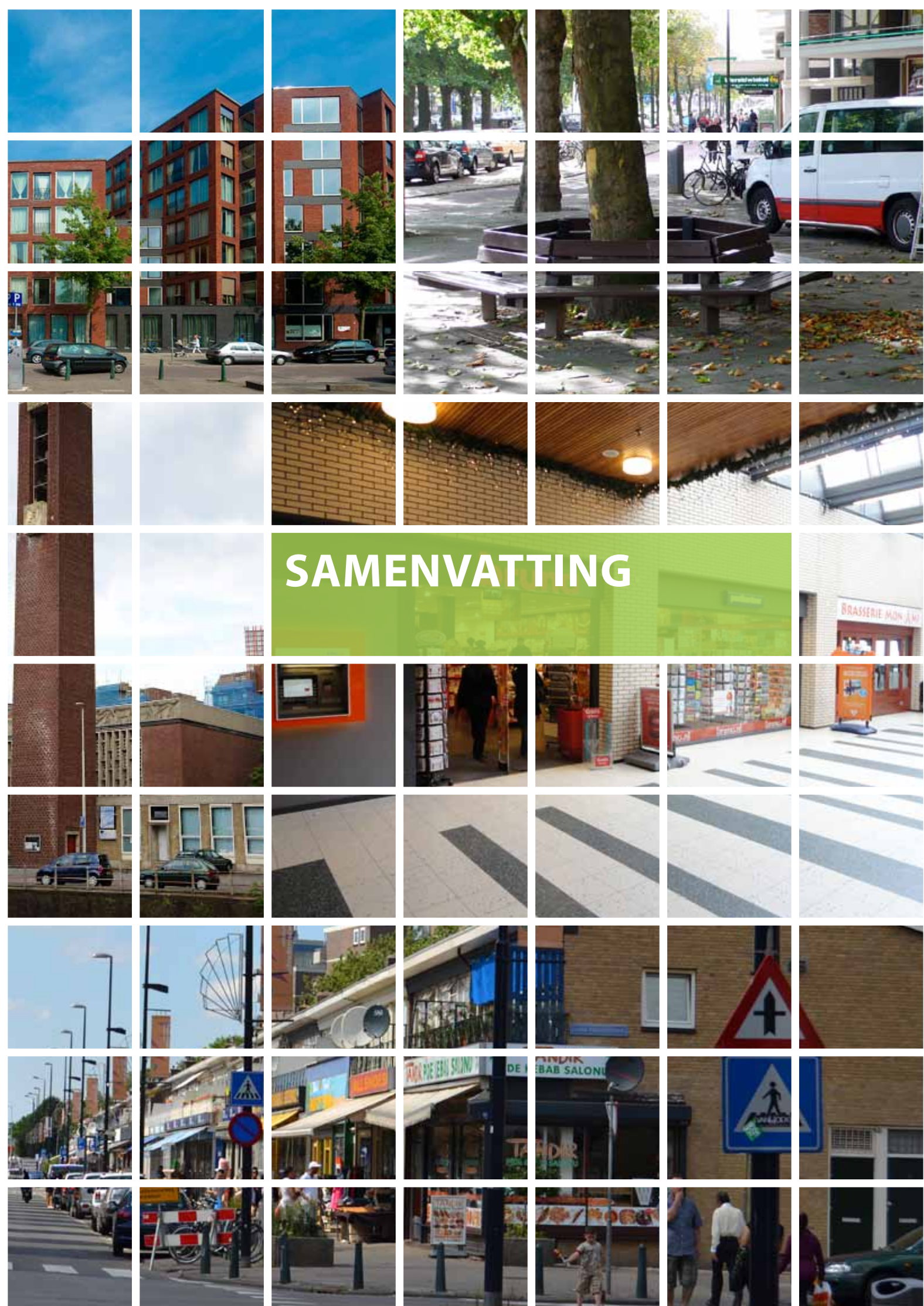
In het individuele interview wordt verteld dat onder allochtone ouderen diabetes en slechte voedingspatronen frequent voorkomen. Hulp van een diëtiste heeft vaak weinig effect doordat allochtone ouderen het moeilijk vinden hun voedingspatroon te veranderen en de diëtiste een dieet voorschrijft dat niet aansluit op de eetgewoontes vanuit de cultuur.

Kennis van voorzieningen

In de tweede focusgroep zijn respondenten beter op de hoogte van het aanbod van voorzieningen voor hulp en zorg, dan in de eerste focusgroep. In beide focusgroepen is men niet goed bekend met welke voorzieningen vergoed worden. Eén respondent vraagt of een scooter gratis is. In Hoppesteyn worden daarom voorlichtingen gegeven over bepaalde thema's, zoals het aanvragen van voorzieningen.

Tevens is het voor respondenten moeilijk brieven en informatie van instanties te lezen. Daarom heeft één respondent ook een brief meegenomen naar de focusgroep. Het slecht beheersen van de Nederlandse taal, maakt allochtone ouderen kwetsbaar en ontvankelijk voor oplichting. Kaapverdise en Portugese ouderen beheersen de Nederlandse taal vaak beter dan Turkse en Marokkaanse ouderen, vertellen de vertegenwoordigers van de inlopen.

Voor de Monitor Woonservicegebieden zijn in zestien woonservicegebieden 34 focusgroepen gehouden met zelfstandig wonende bewoners van 65 jaar en ouder. De uitkomsten van deze focusgroepgesprekken worden in dit hoofdstuk op hoofdlijnen samengevat.

19.1 WINKELN

Winkelen is een thema dat in alle focusgroepen uitgebreid ter sprake kwam. De gesprekken gingen niet alleen over de functionele aspecten van het winkelen - het doen van boodschappen - ook andere aspecten van winkelen werden benadrukt. Zo werd winkelen benoemd als doel om naar buiten te gaan, te bewegen, anderen te ontmoeten, of een praatje te maken. Het bezoek van winkelcentra in het bijzonder werd gezien als 'uitje' dat men samen met kennissen of familie onderneemt. Verder werd bij het thema winkelen uitgebreid ingegaan op het winkelmerk, het assortiment en het bereik van winkels.

Dagelijkse boodschappen

Het meest genoemd worden winkels voor dagelijkse boodschappen, over het algemeen supermarkten. Alle grote Nederlandse supermarkten komen aan bod, maar ook kleinere winkels worden genoemd. In de meeste gesprekken wordt opgemerkt dat een keuze uit supermarkten gewenst is, voornamelijk keuze in goedkopere en duurdere supermarkten maar ook in assortiment. Zo vindt men het aanbod van Lidl en Aldi vaak te beperkt en de Albert Heijn te duur. Daarnaast noemen respondenten de bakker, slager, vishandel en groenteboer voor dagelijkse boodschappen. Winkels worden niet alleen onderscheiden naar merk en prijs maar ook naar etniciteit. Zo zijn er bijvoorbeeld 'Nederlandse supermarkten', een 'Turkse supermarkt', 'Surinaamse winkel' of 'Islamitische slager'. De etniciteit van een winkel werd zowel in positieve als ook in negatieve context genoemd. Soms wensten respondenten met een Nederlandse achtergrond meer 'Nederlandse' winkels in de buurt.

Maar er waren ook respondenten die juist naar een 'Turkse groenteboer' gingen, bijvoorbeeld voor verse of goedkope groenten.

In woonzorgcomplexen of verzorgingshuizen is soms in pandig een winkeltje aanwezig. Het assortiment vinden bewoners echter beperkt en de prijzen zijn er hoger dan in reguliere supermarkten. Een dergelijk winkeltje biedt vaak alleen uitkomst als men enkele producten is vergeten te kopen in de supermarkt.

De afstand die men bereid is af te leggen om een supermarkt te bereiken is afhankelijk van de mate van beperking en beschikbare vervoersmiddel. De auto wordt in mindere mate genoemd. In de meeste gevallen worden boodschappen lopend, met de fiets of de tram gedaan. Voor het transport van de boodschappen worden de rollator en scootmobiel vaak als prettige hulpmiddelen gezien. Problemen ontstaan bij het naar de woning brengen van de boodschappen (bijvoorbeeld het tillen van boodschappen over de trap/openen van deuren, etc.). Wanneer het tillen van de 'grote boodschappen' te zwaar wordt, verdeelt men de boodschappen over de week.

Kleding

Het kopen van kleding doen de meeste bewoners buiten de wijk bij goedkopere winkelketens als M&S en C&A, maar ook bij kringloopwinkels in verschillende wijken. Opvallend vaak worden kledingwinkels voor grote maten gemist.

Markt

Het bezoeken van de markt komt in bijna alle focusgroepen ter sprake, waarbij de markt op de Binnenrotte de meest genoemde is. Men bezoekt de markt voor het kopen van specifieke levensmiddelen als fruit en vis, maar ook voor kleding en bloemen. Daarnaast bezoekt men de markt omdat er veel te zien en te beleven is.

Niet-dagelijkse inkopen

Voor het kopen van producten, anders dan levensmiddelen, legt men grotere afstanden af. Bewoners bezoeken dan graag grotere winkelcentra, als Zuidplein, Barendrecht, Rotterdam centrum, Vlaardingen, Keizerswaard en Plein 1953. Vaak wordt dit in gezelschap bezocht, bijvoorbeeld met kennissen of kinderen, en is een goede locatie voor koffiedrinken belangrijk. Winkelcentrum Zuidplein wordt door veel bewoners gewaardeerd omdat het overdekt is en goed bereikbaar met OV.

Een enkele keer worden in de eigen wijk specifieke winkels gemist zoals een handwerkzaak, bloemenwinkel, schoenenmaker of cadeauwinkel. Vooral bewoners die slecht ter been zijn hebben weinig mogelijkheden om niet-dagelijkse boodschappen te verrichten en zijn daarin afhankelijk van familie en vrienden.

Boodschappenservice

Het laten bezorgen van boodschappen door een service als Albert Heijn Bezorgservice kwam nagenoeg niet aan bod. Vaak beschikken bewoners niet over een computer of vinden de bezorgservice te duur. Ook missen ze het sociale aspect van winkelen of winkelen als aanleiding om naar buiten te gaan.

Geld opnemen

Een terugkerend thema is het opnemen van geld in pinautomaten. Veel banken hebben hun filialen gesloten. Ouderen zijn bang tijdens het pinnen afgeleid of bestolen te worden. Daarom wordt er het liefst gepind bij vertrouwde winkels zoals een postkantoor of een boekwinkel. Een andere optie is extra geld pinnen bij de kassa van de supermarkt, maar hier brengen supermarkten steeds vaker kosten voor in rekening. De meeste respondenten weten exact waar, welke pinautomaten te vinden zijn. Sommige respondenten durven geen geld meer te pinnen en vragen kinderen dit voor hen te doen.

Duidelijk wordt dat bewoners graag met contant geld betalen. Een genoemde reden hiervoor is het houden van controle over de uitgaven. Contant geld wordt gebruikt voor het betalen van de boodschappen, huishoudelijke hulp en cadeaugeld voor kinderen en kleinkinderen. Internetbankieren kwam in de

focusgroepen daarentegen weinig ter sprake. Bankzaken werden vaak telefonisch, in een bankfiliaal of met hulp van familieleden geregeld.

19.2 HOBBY'S & VRIJE TIJD

Op het gebied van hobby's en vrije tijd worden uiteenlopende activiteiten genoemd, zowel in- als buitenshuis. Thuis oefenen bewoners de volgende hobby's uit: handwerken, zoals breien, lezen van boeken en kranten, tv kijken, puzzelen (legpuzzel, Sudoku, cryptogram) en het luisteren van muziek en radio. Buitenshuis nemen activiteiten in gemeenschappelijke ruimtes van wooncomplexen en wijkgebouwen de belangrijkste tijdsbesteding in.

Ontmoeting

Het ontmoeten van anderen vinden bewoners zeer belangrijk en vindt voornamelijk plaats in de openbare ruimte, winkels, gemeenschappelijke ruimtes van wooncomplexen, buurthuizen/wijkcentra en (bewoners)verenigingen. Ontmoeting gaat vaak samen met deelname aan activiteiten, gezamenlijk koffiedrinken of een gezamenlijke maaltijd. Opvallend is dat de meeste bewoners elkaar niet thuis opzoeken. Dat geldt in mindere mate voor bewoners van buitenlandse afkomst. Een ruimte waar men informeel met elkaar kan samenkomen is daarom belangrijk. In sommige wijken kunnen buurtbewoners gebruik maken van ontmoetingsruimtes in woon(zorg)complexen. Dat wordt als zeer positief ervaren.

Activiteiten in centra

Het ontmoeten van anderen is vaak de reden voor deelname aan activiteiten. Activiteiten in de gemeenschappelijke ruimtes van wooncomplexen zijn niet altijd toegankelijk voor buurtbewoners, mede doordat bewoners van de wooncomplexen deze ruimte vaak 'claimen' vanwege de maandelijkse bijdrage die zij betalen. Anderzijds uiten bewoners van wooncomplexen hun zorgen over het voortbestaan van activiteiten in hun gemeenschappelijke ruimte, wegens verhuizing van bewoners en het feit dat niet alle (nieuwe) bewoners behoefte hebben aan de activiteiten.

Het aanbod van activiteiten in wooncomplexen en wijkgebouwen is over het algemeen divers, ingedeeld op thema:

- Cultuur; muziekmiddagen, kooroptredens, zingen, modeshows
- Recreatie; bingo, kaarten (o.a. bridgen en klaverjassen), rommelmarkt, sjoelen, koffiedrinken, koersbal, rummikub, bloemschikken
- Welzijn en bezinning; voorlichting, maaltijden/diners, themamiddagen (bijvoorbeeld thema's die te maken hebben met ouder worden)
- Beweegactiviteiten; gym, (zit)dansen, wandelen

Kaarten en bingo zijn activiteiten waar bewoners speciaal activiteitencentra in andere wijken voor bezoeken. Deelname aan activiteiten is mede afhankelijk van de prijs (goedkope deelname en/of gratis consumptie) en het zich 'welkom' voelen. Wegens het wegvallen van subsidies worden activiteiten duurder. Het aanbod van activiteiten is bij bewoners voornamelijk bekend via lokale kranten (bijv. De Ster) en mond-op-mond reclame. Respondenten van buitenlandse afkomst nemen het liefst deel aan activiteiten met mensen van dezelfde afkomst, vanwege de taalbarrière. Het aanbod hiervan is echter gering, waardoor men lange(re) afstanden aflegt om deze te bezoeken.

Beweegactiviteiten

Bewoners vinden het belangrijk om regelmatig te bewegen, dit wordt voornamelijk vormgegeven door wandelen in de wijk. Daarnaast hebben veel bewoners behoefte aan beweegactiviteiten die ouderdomsverschijnselen kunnen beperken of verlichten, bij voorkeur begeleidt door een fysiotherapeut of een speciaal getrainde kracht. Sommige bewoners noemen expliciet dat zij bereid zijn hier extra voor te betalen. Voor bewoners die fysiek beperkt zijn is een beweegactiviteit snel te zwaar of te lang.

Op meerdere plaatsen (o.a. wijkgebouw Clementstraat, Antonius Binnenweg, Kaapverdiaanse inloop en Pompgebouw De Esch) in Rotterdam werd in het verleden senioren gym aangeboden. Deze activiteiten zijn voor een groot deel bezuinigd, wat

nu door bewoners gemist wordt. Deelname aan een beweegactiviteit in een andere wijk lukt bewoners vaak niet, omdat men dan 's ochtends te vroeg moet vertrekken om op tijd (09:30 uur) te zijn.

Naast de deelname aan beweegactiviteiten wordt het thema bewegen ook ingevuld met schoonmaken, meedoen met een beweegprogramma op de televisie, zwemmen, traplopen in het eigen wooncomplex, aquarobic, tennis, zumba en roeien. Zwemmen is een vaak genoemde en favoriete sport van bewoners. In sommige zwembaden vindt men het echter te druk.

Sporten bij een sportschool vinden de meeste bewoners niet prettig, omdat de lessen vaak niet gericht zijn op senioren, het gebouw niet goed toegankelijk is, een abonnement te duur is of omdat men vindt dat je 'in een etalage' sport.

Rotterdampas en overig aanbod

Een groot aantal respondenten maakt gebruik van de Rotterdampas waarmee men musea bezoekt, dagreizen onderneemt of uitjes met de kleinkinderen (Diergaarde Blijdorp). Bewoners bezoeken ook vaak de kinderboerderij (met en zonder kleinkinderen), gaan koffiedrinken, passen op kleinkinderen, nemen deel aan het Rotterdams Wijktheater, lezen voor op een basisschool, volgen cursussen aan de volksuniversiteit of bezoeken bibliotheek en theater (ook in omliggende steden zoals Scheveningen en Schiedam).

Het bezoeken van een bibliotheek komt relatief weinig voor onder bewoners, deze wordt vaak alleen genoemd vanwege de mogelijkheid voor internetgebruik. In één focusgroep noemen bewoners dat zij een informeel ontmoetingspunt missen, nadat de bibliotheek gesloten werd. Sommige bewonersorganisaties hebben met elkaar een boekenkast gevuld en zo een eigen 'bibliotheek' gecreëerd. Een ander genoemd alternatief is de Leeszaal Rotterdam West.

Dagje uit en vakantie

Veel bewoners gaan regelmatig met vakantie. Zij nemen bijvoorbeeld deel aan een georganiseerde busreis of verblijven gedurende de zomermaanden op de camping (Brabant, Hoek van Holland). Respondenten van buitenlands komaf brengen soms

meerdere maanden in het land van herkomst door.

Vrijwilligerswerk

De vrije tijd wordt tevens ingevuld door vrijwilligerswerk bij bijvoorbeeld bewonersverenigingen, stichtingen (Anders Oud Worden, Werkgroep 55+) of in verzorgingshuizen. In verzorgingshuizen leggen respondenten vooral bezoekjes af, dat geeft volgens hen voldoening. Vanwege bezuinigingen van de gemeente vinden bewoners dat vrijwilligerswerk zwaarder en frustrerender wordt.

19.3 HULP & ONDERSTEUNING

Zelfstandigheid

In enkele focusgroepen is letterlijk gevraagd wat bewoners nodig hebben om zelfstandig te blijven wonen. Hierop werden de volgende antwoorden gegeven

- Gezondheid
- Bekendheid met buurtbewoners ofwel onderlinge vertrouwde relatie
- Aangepaste woning zodat men ook in de eigen woning kan bewegen met een rolstoel

In het kader van zelfstandigheid vinden bewoners het belangrijk zelf boodschappen te kunnen doen, zelf te kunnen koken en mobiel te zijn. Men heeft de dag invulling dan zelf in de hand.

Buren en sociale controle

Het hebben van goede buren vinden respondenten belangrijk. Het voor elkaar klaarstaan wordt als zeer prettig ervaren. Respondenten zorgen waar mogelijk zelf ook voor buren, met in het achterhoofd de wens dat in de toekomst de rollen kunnen omdraaien. Aan buren vragen respondenten voornamelijk niet-structurele hulp, zoals een ritje naar het ziekenhuis of een klusje in huis. Wanneer men buren niet goed kent, voelt men zich bezwaard hulp te vragen. De aangeboden hulp (bijv. vuilniszak naar de container brengen) van buren en de positieve sociale controle

geeft bewoners een veilig gevoel. Wanneer gordijnen bijvoorbeeld langer gesloten zijn komen buren polshoogte nemen. Een thuiszorgmedewerker die dagelijks langskomt en een belnetwerk (elkaar iedere ochtend bellen om te kijken of alles in orde is) zijn andere genoemde middelen voor sociale controle.

Familie

Familie neemt tevens een belangrijke plaats in voor het vragen van hulp. Genoemd wordt echter dat familie vaak geen tijd heeft door werk of te ver weg woont. Zowel niet-structurele als structurele hulp wordt aan familie gevraagd en verschilt per respondent; de één voelt zich bezwaard om structurele hulp te vragen aan familie, terwijl de ander vindt dat familie er juist is om structurele hulp verlenen.

Zorg voor ouders

Vanuit ouderen van buitenlandse afkomst is respect voor de ouders belangrijk, een voortvloeisel hieruit is het zorgen voor de ouders. Dit kan inhouden dat een van de ouders tijdelijk in huis woont, mits daar de ruimte voor is. Het zorgen voor de ouders is wel gelimiteerd; wanneer ouders niet meer kunnen lopen en zichzelf niet meer kunnen douchen, is het een optie dat een ouder naar een verzorgingshuis verhuist.

Huismeester

Op de vraag uit de enquête wie of wat men als eerste om hulp of advies vraagt, scoort familie het hoogst (30%) en vervolgens de huismeester (21%). De huismeester (of klussendienst) wordt gevraagd voor het doen van klusjes. Respondenten hechten waarde aan een huismeester die ze al langere tijd kennen. Vanwege bezuinigingen verdwijnen echter bij diverse wooncomplexen de huismeesters.

Vraagwijzer

De Vraagwijzer wordt door bewoners verschillend beoordeelt; positief om de 'objectieve' afhandeling van vragen en negatief om de geringe informatie over locaties en openingstijden. Een deel van de bewoners is niet goed bekend met de Vraagwijzer.

Maaltijdvoorziening

Bewoners vinden het prettig om zelf hun eten te kunnen bereiden. Men heeft hier echter niet altijd zin in en dan maakt men graag gebruik van maaltijdvoorzieningen, zoals in Humanitas-Bergweg, Zorgcentrum Atrium en het Pompgebouw. Het nuttigen van een maaltijd in een woonzorgcomplex of buurthuis is tevens een sociale activiteit. Een door vrijwilligers bereide maaltijd is vaak kwalitatief beter dan het menu in een verzorgingshuis. Een ander genoemd alternatief voor een warme maaltijd is het opwarmen van een magnetronmaaltijd van Lidl, diepvriesmaaltijd van AH of Nettomarkt of het bestellen van eten bij een afhaalrestaurant. De prijs is vaak leidend bij het kiezen van een maaltijd.

Behoeftte aan specifieke hulp

Bewoners hebben behoefte aan hulp bij budgetteren en belastingaangifte, reparatie of onderhoudsservice voor computers, meer info over computers (computercursus) en het aanvragen van individuele voorzieningen. In sommige wooncomplexen komt er wekelijks een zorgconsulente langs die bewoners hierbij helpt, dit wordt zeer gewaardeerd door bewoners. Respondenten zonder computer gaven aan zich gediscrimineerd te voelen wanneer zij voor aanvullende informatie (bijv. in een brief of tv-programma) verwezen worden naar een website.

Na afloop van een behandeling in het Oogziekenhuis mogen respondenten vaak alleen onder begeleiding naar huis reizen. Respondenten zijn daardoor aangewezen op hulp van anderen.

Hulp vragen aan anderen vinden bewoners moeilijk, doordat ze zich snel bezwaard voelen. Het regelmatig ontmoeten van anderen, en de contacten die daarmee opgebouwd worden, vergemakkelijkt echter het vragen om hulp.

19.4 ZORGVOORZIENINGEN

Huisarts, apotheek en fysiotherapeut

In bijna elke gesprek komt de huisarts, apotheek en fysiotherapeut aan de orde. Dit zijn voor bewoners de meest gebruikte zorgvoorzieningen. Algemene

voorkeur gaat uit naar een gezondheidscentrum in de eigen wijk met verschillende specialisten zoals een huisarts, apotheek fysiotherapeut, diëtiste en pedicure. Tevens wordt de mogelijkheid voor bloedprikken genoemd. Een gezondheidscentrum vindt men overzichtelijk en doorverwijzing is tevens ongecompliceerd. Over het algemeen zijn bewoners zeer tevreden over het aanbod van zorgvoorzieningen in hun wijk. Enige uitzondering zijn de centrumwijken Cool en Stadsdriehoek, waar men het aanbod van huisartsen en apotheken te gering vindt. Bewoners wijden dit aan de hoge huurtarieven in het centrum. Over de service van apotheken wordt relatief vaak geklaagd. Lange wachttijden, onvoldoende voorraad van medicijnen en wisseling van medicijnmerken zijn de meest gehoorde klachten. Door de wisseling van merken raken bewoners het overzicht over de in te nemen medicijnen kwijt.

Bereikbaarheid en zorg aan huis

De bereikbaarheid van zorgvoorzieningen en de mogelijkheid voor zorg aan huis zijn belangrijke criteria voor bewoners. Het is prettig als de zorgvoorzieningen, naast lopen of de auto, ook met OV te bereiken zijn. Wanneer bewoners met de auto een bezoek brengen aan een huisarts in een andere wijk, plannen zij dit vaak voor 09:00 uur vanwege de parkeertarieven. Zorg aan huis heeft voornamelijk betrekking op huisartsen en apotheken. Een groot deel van de respondenten maakt gebruik van de bezorgservice van apotheken en/of heeft afspraken met de huisarts gemaakt dat deze ook op huisbezoek kan komen. Vanwege angst voor valincidenten op straat wensen sommige bewoners dat de huisarts op huisbezoek komt.

Thuiszorg

De thuiszorg is voor bewoners een zeer gewaarde ondersteuning. Een vaste 'hulp' vinden bewoners het prettigst vanwege vertrouwdheid en betrouwbaarheid. In veel gesprekken uitten bewoners hun zorgen over de toekomst van de (thuis)zorg. Onduidelijkheid is de meest gehoorde ergernis, dit zorgt voor onzekerheid en spanning. Bij vermindering van het aantal geleverde uren zorg vinden bewoners de uitleg vaak niet afdoende.

Ziekenhuis

Qua ziekenhuisbezoek worden alle ziekenhuis in Rotterdam en omgeving genoemd, vaak afhankelijk van de bereikbaarheid en/of eerdere ervaringen.

19.5 WONEN

Verhuisgeneigdheid en toegankelijkheid

De meerderheid van de bewoners blijft het liefst zolang mogelijk in de huidige woning wonen. Zolang men nog zelfstandig de woning kan betreden en verlaten is er voor de meesten geen reden om te verhuizen. Toch wordt benadrukt dat een goede toegankelijkheid van de woning een voorwaarde is om zo lang mogelijk zelfstandig te kunnen wonen. Veel bewoners geven aan moeite te hebben met traplopen, hoge drempels en het openen van zware ramen en deuren. Het sjouwen van de boodschappen naar de woning is vaak hetgeen waar men als eerste hinder van ondervindt. Bewoners die een woning van een woningbouwcorporatie huren hebben vaak al geklaagd bij de beheerder maar geven aan dat hun verzoek werd afgewezen.

Enkele bewoners zouden echter wel willen verhuizen naar een aangepaste woning. Genoemde redenen hiervoor zijn een valincident in de eigen woning, moeite met traplopen door een heupoperatie, geen bezoek meer kunnen ontvangen van vrienden met een beperking of de hogere leeftijd van de echtgenoot.

Woonzorgcomplex

Over het wonen in een woonzorgcomplex of serviceflat zijn de meningen onder respondenten verdeeld. Nadelen van deze woonvormen zijn volgens sommigen de eenzijdige (en eentonige) leeftijdsopbouw, het roddelen tussen medebewoners en te kleine woningen. Er is weinig ruimte voor een logeerkamer (bijvoorbeeld voor familie) of het uitoefenen van hobby's. Andere respondenten zien daarentegen veel voordelen. Volgens hen is er in een wooncomplex met leeftijdsgenoten meer onderlinge verbondenheid en begrip voor elkaar. Vanuit het besef dat iedereen op een bepaald moment ondersteuning nodig kan hebben is de drempel voor het vragen van

hulp aan medebewoners lager. Voordelen zijn ook de toegankelijkheid van de woning en de aanwezigheid van een intercom.

Verzorgingshuis

Respondenten zijn voornamelijk negatief over het wonen in een verzorgingshuis en willen er in de toekomst niet gaan wonen. Redenen hiervoor zijn volgens de respondenten een slechte verzorging door tijdsgebrek van het personeel en de verwachting dat men in een verzorgingshuis zijn/haar leven niet meer zelf kan inrichten. Zo moet men op bepaalde tijden opstaan of eten.

Woonwensen

In een aantal focusgroepen vertellen bewoners meer over hun woonwensen. Deze zijn divers en afhankelijk van persoonlijke voorkeuren en levensomstandigheden. Sommigen willen bijvoorbeeld buiten de stad wonen met meer ruimte en natuur, anderen juist in de stad vanwege de nabijheid van culturele activiteiten. Er zijn ook respondenten die graag dichtbij station Rotterdam Centraal willen wonen zodat kinderen en kleinkinderen gemakkelijk op bezoek kunnen komen.

19.6 WOONOMGEVING

Toegankelijkheid

De tevredenheid over de toegankelijkheid van de woonomgeving verschilt per wijk en is afhankelijk van de fysieke beperkingen die men ondervindt. Bewoners die gebruikmaken van een scootmobiel of rollator ondervinden vaker hinder van een niet-toegankelijke woonomgeving. Vaak genoemd worden een onregelmatig wegdek (slechte en ongelijke bestrating, trambanen), onoverzichtelijke oversteekpunten, hellingen of geparkeerde auto's voor op- en afritten. Daarnaast vinden bewoners de nabijheid van (goed toegankelijke) brievenbussen en vuilcontainer belangrijk.

Groenvoorzieningen

Mooi weer is voor bewoners vaak een aanleiding om buiten een wandeling te maken. De aanwezigheid

van overzichtelijke groenvoorzieningen zoals singels of wijkparken maakt een wandeling aantrekkelijker. Bewoners geven aan dat aantrekkelijke groenvoorzieningen, (voor)tuintjes en bloemen hen vrolijk stemmen. Dit komt ook bij respondenten van buitenlandse komaf sterk naar voren die vaak in een warm land met veel natuur zijn opgegroeid. Grotere parken worden daarentegen vaker gemeden. Hier is de sociale controle onvoldoende en de meer kwetsbare bewoners vinden de afstand te groot of zijn bang overvallen te worden. Naast de openbare ruimte bezoeken sommige bewoners ook graag de privé tuin van de kinderen.

Tevens stellen bewoners de aanwezigheid van toiletten en bankjes in de buitenruimte zeer op prijs. Deze verlengen de verblijfsduur in de buitenruimte. Vooral bankjes op plekken met mooi uitzicht zijn geliefd. Sommige bewoners hebben afspraken met winkeliers of horecaondernemers gemaakt zodat ze tijdens een wandeling in een winkel of restaurant het toilet kunnen gebruiken.

19.7 VEILIGHEID

In het kader van veiligheid komen de openbare ruimte, de eigen woning, woon-zorgcomplexen en verzorgingshuizen ter sprake. Over het algemeen geldt dat bewoners zich kwetsbaarder voelen naarmate hun beperkingen toenemen.

Openbare ruimte

Op enkele uitzonderingen na gaan bewoners 's avonds niet meer naar buiten. Verhalen van overvallen en gewelddadige situaties, eigen ervaringen, nieuwsberichten en televisiebeelden maken bewoners angstig(er). Tevens schijnt de woonduur invloed te hebben op de veiligheidsbeleving. Sommige bewoners geven aan zich veiliger te voelen omdat zij vertrouwd zijn met de omgeving en veel andere bewoners in de wijk kennen.

In enkele wijken uitten bewoners hun zorgen over de leegstand van winkels en de verandering in de demografische opbouw van de wijk. Winkelleegstand vermindert de sociale controle in de wijk, waardoor bewoners zich minder veilig voelen. De toestroom van nieuwe bewoners leidt volgens de respondenten

tot minder betrokkenheid in de wijk. Hierdoor zou er minder draagvlak zijn voor bijvoorbeeld het organiseren van (senioren)activiteiten of het schoonhouden van de galerij in wooncomplexen.

Woning

Ook in de eigen woning voelen sommige bewoners zich onveilig. Zij openen alleen de deur op afspraak en klagen over (soms verwarde) burens die de deur openen voor iedereen die aanbelt. Meerdere bewoners vertellen dat zij afspraken hebben gemaakt met burens om elke dag even bij elkaar te informeren of alles in orde is. Persoonsalarmering en een intercom met camera worden zeer op prijs gesteld. Bewoners maken zich ook zorgen over de veiligheid in woonzorgcomplexen en verzorgingshuizen, doordat iedereen ongecontroleerd in- en uit kan lopen en de psychogeriatrische bewoners de deur 'zomaar' kunnen openen.

In de gesprekken met ouderen van buitenlandse afkomst werd duidelijk dat het slecht beheersen van de Nederlandse taal hen kwetsbaarder maakt en ontvankelijker voor oplichting. Ook blijken deze bewoners soms waardevolle sieraden in huis te bewaren zoals een bruidsschat. Dat maakt hen een aantrekkelijk doelwit voor inbrekers.

In Lombardijen, Hoogvliet en Oud-Charlois wordt nadrukkelijk gesproken over het ervaren van overlast zoals overlast door hangjongeren in portieken en vlakbij metrostations, geluidsoverlast van middelbare scholen en buurtkinderen, drugscriminaliteit en vernieling en inbraak van auto's.

19.8 MOBILITEIT

Het Openbaar Vervoer (OV), Wijkbus en Vervoer op Maat zijn de meest gebruikte vervoersmiddelen voor het reizen binnen de regio Rotterdam. Deze vervoersmiddelen worden gebruikt voor boodschappen, winkelen, ziekenhuisbezoek, en bezoek van familie en kennissen. Het OV wordt vaker gebruikt voor dagelijkse ritjes en kortere afstanden dan de wijkbus of Vervoer op Maat. Voor het bezoek van een ziekenhuis wordt vaker Vervoer op Maat of de wijkbus gebruikt dan het OV. Bewoners reizen bijna alleen voor het bezoek van familieleden en kennissen

buiten de regio, dit wordt meestal met Valys-vervoer gedaan.

Openbaar Vervoer

Het feit dat bewoners in Rotterdam boven de 65 jaar gratis met het OV kunnen reizen is een stimulans om gebruik te maken van het OV. Met het OV reizen bewoners het liefst zonder overstappen, zeker wanneer men fysiek beperkt is. De tram lijkt het meest gebruikte OV-middel door bewoners; er is een controleur aanwezig en men reist bovengrond. De metro wordt veelal gebruikt voor specifieke bestemmingen als winkelcentrum Zuidplein, markt op de Blaak en centra's van Den Haag of Scheveningen. Dit is mede mogelijk gemaakt door de komst van de Randstadrail. Het reizen met een rollator of scootmobiel in de metro wordt als onprettig ervaren door te kleine liften, medereizigers die niet aan de kant gaan en angst voor vallen op de roltrap. De trein wordt alleen door bewoners van Hoek van Holland regelmatig (maandelijks) gebruikt om naar Maassluis of Rotterdam te gaan.

Wijkbus

De wijkbus wordt door bewoners verschillend gewaardeerd, afhankelijk van de deelgemeente. De besturing van de wijkbussen door vrijwilligers maakt het vervoer tevens ook een sociale activiteit. Men kent elkaar en kan even bijkletsen. Genoemde nadelen van de wijkbus zijn dat deze niet altijd rijdt, zoals in het weekend of wanneer deze verhuurd is, en dat de wijkbus vroeg (3 dagen) van tevoren besteld moet worden.

Vervoer op Maat

Vervoer op Maat wordt door bewoners minder positief beoordeeld, vanwege de variabele aankomst- en vertrektijd door het halen & brengen van medepassagiers. Bewoners bestellen Vervoer op Maat daarom vaak eerder of zitten al eerder klaar voor vertrek. Dit maakt dat een klein ritje veel tijd in beslag kan nemen. Vervoer op Maat is een van de weinige vervoersmiddelen waarmee bewoners 's avonds op pad gaan.

Fiets, auto en scootmobiel

Het gebruik van de fiets of auto is beperkt onder de respondenten. Autobezitters vinden het parkeren van de auto vaak een nadeel door te weinig ruimte bij flats en woonzorgcomplexen en hoge parkeertarieven bij ziekenhuizen. De auto vindt men voornamelijk handig voor het doen van grote boodschappen, soms ook voor burens. De fiets wordt hoofdzakelijk door de nog zeer vitale bewoners gebruikt. Bewoners die in het bezit zijn van een scootmobiel leggen hier grote afstanden mee af en zijn zeer positief over het gebruik.

CONCLUSIES & AANBEVELINGEN

Op basis van het kwalitatieve onderzoek onder bewoners kunnen algemene conclusies geformuleerd worden die op alle wijken betrekking hebben. De conclusies zijn allereerst geordend naar hoofdthema's die in de focusgroepen centraal stonden; winkelen, hobby's & vrije tijd, hulp & ondersteuning en zorgvoorzieningen. Naast deze door ons opgestelde hoofdthema's, bleken ook enkele subthema's voor bewoners van belang voor het langer zelfstandig blijven wonen, te weten: wonen, woonomgeving, veiligheid en mobiliteit.

20.1 WINKELLEN

Het doen van boodschappen is voor veel bewoners de aanleiding om naar buiten te gaan. De dagelijkse boodschappen vormen de voornaamste winkelactiviteit welke men het liefst lopend in de eigen wijk uitvoert. Dit wordt vaak gecombineerd met andere activiteiten tot een 'dagelijks rondje'. Zichzelf kunnen voorzien van levensonderhoud is een belangrijk uitgangspunt voor zelfredzaamheid. Daarnaast is het dagelijkse rondje voor veel bewoners een 'verzetje', draagt het bij aan de fysieke (beweging) en geestelijke gezondheid (ontmoeting) en voorziet in informatiebehoefte (onderweg bijpraten). Ook het doen van niet-dagelijkse boodschappen is een geliefde tijdsbesteding. Opvallend veel ouderen bezoeken regelmatig overdekte winkelcentra en markten, soms alleen om een kopje koffie te drinken.

Tot het minimale niveau van voorzieningen in de nabijheid van woningen voor ouderen behoren voornamelijk voorzieningen die men dagelijks of meerdere keren per week bezoekt; een supermarkt, drogist, apotheek, huisarts, pinautomaat binnen (liefst in een vertrouwde winkel) en een toegankelijke OV halte. Voor een ruimer aanbod van commerciële voorzieningen wordt een keuze tussen supermarkten, specifieke winkels (bakker, slager, groenteboer), wekelijkse markt en een plek om koffie te drinken zeer gewaardeerd. Veel Rotterdamse ouderen hebben

weinig geld te besteden, waardoor de bereikbaarheid van goedkope supermarkten en kringloopwinkels belangrijk is voor deze groep. Voor wekelijkse bezoeken leggen bewoners grotere afstanden (buiten de wijk) af, zoals voor zwembad, markt en grotere winkelcentra. Belangrijk is een goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van de winkelvoorzieningen.

Het moderne betalingsverkeer (betalen met pinpas, pinnen van geld en internetbankieren) wordt door de respondenten niet als voordeel gezien, maar eerder als ongemak en belemmering voor het zelf kunnen regelen van financiële zaken. Veel respondenten verliezen het overzicht over hun uitgaven en geven de voorkeur aan contante betalingen.

Aanbevelingen

Stimuleer beweging in dagelijkse activiteiten:

- Maak de verbindingroute tussen dagelijkse voorzieningen aantrekkelijk en beweegvriendelijk (in plaats van de vestiging van een inpandige supermarkt in een woon(zorg)complex).
- Plaatsing van bankjes langs de route, dit vergroot de afstand die mensen met een fysieke beperking kunnen afleggen.

Stimuleer contacten in dagelijkse activiteiten:

- Bankjes en koffieautomaat bij een supermarkt geven gelegenheid tot 'bijpraten'.

Maak winkelvoorzieningen en diensten toegankelijk en bereikbaar:

- Zorg voor een goede OV-aansluiting van winkelcentra en markten (Binnenrotte, Afrikaanderplein en Groot Visserijplein).
- Stimuleer winkeliers de winkelvoorzieningen goed toegankelijk te maken.
- Stimuleer winkeliers extra diensten aan te bieden

voor ouderen die slecht ter been zijn, zoals het bestellen van andersoortige producten, brengservice van zware boodschappen of opnemen van extra contant geld.

- Vestiging van kringloopwinkels in grotere winkelcentra of andere goed bereikbare locaties.
- Benutten van het fervent bezoek door ouderen van grote winkelcentra door bijvoorbeeld informatie over computercursussen, vestiging van domoticawinkel, Vraagwijzerloket of thuiszorgwinkel in winkelcentra aan te bieden.
- Aanwezigheid van bankfilialen op goed bereikbare locaties.
- Hulp en uitleg voor ouderen over omgang met moderne betalingsmiddelen.
- Stimuleer vitale burens om zware boodschappentassen de trap op te tillen voor minder vitale bewoners

20.2 HOBBY'S & VRIJE TIJD

Activiteiten kunnen worden onderscheiden in individuele- en groepsactiviteiten. De groepsactiviteiten onderscheiden we in recreatieve- (bv. kaarten, koersbal), culturele- (bv. cursus, concert), welzijns- (maaltijd, themamiddag) en beweegactiviteiten.

Recreatieve- en welzijnsactiviteiten worden vaak door ouderen zelf georganiseerd, veelal in gemeenschappelijke ruimtes van wijkgebouwen of woon(zorg)complexen. Tijdens de bijeenkomsten wordt ook informatie uitgewisseld; er worden vragen gesteld en problemen besproken. Gemeenschappelijke activiteiten stimuleren sociale contacten, dragen bij aan het welbevinden van bewoners en stimuleren onderlinge hulp en ondersteuning. Gratis beschikbare, voor iedereen toegankelijke gemeenschappelijke ruimtes in de wijk zijn belangrijk om het aanbod van activiteiten te faciliteren en vrijwilligerswerk te stimuleren.

De gemeenschappelijke ruimtes worden ook gebruikt als informele ontmoetingsplek en als ruimte voor

informatiebijeenkomsten. In woon(zorg)complexen worden deze ruimtes ook weleens 'geclaimd' door bepaalde bewonersgroepen zodat niet iedereen zich welkom voelt. In sommige wijkgebouwen of in bibliotheken bevinden zich computers.

Beweegactiviteiten worden door bewoners vaak gedaan omdat deze gezondheid en welbevinden ondersteunen. Het ontmoeten van anderen staat hierbij minder op de voorgrond. Voor het bezoeken van beweegactiviteiten worden ook grotere afstanden afgelegd, bijvoorbeeld voor zwemmen. Een goede afstemming van het aanbod tussen wijken is belangrijk. Hetzelfde geldt voor culturele activiteiten, ook hier mag de afstand groter zijn. Dit heeft ook te maken met de frequentie van deze activiteiten. Een cursus is meestal tijdelijk en culturele evenementen meestal eenmalig.

Vrijwilligerswerk is voor sommige ouderen een belangrijke tijdsbesteding. Vrijwilligerswerk is vaak gekoppeld aan fysieke plekken zoals buurthuizen, religieuze instellingen of verzorgingstehuizen. Veel ouderen passen op kleinkinderen, waardoor activiteiten voor kinderen ook interessant zijn voor ouderen.

Aanbevelingen

Stimuleren door faciliteren:

- Ouderen organiseren veel activiteiten zelf: zorg voor beschikbare ruimtes waar men elkaar informeel kan ontmoeten, zoals een bibliotheek of buurthuis.
- Voorkom dat bepaalde groepen een ruimte claimen en optimaliseer het gebruik door wijkfaciliteiten management.
- Aandacht schenken aan vrijwilligersactiviteiten om te voorkomen dat vrijwilligers zich overvraagt voelen of te weinig waardering ontvangen. Bijvoorbeeld door de organisatie van een 'vrijwilligersdag' in iedere wijk. Bijkomstigheid is een moment voor nieuwe werving.

Maak activiteiten goed bereikbaar:

- Geen prioriteit geven aan activiteiten in de avond, aangezien ouderen 's avonds niet graag naar buiten gaan.

- Activiteiten niet te vroeg laten beginnen. Bewoners moeten in de ochtend soms lang wachten op thuiszorg.

- Stimuleren van openstelling van gemeenschappelijke ruimtes in woon(zorg) complexen, zodat wijkbewoners ook van deze ontmoetingsplekken en activiteitsaanbod gebruik kunnen maken. Hier kan een vergoeding voor gevraagd worden aan wijkbewoners, om scheve verhoudingen tussen wijkbewoners en bewoners van wooncomplexen te voorkomen.

- Beoordeel bereikbaarheid van activiteiten ook op basis van aanwezige OV-verbindingen, niet alleen op afstand.

- Goede toegankelijkheid van kinderboerderijen, speeltuinen en Diergaarde Blijdorp, vanwege het bezoek van ouderen met kleinkinderen.

Stimuleer sociale netwerken:

- Het organiseren van gezamenlijke maaltijden kan meer gestimuleerd worden om bewoners te ondersteunen een sociaal netwerk op te bouwen

- Beschikbaar stellen van gebruik van doelgroepenvervoer voor het gezamenlijk bezoeken van activiteiten

- Gebruik activiteitenagenda voor voorlichting. Themamiddagen in complexen jaarlijks in laten vullen door gemeentelijke instanties, zoals Individuele Voorzieningen, om ouderen voorlichting te geven.

- Ook sport kan gezellig zijn: stimuleer wandelgroepen.

Stem activiteiten op elkaar en op behoeftes af:

- Goede afstemming van de beweegactiviteiten vanuit Sport & Cultuur op de wensen van ouderen, zowel qua programma als tijd en locatie.

- Beweging moet vooral gestimuleerd worden in dagelijkse activiteiten als schoonmaken, traplopen en wandelen, bijvoorbeeld door het schoonmaken als 'work-out' te zien.

- Gerichte preventie, bv. aanbod van oefeningen

die ouderdomsverschijnselen beperken of verlichten en valpreventie.

- De zwemactiviteit onder ouderen kan verhoogt worden door vaker rustige zwemuurtjes in zwembaden aan te bieden, eventueel inclusief haal- en brengservice van de wijkbus.

- Gebruik van computers en internet in bibliotheken kan gestimuleerd worden, zodat ouderen hier meer vertrouwd mee raken. Bijvoorbeeld door het aanbieden van langere internettijden voor ouderen (2 uur) en hulp bij het gebruik van de computer en het vinden van informatie.

20.3 HULP & ONDERSTEUNING

Bewoners maken onderscheid tussen structurele hulp en incidentele hulp. Voor kleine vragen, gunsten of klusjes vraagt men vaker mensen in de nabije omgeving, zoals burens of de huismeester. Voor regelmatige en intensieve hulp, zoals schoonmaak of zeer persoonlijke hulp (begeleiding naar het ziekenhuis, hulp bij bankzaken vraagt), vraagt men liever familieleden of professionele hulp. Tijd en afstand zijn echter vaak een belemmering voor families van Nederlandse afkomst om hulp te kunnen verlenen.

Informatie van overheid en welzijnsinstellingen weten bewoners niet altijd goed te vinden. Dit heeft ook te maken met veranderende naamgeving en wisselende locaties. Daarnaast wordt steeds meer informatie op internet aangeboden, waar een grote groep ouderen nog niet mee overweg kan.

Burens of een huismeester vervullen een belangrijke rol ook als het gaat om sociale controle. Het gaat om kleine diensten zoals meenemen van zware vuilniszakken of simpelweg naar de gezondheid informeren. Bewoners voelen zich veiliger als burens op elkaar letten. De drempel om naar hulp te vragen is lager als bewoners elkaar regelmatig ontmoeten.

Bewoners die actief zijn in georganiseerde verbanden, zoals een bewonersvereniging of speeltuinvereniging, lijken beter in staat de weg naar instanties te vinden of gezamenlijk initiatieven te nemen.

Aanbevelingen

Stimuleer informele ontmoeting:

- Besteed aandacht aan informele ontmoeting in verkeersruimten van woongebouwen.
- Stimuleren van bewonersverbanden door gemeenschappelijke/samenbindende ruimten te creëren, zoals een tuin.

Maak hulp toegankelijker en praktisch:

- Inzet van huismeester in complexen waar veel ouderen wonen.
- Bekendheid van de Vraagwijzer verbeteren, voornamelijk de herkenbaarheid van de naam, maar ook inhoudelijk uitleg geven over wat de Vraagwijzer kan bieden.
- Alertheid op doorverwijzing naar websites in brieven van instanties aan bewoners. Niet alle ouderen maken gebruik van internet.
- Aanwezigheid van een zorgconsulente in complexen waar veel ouderen wonen, voor hulp bij belastingaangifte en budgetteren.

Ondersteun mantelzorg:

- Zet een goed ondersteunend netwerk voor mantelzorgers op
- Passend aanbod van vervoersmogelijkheden na behandeling in het Oogziekenhuis, wanneer men niet zonder begeleiding naar huis mag reizen.

20.4 ZORGVOORZIENINGEN

Huisarts, apotheek en fysiotherapeut lijken de meest gebruikte voorzieningen, waarbij de voorkeur uitgaat naar een gezondheidscentrum in de eigen wijk. In de centrumwijken schijnen minder huisartsen aanwezig te zijn. Niet alleen bereikbaarheid van zorgvoorzieningen wordt belangrijk gevonden, maar ook de mogelijkheid voor zorg aan huis. Voor het zelfstandig blijven wonen vinden respondenten het belangrijk zelf de dag in te kunnen blijven vullen.

Ouderen klagen het meest over de dienstverlening van apotheken (geen brengservice, lange wachttijden, te weinig informatie), ook hebben zij moeite overzicht te houden over de inname van medicijnen. Dit komt vooral door wisselende merken. Tevens verkeren ouderen in onzekerheid over veranderingen in de thuiszorg.

Aanbevelingen

- Aandacht voor voldoende huisartsen en apotheken in de centrumwijken.
- Toelichting geven bij de wisseling van medicijnmerken, zodat ouderen het overzicht behouden.
- Onduidelijkheid over ontwikkelingen binnen de (thuis)zorg voorkomen door ouderen met regelmaat op de hoogte te houden in tijden van veranderingen.
- Zorg en ondersteuning op afroep, zodat ouderen zelf vorm en invulling kunnen blijven geven aan hun leven (zelfbeschikking).

20.5 WONEN

Verslechtering van (voornamelijk de fysieke) gezondheid vormt vaak de enige prikkel voor verhuizing naar een toegankelijke of aangepaste woning, terwijl de wens voor het toegankelijk maken van de eigen woning groot is. Daarnaast hebben vooroordelen over het wonen in een woon(zorg) complex of verzorgingshuis een negatieve invloed op de verhuisgeneigdheid. Tevens zijn bewoners niet goed op de hoogte van beschikbare woningen.

Incidenten (bv. valincident, tijdelijke opname) zijn vaak aanleiding dat ouderen zich oriënteren op het aanbod toegankelijke woningen en beschikbare zorgarrangementen. Ook het feit dat vrienden en kennissen niet meer op bezoek kunnen komen leidt tot verhuisgeneigdheid.

Aanbevelingen

- Meer bekendheid geven aan het aanbod van toegankelijke woningen via lokale kranten of andere media. Bewoners kunnen zich hierdoor meer

oriënteren op de toegankelijke woningmarkt, met mogelijk vroegtijdige verhuizing tot gevolg.

- Bij het ontwerpen van toegankelijke woningen moet meer aandacht worden besteed aan automatische deuren, volledig drempelvrije woning en ramen die met weinig inspanning en vanaf de juiste hoogte te openen zijn.

- Bewoners meer inzicht geven in de toegankelijke wooncomplexen door 'open huis dagen' om mogelijke misvattingen over sfeer, woninggrootte en faciliteiten te voorkomen.

- Woningcorporaties zouden bewoners een prijsvoorstel kunnen doen voor het toegankelijk maken van de woning. De investering zou in termijnen via de huur terugbetaald kunnen worden. Respondenten gaven aan dat corporaties een verzoek om een woning toegankelijk te maken vaak afwijzen, waardoor men genoodzaakt is te verhuizen.

- Voldoende aanbod van toegankelijke woningen in alle wijken en/of subsidies voor het toegankelijk maken van de eigen woning.

- Woonworkshops organiseren voor nieuwe complexen of herinrichting, zoals nu vaker gebruikelijk is bij de bouw van buurten eengezinshuizen.

20.6 WOONOMGEVING

De staat van de woonomgeving (toegankelijkheid, aantrekkelijkheid) is belangrijk voor de zelfredzaamheid alsmede de fysieke activiteit van ouderen.

Aanbevelingen

- Meer publiciteit geven aan het meldingssysteem buitenruimte (MSB) onder ouderen. De vaak gehoorde klacht over een onregelmatig wegdek dient via het MSB binnen 3 dagen verhandeld te zijn.

- Striktere aanpak rondom foutgeparkeerde auto's en fietsen, in het bijzonder bij op- en afritten.

- Inventarisatie maken met bewoners van onoverzichtelijke oversteekplaatsen, zodat deze verbeterd kunnen worden.

- Plaatsing van afvalcontainers en brievenbussen in de nabijheid van woonzorgcomplexen.

- Stimulering van door bewoners beheerde wijkparken, bijvoorbeeld door het geven van subsidies.

- Creëren van aantrekkelijke wandelroutes; overzichtelijk groen, toiletten, bankjes, uitzichtpunten

20.7 VEILIGHEID

De meeste ouderen gaan in de avonduren niet meer naar buiten. Zij voelen zich minder weerbaar door hun fysieke beperkingen. Mediaberichten hebben grote (negatieve) invloed op het veiligheidsgevoel van bewoners. Voor het zich veilig voelen is voor bewoners een consistente samenstelling van de wijk belangrijk, zowel in voorzieningen als in bewoners. Ook zijn ouderen (met name van buitenlands afkomst) gevoelig voor oplichting en beroving. In grotere complexen is er weinig controle over in- en uitloop. Vooral vergeetachtige bewoners doen vaak via de automatische deuropener voor iedereen die aanbelt de deur open.

Aanbevelingen

- Aanbieden van hulpmiddelen om veiligheid te controleren aan ouderen, zoals persoonsalarmering en een intercom met camera. Tevens kan het opzetten van een belnetwerk gestimuleerd worden binnen organisaties en verbanden van ouderen.

- Betere controle op de in- en uitloop van mensen in verzorgingshuizen.

- Voorlichting over thema's rondom ouder worden voor ouderen van buitenlandse afkomst, om oplichting en onwetendheid te voorkomen.

20.8 MOBILITEIT

Openbare vervoersmiddelen zijn belangrijk voor het zelfstandig kunnen bereiken van bestemmingen die niet op loopafstand liggen, zowel voor vitale ouderen als ouderen met fysieke beperkingen. Het aanbod van vervoersmiddelen lijkt voldoende, vanwege de diversiteit in vervoersmiddelen. Uitzonderingen zijn echter afspraken waar men verzekerd wil zijn op tijd aan te komen, zoals een ziekenhuisbezoek.

Het gebruik van een scootmobiel wordt door bewoners als zeer prettig ervaren. De actieradius wordt aanzienlijk vergroot. De vraag is echter of dit de gezondheid ten goede komt.

Aanbevelingen

- Stimuleer bewoners voorzieningen ook lopend (of met de fiets) te bereiken en niet alleen met openbare vervoersmiddelen.
- Verbeteren van het vervoersgemak met rollator of scootmobiel in de metro.
- Gratis Openbaar Vervoer behouden voor ouderen, aangezien het een grote stimulans is voor het gebruik.
- Doelgroepenvervoer (Valys, Vervoer op Maat, wijkbus) kan gebruiksvriendelijker gemaakt worden door heldere afspraken over aankomst- en vertrektijden en kortere aanvraagtijden.
- Aan het aanbod van vervoersmiddelen en de bijbehorende regelingen kan meer bekendheid gegeven worden, aangezien niet alle ouderen weten van het bestaan van doelgroepenvervoer of gebruikmaken van internet. Verspreiding van een folder met de verschillende vervoersmogelijkheden op een rijtje inclusief telefoonnummers en voorwaarden kan meer bekendheid en helderheid verschaffen.
- Meer informatie verspreiden voor hulpmiddelen voor het vervoeren van boodschappen in tram en metro's, zoals een boodschappenkarretje met vier wielen.
- Controle op de bereikbaarheid met tram of bus van gezondheidscentra.

LITERATUUR

Gemeente Rotterdam, Van Pendrecht tot Ommord. *Geschiedenis en Toekomst van de Naoorlogse wijken in Rotterdam*. (Rotterdam 2005)

Rotterdam in cijfers, <http://rotterdam.buurtmonitor.nl> [Bezocht augustus 2013]

Wikipedia, <http://nl.wikipedia.org> [Bezocht augustus 2013]

Gemeente Rotterdam, www.rotterdam.nl [Bezocht augustus 2013]

Rotterdamse woningbouwprojecten, www.rotterdamwoont.nl [Bezocht augustus 2013]

COLOFON

Onderzoek

Monitor Woonservicegebieden
Waardering van bewoners

In opdracht van

Cluster MO, Gemeente Rotterdam

Projectleiding

Ruth Höppner & Otto Trienekens

Team Veldacademie

Lara Schot, Karin Snoep, Jomme Rooijackers, Allan Pinheiro

Uitvoering

Veldacademie
Waalhaven Oostzijde 1, 3087 BM Rotterdam
info@veldacademie.nl | www.veldacademie.nl

Druk

2^e druk februari 2014

